Sud

Revistă editată de
„Asociația pentru Cultură și
Tradiție Istorică Bolintineanu“

1-2

NR. 1-2 SERIE NOUĂ (146-147) • ANUL XVI • Ianuarie-Aprilie 2013

apare din anul 1996

Publicație editată cu sprijinul Primăriei orașului Bolintin Vale, județul Giurgiu

BOLINTIN

580 de ani de atestare documentară

Andrei Rubliov - ***Buna Vestire,* 1405**

Editorial

Buna Vestire

Vasile Grigorescu

Bolintinul împlinește, pe 15 martie, 580 de ani de la prima atestare documentară. Asta îl arată a fi un sat vechi în contextul României de sub munte. Istoria sa este înfășurată în jurul Bunei Vestiri, „prima” între sărbătorile creștine, cu un înțeles ce înfioară suflete. Aniversarea, nu tocmai întâmplător, vine chiar în prag de amintita Buna Vestire (25 martie), momentul, înțeles ca origine în ciclul vieții, fiind împărtășit de toate semințiile pământului acesta de când umanitatea a căpătat glas și conștiință.

Pentru creștini, cuvântul „Fie” rostit de Maria este analogul lui „Să fie lumină” din Geneză. Este clipa din care Fecioara se preface în acoperământul Celui care zidise lumea. Și vine primăvara.

Desigur că Bolintinul nu are nici un merit în toate acestea. Tot ce îi datorăm este faptul că ne-a îngropat și ne adăpostește țărâna strămoșilor. N-a avut și nu are nimic în plus față de alte sate, mișcându-se prin aceleași ape tulburi ca toată țara. Au fost momente în trecut, chiar și mai recent, în care Bolintinul avea o sclipire aparte. Râcâită, batjocorită, prost vopsită, a rămas numai o amintire. Pentru adevăruri crude despre el vi-l recomandăm pe LIS. Cimentul grupului din jurul revistei *Sud* este că iubește Bolintinul din lăuntru, fiind condamnat a-i cânta Buna Vestire sau Prohodul. Căci disoluția individualității (a cărei origine, ca în întreaga societate românească, este Statul, subiectiv și prost administrat), nu mai poate fi oprită.

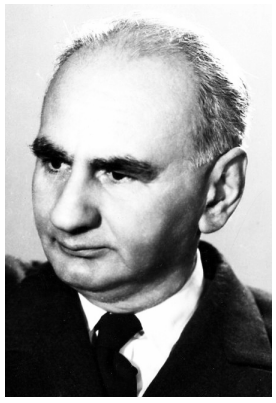
Orice s-ar spune, legăturile dintre generațiile care s-au succedat de la acel moment din trecut sunt din ce în ce mai firave și dacă noi îi recunoaștem pe cei de demult ca strămoși, mă tem că reciproca ar fi inacceptabilă pentru ei. Argumente: limba, moșia, patrimoniul și ne oprim ca să ne ștergem lacrimile. De aici provine îndemnul pe care îl resimțim, născut din obligația și respectul datorat lor. Din lăuntru și pentru că nu ne putem abține.

Dedicăm, așadar, acest număr al revistei memoriei Bolintinului. Istorice, mai ales. Pentru a putea să-i înțelegem Geneza, Buna Vestire și Înălțarea, care nu-s mai speciale decât ale altor locuri românești.

Cu amendamentul, neglijabil în ochii unora, că din seva moșnenilor bolintineni s-au tras un Dimitrie Bolintineanu sau un Grigore Alexandrescu. Și un altul, totuși, că românitatea a rezistat prin cultură, nu prin politică, care i-a fost, cel mai adesea, împotrivă. Ne rezumăm la atât și ne așezăm în așteptarea Bunei Vestiri.

Penetral

de Geo Bogza

cerul destrămat în parcele căzut peste timpuri
brăzdat de poteci și cuiburi de suflet
deschis totdeauna la cei cari au aripi
coboară și azi spiralul inedit.

iată prăbușiri, dorinți, renunțări, ancestrale
cum se grămădesc sub pietre cadavre
vrem să ne incendiem împreună cu ele
posibilitând germinarea versului stâncă

cine va înțelege oare valoarea metalului pur
fără falșificări fără amestec aproape absurd
constituind fondul penetrant al genului acesta
în care sufletul mi se plantează ca arbori în grădini

Oameni de lângă noi

IONEL ULMEANU

Am citit despre...

Roboți, cărți electronice și OZN-uri

Florentin Popescu

Posibilitățile, practic nelimitate, ale roboților fac din ce în ce mai mult necesară o discuție despre aceste creații tehnice ale minții omenești. De aici și posibilele întrebări: Mai sunt, astăzi, domenii în care respectivele mașinării să nu poată fi folosite ? Cât și până unde poate duce perfecționarea lor în viitorul imediat, în cel apropiat sau în cel mai depărtat ?

Grație micului ecran (și nu doar lui) am aflat că roboții sunt folosiți aproape pretutindeni: de la bucătăriile de familie și până la explorarea oceanelor, de la cercetarea micului și marelui univers și până în locurile de mare periculozitate pentru om, cum ar fi industria producătoare de arme nucleare sau zonele în care se lucrează cu radiații ce ar putea provoca omului cele mai neașteptate maladii sau chiar moartea.

Firește, e foarte bine că se întâmplă așa și că geniul uman - atunci când a creat roboți a avut în vedere și protecția individului/indivizilor.

Pe de altă parte e la mintea oricui că roboții constituie una din cuceririle tehnicii, de un extraordinar folos în toate colțurile pământului, după cum e de la sine înțeles că sunt locuri în care aproape nu se mai poate concepe activitatea fără ei, dar și că nu sunt deloc puține nici domeniile în care abia s-a auzit de roboți, darmite ca ei să facă parte din viața oamenilor.

Și totuși aproape că revine în mintea noastră, a fiecăruia întrebarea: Până unde se poate ajunge cu robotica ?

Nu am nici cea mai mică îndoială că în ce privește creația artistică (literatură, arte plastice, muzică, film etc.) nu vom ajunge niciodată în situația de a fi înlocuiți de roboți. Sigur, dacă privim latura *tehnică* a lucrurilor (cum ar fi realizarea unei cărți sau reviste într-o tipografie:

(continuare în pag. 2)

Geo Călugăru
Amintirile ca viață pag. 8

Vasile Grigorescu
În căutarea Bunei Vestiri pag. 24-25

Horia Nestorescu-Bălcești
Bălcescu, Bolintineanu și Francmasoneria pag. 14

Constantin Șt. Bolintineanu
Nestemate arhivistice pag. 28

Roboți, cărți electronice și OZN-uri

(urmare din pagina 1)

punerea în pagină a textelor, culegerea lor, machetarea, tiparul, legătoria ș.a.) putem susține că roboții pot prelua cu succes munca specialistului. La fel și în artele plastice (pregătirea suportului, a ramelor, reproducerea imaginii) sau în cinematografie (mânuirea aparaturii, montajele ș.a) sau chiar în muzică (programarea sunetelor, structurarea unor piese),atunci totul pare a fi în ordine și robotii pot fi considerați o binefacere.

Altfel stau însă lucrurile când vine vorba de o creație propriu-zisă, apanaj exclusiv al minții umane. Căci dacă prin roboți (și nu numai prin ei) vom puteam, la o adică, să realizăm partituri electonice sau, în pictură, cu ajutorul computerelor putem da la iveală compoziții coloristice mai mult sau mai puțin interesante (și s-a întâmplat așa, au fost, chiar și la noi vernisate expoziții cu lucrări de acest tip), nu vom reuși niciodată să avem roboți care scriu romane, pun în muzică vibrația sufletească a unui compozitor dăruit de Dumnezeu cu harul creației, roboți care surprind pe o pânză vibrația, armonia și frumusețea naturii ori neliniștile sufletești ale artistului, gândurile, ideile, viziunile lui.

Așadar, privind astfel lucrurile, nu avem a ne teme că roboții ne vor substitui vreodată în planul imaginarului, al artisticului. Și nici că ne vor altera simțămintele, îndepărtându-ne de la ritmurile vieții și ale destinului individual, cum, din păcate, ar putea crede unii dintre adepții roboticii...

În mediile culturale, dar mai ales ale ingineriei se vorbește tot mai mult în ultima vreme despre șansa/ori nesansa cărții electronice de a înlocui în totalitate cartea tipărită. Argumentele acestei idei nu sunt nici ele de neglijat: textul poate fi imprimat de CD-uri sau stickuri ce ocupă foarte puțin spațiu, putând fi „deschise” și citite cu ușurință pretutindeni unde există un calculator, un laptop sau o tabletă, în vreme ce o carte imprimată pe suport tradițional, în speță hârtie ocupă spațiu, presupune condiții speciale de lectură, se poate deteriora în timp, este supusă intemperiilor etc., etc.

Vremea lui Gutenberg și a invenției lui, tiparul, susțin adepții cărții electronice că ar fi depășită și a intrat definitiv în istorie, azi fiind la modă cărțile electronice, al lor fiind întreg viitorul creațiilor spirituale de orice fel, de la literatură și până la muzică, de la pictură și până la cinematograf.

Dar tabăra opusă, a iubitorilor de carte imprimată pe suporturi tradiționale ce contraargumente poate aduce spre a-i justifica acesteia existența și dreptul la viitor ?

Întâi și-ntâi obișnuința de a citi, de a avea plăcerea răsfoirii volumului cutare sau cutare, ca și obișnuința de a face, eventual, adnotări pe pagini, de a reveni sau stărui asupra unor pasaje. Am întâlnit oameni care trăiesc bucuria achiziției unei noi cărți și la modul foarte practic: pipăind coperțile și paginile, evaluînd calitatea hârtiei și a tiparului, apreciind sau criticând legătoria, tehnoredactarea, litera aleasă pentru text. Și multe altele, mergând chiar și până la mirosirea tomului pe care îl aveau în mână și sub ochi. Și nu e vorba numai de niscai maniaci, împătimiți sau colecționari de piese rare, ci efectiv de numeroși iubitori ai cărții tradiționale, ai celei cu care i-a obișnuit familia și școala de-a lungul timpului și al educației primite.

O vreme, mai zic alții, cartea electronică va trăi alături de cea tipărită, dar viitorul, *în totalitatea lui*, va fi al celei dintâi, de vreme ce marile biblioteci își pot transpune toate tipăriturile lor pe CD-uri, casete, filme. Se are în vedere, desigur, și faptul că imprimările electronice pot dura zeci și sute de ani, în timp ce, celelalte, se pot distruge și grație unor factori imprevizibili, cum ar fi degradarea hârtiei, ștergerea textelor, catastrofe naturale, inundații etc.

Nu sunt în posesia unor prognoze și cu atât mai puțin o mafaldă care să se pronunțe categoric asupra viitorului cărții, emițând, la o adică, concluzii imbatabile, însă, cred că lucrările imprimate pe hârtie nu vor dispărea (dacă vor dispărea ? !) curând, așa cum mai cred că nici cartea electronică nu va fi câștigătorul definitiv în preferințele de viitor ale celor care o iubesc.

În fine, până una alta să nu ne mai chinuim mintea cu asemenea interogații. Cel mai bine ar fi să lăsăm subiectul cu pricina în dezbaterea altora și fiecare din noi să ne apropiem cât mai mult de cărți și de biblioteci. Ce ne va rezerva ziua de mâine rămâne de văzut...

Am citit cu mare interes și un articol în care se scria despre o acțiune (desfășurată de vreo patruzeci și ceva de ani încoace, dacă nu cumva chiar mai demult !) a extraterestrilor ce ne vizitează cu farfuriile lor zburătoare, poposind unde nici nu te aștepți: în SUA, în Federația Rusă, deasupra altor și altor țări din Europa sau de aiurea.

Până aci nimic deosebit. În fond ideea că reprezentanții unor civilizații presupusă ca fiind mult mai evoluată decât a noastră vin nu se știe de pe ce planetă și din ce constelație să ne vadă, cum muncim, ce și cum facem noi pe Terra nu e nici nouă și nici de temut. Probabil că acei pasageri ai farfuriilor zburătoare nu numai că sunt foarte curioși, ci și dornici să intre în legătură cu noi. O legătură ce se tot amână, la modul concret, din cauza tehnicii noastre, mult mai puțin avansată decât a lor. Noi, pământenii ne tot imaginăm cum ne vom întâlni cu ei, dar și asta numai în unele filme din categoria SF-ului.

Ceea ce m-a surprins în ultima vreme după astfel de lecturi a fost altceva: se pare că necunoscuții vizitatori ai văzduhului planetei Pământ sunt interesați, mai ales de câteva decenii încoace, în mod deosebit de depozitele de arme nucleare și de combustibilii nucleari. Și cum posesorii lor se numără pe degetele de la o singură mână, nu e de mirare că extratereștri (ori mai bine zise vehiculele cu care au venit/vin să ne studieze) s-au oprit/se opresc cu o curiozitate și, cu o insistență rare mai ales deasupra SUA și Federației Ruse. Farfuriile lor zburătoare, OZN-urile adică au fost văzute de mulți inși, unii din cadrul armatei, care s-au întrebat în primul rând ce căutau acolo și ce voiau să afle.

Natural, orice om de bun simț și cu o viziune normală asupra lucrurilor nu poate avea decât un singur gând. Un punct de vedere ce mi se pare logic și la care subscriu fără niciun fel de rezervă: necunoscuții noștri vizitatori par a ne avertiza să nu ne jucăm cu focul, să fim prudenți dacă nu vrem să ne autodistrugem și din planeta albastră să nu mai rămână decât o gaură neagră, cum sunt multe în univers.

Mă întreb, însă, dacă și cei care ar trebui să înțeleagă primii acest mesaj îl interpretează, îl vor interpretata la fel.

Deie Domnul să nu gândească în alt chip. Nici azi și nici în viitor...

BOLINTIN - Istorie în imagini

Frații Vasile Mâinea și Floarea Dincescu

Tudor Mâinea autorul “Monumentului Eroilor”

“Monumentul Eroilor” din Bolintin Vale

Bolintin Vale, iarna anului 1941

La crâșmă, în zi de sărbătoare

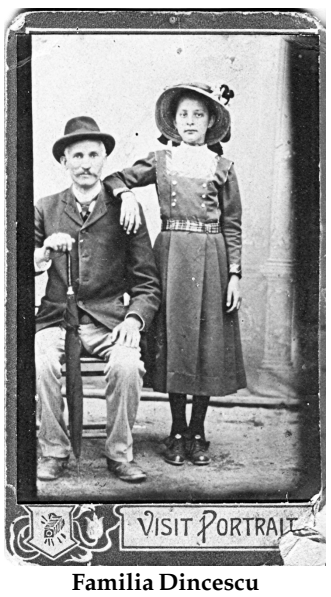
Lângă “Monument” în 1944

Poșta Veche din Bolintin Vale, 1947

În curtea liceului din Bolintin Vale, clasa înv. Elena Anton în 1964

Familia Dincescu

BUNA VESTIRE

BUNA VESTIRE
de Tudor Arghezi

Dragă mamă, dragă mamă,
Pânza iar mi se destramă.
Sufletul și-acum mă doare,
Trupul iar, în cingatoare,
Brațul mi se lenevește,
Fusul scapă dintre dește,
Firul răsucit, din furcă,
Mi se-nnoadă și se-ncurcă,
Acul floarea vrea s-o-nceapă
Și se-ntoarce și mă-nțeapă.
Dau s-aleg și dau să cos
Și-mi iese lucrul pe dos.
Ochiul udă în neștire
Borangicul cel subțire.
Gândurile mi-s amare
Ca izvoarele de sare.
În tot ce vreau și gândesc
Aiurind mă pomenesc.
Mamă dragă, mamă dragă,
Parcă-mi crește-n sân o fragă.
Am fost vinerea la schit:
M-am rugat și m-am smerit.
Ce să cred și ce să fac,
Cu mine ca să mă-mpac ?
Mă simt pe la înnoptat
Ca un zarzăr scuturat,
Încleștat în rădăcină
De-o zvâcnire de rășină.
Și-uneori sânt ca o cracă,
Singura care se-apleacă,
Singura ce se frământă,
Singură plânge și cântă,
Singură se încovoaie
De un gând ascuns de ploaie,
Ca o pasăre în foi.
Dragă mamă, îmi năzare
Că din brâu pe la-nserate
Înviem și sântem doi.

BUNA VESTIRE
de Lucian Blaga

În noapea asta lungă, fără sfârșit,
o femeie umbla supt cerul apropiat.
Ea înțelege mai puțin decât oricine
minunea ce s-a întâmplat.
Aude sori cântăreți, întreabă,
Întreabă și nu înțelege.
În trupul ei sta închis ca într-o temniță bună
un prunc.
De nouă ori se-nvârte discul lunei
în jurul pruncului.
El rămâne nemișcat și crește mirându-se.

În noua noapte fără sfârșit
ciobanii păzesc nașterea unor semne cerești.
Mă duc între ei să vestesc:
Taiați-vă miei pe cruce
în amintirea jertfei ce se va face.
Ridicați-vă de lângă foc
în cojoace cu flăcări de lână.

Luați făclia ce-am aprins-o
în steaua coborâtă
deasupra ieslelor roase de boi
și dați-o mai departe
din mână în mână.

În curând fiul omului va căuta un loc
unde să-și culce capul,
răzimându-și-l ca și voi
de pietre ori de câni adormiți.
În curând rănile purtate prin văile noastre
s-or vindeca
închizându-se ca florile la întuneric.
În curând picioare albe
vor umbla peste ape.

BUNA VESTIRE
de Ion Pillat

Țesea cuminte ca întotdeauna
Maria borangicul la război,
Și cum prin seară cădeau umbre moi,
I s-a părut întâi că intră luna,
Atât de alb venea. Dar nici o rază
Nu calcă mai ușor pe tălpi de vis.
Și s-a mirat ea: cine a deschis
Larg poarta ? Când s-a ridicat să vază,
I-a nălucit acum că porumbelul
Ei alb bătea din aripi lângă ea.
Și cum, sfioasă, fata-l mângâia,
Arhanghelul dezvăluindu-și felul,
Nu s-a temut, nu s-a ferit de dânsul
Cu îngerii se sfătuia de mult –
S-a bucurat spunându-i: Te ascult...
Arhanghelul tăcu, închis într-ânsul.
Atunci s-a speriat, căci nici un sunet
Nu-i pogora în suflet solul sfânt.
Dar a picat ca moartă la pământ
Când îngerul cu trăsnet și cu tunet
A fulgerat, neașteptat, Bunavestire...

BUNA VESTIRE
de Petre Anghel

Se-abate
Peste două gânduri împletite
Mai înainte de-a se fi ivit
Cioc negru înmuiat în teamă.
Și mugurul încremenește-n cuib
Fără să știe
Unde se va naște.

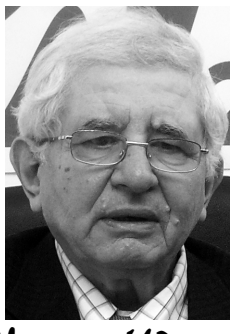
Dacă alte vânturi
Se întretaie
Și își găsesc odihnă în vrăjmaș,
Spre seară
Fericit de chinul răscolit sub aripi
Popas își va găsi
Cocoru-n gând
Și va ciupi în fugă
Plopul nenăscut.

Și adormit de frig și de uitare
Va încolți apoi
În malul unei mări
Nesărutată
Și nestrânsă
În matca ei pierdută
Într-un țărm.

BUNA VESTIRE
de Iancu Văcărescu (a. 1821)

Îmbărbătați-vă, români ! Vă îndreptați greșala,
Acestor *Table* voi urmați și lepădați sfiala;
D-întâi temeiuri, Legea aveți și-întreaga moștenire
De nume, fapte de români și a Patriei iubire.
Oricare om veți auzi, ce către voi vorbește
Cu-al maicei voastre dulce glas răspundeți-i frățește,
Prea nobil este orice rang de orice stăpânire,
Dar toți românii sunt datori nobili a fi din fire.
Iubiți mărirea de români, cinstiți acest sfânt nume,
Și a-l cinsti îndatorați prin fapte mari pre lume,
De neamuri câte sunt greșeli vedeți în istorie,
De nedreptate vă feriți, de lene, de mândrie,
Pravili temeinice clădiți, fiți Bruți spre a le ține,
Ciceroni și Coriolani având, păstrați-i bine.
Voi duh aveți curând să fiți orice, puind silință,
D-ostași, plugași și învățați acum e trebuință,
Trei căpetenii d-aste stări ținând oblăduirea.
Pre toți ca mădulari d-un trup să-i poarte-n veci unirea,
Ostașu făr' a fi semeț, să simtă bucuria,
Când a lui sânge șiruind căștigă bătălia,
Plugașu nu pentru câștig, ci pentru cinstea mare,
Că și-a hrănit mulți frați ai săi, verse cu drag sudoare,
Iar învățatul e dator să dea poveți la toate,
Și-a fi-nvățat desăvârșit, iar nu pe jumătate;
El fie tot respunzător, el aibă îngrijire
De-a fi-ntre câte trele stări unire și iubire,
Urâți și numele de lux, de jaf, de tiranie
Și cel de aur veac la voi îndată o să vie.

ZIDURI ÎNTRISTATE

Neagu Udroiu

Revin la acest subiect pe care l-am tratat și cu alte ocazii în diferite mijloace de comunicare. O fac, pornind de la această realitate: înainte de a ajunge la București, New York ori Tokio, cea mai importantă așezare planetară văzută de mine - aveam șase ani - a fost Bolintin Vale. Lăsasem în urmă Dâmbovnicul, mai important pentru mine la acel timp decât pentru alții Mississippi ori Amazoanele. Pentru a ajunge la Crevedia Mare trebuia trecut Nejlovul de care nu știam că se grăbește pentru a binecuvânta mlaștinile de la Călugăreni și a-i zâmbi drept în față - știind el ce știind - lui Sinan Pașa cel îngâmfat și știrb. Pădurea Căscioreanca mi s-a părut de când mă știu, la fel mi se pare și azi, codri fără de sfârșit. Venea la rând Argeșul, cu maluri nepermis de înalte, capabile să țină în căușul palmei, la caz de nevoie, apele pornite razna.

Intrarea în orașul de azi echivala pentru mine cu mersul la Mecca sau Ierusalim. O moară pe dreapta, în ochii mei echivala cu o mare platformă industrială. Venea pe aceeași parte, incinta și clădirile Gimnaziului industrial. Nici după ce am ajuns să vizitez Sorbona, Oxford ori Harvard nu m-a părăsit ideea că vedeam unul din marile campusuri ale Universului. Poate și deoarece în fața porții, știind că sosește tata - cu mine de mână - aștepta cu răbdare fratele cel mare, elev la Gimnaziul Industrial Bolintineanu.

Trec de fiecare dată prin Bolintin, niciodată desprins de ideea că trăiesc un moment care mă obligă la clipe de răsfăț. Precum atunci când reintru în sala de clasă a școlii din sat unde am deprins scrisul, cititul și socotitul.

Rostul rândurilor de față este să invoc pretenții ce mă urmăresc, pentru că, vrem nu vrem, sufletul vorbește fără noi. Iar în cazul Bolintin Vale - nu știu alții cum sunt - sunt îndemnat să reacționez sentimental. Niciodată cu pretenția de a da sfaturi. Dar cu dorința de a fi ascultat, da.

Câteva motive de oftat prelung și repetat.

Regret atrofierea serelor de legume de la intrarea în localitate, așa cum mă deprimă starea jalnică a acelor construcții de pe malul Argeșului și din pădure, vizavi de Ocolul silvic, destinate cândva să iasă în calea drumeților, oferindu-le nu doar umbră ci și prilej de ospătare.

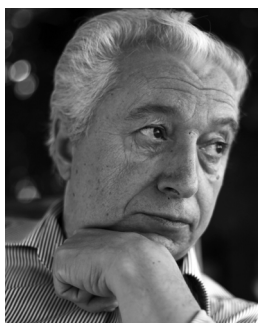
Îmi plac multe din gospodăriile localnicilor și obiceiul lor de a le îmbrăca în clorofilă și miresme de pomi fructiferi. Dar regret neputința de a nu găsi o haină potrivită acelei străzi centrale dintre hanul lui Bidirici și biserică. Un proiect gândit curajos, cu inteligență și determinare, putea să instaleze aici o ambianță ce n-a văzut Parisul. De la o linie urbană clasică, însemnând vile de farmec pline până la posibila construcție a unei impresionante amenajări din sticlă sub care să fie adăpostită o vastă suprafață comercială, cum ziceam, ce n-a văzut Parisul.

Mă doare sufletul când văd zidurile întristate ale fostului local al liceului nostru. Fiecare centimetru pătrat din această incintă ne spune ceva, înseamnă ceva, ne provoacă, ne cheamă aproape, iar și iar. O ziduri întristate !, vorba poetului. Ce blestem o fi trebuind să ispășim, de ne obligă soarta să le privim de ani și ani cedând, puțin câte puțin, din înfățișare, din rezistența la erodare. Întreb: chiar să nu existe ieșire din această insuportabilă stare de lucruri ? Chiar trebuie să ne obișnuim cu ideea că nu mai e nimic de făcut ? Rămân solidar cu cei care cred în șansa de a restitui patrimoniului orașului această piesă de speciale dimensiuni sentimentale, civile, urbanistice. Cine se poziționează în fruntea coloanei ?

Urmăresc de ceva vreme trimiterile la dezagregarea monumentului sculptural consacrat eternizării memoriei poetului Dimitrie Bolintineanu. Cutremurul a intervenit devastator. Complexul legat de numele familiei Storck s-a prăbușit. Întregul s-a transformat în bucăți. Mișcarea centrifugă a aruncat departe de locul unde fuseseră puse piese de utilitate imediată și de valoare artistică indubitabilă. Să nu găsim resorturile capabile a le readuna, așeza alături, remonta și prezenta ochilor avizi de istorie, cultură, de frumos ?

Cred în șansa de a opri în loc metronomul distructiv. Sper în inițiative capabile să ia taurul de coarne. Cine încearcă, convins în obligația de a avea succes ?

Kevin Broda – *IUBIRE TĂCUTĂ*

Dan Anghelescu

Sub semnătura poetului francez Kevin Broda, la Editura Grinta din Cluj-Napoca a apărut, în 2012, volumul bilingv de poezie (româno-francez) *Iubire Tăcută /Amour silencieux*. Traducerea îi aparține Letiției Ilea, traducătoare de recunoscută valoare și – în același timp – una dintre cele mai remarcabile prezențe în lirica feminină a actualității. Poemele aceluiași autor au fost cunoscute, apreciate și publicate în numeroase reviste literare din Franța, Belgia, Polonia și Romania.

Pentru cel ce o va deschide, fie și din întâmplare (evident, va fi o întâmplare promițătoare), cartea lui Kevin Broda oferă surpriza unor texte care atestă existența unei sensibilități și a unei conștiințe confruntată cu interogațiile, din ce în ce mai abrupte ale unei lumi intrată în gravă disonanță cu sine. Iată începutul unui poem: *On me demande toujours / Pourquoi je n'ai pas de travail / Je ne réponds jamais // Le sistème a besoine/ De chômeurs pour fonctioner // On me demande toujours / Pourquoi je ne fais pas/ Ceci ou cela/ Je ne réponds jamais // Parce que je ne suis/ Ni ceci ni cela*. (*Sunt întrebat mereu / De ce nu am slujbă / Nu răspund niciodată // sistemul are nevoie de șomeri / ca să funcționeze // Sunt întrebat mereu / De ce nu fac / Una sau alta / Nu răspund niciodată // Pentru că nu sunt/ nici una nici alta*).

Este sesizabilă, pe tot parcursul textelor acestui autor, o evocare, o prezență (în discurs), o pulsație continuă, quasi obsesivă prin elementele ei, a cotidianității, a unei zilnicării sufocante, de neevitat, învăluitoare, invazivă, dizolvantă. Se flutură, printre rânduri, întrebările derizorii ale ființărilor de zi cu zi: *cu ce te ocupi..* ? Se vorbește despre *locuri de muncă, autobuze și stații*, despre bărbatul ieșind *din uzină cu privirea stinsă și sudoare pe frunte*; urmează soneria care te *scoate din reverie*, meciurile de seară, patronii, portmoneele, manipulările (nu se spune ale cui) despre *Nordul care înfometează Sudul*. Lumea acestor poeme are ceva fantomatic, populată parcă de umbre stereotipe: cei care *ies din brutării cu pîinea în mână*, cei care își fac *cumpărăturile în supermarket cu lungi liste pline de tăieturi, împingând cărucioarele saturate cu fructele și legume fără miros sub veghea impasibilă a camerelor de supraveghere.* Timpul lor devine tot mai inconsitent *zilele seamănă una cu toate celelalte.*

Poemele lui Kevin Broda au – dincolo de toate cele *inventariate* mai sus – o metafizică aparte, discretă, persuazivă, dar obstinată. Din perspectiva viziunilor pe care le „profesează" *Poetul* nu este decât o *Cârtiță celestă* (*Taupe céleste*): *Je creuse vers le ciel. / Coeur et raison en guise d'outils, / Je construis mes galeries./ Tunnel sans issue, / Confusion des pensées, / La raison, m'a trompée. / .../ J'édifie ma montagne de terre / Et gravis son sommet/ Pour toucher la lumière*. (*Sap înspre cer, / Cu inima și rațiunea drept unelte / Îmi construiesc galeriile. / Tunel fără ieșire, / Confuzie a gândurilor, Rațiunea m-a* înșelat */.../ Îmi construiesc muntele de pământ / Și urc pe vârful lui / Ca să ating lumina.*)

Despodobită de conotații, retorica acestor poeme dezvăluie un ritual al marii simplități**.** Deși plin de elanul unor imersiuni - printre ***experiențele*** și ***întâmplările*** de limbaj ale poeziei - uneori s-ar părea că poetul rămâne suspendat, ezitând între cuvânt și tăcere**.** *Sunt în mijlocul oamenilor / Ca un vagabond/ Printre copaci / Natura vorbește un limbaj / Pe care omul nu-l înțelege /..../ Tăcerea este cuvântul meu / Prezența umple / Vidul mutismului meu / Sunt fericit în tovărășia / Vieții / Dar nu găsesc cuvintele / Ca să-i spun asta*. (*Je suis au milieu des hommes/ Comme un vagabond/ Parmi des arbres / La nature parle un langage / Que l'homme ne comprend pas /.../ Le silence est ma parole / La présence comble / Le vide de mon mutisme / Je suis heureux en compagnie/ De la vie / Mais ne trouve pas les mots / Pour le lui dire.*)

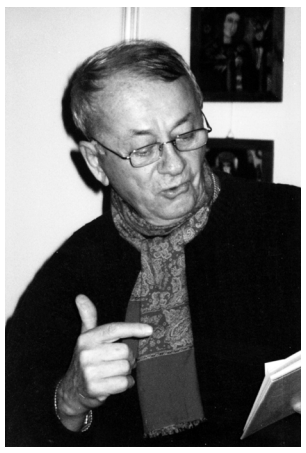
Plasticitatea transparentă a acestor piruete discursive aduce în prim plan o conștiință – parcă mereu – cârtitoare la adresa capricioaselor fețe ale zilnicăriei. *Ziua soldurilor a venit / Fug printre rafturi / Ca să mă îmbrac / Cu iluzii /..../ Caut / Dar nu găsesc / Câteva urme de iubire / La promoție / Mă întorc acasă epuizat / Nimic nu-mi iese din stilou / Am cumpărat totul / În afara esențialului pe care să-mi așez cuvintele.* (*Le jour des soldes est arrivé / Je cours á travers les rayons / Pour m'habiller/ D'illusions /.../ Je cherche / Mais ne trouve pas / Quelques traces d'amour / En promotion / Je reantre épuisé / Rien ne sort de mon stylo / J'ai tout acheté / Sauf l'essentiel pour poser mes mots.*)

Dar ceea ce ni se dezvăluie este însingurarea și neliniștea. În viziunea lui *Ființarea* prinde contur doar îmbrăcată în cuvinte. (Și *Cuvântul* e mai mare decât vederea afirmase cândva Hrisostomul) Probabil și pentru că uneori cuvintele curg și dincolo de punct.

Deliberat subterane – deci surdinizate la maximum – accentele de sarcasm și ironie invadează micro-structurile acestor poeme. Imaginând minuscule celule, numai aparent anecdotice, eșafodajul liric fracturează realitatea sub o răvășitoare avalanșă de întrebări și neliniști. Care planează apăsător, dar nu înlăuntrul ci – doar ca presimțire, undeva – în preajma rostirii poetice, în atmosfera pe care aceasta o respiră ! Se profilează astfel o decantare solemnă, o autoscopie devoratoare și aspră a Ego-ului angajat în rostire. Dar fără urme de transă onirică. Reperul fundamental al acestei poetici, determinându-i decisiv dicția – cu totul specială – rămâne, fără îndoială, sinceritatea. *Mă tem că noaptea se va lăsa prea repede /.../ Mi-e teamă că cea pe care o iubesc mă va părăsi /.../ Inundă-mi inima cu lumină / Înainte ca soarele să apună.* (*J'ai peur que la nuit ne tombe trop vite /.../ J'ai peur que celle que j'aime ne me quitte /.../ Inonde mon coeur de lumière / Avant que le soleil ne se couche.*)

Discursul liric prin care ni se înfățișează Kevin Broda – aici și acum – este de o gravă și somptuoasă sonoritate. Claviatura complexă a rostirilor sale încearcă să sugereze alcătuirea secretă, invizibilă, a realului... prin care ființa interioară se distilează ca poem. Poetul se dorește – evident – un orchestrator care face să răsune în noi mici deliruri hipnagogice.

85 de ani cu... RADU CÂRNECI

IARBA VERDE, ACASĂ

Pentru Emmi, cu dragoste

Acasă, iarba verde aproape de mugure,
- vai, cum îi place să geamă sub pași ! –
o simt cum îmi sărută glezne și tălpi,
oftând în zori, fără de somn, singură,
fragedă,
iarba în mai.

La amiază are ceva de mândră țărancă
rotindu-se, toată numai miresme,
și mă cheamă și mă cuprinde,
și-mi intră în sânge hoțește, femeie
pătimașă,
iarba în iunie.

Spre seară începe să cânte de nuntă:
se roagă pentru o noapte de dragoste,
se roagă să-i gust trupul, să-i pătrund
sângele în șuier de coasă,
aprigă,
iarba în iulie.

Seara, la piept, lung mi se tânguie:
e de dor arsă, de dor și neliniște,
trupul i se face străveziu și arde
și mă arde, și mă dărui, Doamne,
nebună-i
femeia de iarbă.

Noaptea, iarba se face de taină,
mă ia de mână, neagră și dârză
și plecăm, coborâm în rădăcini și acolo
ne unim trupurile și suntem
dulce țărână...
(din volumul *Iarba verde, acasă*, 1968)

GÂND ÎNAPOI

Va veni primăvara, desigur,
ne vom întoarce în copilărie,
copaci fiind, ne-om inunda cu muguri,
ne vom preface-n iarbă pe câmpie,

Sau, dacă vrei, vom fi o ploaie-n ropot,
de soare ploaie, curcubeu răsfrânt,
iar în amurg vom fi de bronz în clopot,
topindu-ne în zări, la ceasul sfânt.

Și vom rodi cu stelele curate,
un gând înalt, făclie de priveghi –
voi fi în toți, iar tu vei fi în toate,
medalie cu două chipuri vechi

Și, ca o ceață din nimic ivită,
ușori vom fi, călătorind în jos,
cer legănat în lacrima-ispită
și răsturnat în noi cu preafrumos...
(din volumul *Iarba verde, acasă*, 1968)

CA PASĂREA VOI CÂNTA, CA IARBA VOI CREȘTE

Ca pasărea voi cânta, ca iarba voi crește,
mă voi risipi ca ploile, ca soarele voi lumina,
asemenea pământului, roditor, voi fi,
ca un descântec mă voi subția. Apoi mireasmă...

Tu culege doar ceea ce nu se vede:
pașii de duh – esențe pentru alții.
Drumul lor luminându-l. Deschide-te către
zarea de unde s-aude acest murmur.

Ca iarba voi crește. Pașilor tăi mă aștern:
mângâie-mi spicele, soarbe-mi aroma jilavă
și înaintea tuturor respiră-mă. Precum pasărea
voi cânta.

Tu culege numai ceea ce nu se vede.
Menirea noastră: esențe să fim pentru suflete.
Iată marele timp în spre frunte. Deschide-te,
precum soarelui, iarba veșnică. Pasărea cântă...
(din volumul *Banchetul*, 1973)

APROAPE ELEGIE

Amiezile ne vor pătrunde răbdătoare,
ca o putere ce vine și pleacă,
și va fi o liniște ce doare,
o durere care se-neacă.

Apoi soarele va fi tot mai frumos
și-i va grăbi pe toți spre seară,
ademenindu-i cu armonia de jos,
unde se roagă o făclie de ceară.

Numai eu voi rămâne-n lumină
cu cântecul, pasăre țipând între dinți –
și-mi va curge din tâmple rășină:
două pâraie fierbinți.
(din volumul *Orgă și iarbă*, 1966)

MIREASMĂ-MPREJUR

Toamnă.
Și eu vorbesc de iubire iar pașii
asemenea ierbii sunt fără de moarte.
O aură pe frunte: timp blând.
Tace duhul pământului.

Toamnă.
Și eu vorbesc de iubire, iar privirile
te cauta prin aerul moale. Tăcere.
Iată urma părului tău și arborii
înduioșându-se.

Toamnă.
Și eu vorbesc de iubire. Tu stai
pe zarea de albastru și aur.
Nu te mișca. Și dorul împrejurul tău
mireasmă. Cu mâna întinsă eu...
(din volumul *Oracol deschis*, 1971)

ÎN TINE-ACUM SE-ADUNĂ, LA UN SEMN

În tine-acum se-adună, la un semn,
frumoasele ce m-au iubit odată,
apoi porniră pe un drum știut,
pierzându-se în zarea lor tăcută.

De-ai fi la fel ca ele ai apune
cu ziua ce se-ncheie după munți,
iar chipul tău în arbori amuțind,
cu frunzele s-ar pierde după vreme.

Dar se adună-n tine, la un semn,
frumoasele ce m-au iubit odată
și fiecare-ți fură din priviri,
cu fiecare treci în amintire.

Nu le primi ! Păstrează-te doar ție !
Esti țărmul meu de calm evlavios,
maturul timp. Apropie-te, dar,
cu duhul meu altarul să-ți acoperi...
(din volumul *Banchetul*, 1973)

ZĂPEZI ȘI FLĂCĂRI

Tăcere de arbori din sticlă, senină,
seve oprite în lungă uimire,
urși adormiți după cină,
vânt înalt ca o fată subțire,

poteci bântuite de-un gând,
puhoaie în alb înghețate,
vulpi de ger, respingând
chemarea puștilor înclinate,

aer rece, ca o pânză de in,
din care ciutele își fac broboadă,
izvor de piatră unde cerbii vin
lăsând podoaba frunților să cadă,

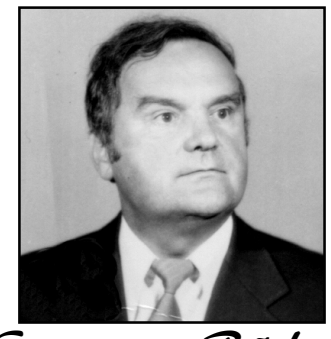
corbi clocindu-și ouăle de ger,
așteptând solemn minunea facerii,
corni severi, în trunchiul de fier
pregătind roșul pentru zilele coacerii,

stele vuind peste frunte, făcând-o
zvelt castel, strălucind de idei,
și-n sângele meu, tu, flămându,
cea mai femeie dintre femei –

zăpezi și flăcări, vuiet în noi,
într-o îmbrățișare nefirească –
amândoi
în pădurea de sticlă, zeiască.
(din volumul *Efigiile naturii*, 1971)

O paralelă istorică inedită

Constantin Bărbuță

Motto: *A cunoaște cu adevărat, este a cunoaște cauza*.
F. Bacon

După revenirea, miraculoasă și promițătoare, din exilul impus, direct pe tronul pe care-l părăsise cu un an în urmă, împăratul – „cel mai mare geniu al acțiunii" – va fi obligat să se recunoască învins, peste o sută de zile, cele mai dramatice ale carierei sale extraordinare. Două secole mai târziu, după revenirea neașteptată, din „exilul" natural, direct la catedră, profesorul, se va recunoaște învins, la numai o sută de zile, cele mai șocante ale carierei sale, altfel remarcabilă.

O privire paralelă asupra ultimelor o sută de zile ale celor două cariere, a împăratului și a profesorului, aflate la distanță colosală, nu numai în timp și spațiu, ci, mai ales, în fond, deși poartă în sine, o anume hazardare, riscul rezervelor de tot felul și, cel mai probabil, al ironiei nedisimulată, poate deveni incitantă și chiar interesantă din perspectiva unor reflecții sau concluzii, având ca fundal similitudini ce pot reieși, dintr-o bună cunoaștere a evenimentelor.

Primele acțiuni ale împăratului în cele *o sută de zile*, ultimele ale unei cariere uluitoare, au fost conforme geniului său fără egal și consacrate reunirii eforturilor de asigurare a independenței națiunii, aflată sub presiunea unor pericole mari și imediate. El va aproba, fără prea multe ezitări, proiectul noii legi fundamentale, cuprinzând libertăți de neconceput în vremea când era deținătorul absolut al puterii, spre a se concentra cu toată energia asupra confruntării, inevitabilă și decisivă, cu inamicii istorici, tot mai puternici și conservatori.

Primele măsuri ale profesorului optimist, motivat și încă energic, după revenirea mult dorită la catedră, ce se va încheia brusc, peste o sută de zile, au fost cele confirmate în carieră, pe care le știa, cel mai bine, strategii, metode, tactici, proiecte adecvate misiunii, climatului relațional și de mediu, cunoscute și totuși noi. În cele o sută de zile, ultimele din carieră, cei doi protagoniști, împăratul și profesorul, vor purta neîntrerupte și aprige bătălii, primul în interior și pe câmpul de luptă, cu adversari coalizați, hotărâți și bine comandați, al doilea în spațiul de curs, cu sine însuși și cu proprii învățăcei care, deși la vârstă fragedă, stăpâneau perfect și inventau spontan, *tehnici* subtile sau violente, prin care erau anihilate, cu frenezie, reguli străvechi și obligatorii.

Împrejurările și evenimentele cu adevărat memorabile în urma cărora a luat sfârșit cariera împăratului, „cea mai uimitoare din câte s-au vazut", au fost consemnate de istorie pas cu pas și oră cu oră, iar universul le cunoaște. Este motivul pentru care vom stărui asupra acelor întâmplări unice, nemaiîntâlnite, din ultimele o sută de zile ale carierei profesorului, manifestări individuale sau de grup, persistente și dense, greu de înfrânat, nu și de explicat, marcate de șocuri personale și stări contradictorii, cu impact asupra atingerii scopurilor, în urma cărora el se va recunoaște învins și se va despărți definitiv de simbolul carierei sale – catalogul.

Primul șoc a fost, în fapt, o atenționare amicală, confirmată din primul moment „la B sunt mari probleme", aici grupul abandonase *in corpore*, de ceva timp, normele sacre ale ordinii tradiționale și autorității. Profesorul a început să se îngrijoreze constatând că zmeii zmeilor îi nesocotesc rolul, nu sunt atenți, fug de colo colo, părăsesc sala, uneori escaladând fereastra și s-a alarmat la propriu, în fața „spectacolului" oferit de C, „lider" absolut între zvăpăiați care, după ce și-a introdus sub tricou balonul bine ascuns, umplut cu aer, l-a făcut să explodeze, strigând, în hazul general: *Copilul* ! Pas de strategii, metode, etc, etc.

Dacă se plictisea cu joaca pe telefonul de ultima oră, sau o enervau ceilalți și, nu de puține ori explicațiile, exemplele și aplicațiile profesorului, G. de la D, subțirica, în ținută și cu înălțime sportivă, trebuia neapărat să meargă *afară* și neprimind aprobare, *s-a prăbușit* instantaneu pe podea în toată lungimea, *Mi-e rău !* scena fiind susținută în cor: *Sunați la 112*, la care profesorul a răspuns calm și ferm: *Se preface*, suficient ca „bolnava" ad-hoc, să revină, la fel de iute, la înălțimea de baschet-junior și la locul ei. Adio obiective, procedee, etc, etc.

Toți învățăceii se temeau de el, chiar și unii purtători de catalog, pentru amenințări și agresivitate fizică neprovocată sau verbală, greu de transcris, profesorul însuși, trezindu-se pentru prima oară în carieră, violentat direct: *ești… bătrân !* i-a reprosat învățăcelul G. nemulțumit de nota și explicațiile primite, termen acceptabil, dacă, cel folosit de fapt, nu ar fi avut sensul cunoscut de insultă, în contradicție evidentă cu realitatea.

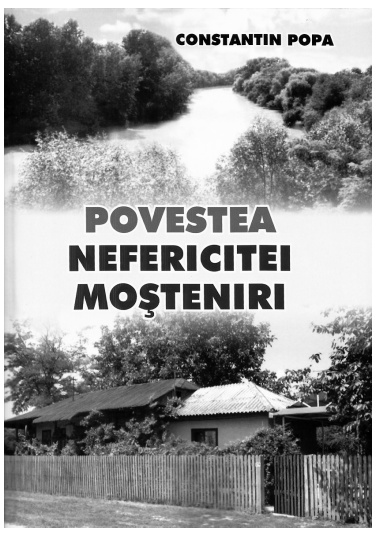
Însă șocul cel mare avea să-l reprezinte „debutul", surprinzator și eficace, al profesorului în calitate de… arbitru în sportul cu mănuși, când privirea sa de ansamblu și vigilența, menținute în timpul expunerii, i-au permis să observe și să intervină prompt, în clinciul dintre V. și P., de la D, angajați din senin și cu încrâncenare, într-un schimb de lovituri, care întradevar ar fi putut avea drept consecință, un posibil apel la… SMURD !

Ultima zi a carierei profesorului a însemnat șocul șocurilor, impulsul decisiv în opțiunea finală, probând, involuntar și figurativ desigur, o anume similitudine cu cea a celebrului înaintaș, împăratul, asaltat, după cum se știe, din toate părțile și învins. Aflat la ora bilanțului, profesorul, uluit, s-a văzut înconjurat și „asaltat" de „dușmanii" înrăiți ai lecturii și „amici" cu dezordinea, învățăceii, treziți de realitatea dură: „mi-ați stricat media", „m-ați nenorocit", „mă omoară mama", „de ce mi-ați dat 5 ?", „de ce mi-ați pus semnul ?", „de ce ? de ce ? de ce ?", fiecare considerându-se mai profesor decât Profesorul care, în extremis, a răspuns cu același calm: „deoarece nu învățați pentru notă !" contrarăspunsul fiind sonor și copleșitor: „ba da, ba da , ba da !" Așadar, *hic iacet lepus*, aceasta este problema cardinală de care formatorii ar trebui să țină seama spre a se face ascultați și respectați, pe care generația nouă de învățăcei o stăpânește deja temeinic, de la mic la mare: pragmatismul ! Întâmplările senzaționale trăite în premieră de profesorul hârșit în meserie, într-un moment când renăștea credința că încă poate fi util și sluji la nivel înalt, l-au făcut să reflecteze mai adânc la sensul schimbărilor lumii, la cele din educație îndeosebi, fapt ce a avut darul să accelereze ultima și cea mai dureroasă decizie a sa. Nu înainte însă, de a fi încercat să pătrundă, fie și parțial, în zona sensibilă și complexă a cauzalității unui fenomen asupra căruia semnalele sunt deja la ordinea zilei, anume, deteriorarea îngrijorătoare a relației profesor-învățăcei. A cunoaște cu adevărat, spunea cu secole în urmă un ilustru filosof, este a cunoaște cauza, principiu sacru, pe care profesorul nu a ezitat și nici întârziat să-l aplice. El a „mers" discret și precis la origini, spre a cunoaște că, până la ore târzii elevii ocolesc lectura, mama învățăturii, devin „prizonierii" voluntari ai miracolului tehnic, căruia cei în drept, părinții sufocați de griji, separați legal sau în fapt, ori plecați în lume, nu prea mai pot să-i reziste, în timp ce mediul educațional, confuz și timorat, se resemnează nefiresc: „Asa-i peste tot".

Epilog. Revenit după al doilea exil forțat în pământul națiunii pe care a iubit-o nespus, din mormântul său de porfir inalterabil, împăratul, continuă să fascineze lumea prin cariera sa incomparabilă. Peste două secole, aflat în ultimul „exil", profesorul, încă energic și optimist incurabil, își scrie povestea carierei, pe care a slujit-o și iubit mult, din care nu vor lipsi, ultimele o sută de zile, cele mai șocante și pline de învățăminte.

O ÎNTREBARE OBSEDANTĂ ŞI UN EPILOG POSIBIL

Sunt mai bine de cinci ani de când prietenul și colegul meu de liceu, altfel descurcăreț de la natură și generos cât cuprinde, așteaptă un răspuns care, evident întârzie, la obsedanta întrebare: Cum a fost posibil ? În disperare, el a recurs, nici mai mult, nici mai puțin, la o scrisoare – fluviu, „care să rămână peste timp", către „surorile mele", indirect familiei și prietenilor, nu prea mulți, plină de evocări, exemple, evenimente sau autointerogări, densă în trăiri personale, scrisă cu talent și obiectivă, totul, pe fundalul unei neobișnuite descătușări sufletești. Cititorul acestor rânduri va fi intuit, desigur, că scrisoarea, adevărată carte de familie (213 pagini), este de fapt povestea unei moșteniri, aproape să devină purtătoare de nefericire pentru protagoniști, poate și descendenți, nimic nou sub soare până aici, universul e plin. De-a dreptul răscolitoare, sunt și rămân, scopurile, sau ținta propusă, deosebită de ceea ce, îndeobște, se întâmplă sau se cunoaște, anume salvarea pilonului, cândva susținător solid al armonici, în casa părintească, acum prăbușit, refacerea încrederii, liniștea, voia bună, iar NU fixarea întinderii și câtimea dreptului fiecăruia, sau cât de întemeiat și dovedit ar fi el. Primind această originală și incitantă carte cu circuit restrâns, intitulată chiar *Povestea nefericitei moșteniri*, am parcurs-o, din varii motive, instantaneu și, reluată, sporul de noutăți, facilitând deslușiri și semnificații utile edificării propriului punct de vedere, asupra unui caz uman, întradevăr interesant și aparent fără ieșire, care a dat o reală „stare de rău", fratelui, autor și „bolnav de adevăr", cel puțin până la răspunsul așteptat cu înfrigurare.

Adică, *de ce, când și cum a fost posibil*, ca frăția să nu mai fie cea mai frumoasă frăție, copilăria și adolescența din curtea „paradis", să se uite copii, nepoți, veri, afini să se înstrăineze, suspiciunea, ingratitudinea, confuzia să cuprindă tocmai familia lui, invidiată în timp, pentru solidaritate, reușite sociale și mai ales confortul fericirii.

Potrivit unor ziceri filozofice, adevărul înseamnă acel ceva ce se poate demonstra, el, adevărul, este totodată fiul timpului, cele două aserțiuni transpar în relatările factuale din scrisoarea, redactată, după reflecții și nopți nedormite, cu o surprinzătoare pricepere, sinceră și oportună, deși, probabil, întregul demers putea fi întreprins mai devreme. Niciodată nu e prea târziu, devine astfel maxima-reper a unei scurte priviri în trecut și, mai amplă în perspectivă, asupra relațiilor tensionate de ceva timp, nu iremediabil, între fratele, acum confuzionat, și surorile mai mici care, la un anumit moment „au gândit", apoi acționat nepotrivit. Intrăm așadar în linie dreaptă spre un posibil răspuns la patetica întrebare având, nota bene, un prim și remarcabil punct de sprijin, faptul ca în anii de controverse, reproșuri adesea violente, analogii greșite, injurii, mesaje șocante, rememorări, sora cea mare, *dada și copiii*, veri buni, s-au păstrat deoparte, într-o neutralitate inteligentă, demnă și salutară, socotind, pe bună dreptate, că evenimentul, nedorit și neașteptat, s-a prelungit și complicat excesiv, din moment ce s-a ajuns la o scrisoare cât o carte, menită să aducă miraculoase clarificări.

Un al doilea suport, rar și valoros, de natură să apropie răspunsul, îl oferă însuși *autorul*, fratele afectat, care convinge, la o lectură atentă (*lectura e mama învățăturii*) că, întradevăr, este *un personaj construit pe un fond de bună credință și caracter*. El relatează cu amărăciune și ironie uneori, invocă, (se) întreabă, nu acuză și nu revendică, așteaptă și speră ca cititorii, în cunoștință, să-l ajute să se elibereze de teribile presiune morală, care nici prin vis nu i-a trecut vreodată, aceea a ruperii sufletești a familiei, la mijloc fiind casa părintească, veche de 105 ani și curtea de o mie opt sute de metri, raiul vacanțelor timp de treizeci de ani. Ba mai mult, se deduce din lunga și consistenta scrisoare, el apare pe deplin conștient cu privire la cele două aspecte care interferează și însoțesc orice moștenire, anume interesul și sensibilitățile, iar calea unică a bunei înțelegeri nu poate fi decât cea lăsată de strămoși: socoteala bună, face frăția bună !

Însă atunci când a realizat, ca de obicei, pe speze proprii și în beneficiul familiei, actul necesar al reconstituirii integrale a terenului și curții părintești, tot el, fratele generos, a omis să o anunțe și pe sora cea mică, fapt ce se va dovedi o eroare, chiar dacă toți cunoșteau că actul acesteia, aparent autentic, era fictiv. Ulterior, propunerea sa pentru o soluție clară și finală asupra moștenirii, deși echitabilă și realistă, avea să declanșeze, în cascadă, evoluții tot mai greu de stăpânit, în fața cărora scrisoarea reprezintă un adevărat baraj, iar surorile destinatare, protagoniști esențiali prin greșeli mai mici sau mai mari, pe care, se speră, le vor asuma, până la a da curs încrederii fratelui (p. 61 și 213), validând, fie și parțial, sensul obsedantei întrebări. Astfel, la moștenire, nu se va invoca și cu atât mai mult, pretinde ceva, prin analogie, așa cum au gândit și exprimat, cu voce tare și repetat, surorile, se va lua în seamă cele trei mari investiții făcute cu suflet și fără acte, aluziile lor fiind neinspirate, așa cum se va adeveri în final, când fiecare a primit ce a dorit și solicitat concret.

Întrebarea și, deopotrivă răspunsul căutat și așteptat, spre liniștea sufletească de fratele ocrotitor, își are temeiul, poate cel mai adânc, în această denaturare năucitoare a comunicării între el și cele două surori, devenite prea brusc neîncrezătoare, insinuarea ingratitudinii, prelungirea suspiciunii, cu acuze și jigniri nemeritate, chiar dacă în timp au mai existat contre și certuri frățești. Deci, nu este greu, nici târziu sau imposibil pentru Nicole și Sofi să observe că au trecut măsura și să accepte curajos.

Epilog posibil. În vara anului de grație 2013, după înțelegerea frățească, fratele și cele trei surori, cu soți și soții, copii, nepoți și strănepoți, se reunesc în curtea casei părintești, la sărbătoarea Nicoletei care împlinește o vârstă rotundă. După ce voia bună se instalează și muzica își face datoria, se împărtășesc scurte și emoționante gânduri:

Dada, decana de vârstă, bunică, străbunică: Revederea de azi ne bucură pe noi și pe părinții noștri, acolo unde sunt.

Nicole, sora cea mică: Pentru neînțelegerile trecătoare, mai mult sau mai puțin, toți suntem greșiți. Vă mulțumesc și vă îmbrățișez pe toți. Dați-mi voie să încep cu fratele meu talentat și unic.

Sofi: La mulți ani Nicoletei, sănătate și liniște tuturor și fiecăruia.

Bebe, fratele ocrotitor și autor: Ne-am reunit și așa vom rămâne. Păstrați cartea – învățătură pentru fiecare. Împreună cu Mia, vă dăm o veste față de care toți suntem de acord, acum și în viitor: *Casa părintească nu se vinde !*

Cristina, Alina și ceilalți, fiice, nepoți, verișoare: Să fim așa cum am fost și mai mult de atât. Vă iubim mult.

Constantin Bărbuță

INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT BOLINTINENE

Prof. Milica DAN

Elevi de la Școala din Crivina, 1934

Școala Crivina: Primele documente referitoare la învățământul din satul Crivina sunt din anul 1904-1905. Cursurile se desfășurau într-o locuință ce se afla peste drum de biserică până în anul 1910, când se încheie construcția noii școli. În anii 2001-2002 școala era frecventată de 35 de elevi și 25 de copii la grădiniță. Această școală este în prezent desființată, clădirea fiind demolată.

Școala Malu Spart: În satul Malu Spart a existat o școală publică încă din anul școlar 1838 – 1839 când era frecventată de 12 elevi. În anul 1930 școala avea două săli de clasă, o cancelarie și locuință pentru director. O lungă perioadă de timp s-a numit „Școala primară mixtă Mihai Voda", cu un efectiv de 153 de elevi pentru clasele I-IV.

La 13 iulie 1958, școala Malu Spart trece la învățământul de 7 ani. Tot de atunci, în cadrul școlii funcționeaza și o grădiniță.

Școala din Malu Spart

Datorită creșterii populației școlare, până în 1970 se construiește și se dă în folosință o nouă clădire cu șapte săli de clasă, cancelarie și cabinetul directorului. În anul 1989 efectivul școlii era de 528 elevi și o grădiniță cu 60 de copii.

Școala Suseni: Din registrul matricol nr.1, din anul școlar 1910-1911, aflăm că în cătunul Suseni funcționa o școală cu clasele I-IV, având 34 de elevi. În anul 1980-1981 era frecventată de un număr de 48 de elevi și 21 de copii la grădiniță. Școala, în prezent, este desființată.

Școala Suseni

Școala Bolintin Vale: Primele forme de învățământ în Bolintinul din Vale ar fi existat din anul 1856 și s-ar fi desfășurat într-o clădire din curtea bisericii. Școala cea mare a fost dată în folosință în anul 1889, în apropiere de locul unde cândva a fost casa poetului Dimitrie Bolintineanu. În *Marele Dicționar Geografic al României* este consemnat faptul că în anul 1898, în satul Bolintin Moșteni, funcționa o școală de băieți și una de fete. Aici învățau 83 de elevi și 22 de eleve. În anul 1965 se dau în folosință opt săli de clasă noi și se dotează cu laboratoare și încălzire centrală. Pentru buna desfășurare a procesului de învățământ, pentru cei aproape 1000 de elevi, în anul 1997 se inaugurează un nou corp de școală, compus din opt săli de clasă. Școala de la Bolintin Vale devenind în anul 1997 *Școală Reprezentativă*, se dotează cu mijloace didactice moderne.

"Școala din Meserii" din Bolintin Vale (Poarta Luncii) cu stejarul Unirii

Școala nouă din Bolintin Vale

Serbare a elevilor în 1932

Clubul Elevilor: Din anul 1984, pentru elevii din Bolintin Vale și pentru cei din școlile învecinate, s-a înființat *Casa Pionierilor* care, după anul 1989, devine *Clubul Elevilor*.

Aici au funcționat cercurile de balet și teatru, arte plastice, orchestra de mandoline, informatică, chimie, foto și sculptură.

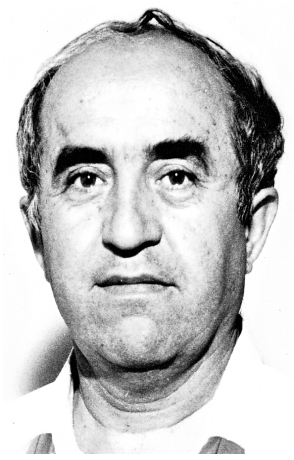
Elevi cercetași în 1932

Liceul Bolintin Vale: La 1 septembrie 1927 se deschide, pe strada Poarta Luncii, Școala Inferioară de Meserii. Aceasta se va transforma din anul 1934 în Gimnaziul Industrial și va funcționa până în 1952. Din acest an, în același local, s-au desfășurat cursurile Școlii Medii Mixte care, după 13 ani, se transforma în Liceu. În 1967 liceul a primit numele poetului Dimitrie Bolintineanu, iar din anul 1969 s-a inaugurat o nouă clădire modernă, dotată corespunzator, cu laboratoare și cabinete de specialitate. În anul 1971, la Liceul Dimitrie Bolintineanu urmau cursurile peste 1000 de elevi. Din 1973 până în anul 1990 această instituție școlară a funcționat ca Liceu de Petrol. După anul 1989 liceul de la Bolintin redevine liceu teoretic, pe lângă acesta existând, din anul 1991, și o școală profesională. În 1995 se înființează „Grupul Școlar Dimitrie Bolintineanu", care consemna în anul 2003 că au studiat în acest liceu 44 de promoții cu peste 5000 de absolvenți.

Liceul din Bolintin Vale

Amintirile ca viaţă

Geo Călugăru

Omul care, potrivit afirmației regretatului poet Mircea Micu, era în ochii unei admiratoare, „actorul frumos ca un sonet”, Eusebiu Ștefănescu se dovedește, nu numai un actor cu har și „un recitator de viță veche” (M. Micu), mai ales din Eminescu și Nichita Stănescu ci, și un creator al cărui duh artistic dă viață unor oameni și întâmplări, altminteri, condamnate la uitare.

Sub pana inspirată, de data aceasta a autorului Eusebiu Ștefănescu, oamenii deosebiți pe care i-a cunoscut și întâmplări trăite, pe care le-a memorat, după ce, ochiul său selectiv și-a făcut datoria, ierarhizându-le, într-o prețioasă arhivă a clipelor, astăzi, autorul ajuns la timpul mărturisirii, susținut de un veritabil talent scriitoricesc, le dă viață, oferindu-și și oferindu-ne, nouă cititorilor, ceea ce am putea numi, amintiri cu o a doua viață, cu un parfum aparte, în stare să captiveze, definind un scriitor stăpânind magia cuvintelor.

O parte dintre ele îmi erau cunoscute. Le auzisem la diferite manifestări literare, aniversări sau comemorări ale celor două stele cardinale ale destinului său creator, Eminescu și Nichita Stănescu.

Înaintea acestei cărți *Arhivarul clipei*, apărută în condiții grafice deosebite la Editura Semne în 2009, Eusebiu Ștefănescu debutase cu o altă carte, *Magul captiv*, despre al cărei titlu, regretatul său prieten-poet Mircea Micu se pronunțase cât se poate de măgulitor: „paradoxal și incitant”, adăugând „o carte al cărei titlu l-aș fi confiscat”.

Probabil, povestite cu diferite ocazii, aceste perle artistice, așternute pe hârtie, au păstrat în mare măsură, caracterul de oralitate, al briliantului povestitor. Esențializarea, realizată prin cântărirea atentă a caratelor de expresivitate artistică dar și de claritate a exprimării, este o altă caracteristică a scrisului lui Eusebiu Ștefănescu.

De la prima povestire ***Laponul viril*** și până la cea care închide această călătorie în lumea amintirilor ***Către profesoară***, autorul face dovada unei indiscutabile arte a ademenirii cititorului, care-l însoțește, prin lectură, de la prima la ultima pagină a cărții. Cu o bogată și temeinică lectură, Eusebiu Ștefănescu valorifică în cheie umoristică, motivul atât de cunoscut, sunând „lumea e o scenă iar noi suntem actorii ei”, în chiar prima povestire *Laponul viril*. Aici, autorul înfățișează drama personajului Pierre, fost actor și ajuns șomer, care pentru a câștiga niște bani de care avea o acută nevoie, acceptă satisfacerea capriciilor unei miliardare excentrice, venită la Paris, unde își propune să trăiască niște experiențe amoroase unice. Foștii colegi, amintindu-și de rolul foarte reușit de lapon viril al lui Pierre dintr-o piesă, auzind pretențiile excentricei miliardare, dispuse să plătească o sumă fabuloasă pentru o noapte de amor nebun, cu un lapon viril, îl contactează. Pierre acceptă sfatul și ajutorul foștilor colegi și, deghizat în lapon, petrece o noapte de pomină cu miliardara amintită. Foarte mulțumită, aceasta își diversifică pretențiile și dorește să facă dragoste cu o Piele Roșie, un cawboy și un toreador. În roluri, Pierre, care trecuse cu brio de prima probă și care se descurcă, în continuare, la nivel superlativ. Apropiindu-se finalul vacanței și dorind să plece cu o amintire de neuitat, ciudata miliardară cere să-i fie adus un francez obișnuit dar reprezentativ, plătind, în schimb, o sumă la fel de consistentă ca și cele achitate anterior. Colegii se bucură pentru bietul Pierre și i se adresează, încântați că-l pot ajuta din nou. Iată descrierea acestei secvențe de final, sub pana inspirată a autorului:

„— Pierre, dragule, iată într-adevăr o veste bună. Pentru același onorariu nu mai trebuie să faci efortul unei compoziții, nu mai trebuie să mai intri în pielea altuia. Ești tu, Pierre cel adevărat care petrece o noapte de adio cu cea mai excentrică miliardară pe care ai cunoscut-o.

Pierre a ridicat din umeri a neputință:

— Domnilor, vă mărturisesc că eu demult am renunțat la asemenea extravaganțe, mai precis la femei !

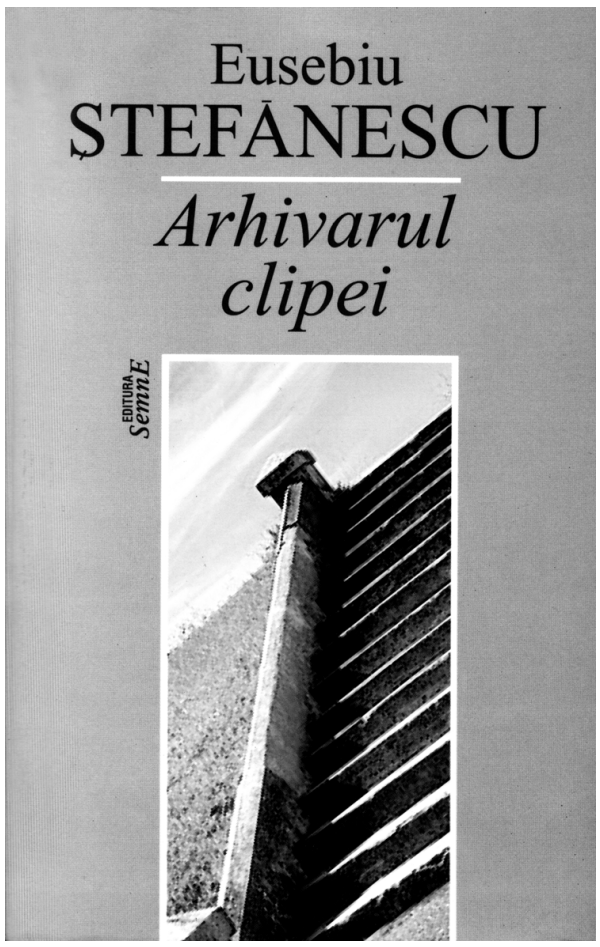
— Bine, au replicat cu stupoare ceilalți, dar miliardara a fost mai mult decât satisfăcută !

— Ea într-adevăr s-a simțit foarte bine. Dar eu sunt impotent !

— Cum impotent ? Ai fost senzațional în lapon, în Piele Roșie, în toreador, în cawboy ! … !

— Da, s-a luminat Pierre, dar acelea erau roluri !”

N-o să mă refer la toate cele 56 de texte cuprinse în cele 177 de pagini ale cărții. Ar rezulta un alt volum și nu am o asemenea intenție. Vreau însă să vă asigur că veți întâlni, în fiecare dintre acestea, umorul și inteligența scăpărătoare a penei autorului, finaluri de excepție, încărcate de un umor înnăscut și nu făcut, provocând un râs firesc, benefic pentru sănătate, sporind gradul de interes până la a-i captiva pe cititori.

Învățămintele desprinse de autor, nu-s atașate ca pe un corp străin povestirilor, ci sunt cuprinse în însăși țesătura măiastră, rafinată a textelor.

Lucruri, pe lângă care trecem fără să le observăm, autorul le surprinde în toată bogăția lor de tâlcuri și ni le înfățișează de o manieră, care ne cucerește și ne pune pe gânduri. Iată o dovadă grăitoare, asupra căreia, dată fiindu-i importanța majoră, voi zăbovi atât cât cred că se cuvine.

Este vorba despre textul ***Patriotism la domiciliu***, relatare a datelor conținute într-un interviu luat de un reporter de televiziune unui diplomat chinez, la care, făcându-și „urechea pâlnie”, cum se spune, autorul nu scapă nici un amănunt deși, ascultarea se petrece în timp ce se bărbierește.

Întrebat despre calități ce individualizează felul de a fi al poporului român, chinezul răspunde: „… ospitalitatea. O altă calitate pe care noi am observat-o la poporul român este hărnicia”. Reacția autorului în timp ce-și vedea de bărbierit: „… începând să conștientizez aceste observații, m-am tăiat prima oară în viața mea cu un aparat de ras Wilkinson”.

„— Dar cea mai mare calitate a poporului român – a continuat diplomatul chinez – este inteligența de a trăi.

— Aha, vrea să spună că noi, românii trăim în orice condiții, mă gândesc eu și reporterul îmi continuă logica:

— Vă referiți desigur la rezistența românilor prin toate intemperiile istoriei.

— Nu – a continuat diplomatul – poporul chinez în marea sa înțelepciune, consideră *inteligența de a trăi*, acea inteligență primordială care a călăuzit poporul român să se așeze pe cel mai frumos loc din lume: aveți mare, aveți deltă, aveți munți și câmpie, aveți bogății și resurse naturale așezate armonios pe sol și în subsol, aveți …

Aici – continuă autorul – inteligența mea de a trăi, a găsit cel mai frumos loc de așezare, picioarele mi s-au înmuiat de uimirea cu care redescopeream un temei uitat al condiției mele de cetățean român.”

Realizând că diplomatul nu conține cu laudele la adresa românilor, reporterul schimbă registrul abordării:

„— Dar un defect nu găsiți, totuși, poporului român…

Diplomatul se gândește puțin, zâmbește și răspunde:

— Vedeți dumneavoastră, la noi în China cea mai nesuferită pasăre este cioara. Aici – spune autorul – mi-a scăpat aparatul de ras din mână. Nu se poate, ar fi o gafă diplomatică să se refere la etnia țigănească, gândesc eu tulburat de parabola cu cioara indezirabilă.

— Da – subliniază diplomatul – cioara este cea mai nesuferită pasăre. Dar în marea sa înțelepciune, poporul chinez spune așa: „Dacă iubești pe cineva, iubește-l și cu cioara de pe casa lui !”

„Mulțumesc diplomatului chinez, pe această cale, pentru lecția de patriotism servită la domiciliu.”

E cucerit, între figurile ilustre, pe care le-a întâlnit, ca apoi să le evoce, de savantul filozof și economist de prestigiu, Petre Țuțea. Acesta le povestește, în jurul unor cafele, la o masă, la care se aflau autorul și un amic al său, ambii studenți, unde ceru permisiunea „să-și reazeme o cafea”, cum fusese chemat de Al. Bârlădeanu, ministru al economiei în regimul Iliescu, la care fusese rugat să-i explice mecanismul economiei capitaliste, pe care îl cunoscuse îndeaproape în perioada interbelică, în care fusese ministru de finanțe, calitate în care aprobase o indemnizație pentru poetul George Bacovia, aflat în mare restriște financiară. Gestul său îl nemulțumise pe șeful său de cabinet, căruia, pentru obtuzitatea dovedită, îi ceruse imediat demisia în scris.

După ce îi schițase în scris lui Al. Bârlădeanu reperele solicitate, s-a ridicat să plece. Acesta i-a înmânat un plic, conținând recompensa pentru serviciul făcut. Nu l-a deschis decât în toaleta cafenelei „Albina”, unde intrase înainte de a veni să se așeze la masa autorului, uimit de cei 2000 de lei, aflați în plic. Observând, jena financiară a comesenilor, s-a arătat dispus să le plătească un rând de cafele și să le povestească despre invitația la Bârlădeanu și că, din banii primiți, nu-i mare lucru, să le ofere câte-o cafea. Le-a vorbit de suferințele îndurate în închisorile comuniste din motive politice și le-a arătat urmele cătușelor, făcându-i să simtă fiori reci, gândindu-se la îngrijorările părinților lor, supravegheați îndeaproape de securitatea acelor vremuri.

Întâlnindu-se la un pahar de vorbă cu prietenul său, poetul Dan Laurențiu, îi spune, cu hazu-i cunoscut, că el, actorul Eusebiu Ștefănescu are prefixul lui Dumnezeu și că poate vorbi cu El, de câte ori simte nevoia. Răspunsul lui Dan Laurențiu e și mai și. Eu, îi spune acesta, fiind poet, n-am nevoie de prefix, fiindcă poeții vorbesc direct cu Dumnezeu. Totul e povestit cu har și umor de o naturalețe indiscutabilă, cucerind cititorii.

O altă întâmplare hazoasă, povestită cu și mai mult umor decât are în realitate, al cărei protagonist a fost autorul însuși, e inserată în carte sub titlul ***Regele blocului***. Este vorba de intensitatea cu care a trăit rolul Regelui Ferdinand, cu a cărui fizionomie aduce într-o oarecare măsură, într-un moment de mare încărcătură emoțională dar și patriotică. În rolul acestui rege, iubit de români, actorul Eusebiu Ștefănescu trebuia să țină un discurs în fața veteranilor de război și a generalilor, pe care trebuia să-i însuflețească pentru noi fapte de vitejie. În postura de rege, s-a urcat în trenul oficial, a salutat garda care-i dădea onorul, în timp ce fanfara intona „Trăiască Regele !”.

După încheierea reprezentației și dezbrăcarea uniformei Regelui Ferdinand, revine la condiția de zi cu zi dar rămâne cu sufletul prins în capcana altei realități. Se simte invadat de o mulțime de gânduri, între care unul îl obseda și ni-l confesează: „Vezi, domnule, mă gândeam, nu e vorba de prerogative divine. Un conducător își cultivă sentimentul paranoic prin cei exersați să-l aclame”. Ajunge în fața ușii apartamentului din blocul în care locuia, apăsat încă de întreaga responsabilitate a Regelui Ferdinand. În momentul acela trăiește într-o dublă și fulgerătoare succesiune, două stări diametral opuse, descrise cu un haz homeric: „Apăs pe sonerie și îmi duc mai departe raționamentul. În acele momente am avut revelația faptului că mă bucurasem personal de recunoașterea și prețuirea națională. Eram chiar Regele Ferdinand. Soția îmi deschide ușa: Ce bine că ai venit ! Du și tu gunoiul !”. Un optimist incurabil, Eusebiu Ștefănescu a privit, ca-ntotdeauna, partea plină a paharului, confirmată de cele ce au urmat și dezvăluite astfel: „Soția are, slavă Domnului, simțul umorului. Din ziua aceea n-am mai dus niciodată gunoiul …”

Întâlnirile în spirit cu Mihai Eminescu, pe care pentru a-l simți aevea, Nichita Stănescu îl numea familiar „Mișu”, dar și cu Nichita, atât în realitate cât și în spirit, sunt narate cu o bucurie imensă a retrăirii prin rememorare, dublate de o oralitate de o naturalețe covârșitoare, care fascinează.

Am să concluzionez, citând partea de final a cuvântului de întâmpinare, semnat de regretatul poet și prieten al autorului, Mircea Micu: „Sunt puține cărți care restituie cititorului rafinat, timpul zburat, uneori odată cu numele celor care îi susțin, nepieritoarea emblemă, înnobilată de zbucium și idei nocturne, adesea inutile, dar … sublime”.

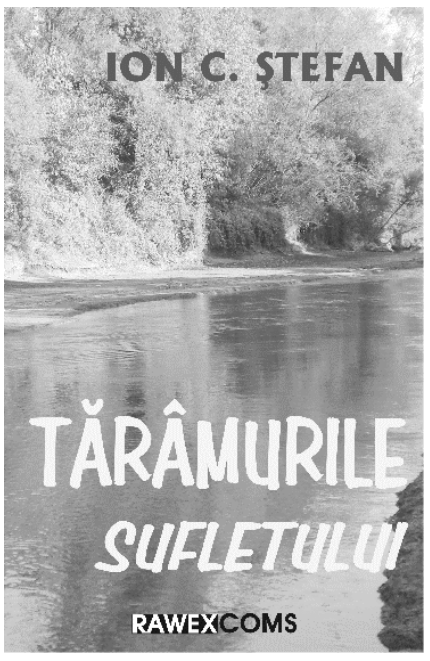
Un poet fără vârstă

Victoria Milescu

Că poezia e prima iubire a multor scriitori, la care revin cu nostalgie uneori, ne-o dovedește și dl Ion C. Ștefan, cu noul său volum de versuri *Tărâmurile sufletului*, apărut la Editura RawexComs, în 2012. După ce a scris povestiri, romane, maxime și cugetări dar și lucrări didactice bazate pe experiența sa de profesor de limba română, Ion C. Ștefan revine fără complexe la o poezie a tinereții, a speranței și a iubirii. Ce încântare când poezia este scrisă de un profesor folosind corect limba română, ce fericiți elevii cu un profesor care este și un profesionist al scrisului. Dar Ion C. Ștefan nu este doar un autor prolific, ci în egală măsură și un degustător de literatură, bucurându-se atunci când întâlnește un text frumos, citindu-i și citându-i cu empatie pe confrați, apreciindu-le eforturile, promovându-i în cronici literare sau tipărindu-i la Editura Arefeana pe care o conduce, numită așa după numele locului în care s-a născut.

Lecturând noua carte m-am întrebat când a fost scrisă; în prima tinerețe, în a doua, în a treia ? M-am întrebat și ce vârstă are în realitate dl Ion C. Ștefan, dacă poetul ar putea să aibă o vârstă corectă. Și dacă nu există un decalaj serios între vârsta biologică și cea a sufletului poetului. Întorcându-se la prima dragoste, poetul se reîntoarce la dragostea propriu-zisă, cu întregul ei arsenal: de la elanuri juvenile la patetisme arzătoare, de la neliniști la speranță, de la beatitudine la disperare etc. Pentru poeții de azi, Ion C. Ștefan este aproape o ciudățenie, având o doză maximă de cumsecădenie, de entuziasm adolescentin, de fapt marca unei tinereți perpetue. Chiar așa se și intitulează o poezie – „Tinerețe": „Vară, pe umeri scutură-mi vise,/ Tulpina cu-n strop de apă reînvie,/ Porțile zărilor toate-s deschise,/ Vinul gâlgâie-n vița-de-vie !/ (...) „Învață-mă graiul în care-și șoptesc/ Cerbii cu brazii tainice vești !/ Sunt încă tânăr și încă iubesc,/ Ca pomii ce-n hore de mai înfloresc". Autorul își întreține deliberat această stare ca un *modus vivendi*, înflorirea fiind un laitmotiv al întregii cărți, fie că e vorba de natura înconjurătoare, fie de natura umană, clamând forța de regenerare a acestui mister – iubirea. Florile sunt învestite cu farmec și vrajă, dar abundența lor induce pericolul de redundanță ca în poeziile: „Semne de

înflorire", „Între flori", „Taină înflorită", „Timpul înflorit", „Ghiocel înflorit", „A înflorit un gând", „Peisaj de flori" etc.

Dacă tinerii de azi scriu o poezie a mizerabilismului, a devianților, a morbidității, Ion C. Ștefan ne oferă o poezie a vieții, de o neașteptată luminozitate și puritate. Ce ciudat e ceasornicul vieții ! Tinerii vorbesc despre crize sufletești, angoase, deriziune, moarte, iar seniorii despre bucuria de a privi încă un ceas minunile lumii, culorile ei, despre bucuria de a-i auzi curgerea nesfârșită printre zile și ani, despre bucuria de a trăi. Pare că autorul nostru a dat timpul înapoi și s-a stabilit la vârsta poeziei și a iubirii, pentru că numai în această cheie putem înțelege atâtea exultații nestăvilite, atâtea exclamații retorice pe fondul unei participări de o sinceritate debordantă. Spune poetul: „O, cum te-aștept din clipa-n care pleci/ Să te re-ntorci de patimă-ncărcată/ Ca un cireș la margini de poteci,/ Ce-a înflorit sub soare prima dată ! ". Iubita se arată sub cele mai neașteptate înfățișări, când diafană până la transparență, când senzuală de o fierbinte carnalitate, fiind pe rând: o plantă, o pasăre fără aripi, o ciută, având „un trup feciorelnic" , sâni rotunzi, de mătase, suflet de vioară spre care poetul vine „cu flamurile sufletului albe", visând la o contopire universală: „cerul meu și cerul tău, întâia oară/ Și-au amestecat stelele-n fântâni de dor". Dar peste toate, iubita e muza acreditând destinul de poet: „Că versul ce te-ntâmpină discret/ Mai tare e ca piatra ori oțelul;/ Tu, Muză, îți cunoști din leagăn țelul -/ E știut că sunt născut să-ți fiu poetul...". Iubirea, la autorul nostru, este năvalnică dar nu indecentă, dimpotrivă. Există poezii de o tulburătoare candoare cum ar fi „Domnița doarme", sau de adorare aproape serafică precum „Portretul iubitei", la a cărui realizare contribuie cu tușe de raze însăși divinitatea. Iubirea e universală, dar arealul cuprinde elemente de identificare românești, cu predilecție din zona satului și a spațiului marin. Argeșean fiind, nu o uită nici pe Ana lui Manole dedicându-i „Lacrima Anei" și „Ana fără fiu": „Și ochii-adânci de patimi și tăceri/ Îmi spun povestea Anei fără fiu,/ Și-apoi mă chemi din alte primăveri/ Stăpânitor de lacrimă să-ți fiu". Citind cartea în ordinea curgătoare a poeziilor, citești de fapt povestea vieții unui om care a iubit și a suferit, cu evocări ale unei copilării petrecute la sat, un sat aureolat magic de farmece, descântece, cu iele și „fete cu spice pe șolduri" etc., cu amintirea unei iubiri înflăcărate ce-i prilejuiește analiza propriului suflet dar și reflecții despre nuanțele sentimentelor omenești, iar un accident biografic determină ca povestea sa de dragoste să se eternizeze pe hârtie.

Spre final, protagonistul apare ca un copac bătrân, un vultur bătrân, dar fără să-și fi pierdut speranța în marea și misterioasa forță a iubirii ce poate regenera („O, n-am crezut că-s altul, prin iubire"), fiind „cheia majoră a vieții", după cum spune prefațatorul cărții, și nu se putea cineva mai nimerit decât maestrul Radu Cârneci, marele poet al iubirii, ce găsește în carte chiar sonuri din celebra *Cântarea cântărilor*. Construite cu rimă sau fără, poeziile dlui Ion C. Ștefan au o vibrație autentică având un sentimentalism deloc desuet atâta timp cât transmit emoție și căldură umană. Deși cartea de debut publicată în 1973 se numea *Despărțirea de cuvinte*, Ion C. Ștefan nu s-a despărțit nici de cuvinte, nici de iubire, nici de poezie. Să-l credem atunci pe Nichita Stănescu: „Poetul e ca și timpul/ Mai repede sau mai încet, mai mincinos sau mai adevărat" ?

Vali Nițu – *între cercurile concentrice ale poeziei*

Grigore TIMOCEANU

Ciclul eu-lui (Vali Nițu, Editura Singur, Târgoviște, 2012) ne surprinde cu adevărat numai dacă citim cartea integral, nu formal, cum suntem obișnuiți să facem în ultima vreme (lipsa de timp !). Fiind vorba despre o carte de poezie, am fi tentați să credem că direcția aleasă de autor se păstrează pe tot parcursul ei, dar nu este așa. Poate ca stil, da. Citind poemele la rând, suntem asaltați de o sarabandă de tonalități lirice aproape fără nici o legătură între ele și în acest loc ascuns văd eu forța de exprimare a poetului Vali Nițu care își scrie fiecare text cu ușurința cu care respiră.

Poemele sale se dezvoltă pe o axă diferită de formulele uzuale de scriere, tonalitățile de care vorbeam anterior imprimându-le o muzicalitate întâlnită îndeosebi la poezia cu rimă. Nici nu e de mirare, deci, să descoperim uneori ecouri stănesciene, rezonanțe camuflate într-o impecabilă alăturare a cuvintelor. Să luăm un exemplu la întâmplare: *„...hai să ne cunoaștem greșelile/ pentru a călători în picioare/ prin timpul din esența clepsidrei/ și să strigăm prezent/ pentru absența a ceea ce trăim/ pe un colac de salvare/ aninați de culorile curcubeului/ și/ cu șapca ridicată de pe ochi/ să ne vedem cutele destinului/ cum rătăcesc pe drumuri/ la porți/ o sută de chei/ doar una nu merge*

în cârje de lut/ o cheie/ se potrivește pe talerul de tihnă/ și martor îi e traficantul de nisip/ din istoria clepsidrei/ ce ne curge." (***Clepsidra ce ne curge***, p. 25)

Amărăciune și împăcare cu destinul. Ploaie și lut, copaci și vânt. Poeme care-ți bat la geam, implorându-te să le poftești în casă. Beznă și toamnă. Statui și stații de autobuz în ploaie. Flori și matematică spartă în silabe. Poemul ***Plod de comunist***: *„urmează stația operei.../ se aude o voce hodorogită/ dintr-un difuzor gri/ cu pâlnia turtită// recunosc modelul dâmbovițean/ și caut o explicație/ în porthartul moștenit/ de la cantonierul-bunic/ din partea tatei// nu recunosc un cot/ aplicat fără scuze în barbă/ mă pregătesc să strig// opriți lumea/ vreau să cobor.../ / de lângă cel tatuat pe umăr/ cu secera și ciocanul/ copil de.../ nemuritor.*" (p. 36)

Vali Nițu nu caută metaforele cu lumânarea, așa cum fac alții și sfârșesc eșuând între meterezele lor. Cartea sa este aidoma cercurilor concentrice. Ca să ajungi la punctul de unde au pornit trebuie să treci prin fiecare cerc în parte, să-i asimilezi dimensiunea. Și aici intervine o evidență tulburătoare: fiecare poem este aidoma cercurilor concentrice, dar dacă meditățm puțin asupra titlului, înțelegem că autorul ne-a oferit o cheie pentru a descifra sensul demersului său. Nicăieri n-am descoperit o mai profundă analiză a „vieții trecătoare", cum se spune, ca în ***minutul celest***: *„...deschid ochii/ ceasul de pe noptieră sparge tăcerea/ la minutul celest cinzeci și șapte/ și continuă să-mi arate/ tic-tacul unei treceri/ spre ora închiderii/ ce poate fi acum/ sau peste o secundă/ un minut tăcut/ cu secundele celeste/ din timpul deja trecut/ îmi îndrept un gând/ spre bulgărele cel mare/ al fulgilor de nea/ din care sunt făcut/ o trecere a unei ierni/ din anotimpuri/ un prezent/ mâine trecut.*" (p.57)

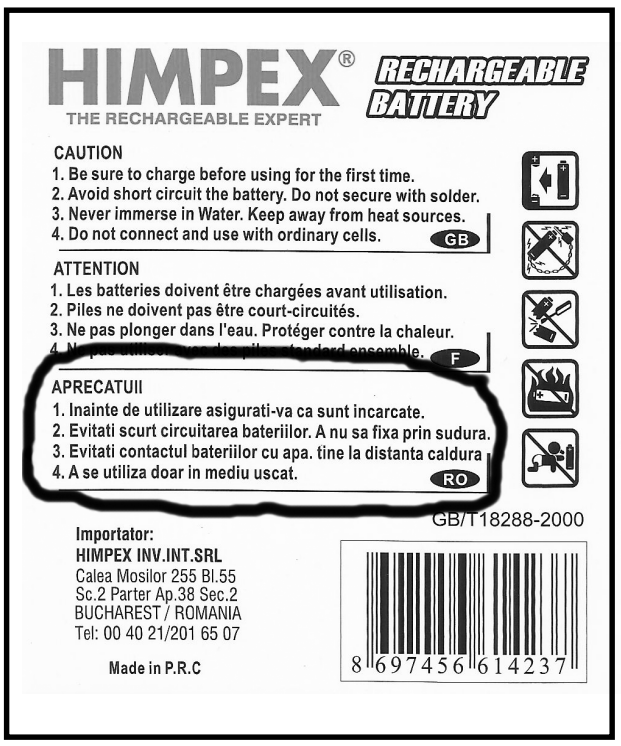
Ciclul eu-lui e ca un bulgăre de aur aruncat într-un lac iar la cercurile concentrice cântă, ca la o harpă cerească, un popor necunoscut de cuvinte.

Grămăticul Român

PĂCATELE LIMBII

NĂROD (nerod): din slv. *nerodu* (*neroda*); persoană care are mintea mărginită, care pricepe greu un lucru, care acționează fără să judece // prost, netot, neghiob, nătărău // care aparține nerodului, care caracterizează pe nerod, nerozesc // care denotă, trădează prostie, prostesc // lipsit de sens, de rațiune, stupid. (DEX, p. 689)

NOROD: din slv. *narodu*; popor, națiune, neam // persoană sau grup de oameni care face parte dintr-un anumit popor, dintr-o anumită națiune // totalitatea credincioșilor care aparțin unui cult creștin, unei eparhii, etc. // număr mare, mulțime, masă de oameni // grosul populației // țărănimea. (DEX, p. 699)

De vis, de lacrimă, de ură

DESEN
de N. Furca

În apa nopții caut lung
Strâng inima în pumni și strig
Un cap rotund ca un covrig
Și-n noapte cade glasul ciung.

Sub gânduri plumb, stufoși castani,
Trag pașii ceară din asfalt,
Praf greu pudrat de vis înalt
Vesel gemut și spân de ani.

Lămpi galbene... pe străzi asfalt...
În rond nocturn sunet dezmierzi
Iubiri târzii pe țărmuri verzi
De șapte ori au leșinat.

O cap miop, rotund și chel
Peste acest desen ocult
Sări sprinten bombă de oțel,
Recazi în anotimp adult.

CLIPA SPÂNZURATĂ
de Geo Bogza

Gânduri otrăvite, blestemuri
Viață sleită, totuși îndemnuri
Ferestre deschise disperat orizontal,
Glonțul pătruns în inima de cal.
Fâlfâiri albe, zborurile moarte
Cui înroșit, creeri în parte
Se speră se speră,
Iar știreangul prosperă.

URĂ
de Alexandru Macedonski

Dacă-aș fi trăznet v-aș trăzni,
V-aș îneca dacă-aș fi apă,
Și v-aș săpa mormântu-adânc
Dacă aș fi sapă.

Dacă-aș fi șteang v-aș spânzura,
Dacă aș fi spadă v-aș străpunge,
V-aș urmări dacă aș fi glonț
Și v-aș ajunge.

Dar eu, deși rămân ce sunt,
O voce-adâncă îmi murmură
Că sunt mai mult decât orice
Căci eu sunt ură.

FIGURĂ
De Emil Botta

Singuratecule, sterp os în formele depărtării
orbii ascultă ploaia tactului interior
Cu fibroase degete ca plantele mării
țesătorii desfac cerul de foc.

În oglinzi revine spiritul cocoșat
ochiul putred surpat în arcade.
Veghea noastră e un lux întunecat
când luna se întoarce, orizontal, pe fluvii.

Patriile noastre au o egală coloare
față inefabilă aici, umedă prezență.
Cine a cunoscut astrul în luxurii și depravare
și ce somn va culca un corp glorios peste săbii.

GÂND
de Sesto Pals

În proslăvirea măturării străzii,
Pălind în flăcări sânge din topor,
Se vor închide simțurile prăzii,
În gura nopții, somnul omnivor

Se va închide ața în tipare,
Nu va mai plânge unsa cu colici,
Și aruncat pe un vârf de nemișcare,
Voiu călări prin țara de pitici.

VA RĂSĂRI GROAZA
de Mihai Moga

Cineva a vorbit popoarelor:
ascuțiți-vă dinții popoare,
cuțitele voastre pentru tăiat berbeci
vor tăia de aici înainte carne de oameni,
mâinile voastre vor intra în burți spintecate de mamă,
focul va răscoli și va arde văzduhul,
peste tot unde oamenii își vor da duhul
va răsări groaza cu dinții flămânzi de șacal,
un amestec de sânge cu carne de om și de cal
un amestec de oase scuipate prin piept de izvoare
vor sări și șerpii de bucurie și ură
veți rămâne fără dinți fiindcă veți primi fier în loc de dantură
rîurile nu vor mai curge la vale
din cântece vor țâșni nenumărate pumnale
în câmp păsările vor amuți și grânele vor amuți și ele
foc va fi în loc de stele;
ascuțiți-vă dinții și râdeți, popoare
fiindcă doar râsul vă mai susține dinții;
fiii își vor întrece părinții
fiii vor fi mai tari și mai câini
ascuțiți-vă dinții, popoare !

Valeriu Marius CIUNGANU

S-a născut la 16.05.1965 la Craiova, din părinți ardeleni, mama, Paraschiva, fiind născută in Orlat, județul Sibiu, iar tata, Valer, fiind născut în Gârbova de Sus, județul Alba. Debutul editorial are loc cu volumul *Poveste de toamnă* la Editura Bioflux, Cluj Napoca, 2008. Debut publicistic: revista *Tribuna*, Cluj, nr. 203, 16-28 februarie 2011 (cu poeziile *Oameni în pardesie*, *Masca de chiuvetă* și *Menuet*) din volumul, în curs de apariție pe atunci, *Oameni în pardesie*. Apariții în reviste literare : *Tribuna*, *Timpul*, *Poesis*, *Familia*, *Discobolul*, *Hyperion*, *Oglinda literară*, *Boema*, *Mișcarea literară*, *Aisberg*, *Ardealul literar*, *Cenaclul de la Păltiniș*, *Algoritm literar*, *Zeit*, *Melidonium*, *Climate literare*, *Constelații Diamantine*, *Revista Noua*, *Conexiuni*, *Litere*, *Dunărea de jos*.

SISIF PE CASA SCĂRILOR

urcam pe casa scărilor,
și parcă nu se mai sfârșea,
vopseaua insalubră, de ulei, striată pe betonul miserabil, rece,
spoiala varului, anume nedesăvârșită,
o cenușie umbră nedesăvârșită însoțea

urcam pe casa scărilor,
cu becuri sterpe, imbecile, muribunde,
halucinând din două în două etaje
tăcutul martor era balustrada plastic infinită
(scurt circuite isbucneau în negre, umezi, filamente)
la îndrăsnețele-mi viraje

era o lumină-absentă, chioară,
becuri de patruzeci
frumoasă cum știam
te așteptau pe casa scărilor (și n-ai trecut)
să treci

urcam pe casa scărilor
var pe manșete, pe genunchii altruiști, înțelepți, spre casă,
și rezemat contemplativ lângă tabloul de contoare
părea că urc (urcam ?) și poate chiar urcam
o scară nesfârșită, tot mai naltă, mai frumoasă !

CUVÂNT NESĂTUL

ai răsărit soare ?
ai plecat lună ?
te-ai rostit cuvântule
gândule
ce buzele
n-au să-l spună ?

ai plecat lună ?
ai răsărit soare ?
te-ai deschis
rană
să simți
cum te doare ?

ai plecat gândule ?
răsărit cuvântule ?
de tine
rană
nesătul
flămândule ?

BUNA VESTIRE

Vasile VOICULESCU

Fecioara se trezi către a treia strajă a nopții, în cântecul privighetorii.

Coborând încă uluit din vis pe clătinate punți de somn, sufletul ei amesteca impresiile. Întîi se făcea că sunetele îmboboceau pe vrejul răsucit al unui viers, aci urcător și agățat în slavă cu cercei de triluri, aci căzând în hohote albe și-n ciorchini de suspin. Apoi i se năzări că se afla printre viermii ei blânzi, pituliți în dud. Unul își țesea gogoașa din mătasea aeriană a melodiei și se-nchidea, nevăzut, într-o pâslă de cântec. Auzul harnic al Fecioarei destrăma și torcea borangicul cristalin al cântecului.

Când își dete seama că pasărea cânta aievea podoaba luminii, sări la fereastră.

Dar acolo, în răsărit, nu se ivea volbura de flori. Pântecele alb al zorilor, îngreunat de mister, se zbătea în chinurile unei uriașe zămisliri. Carnea cerului se zbircea și se întindea, în dureri, cutreierată de freamăte, scuturată de fiori. Însă țipătul alb de ușurare al dimineții întârzia și pruncul luminii nu zbucnea pe lume în pâraie de sânge ceresc.

Deodată, lăsând fecioria dimineții neatinsă, Soarele însuși se afla în odăița logodnicei consacrate. Arhanghelul sta în fața ei, întruchipat din seninul tot. Coborâtor din slăvi, el pătrunse prin geamul neviolat.

Și totuși, afară, atins de vijelia fără vânt, plopul își îndoia țâșnetul verde, ca o coloană de frunze lichide repezită în sus și curbată de legile căderii. Moile cataracte de foi ale palmierului se zbăteau spăimântate. Genele zorilor, lungi și negre, se lăsară la loc peste ochii închiși. Roata crugului se-ntoarse cu o spiță înapoi și peste lume atârna un amurg îngănat. Numai trupul fecioarei se lumina de toată lumina înăbușită în zări.

Voievodul cerului aducea în mâna o veste: floare, sau stea cu raze de mireasmă ? Ea lucea ca un crin de apa sfințită, în chipul unui lotus cu petalele-n cruce, cum urca din inima iezerelor sacre.

Fecioara căzu în genunchi și adora. Slemnea unei uriașe amintiri îi spinteca sufletul deșteptat: odinioară, când deschisese ochii întâi, zărise același chip, în rai.

Bucură-te, Fecioară ! grăi Solul, întinzându-i crinul albei nuntiri. La lumina mâinii arhanghelului ea își strevăzu carnea, în care mijea de pe acum aurora unei imense dureri. Dar pe loc bucuria o înăbuși. Arătarea dumnezeiescului trimis fu mai covârșitoare ca glasul legiunilor de demoni ai suferinței urlând la un loc.

Prin însăși ființa lui, prințul cerului cânta lauda bucuriei, acatistul bunei vestiri. Bucură-te, Fecioară ! Bucuria e mai presus de durere, cum e raiul mai presus de iad. Durerea e turnată în carne, înfiptă în os. Bucuria, nepipăita nicăieri, e pretutindenea în tine întreg: nu te bucuri numai cu un deget. Durerea alunecă din afară, șarpe hrănit cu spațiu și adăpat cu timp. Bucuria crește din lăuntru, zămislită ca un prunc viu, și-ți umple fiecare celulă de osanale. Bucuria e minunea cea mare, neștiută și nefolosită. Neîndemânatec, omul o mânuiește cum ar folosi un car, când ea este unealtă de zburat. Pentru cine știe, ea-și deschide aripile, sus Mântuitorul însuși se va sui la cer nu prin durerea îndurată, ci prin bucuria jertfei.

Sfetnicul sfântului stă cu mâna întinsă. Logodnica luă floarea și și-o puse în piept, în freamătul bucuriei universale: lumea trăi atunci un timp virgin de orice alt eveniment.

Răsadul dumnezeiesc se prinse. Căci era floarea preursită, lotusul, care se plăsmuiește adânc, în sânul lumilor de tină, dar care se smulge nomolului și se-nalță deasupra apelor. Rupându-se, târăște ca o ancoră lutul încleștat în rădăcini. Așa avea să se înalțe, după gestația pământească, germenul spiritual împlântat în umanitate. Floarea slobodă, desprinsa din cătușele pământului, ancora din cer, se va ridica uriașă din străfund, biruind oceanul gravitației universale a păcatului, târând deasupra apelor existenței trecătoare, la lumina creatoare, lumea.

Atotpreștiutorul înger privea uimit transfigurarea fecioarei. Înaintea lui ședea acum, măreață, însăși creația plastică universală, Eva cosmică, mireasa duhului zămislitor, adorabilă. În orbitele ei ardeau luceferii spațiului și, adunați acolo, toți îngerii cerului îi zâmbeau din ochii ei. Sânii cu sfârcurile de Sori erau străbătuți de fluviile căilor lactee, alergând să hrănească rodul. Prin vinele ei alerga, cu globulele miliardelor de aștri, un sânge stelar, exilat până-n calcâiele cosmosului, mușcate de haos. În carnea ei de stele palpitând de toată tinerețea veșniciei, dădeau și ieșeau toate porțile vieții deodată.

Arhanghelul se închină și porni înapoi.

La fereastră, o pasăre, solidară cu eternitatea ce-și deschisese arhivele, profetiza, pândind imensul zbucnet al răsăritului ținut în loc.

Fecioara, îngenunchiată, răsfrângea extazul radios al răsăritului lăuntric, în care Arhanghelul bucuriei, cu mâna întinsă, se afunda lin. Cu cât se departa, cu atât năpraznica marime a femeii scădea, până ce ajunse la măsura obișnuită omului pe lume.

Atunci, o perdea de lumină orbitoare căzu greu între lume și el.

Dumitru DUMITRICĂ

OAZĂ DIVINĂ

Orice mănăstire este o oază divină,
Un eden de fluturi cu imn de albine
Simți gândurile ușoare și line
Și parcă auzi chemarea străbunilor din tină.

Îl simți pe Dumnezeu prin zările senine
Și soborul de îngeri plutind în lumină
Lanuri și flori, arbori se-nchină –
Aici te regăsești tainic cu tine...

Ce poate fi mai de preț pe pământ
În timpul nesfârșit ce curge mereu
Decât să te cuprinzi în legământ;

Viața întreagă slujind lui Dumnezeu ?
Întru credință, faptă și cuvânt
Spre-a nu simți pe suflet poverile din greu.

actualitatea literară

Actualitatea literară, (Revistă a Uniunii Scriitorilor din România) nr. 28-29, an IV, ian-feb, 2013, Lugoj. Director Nicolae Silade, redactor șef Remus V. Giorgioni. Un interesant punct de vedere, ce merită luat în seamă și disecat, ni-l dezvăluie Nicolae Silade în *Editorial* (p. 2). Ne-au mai atras atenția: Nicolae Bălașa (*Despre jigodism, legi și ură*), Cornel Ungureanu (*Anișoara Odeanu – recapitulări necesare*; binevenită „completare" a mozaicului literaturii române), Remus V. Giorgioni (*Babel – Babilon – Babilonia, sau începuturile sacre ale lingvisticii*). O apreciere aparte și o recomandare personală pentru articolul Magdei Ursache, *În căutarea etosului pierdut* (p. 10)

„Sînt vechi, domnule!" (I.L. Caragiale) DIRECTOR FONDATOR: ANDREI PLEȘU

DILEMA VECHE

Dilema Veche, nr. 466, an X, 17-23 ianuarie 2013. În nota și calitatea (re)cunoscută. Ovidiu Nahoi, *Când „vigilenții" vorbesc în numele comunității* (p. 5): „Pe parcursul anilor, în jurul bogatei moșteniri arhitectonice a Timișoarei s-a țesut o întreagă industrie, care cuprinde deopotrivă interlopi, edili, magistrați. O industrie, de data aceasta, fără *culoare* etnică. O teroare tăcută s-a așternut sub imaginea tradițională de multiculturalism și toleranță, pe care acest minunat oraș o oferă Europei. Cazurile de jurnaliști și activiști civici molestați sînt deja fapt divers. De fiecare dată, justiția locală i-a achitat pe cei acuzați pentru aceste violențe. Motivul: lipsa probelor." Vă mai amintiți de: *Azi în Timișoara, mâine-n toată țara* ? Este ! Superbă, ca de obicei, pagina 6, deși, mai întotdeauna în notă tragică. Acum despre G.M. Cantacuzino (arhitect, restaurator, printre altele, al conacului de la Drugănești) și Charlottenburg. În privința „*dosarului*" acestui număr, *La sfat cu Guvernul*, ne-ar fi putut ierta.

Revista revistelor

CRONICAR

BUCUREȘTIUL LITERAR și ARTISTIC

Revistă fondată la 1 octombrie 2011 de Coman Șova și Florentin Popescu
Apare lunar • *Anul III, nr. 3 (18), martie 2013*

Bucureștiul literar și artistic, nr. 1, an III, ianuarie 2013. Editorialul lui Florentin Popescu este construit în jurul întrebării: *Amatorism sau piraterie literară ?* Răspunsul (nostru) este da – toată țara, de la mic până la „cel mai tare", consideră *copy-paste* nedăunător. Am mai remarcat articolele scrise de George Apostoiu, Ion Roșioru, Florin Colonaș, Dan Anghelescu, Radu Cârneci, Candid Stoica. De asemenea, Florentin Popescu vorbind despre Ion Lazu și proiectul său „memorialistic" răscolește contradicțiile românești: „În condițiile în care predarea literaturii române în școli a ajuns aproape un joc al întâmplării și manualele se întrec parcă, de la an la an, în omiterea și *expedierea* în doar câteva fraze a valorilor noastre literare, ceea ce și-a dorit autorul acestei cărți (Ion Murgeanu, *Odiseea plăcilor memoriale*, Editura Biblioteca Bucureștilor, 2012) echivalează cu un mare și important act de evaluare și reconsiderare, poate chiar mai mare decât al nu știu cărei exegeze sau istorii literare".

BUCOVINA LITERARĂ

Bucovina Literară, an XXIII, nr. 11-12, 2012. Director Carmen Veronica Steiciuc. Redactor șef Alexandru Ovidiu Vintilă. Am remarcat articolul lui Liviu Ioan Stoiciu despre dificultatea de a fi român și despre Radu Gyr, în special. Excelentă, ca de obicei, calitatea și selecția fotografiilor. Ne-au mai atras atenția: Theodor Codreanu (*Numere în labirint*), Al. Cistelecan (*Romăncuța prin vremi*), Giorgiana Diaconița (*Mărturi-mă-voi...*).

LITERE

REVISTĂ LUNARĂ DE CULTURĂ
A SOCIETĂȚII SCRIITORILOR TÂRGOVIȘTENI
Anul XIV, Nr. 1 (154) – ianuarie 2013
Apare cu sprijinul Consiliului Local Municipal
și al Primăriei Municipiului Târgoviște

Litere, an XIV, nr. 1, ianuarie 2013. Una din revistele bune ale ansamblului cultural românesc. „Apetisante" însemnările lui Barbu Cioculescu, găzduite în serial, de mai multe numere, de revista *Litere*. Fac să crească nerăbdarea în așteptarea cărții din care au fost scoase: *Amintirile unui uituc – Exerciții de memorialistică*. Am mai remarcat articolele scrise de Mihai Cimpoi (*Personalitatea lui Eminescu*), Tudor Cristea (*Contemporanul Ghica*), Stan V. Cristea, Iordan Datcu.

Loto Prono. Ce legătură poate avea această publicație cu *lumea culturală* pe care o (de)servesc revistele noastre ? Răspunsul este dat de excepționala rubrică din fiecare marți semnată de Constantin Ardeleanu, *Orizont de așteptare*. Un condei captivant, făcând slalom cu talent prin lumea literelor și a educației sportive. Printre ultimele (5 februarie), despre *Mircea sibianul*, cu și despre Mircea Ivănescu.

Casa memorială "Romulus Cioflec"

Araci, județul Covasna

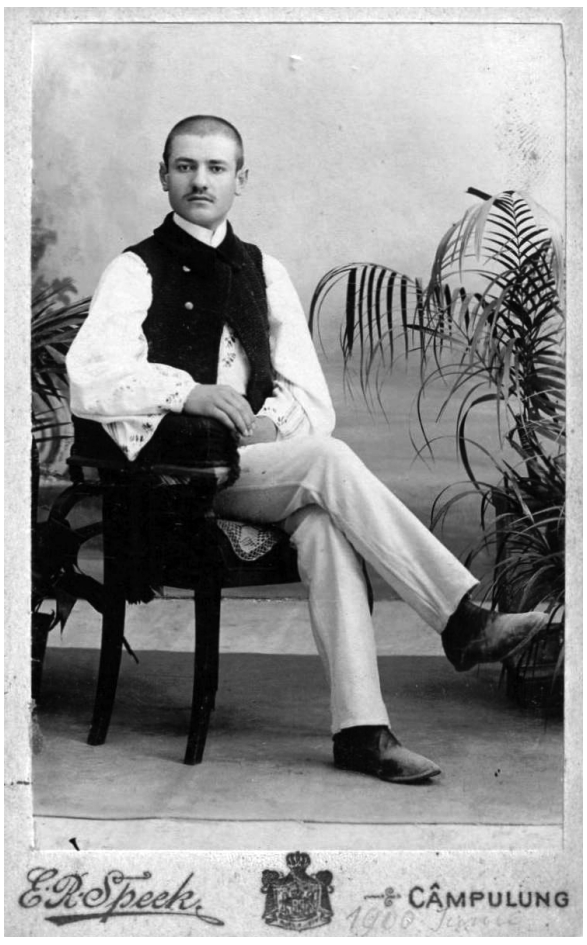
Luminița CORNEA

Din orice parte ai sosi la Araci, dinspre Brașov sau Sf. Gheorghe, ajungi în vatra satului, acolo unde se ridică impunătoare școală străjuită de bustul scriitorului ROMULUS CIOFLEC. Îndreptându-te spre Baraolt, spre ieșirea din satul

Casa memorială Romulus Cioflec

Araci, vezi pe dreapta o casă obișnuită pe care se află o placă comemorativă din marmură albă, cu înscrisul: „În această casă s-a născut scriitorul ROMULUS CIOFLEC 1882-1955". Este Casa memorială „Romulus Cioflec" care a fost inaugurată, în cadrul Muzeului Național al Carpaților Răsăriteni din Sf. Gheorghe, la data de 19 decembrie 1998 (în prezența ministrului Culturii de atunci, actorul Ion Caramitru), și reamenajată în anul 2010, reconstituind atmosfera anilor din viața scriitorului Romulus Cioflec. De multe ori, scriitorul Romulus Cioflec este confundat cu vărul său, editorul Remus Cioflec, sau cu scriitorul

Romulus Cioflec, elev Câmpulung, 1900

și filantropul Virgil Cioflec.

Casa memorială „Romulus Cioflec" cuprinde patru încăperi: camera din față numită „Camera dinainte", sala documentară, biroul scriitorului și sala multimedia. „Camera dinainte" exista în orice gospodărie sătească. Are mobilier de epocă care a aparținut familiei, cu icoane, nelipsite din casele satelor noastre, cu alte diverse obiecte, reconstituind spațiul intim al familiei Cioflec. În general, interiorul muzeului reconstituie atmosfera specifică unei case memoriale de scriitor, prin obiectele care au aparținut scriitorului și familiei, prin volumele în primă ediție, prin volume reeditate, cărți din biblioteca scriitorului (unele cu autografe), prin diferite documente, prin fotografii originale și obiecte care au aparținut familiei. Cele mai valoroase exponate au fost donate de fiicele scriitorului. Menționăm că în sălile muzeului există o expoziție tactilă inedită, ceea ce face ca acest muzeu să fie prima casă memorială a unui scriitor din România accesibilă prin intermediul simțului tactil !

Scriitorul ROMULUS CIOFLEC s-a născut în această casă, la 1 aprilie 1882. Părinții, cântărețul bisericesc Constantin Cioflec, fiul preotului Alexandru Cioflec, și soția sa Maria, născută Bucșa, erau oameni gospodari, fruntași ai satului. Tatăl, Constantin Cioflec a fost „om cu judecată luminoasă și cu înțelepciunea cărților sfinte, a fost în toate ocaziile un apărător al dreptății. Găsind multă bunăvoință în vechiul Regat, și-a crescut copiii în școala românească..." (Gheorghe Rafiroiu, *Monografia Araci*). Putem vedea, în muzeu, pe suport electronic, în copie, pagina din registrul botezaților satului Araci, unde apare data nașterii și a botezului, numele părinților, al nașilor, al preotului care a săvârșit taina botezului. Alături este o fotografie a părinților, realizată, chiar în fața acestei case, de Romulus Cioflec, care avea un aparat Kodak cu care a realizat multe fotografii în toate călătoriile sale, considerându-se un adevărat fotograf amator. Într-o fotografie din birou, o vedem pe sora scriitorului, Valeria, prototip al personajului Silvia din *Pe urmele destinului*, roman document, inspirat din calvarul familiei sale – tatăl și soția sa cu trei copii au plecat pe drumul bejeniei, pe îndepărtate meleaguri, până în Siberia, din cauza urmărilor nefaste ale Primului Război Mondial, resimțite puternic în satul Araci. Pe verso, citim următoarele: „Valeria Cioflec, sora lui Romulus Cioflec, profesor și scriitor. Valeria Cioflec a murit, în primul război mondial, pișcată de un pădughe de tifos, în timpu cât a(u) fost refugiați până la Alasca, în Siberia."

O fotografie deosebită este aceea a lui **Dimitrie Cioflec** (1828-1891), unchi al scriitorului, frate cu bunicul său, preotul Alexandru Cioflec. Dimitrie Cioflec a fost dascăl la Satulung-Săcele, apoi la gimnaziul din Brașov, având un merit deosebit ca folclorist, deoarece a realizat prima culegere de folclor din zona natală, la îndemnul lui George Barițiu la doar câțiva ani de la tipărirea celei dintâi culegeri de poezii populare, aceea a lui Vasile Alecsandri din 1852.

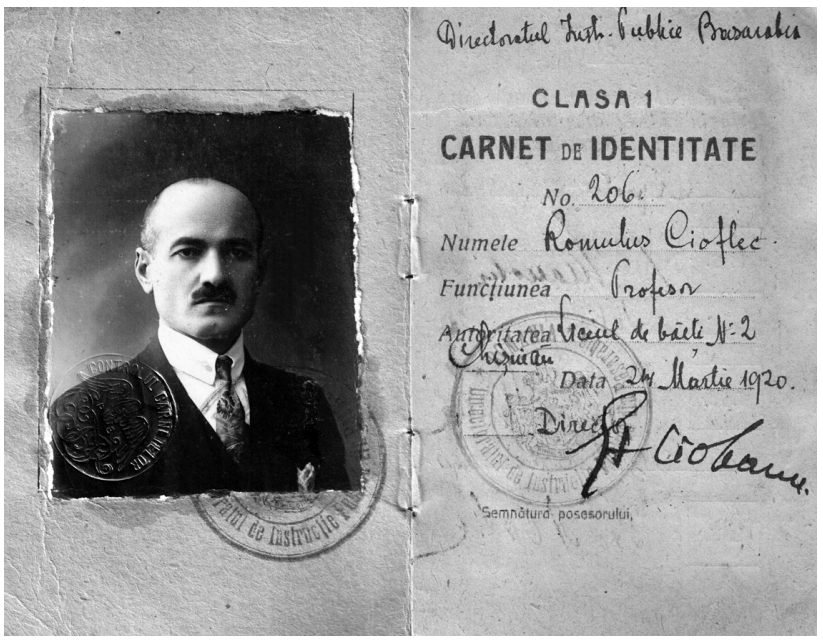
În camera din față, se află prima fotografie cunoscută a scriitorului, din perioada când era elev-internist la Școala Normală din Câmpulung-Muscel (promoția 1901), când, în cele două clase paralele, a fost singurul elev din Transilvania, fiind coleg de clasă cu Ion Mihalache (1882-1965), viitorul mare om politic țărănist. În comedia, publicată postum, *Moarte cu bocluc* (1998), evocă viața de internat cu privațiunile ei, specifică acelei epoci.

În perioada 1901-1904, Romulus Cioflec este învățător în comunele Chiojdeanca și Lipănești din județul Prahova. În 1905, debutează cu schița *Un gând* în revista *Sămănătorul*, după care publică nuvele și schițe în diverse publicații: *Gazeta de Transilvania*, *Sămănătorul*, *Viața literară*, *Ramuri*, *Viața românească*, *Adevărul literar și artistic* ș.a. Între 1905-1910, este bibliotecar la Academia Română, perioadă în care editează primul volum de nuvele și povestiri, intitulat *Doamne, ajută-ne !* (1907), ce apare la recomandarea lui Nicolae Iorga și a lui Ilarie Chendi, ca urmare a colaborării la *Sămănătorul* și la *Viața literară*. În anul 1910, la Iași, dă diferențele necesare pentru echivalarea liceului.

Între anii 1910-1914, îl găsim student la Universitatea București, Facultatea de Litere și Filosofie, fapt confirmat și de legitimația de student aflată în muzeu. În perioada studenției, a și lucrat. Astfel între 1911-1912, la invitația lui Vasile Goldiș (1862-1934), directorul ziarului *Românul* din Arad, Romulus Cioflec este prim-redactor al acestei publicații. Vizitatorul interesat poate cerceta pe suport electronic, în muzeu, scrisorile autografe ale lui Vasile Goldiș și un proces-verbal cu semnăturile membrilor colectivului de redacție. Remarcăm și semnătura lui Romulus Cioflec, cea mai veche semnătură a scriitorului care ni s-a păstrat pe un document, datând din 1912. Muzeul deține și legitimația de redactor la ziarul *Românul* din Arad.

După absolvirea facultății, din anul 1914, Romulus Cioflec este profesor la Liceul „Atanasie Bașotă" din Pomârla, județul Botoșani. Primul război mondial îi schimbă traiectoria vieții. Încep efectiv marile călătorii. În februarie 1917, călătorește la Petrograd - Sankt Petersburg, asistând la desfășurarea revoluției din februarie-martie, după aceea ajunge la Chișinău, unde, la invitația lui Pantelimon Halippa (1883-1979), ajută la redactarea gazetei (cu alfabet latin) *Cuvânt moldovenesc*; colaborează la publicațiile *Sfatul Țării* și *Școala moldovenească*. În muzeu, există imagini foto cu unele clădiri importante din Chișinăul acelei perioade, primul sfert al secolului XX, Primăria Chișinăului – arhitect A. Bernardazzi (1831-1901), Biserica grecească „Sf. Pantelimon"- de același reputat arhitect al epocii; Biserica „Sf Ierarh Nicolae" (arhitect V.N. Țâganko), sfințită în 1901.

Romulus Cioflec rămâne în Chișinău până în 1926, fiind profesor la Liceul de Băieți nr. 1 (un an) și șapte ani la Liceul de

Romulus Cioflec, carnet de identitate CFR, 1920

Băieți nr. 2, devenit Liceul „Mihai Eminescu". În anul școlar 1921-1922, se află la Berlin, cu o bursă de studii. Activitatea scriitorului din această perioadă este foarte bogată. Muzeul deține copiile unor documente ale Liceului „Mihai Eminescu" din Chișinău, provenind de la Arhivele Naționale ale Republicii Moldova. În *Statul personal* completat de Romulus Cioflec, la data de 28 iunie 1924, la rubrica „Activitatea extrașcolară", se află scris: „Participarea la mișcarea națională politică și culturală de la începutul revoluției în Basarabia, până la venirea armatei române și după aceea". Din același document, la rubrica „Ce recompense a obținut", aflăm că Romulus Cioflec a primit deosebit de importante recompense: Medalia „Bărbăție și Credință", clasa I (Înalt Decret nr. 3411 din 15 noiembrie 1918), pentru servicii în Basarabia, înainte de Unire, și Adresă de mulțumire din partea Ministerului Instrucțiunii Publice (nr. 47233 din 7 iunie 1921), pentru servicii aduse ideii naționale în Basarabia.

Între 1917-1920, Romulus Cioflec susține o corespondență regulată cu Garabet Ibrăileanu, conducătorul și animatorul revistei ieșene *Viața românească*, care prețuia în persoana lui Romulus Cioflec nu numai pe iscusitul prozator, ci și pe organizatorul rețelei de difuzare în Basarabia a importantei publicații *Viața românească*. Muzeul deține fotografii din perioada activității scriitorului în Basarabia.

(continuare în pag. 13)

Casa memorială "Romulus Cioflec"

Araci, județul Covasna

(urmare din pagina 12)

În Chișinău, la cursurile pentru învățători din vara anului 1917, o cunoaște pe Antonia Gavriliță, fiica avocatului Emanuil Gavriliță, cu care se va căsători în septembrie 1923. Antonia era profesoară de desen și îi plăcea să picteze peisaje. Muzeul deține înregistrări cu tanti Ana, vecina casei părintești din Araci (decedată, la 88 de ani, în 2006), care povestea despre frumusețea fizică a Antoniei, amintindu-și cum, copil fiind, o vedea pe doamna Tonia desenând, atunci când, vara, aceasta venea la Araci.

Probabil scriitorul Romulus Cioflec dorea să revină pe meleagurile natale, știut fiind că numea satul Araci „cel mai frumos colț al țării". Muzeul deține o cerere autografă a scriitorului adresată, din Chișinău, Consiliului Local din Sf. Gheorghe, prin care solicita obținerea unui teren la Băile Șugaș, unde să construiască o vilă „cu fața spre soare".

În anul 1926, Romulus Cioflec, împreună cu soția sa, se transferă la Timișoara. De la Chișinău, tocmai la Timișoara ! O distanță impresionantă ! Oare de ce atât de departe ? Probabil că îi plăcea orașul de pe Bega. Principalul motiv este că la Timișoara se aflau frații săi: primul venit în Timișoara, Constantin (1880-1978), profesor de latină la Liceul de Băieți „Diaconovici Loga"; Silvestru (1889-1969), inspector de specialitate la Directoratul pentru Învățământ; Victor (1887-1972) – jurist în Timișoara.

În Timișoara, Romulus Cioflec este profesor la Școala Elementară de Comerț, la Școala Superioară de Comerț și la Liceul german de Stat, în vreme ce soția sa este "maestră de desen" la Liceul de Fete „Carmen Sylva". Muzeul deține mai multe fotografii din perioada timișoreană. Tot zece ani, ca și în Chișinău, stă în Timișoara. Divorțează de Antonia și se recăsătorește cu Ana Țânțăreanu, din localitatea natală, din Araci. Au două fete, Eleonora (a studiat Facultatea de Filologie) și Gabriela (a studiat Facultatea de Matematică), care acum sunt pensionare și locuiesc în București.

În iulie 1929, cunoaște, la Paris, pe scriitorul Panait Istrati (1884-1935), de care îl va lega o strânsă prietenie. În muzeu, putem vedea fotografii ale lui Romulus Cioflec cu Panait Istrati,

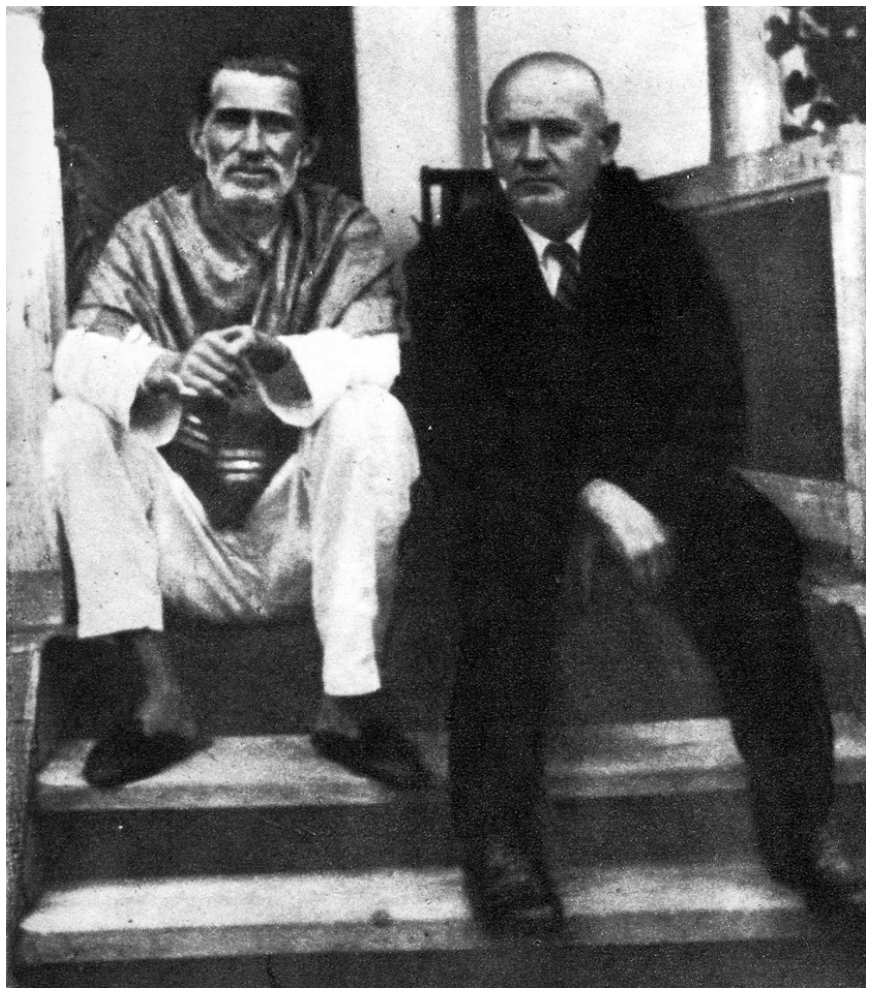
Panait Istrati cu soții Antonia și Romulus Cioflec

din septembrie 1929, când au mers împreună la Lupeni, ca să cerceteze consecințele grevei muncitorești. Revoltat de realitățile descoperite, Romulus Cioflec își dă demisia din Partidul Național-Țărănesc, publicată în ziarele *Adevărul* și *Dimineața*. O altă fotografie din muzeu a celor doi scriitori prieteni datează din 1931, de la mânăstirea Neamț, unde Panait Istrati aflat la tratament este vizitat de R. Cioflec. Cu prilejul comemorării a șapte de la moartea scriitorului Panait Istrati, Romulus Cioflec ține, la București, o conferință intitulată *Panait Istrati ca om*. Muzeul deține o pagină autografă din această conferință.

În anul 1936, Romulus Cioflec se mută la București, unde va activa ca profesor la Liceul „Gheorghe Lazăr". De la acest liceu va ieși la pensie, în 1943. În muzeu, putem vedea legitimația de profesor la Liceul „Gheorghe Lazăr", utilă pentru a obține reducere de 50% la transportul C.F.R.

Toată viața, Romulus Cioflec a fost profesor, s-a pensionat ca profesor, dar, după cum menționează într-o scrisoare, a avut „o îndeletnicire lăturalnică", aceea de a scrie, astăzi am spune hoby. Alt hoby, călătoriile. În toate vacanțele școlare, scriitorul împreună cu soția călătoreau. Marile lor călătorii sunt cele din Spania (cu trenul, 1927) și cea de la Polul Nord (cu trenul până la Hamburg, apoi cu vaporul „Monte Cervantes", 1928). Ca urmare a acestor călătorii, Romulus Cioflec scrie memorialele de călătorie: *Cutreierând Spania. Impresii de călătorie* (1928) și *Sub soarele polar. Impresii și peripeții din voiajul unor salvați de la naufragiu de spărgătorul Krasin* (1929).

Volumele de călătorie evidențiază disponibilitatea scriitorului de a se adapta diferitelor situații, prezența pozitivă, umorul. Faptul că el cunoștea mai multe limbi (maghiara, germana, rusa, franceza) era un avantaj. Descriind multiple realități văzute pentru prima dată, realizează, în permanență, paralele cu realitățile românești cunoscute sau își amintește diverse întâmplări din copilărie ori adolescență, din satul natal.

Romulus Cioflec și cu Panait Istrati la Neamț

Romulus Cioflec și-a încercat talentul în toate genurile literare. Adolescent, elev la Școala Normală din Câmpulung-Muscel, a scris poezie. Apoi a scris povestiri și nuvele (vol. *Doamne, ajută-ne !, Lacrimi călătoare, Români din secuime, Trei aldămașe*), romane (*Vârtejul, Pe urmele destinului, Boierul*) și memoriale de călătorie (*Pe urmele Basarabiei, Cutreierând Spania, Sub soarele polar*). Pentru romanul *Vârtejul,* Romulus Cioflec a primit, în 1937, premiul „I.H. Rădulescu" al Academiei Române, la propunerea lui Mihail Sadoveanu.

Cercetarea manuscriselor rămase în posesia familiei a dus la descoperirea operei dramatice, din care Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni a tipărit comediile *Moarte cu bocluc* (1998) și *Cupa Domeniilor* (2012). Muzeul deține copii ale operelor aflate în manuscris, corectate și pregătite pentru tipar de autor – romanul *Ispășirile*, piesele de teatru *Răspântia* și *Răfuiala*. Toate au fost dactilografiate de autor la mașina de scris care este astăzi exponat de bază al muzeului. Privind mașina de scris, martoră a atâtor căutări și frământări scriitoricești, vibrând încă la atingerea clapelor ce păstrează un parfum din alte vremuri, te gândești că nimic nu este mai prețios în istoria unei culturi naționale decât păstrarea amintirii pioase a celor care au ilustrat-o. Numai amintirea ? Scopul muzeelor memoriale literare este acela de a face umbrele să vorbească, dar și de a integra în fluxul spiritual al contemporaneității opere literare ale altor timpuri. Astfel se realizează nu numai un fapt de istorie literară, ci o întreagă și permanentă operă de valorificare a unei atmosfere încărcate de spiritualitate românească. Amintindu-ne caracterizarea pe care Perpessicius a realizat-o scriitorului Romulus Cioflec, ca fiind „exemplul unei vieți cuminți și rodnice, închinată în egală măsură obligațiilor cetățenești, profesiunii de dascăl și patimii de scriitor" (Perpessicius, *Alte mențiuni de istoriografie literară și folclor (II)*, 1964, p. 83), ne menținem ideea că opera lui Romulus Cioflec merită a fi revalorificată.

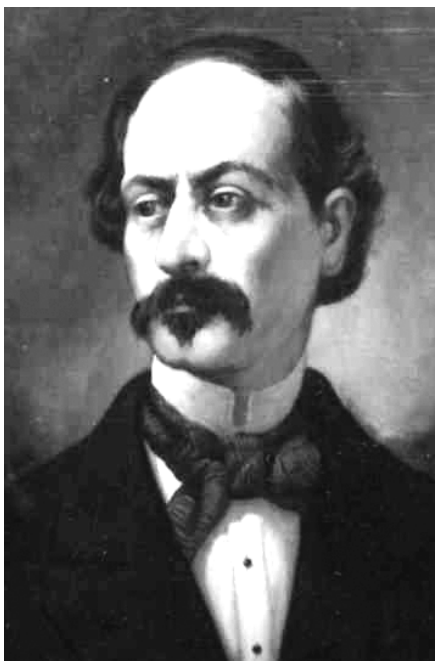

Luminița Cornea la cetatea Soroca în 2012

Bălcescu, Bolintineanu şi Francmasoneria

Horia NESTORESCU-BĂLCEȘTI
Directorul Centrului Național de Studii Francmasonice

Se poate spune, cred, fără a greși că generația de la 48 a aparținut, aproape în totalitatea ei, Francmasoneriei. Sau, dacă vrem să fim mai preciși, cu generația de la 1848 s-a născut Francmasoneria modernă în România. Sigur, ea exista de vreun secol și ceva, de la acel voievod luminat care a fost Constantin Mavrocordat, de la ierarhii cărturari din mănăstirile Moldovei, de la „intelighentia" transilvană. Dar, cu adevărat, Francmasoneria a devenit motorul progresului societății românești după 1821 și a stat la baza procesului de renaștere națională de la 1859 la Marea Unire.

Dimitrie Bolintineanu

Printre cei care au ilustrat istoria națională și, deopotrivă, istoria francmasoneriei, s-au numărat Bălcescu, Brătienii, Rosetti, Bolintineanu, Kogălniceanu, Alecsandri, Goleștii și atâția alții. Întrebat, odată, de un reporter dacă pot să enumăr cine a făcut parte din Francmasonerie la 1848, i-am răspuns că îmi este mult mai ușor să spun cine n-a făcut parte. Generația lor a fost, cum metaforic s-a exprimat Bolintineanu cea a „*doritorilor nebuni*" !

Nu este locul aici, nici cel puțin, să schițăm biografiile celor doi. Ele sunt, pe de o parte, arhicunoscute, pe de altă parte, mai mult sau mai puțin identice dacă nu prin desfășurare, sigur prin țel, prin năzuința de libertate socială și națională, de unitate și independență, de suveranitate indiferent de vârsta la care au trecut în Eternitate.

Sunt însă și momente în viața celor doi în care drumurile lor s-au intersectat în efortul comun de a iradia lumina culturii, științei pe făgașul principiilor umanitare ale Francmasoneriei. Doar aceasta, lumina, putea – și poate – conduce societatea omenească, poporul, spre progres și bunăstare, odată cu înălțarea sufletească. Nu degeaba se spune că, astăzi, francmasonii, nu mai zidesc marile catedrale, finite odată cu Evul Mediu european, ci au devenit adevărați ziditori de suflete. Omul este – cu atât mai mult pentru un istoric ca Bălcescu, un poet și scriitor ca Bolintineanu, un gazetar ca Rosetti sau un mare politician ca Ion C. Brătianu, suprema materie primă din care se plămădea societatea de mâine: România visată de Mihai Viteazul, România pentru care au murit martiri eroii Transilvaniei milenare.

Aici, poate, se potrivesc cel mai bine cuvintele unui muribund de la 1851. *El* – Bălcescu, povestește prințesa Maria Cantacuzino – *se revolta ca la o nedreptate la ideea de a muri, dar revoltele lui n-aveau nici amărăciune, nici durată*; *își regăsea repede stăpânirea de sine și îmi spunea atunci, cu acel surâs de detașare pe care numai muribunzii îl au*: ce contează, la urma urmei. Să trăiască țara noastră !

Viața lor, munca lor, totul, se rezumă în acest crez. Oamenii aceștia au fost mari și au ajuns martiri pentru că au crezut în Dumnezeu și în destinul divin al Patriei.

Ce i-a unit ? „Frăția" ! Răspunsul poți să-l iei cum vrei: fraternitatea în idealuri, fraternitatea în „Frăția" masonică căreia Bălcescu, Tell, Ghica și alții – poate și Bolintineanu – i-au pus bazele „pe la culesul viitor", urcând dealul Filaretului – devenit din 1848 Câmpia Libertății.

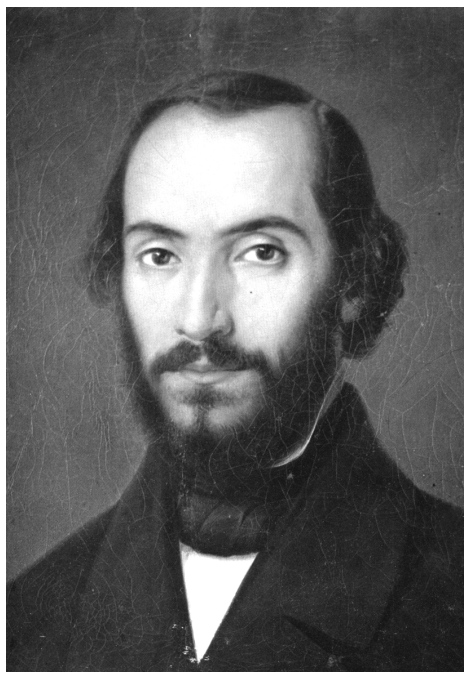
Avem însă o mărturie mult mai prețioasă despre frăția care i-a apropiat și i-a călăuzit pe calea Adevărului, a Luminii, calea către Dumnezeu. Participarea lor, comună, la activitatea unei alte loji masonice, mai puțin cunoscută: *Regenerarea.* Simbolică denumire. În fond acesta era si crezul lor: regenerarea nației. Scoaterea ei din negura vremurilor și a veacului de Mijloc, cum îl numea Bălcescu, și îndrumarea ei pe calea Luminii – care nu venea de la Răsărit – ci din Occidentul European.

În monumentala lucrare științifică *Fața secretă a mișcării prepașoptiste române* (pe care am editat-o în 2004), Acad. Cornelia Bodea a fundamentat – odată pentru totdeauna – momentul crucial al devenirii celor doi prieteni, născuți se pare, în același an, 1819, și anume intrarea lor prin anii 1836-1837 în loja masonică „*Regenerarea*". Maestru Venerabil: poetul Iancu Văcărescu. De acum încolo întreaga lor activitate va fi pusă sub pecetea „Frăției".

Este momentul să zăbovin aici pe meritul incontestabil al lui Bolintineanu, pe care cei mai mulți îl ignoră, și anume acela că prin romanul *Doritorii nebuni* – frescă a epocii pașoptiste – el a realizat o premieră, dacă nu mondială, sigur europeană. Înaintea lui Lev Tolstoi și a celebrului său roman *Război și Pace*, publicat între anii 1865-1869, capodoperă a literaturii ruse, Dimitrie Bolintineanu aduce la lumina tiparului românesc numeroase pagini care descriu în amănunt o inițiere masonică. Și aceasta, la 1864, când în foiletonul ziarului bucureștean *Dâmbovița*, începea „dezvăluirea" misterelor masonice prin relatarea unei ținute (ședințe) a Lojii „*Regenerarea*". Profanul propus pentru inițiere era Grigore Radoșanu. Îl conducea, nimeni altul, decât Nicolae Bălcescu.

Dar, dincolo de paginile inedite pentru noi astăzi, cu atât mai mult pentru cititorul foiletonului din *Dâmbovița*, despre ritualul masonic de inițiere, Dimitrie Bolintineanu prin glasul prietenului său Nicolae Bălcescu, ascuns sub pseudonimul „Vel" – toți membrii lojii aveau nume conspirative – scrie pagini memorabile despre idealurile generoase ale tinerilor „bonjuriști" . Numai că ei n-au revenit de la Paris, sau pe unde or mai fi umblat, numai cu maniere franțuzești, ci și cu idealuri plămădite de-a lungul unui secol de Francmasoneria de rit scoțian.

Bălcescu o spune mai bine ca nimeni altul: „*Revoluția română de la 1848 n-a fost un fenomen neregular, efemeră, fără trecut și viitor, fără altă cauză decât voința întâmplătoare a unei minorități sau mișcarea generală europeană. Revoluția generală fu ocazia, iar nu cauza revoluției române. Cauza ei se pierde în zilele veacurilor. Uneltitorii ei sunt optsprezece veacuri de trude,*

Nicolae Bălcescu

suferințe și lucrare a poporului român asupra lui însuși".

N-am importat nimic. N-am fost niște imitatori. Am altoit idealul Francmasoneriei universale pe arborele roditor al neamului românesc.

Drumurile lui Bălcescu și Bolintineanu se vor mai intersecta spre binele Patriei și al Revoluției române și la 1848. Unde ? În redacția ziarului *Poporul suveran*. Se știe cât preț a pus Bălcescu pe „propaganda" ideilor revoluției. Bolintineanu este și el membru al Comisiei de propagandă. Rolul comisarilor de propagandă este apreciat la superlativ de Bălcescu: *Comisarii poci zice, au scăpat revoluția, prin ideile ce au semănat în țară.* Bălcescu devine alături de Cezar Bolliac, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Petre Teulescu și Alexandru Zane, redactor la *Poporul suveran*.

Revoluția de la București, înăbușită de zecile de mii de baionete rusești și turcești, i-a împrăștiat pe „fiii Luminii" în toate colțurile lumii: din Orient până în vestul Europei, dacă n-au avut cumva ghinionul să fie prinși de ruși și trimiși să viseze la o lume mai bună în nemărginita Siberie !

Dacă tot am ajuns la viața amară de exilat să amintim un episod tot atât de necunoscut marelui public, ca și cel de la 1837: duelul Tell – Bălcescu. Și ca la orice duel trebuiesc și câte doi martori din partea celor care-și caută dreptatea sau doar își potolesc orgoliul rănit. Este cu atât mai dureros să amintim acest episod, nu prin posibilele lui consecințe, cât prin numele celor doi „duelișți": Christian Tell și Nicolae Bălcescu. Ne-ar trebui pagini întregi să vorbim despre prietenia dintre cei doi; cine a fondat „Frăția" masonică în 1843, cine erau cei ce plănuiau să scoată împreună colecția de cărți intitulată *Bibliothèque militaire*, de la cine era mesajul-parolă ascuns de Nicolae Bălcescu într-o țigară: „*Scoală-te, dacă-ți iubești țara* ! *Acum e vremea* !" La toate aceste întrebări, un singur răspuns, un singur nume: Christian Tell !

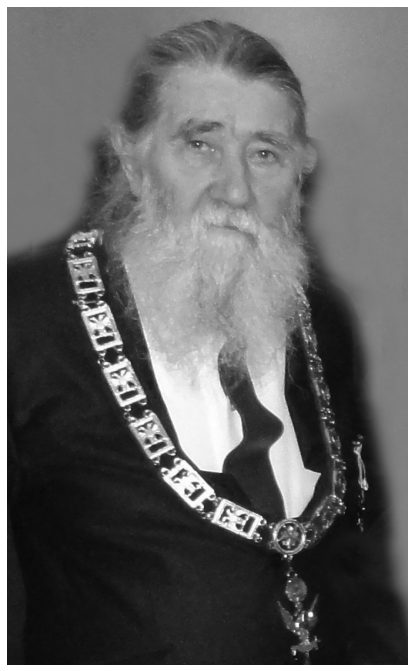
Martorii ? Pentru Bălcescu – Dimitrie Bolintineanu. Nu vom insista aici asupra motivelor duelului. Cert este că, pe drumul exilului, undeva în Serbia, la un birt, Bălcescu i se adresează

C. A. Rosetti

ironic lui Tell cu „domnule general" – deși situația impunea să treacă cât mai neobservați – iar acesta din urmă „*l-a înjurat cu vorbele cele mai groase*". Evident, Bălcescu îi aruncă mănușa. Ajunși la Paris, Tell refuză să se bată și cei patru martori (doi și doi de fiecare parte), constată impasul și cu aceasta se încheie încă un capitol, trist, din viața lor de exilați.

Dimitrie Bolintineanu rămâne, constant, unul din prietenii fideli ai lui Nicolae Bălcescu. Dacă relația lor – din timpul vieții – se încheie odată cu plecarea la Orientul Etern, cum spun masonii, a lui Nicolae Bălcescu, peste ani Bolintineanu va mai avea prilejul să-și afirme prietenia. Era în1863. La 12 octombrie Dimitrie Bolintineanu preia, de la Alexandru Odobescu, funcția de ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice în Guvernul condus de Mihail Kogălniceanu. În această calitate el primește de la profesorul Nicolae Ionescu Raportul final cu privire la rezultatele cercetărilor

Horia Nestorescu-Bălcești

întreprinse la Palermo pentru aflarea și, eventual, repatrierea rămășițelor pământești ale lui Nicolae Bălcescu. Dacă aducerea în Patrie a osemintelor sale se dovedește imposibilă, ministrul Bolintineanu spera ca cel puțin opera să-i fie pusă la loc de cinste în Panteonul culturii naționale: „*Frumoasele scrieri istorice ale repausatului N. Bălcescu între care este Viața lui Michaiu Viteazul, sunt cu drept cuvânt o podoabă a literaturii române*". Tot el face demersurile necesare pentru ca Ion Ghica să intre în posesia Testamentului lui Nicolae Bălcescu pentru a-și îndeplini calitatea de executor testamentar. Ulterior, acesta le donează Academiei Române, unde se află și astăzi. Cortina s-a lăsat peste Bălcescu la 29 noiembrie 1852; douăzeci de ani mai târziu, la 20 august 1872, închidea ochii pentru totdeauna și bunul său prieten, Dimitrie Bolintineanu.

Istoria nu i-a uitat. Oamenii poate, da. Unii, cel puțin.

Domnul Ionel

Prof. Cornel STATE

Învățământul românesc în satele comunei Florești-Stoenești (Palanca, Stoenești și Florești), jud. Giurgiu, a fost dominat de familii cu tradiții în învățământul ilfovean și anume familiile Ulmeanu, Bădulescu, Dumitriu, Costea Dobrin în Palanca, familiile Cotorobai, Vasile Chiș, Maer Elena în Stoenești și familiile Toma și Marinescu în Florești.

Familia Ulmeanu a fost și este baza învățământului în satele

Maria și Vasile Ulmeanu, părinții lui Ion Ulmeanu

Stoenești și Palanca, formând o adevărată dinastie, începută la sfârșitul sec. al XIX-lea. În acea perioadă se poate vorbi despre Vasile Ulmeanu, învățător în Stoenești, unul din cei șapte copii ai preotului Popescu Stere Sachelarie. Acesta provenea dintr-o familie de slujitori ai bisericii cu tradiții în satele Stoenești și Palanca (Palanga) în a doua jumătate a sec. XIX.

Elena Dincă, nepoata lui Vasile Ulmeanu, ne-a dat date despre istoria acestei familii: Ion (fiul cel mare), Ecaterina, Nicu (participant la luptele de la Mărășești unde a și fost rănit), Alexandru Sachelarie (general), Vasile (învățător), Victor (funcționar public și pictor) și Maria-Măluța. Nu s-au păstrat date privind motivul pentru care Vasile Sachelarie și-a schimbat numele în Vasile Ulmeanu. Probabil se trage de la satul Ulmi, sat ce la sfârșitul sec. XIX aparținea comunei Stoenești. Vasile Ulmeanu este menționat în viața publică a comunei, în funcția de Președinte al Băncii de Credit „Înălțarea", dovadă un document datând din anul 1905.

Vasile Ulmeanu a fost căsătorit cu Maria Ulmeanu, de asemenea învățătoare în satul Stoenești. Acești dascăli ai satului au avut patru fii și o fiică ce le-au urmat în această profesie:

1. Nicolae, învățător, căsătorit cu Maria Ulmeanu, educatoare;
2. Alexandru, învățător;
3. Constantin, învățător, decedat pe front în al doilea război mondial;
4. Victorița, decedată foarte tânără;
5. Ionel, învățător.

Ionel Ulmeanu a trăit între anii 1903-1970 și a urmat Școala Normală din Grădiștea. Căsătorit din anul 1929 cu Maria Ivănescu, învățătoare, absolventă a Școlii Normale din Pitești, care provenea dintr-o familie de renumiți negustori din Răcari-Dâmbovița. Probabil în vederea acestei căsători din 1929, Vasile Ulmeanu, tatăl lui Ionel Ulmeanu, vinde în decembrie 1928 un teren agricol având suprafața de un pogon cu 10000 lei în punctul „Înecături", din Stoenești.

În perioada interbelică, domnul Ionel sau „Domn Derector" cum îl numeau locuitorii satului Palanca, având o orientare politică liberală a contribuit din plin la dezvoltarea acestui sat. Prima școală din Palanca, înființată de „Domnul Ionel", a funcționat în cartierul „Gogora", într-o fostă prăvălie aparținând familiei Serachitopol, mari proprietari în zonă.

Alături de Dumitru Enache, primar liberal, și-a adus aportul la construirea școlii din Palanca, în 1936, apoi a noului local al Primăriei Palanca, clădire în care în prezent se află Dispensarul veterinar. A contribuit prin numeroase demersuri pe lângă Petre Dicu, deputat liberal, care îi era naș de cununie, la construirea Bisericii din Palanca și a podului peste Sabar, deputatul având o contribuție deosebită.

„Domnul Ionel",veteran din al doilea război mondial, cu grad de locotenent, a participat la campania din URSS, luptând la Odessa și în Crimeea.

Tânărul cuplu de învățători, Ionel și Maria Ulmeanu, au avut un singur copil, pe Elena, devenită prin căsătorie Dincă. Dincă Elena sau *Doamna Nuți* cum este cunoscută, a absolvit Școala Normală din București și a profesat ca învățătoare și directoare la Școala Palanca. Este căsătorită cu Ilie Dincă, provenind dintr-o familie de proprietari de pământ olteni din zona Craiovei. Acesta a urmat Școala Normală din Craiova devenind învățător. Apoi a urmat Institutul Pedagogic de 3 ani din București, Facultatea de Istorie-Geografie, devenind profesor la Școala Palanca. Într-o perioadă a fost și director al acesteia.

Domnul Ilie și *Doamna Nuți* au dominat învățământul pălăngean după al doilea război mondial. Au avut două fiice, Ecaterina (Kati)-Eugenia și Iuliana, ambele absolvente ale Liceului Pedagogic București, învățătoare și în prezent la Școala Palanca. Kati este căsătorită cu Constantin Drăgușinoiu profesor de matematică și director al Școlii Palanca-Stoenești.

Ionel Ulmeanu a reprezentat un exemplu de corectitudine, cinste, seriozitate pentru locuitorii satului Palanca. *Dinastia Ulmeanu*, începută înainte de secolul XX , continuă după război, când la școala Palanca îi întîlnim pe Ionel Ulmeanu, Marioara Ulmeanu, fiica lor Elena Dincă, nepoatele lor, Ecaterina Drăgușinoiu și Iuliana Bunica, toți învățători la Școala Palanca.

Se pare că nepoatele Domnului Ionel, Kati și Iuliana , încheie *Dinastia Ulmeanu*, după cinci generații de învățători, slujitori ai școlii pe parcursul a peste 130 de ani. Este o mare onoare să-i readucem în memorie pe membrii acestei familii:

Vasile și Maria Ulmeanu – învățători Școala Stoenești;

Nicolae și Maria Ulmeanu – învățător și educatoare Școala Stoenești;

Alexandru Ulmeanu – învățător Școala Stoenești;

Constantin Ulmeanu – învățător Școala Stoenești;

Ionel și Marioara Ulmeanu – învățători Școala Palanca;

Ilie și Elena Dincă – profesor și învățătoare Școala Palanca;

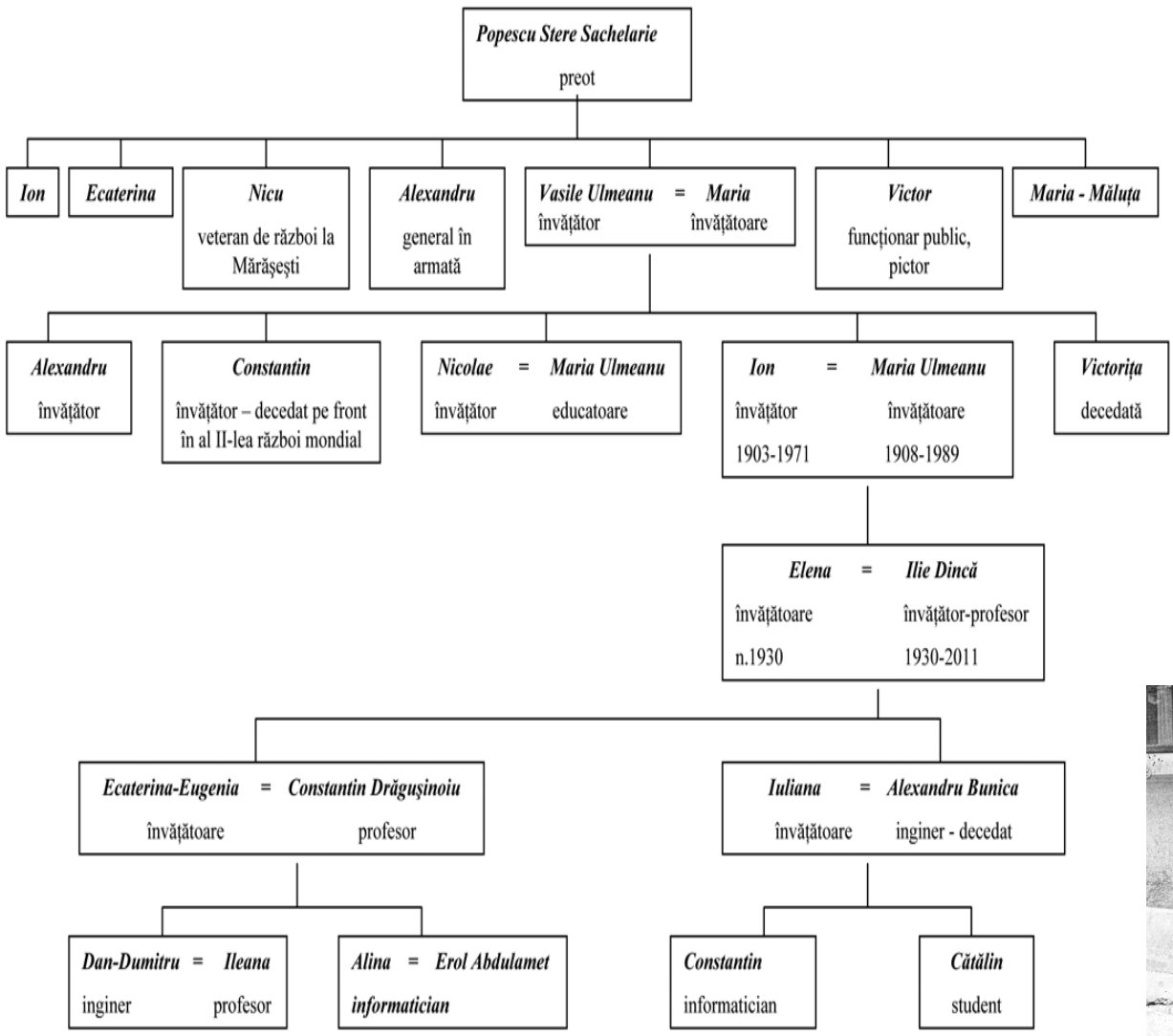
Constantin și Ecaterina Drăgușinoiu – profesor și învățătoare școala Palanca-Stoenești;

Iuliana Bunica – învățătoare Școala Palanca.

Pentru întreaga activitate în slujba satului Palanca, pentru generațiile de elevi pe care le-a educat și îndrumat ca învățător, Primăria comunei Florești-Stoenești a hotărât ca o stradă din Palanca să se numească Ion Ulmeanu. Cu fiecare ocazie pălăngenii și nu numai ei, pun o floare a recunoștinței pe mormântul familiei Ulmeanu.

Mulțumim doamnei Dincă Elena (Ulmeanu), fiica *Domnului Ionel*, pentru informațiile și fotografiile puse la dispoziția noastră în vederea realizării acestui material.

Fotografia de pe prima pagină arată o întâlnire a cadrelor didactice la școala din Palanca. Ionel Ulmeanu este primul din dreapta, rândul din mijloc, iar Marioara Ulmeanu este în primul rând, în mijloc.

Victoria Ulmeanu

Ion Ulmeanu înainte de pensie

Ultima prințesă la castel

Prof. Geanina MEHEDINȚU

Sunt locuri în care răbdarea omenească prinde mai bine rădăcină și pe care vremea pare a se opri pentru a se concretiza în forme armonioase. Pentru mine, castelul Drugănești este un astfel de loc, hărăzit duratei, rupt din actualitatea vremurilor pentru a înfățișa efemerelor mode o imagine a permanenței românești. Drugănești nu este numai un conac boieresc, decor singuratic al unei mari cârmuiri, ci este un domeniu, un colț întreg de țară, un peisagiu ieșit dintr-o evocare, înfăptuit prin râvna creatoare a unui șir de generații care și-au organizat viața în funcția principiilor și aspirațiunilor lor. Drugănești nu este numai înfățișarea unui trecut, dar tot atât și expresia unui prezent viu, mărturia unei deveniri. Iată de ce conacul Drugănești are un loc aparte printre

Castelul Drugănești

monumentele istorice ale României. L-am parafrazat aici pe rafinatul și eruditul arhitect George Matei Cantacuzino, cel care va renova această clădire în timpul Marinei Știrbei, redându-i măreția sobră din timpul lui Constantin Brâncoveanu, după modelul castelului de la Mogoșoaia. Și tot asemenea marelui arhitect socotesc că Drugănești „e un conac boieresc fără pereche în tot întinsul Țării Românești", casă „fără bogății adăugate și fără fastul împrejmuitor", având, „în singurătatea ei, o surâzătoare gravitate".

Februarie 1942. În curtea castelului Drugănești – ctitoria de la 1710 a vornicului Gavril Drugănescu, este mare forfotă. Domnița de la castel se pregătește de nuntă. Este Marina Știrbei, născută la Viena pe 19 martie 1912, fiica Elisabetei (născută Băleanu) și a prințului George Știrbei (fratele domnitorului Barbu Știrbei).

Puțini știu că printre femeile curajoase, care nu se temeau să se afle la cârma aparatelor de zbor, în acea perioadă, se număra și eroina noastră, Marina Știrbei, numită și Prințesa Aviației Române. Atât nepoată lui George Valentin Bibescu, cât și verișoară lui Bâzu Cantacuzino, doi importanți piloți, aceasta devine prima femeie pilot de război din cel de-al Doilea Război Mondial. Deși își manifestase dragostea față de pilotaj nu a fost acceptată cu ușurință însă, după repetate încercări, este admisă la Școala de Pilotaj condusă de Mircea Cantacuzino, iar în anul 1932 este absolventă a acestei școli.

În anul 1935, Marina Știrbei obține brevetul de pilot, iar în anul următor participă la primul concurs aerian, organizat în România, câștigând locul I. De asemenea, ia parte la un raid desfășurat în Nordul Europei, pe ruta București – Stockholm și devine prima româncă care a survolat cu avionul Marea Baltică. După finalizarea școlii de pilotaj și-a comandat un avion la fabricile existente în România, care se numea Icar și cu acesta a zburat până în Finlanda, după ce URSS invadează această țară, în anul 1939. În Finlanda, Marina Știrbei are ocazia să cunoască femeile din cadrul Societății Femeilor Aviatoare din Finlanda, ce purta numele LOOTASVART, alcătuită din soții de luptători în războiul ruso-finlandez, care mergeau cât mai aproape de linia frontului pentru a le fi aproape și a-i putea ajuta. Cu doi ani înainte de această experiență, participa, în perioada 12-14 iunie, la Budapesta, la prima conferință „Tehnică Internațională de Ajutorare Aeriană", având onoarea să reprezinte Aeroclubul Român. Tot ei i se datorează obținerea a două avioane sanitare, care permiteau transportarea a câte doi răniți și a unei însoțitoare.

În anul 1938, Marina Știrbei participă, alături de Virginia Duțescu, Irina Burnaia, Nadia Russo și Mariana Drăgescu, la manevrele militare regale desfășurate în Galați, în calitate de membru în comitetul de conducere al Crucii Roșii Române. După experiența zborului pe un avion de transport ce era echipat sanitar și după întâlnirea cu femeile din organizația LOOTASVARD, propune înființarea unei escadrile sanitare, motiv pentru care înaintează un memoriu Ministrului Aviației. Cerut cu intenții pașnice, fără să știe că va porni un război, memoriul pe care tânăra pilot l-a înaintat este acceptat de către Subsecretarul de stat al Aerului din România, iar pe data de 25 iunie 1940 ia naștere Escadrila Albă. Prin Escadrila Albă, numită așa de către ziaristul italian Curzio Malaparte, Marina Știrbei a creat o unitate aeriană de avioane sanitare care nu erau pilotate de bărbați, ci de femei, fiind prima escadrilă de acest gen din întreaga lume. Modul de organizare a fost inspirat din cel al femeilor finlandeze din LOOTASVARD și era formată din aviatoarele: Mariana Drăgescu, Nadia Russo, Irina Burnaia, Virginia Duțescu, care, alături de Prințesa Aviației Române au luptat pentru salvarea răniților în cel de al Doilea Război Mondial.

Fire ambițioasă, Marina Știrbei era o femeie frumoasă, deșteaptă, celebră și bogată. A fost o apropiată a Martei Bibescu, castelana de la Mogoșoaia. Martha Bibescu era, cum s-ar spune, *une marieuse* – îi plăcea să găsească pereche celor necăsătoriți și să le binecuvânteze legământul. Și-a dorit să-i apropie și să-i căsătorească pe prințul Constantin Basarab Brâncoveanu și pe domnița noastră, Marina Știrbei. Martha Bibescu le-a fost și naș, împreună cu arhitectul G.M. Cantacuzino (soțul ei, George Valentin Bibescu, se stinsese în 1941).

O mireasă venind direct de pe front. Din escadrila albă.

Astfel încât, în februarie 1942, la castelul Mogoșoaia se pregătește nuntă mare. Nuntă după ritual și vis brâncovenesc. Totul gândit, ca un regizor rafinat, de chiar Martha Bibescu.

Au fost puse, atunci, până la intrarea cea mare, două șiruri de arnăuți cu torțe, îmbrăcați în costume din timpul lui Constantin Brâncoveanu. Un coridor de lumină în noapte, lung de 100 de

Marina Știrbey Brâncoveanu

metri. Iar nuntașii, enorm de mulți, gândește-te, tot corpul diplomatic din București, miniștri, personalități, dar și o sută de tineri țărani – cavaleri colăceri, de pe cele 9 moșii ale prințesei Marina Știrbei, aduși la București cu sănii anume tocmite – îmi povestește un domn venerabil, Dumitru Maluspărteanu, unul dintre cavalerii colăceri. În haine princiare sau în port popular tradițional, invitații s-au scurs printre torțele mirosind a mirt. Printre acei tineri s-au aflat și Dumitru Maluspărteanu (astăzi în vârsta de 90 ani, o adevărată carte de istorie vie), unchiul meu, Vasile Constantinescu (Cartuș), vecinii mei, George Dima, Costică Bărloi, Nelu Tarca, Ion Antonescu – flăcăi chipeși și voinici din Stoenești (Drugănești), aleși chiar de prințesă.

Nuntașii au rămas fascinați, toți, de palatul strălucind în noaptea liniștită și caldă, ca de primăvară. Cununia s-a făcut în beciurile boltite ale castelului – îmi povestește nea Mitică Maluspărteanu – și nu în biserica veche a Mogoșoaiei: Ca să fie la fel ca aceea de demult, a lui Vodă Brâncoveanu.

Așa că firidele de cărămidă ale subsolului au fost drapate-n mătăsuri și a fost ridicat un altar strălucind de icoane vechi și de mii de lumânări mari, așezate atât de frumos una sub alta, că păreau niște stâlpi de foc, sprijinind bolțile. Iar la nunta aceea, s-au scos din seifuri și au fost purtate, pentru ultima oară, fabuloasele bijuterii ale lui Constantin Brâncoveanu: diadema, colierul și paftaua. Toate numai smaralde și diamante, strălucind la lumina lumânărilor și a torțelor, în ape verzi și vechi, orbitoare. Martha Bibescu, cu ținuta ei demnă, a purtat diadema cea mare, mama mirelui - colierul, iar Marina - paftaua, pe-o rochie de mireasa albă și simplă, o rochie de epocă. Și la ieșire, când s-au deschis ușile Palatului, ofițerii de aviație, colegii Marinei Știrbei, s-au aliniat de-o parte și de alta, toți în uniforme de gală, cu „dinner jacket" și spadine, niște spade scurte, de ceremonie, explică interlocutorul meu. Și când au apărut mireasa și mirele, ofițerii și-au scos toți săbiile din teacă și le-au încrucișat, făcând o boltă de oțel, pe sub care cei doi au trecut. „Și chiar în același moment, pe toată aleea principală care ducea de la șosea la Palat și în tot parcul uriaș s-au aprins căpițe de fân, puse acolo din vreme. Și, brusc, aleile și parcul și Palatul s-au luminat ca Champs-Elyses de Crăciun – își amintește Mariana Drăgescu, care a fost și ea invitată la nuntă – în plină strălucire, în plină nebunie orbitoare și frumoasă".

Apoi a început petrecerea. Și a fost la Mogoșoaia o noapte de șampanie și de oranjadă. Căci atât s-a băut, nimic altceva ! Și printre coloanele de marmură, oaspeții au dansat și-au valsat toată noaptea, uniți toți o vreme în fericirea aceea ce a plutit printre ei, intensă și rară, ca o bijuterie brâncovenească.

„Asta e ultima nuntă aristocratică din Europa nouă ce se întrevede. Alta nu va mai fi !" a spus atunci, spre dimineață, ambasadorului finlandez Eduard Palin.

1947. Printre bunurile care îi sunt confiscate Marinei Știrbei se află și aparatul de zbor pe care aceasta îl poseda, motiv pentru care, începând cu acest moment nu mai pilotează niciodată. Soțul ei este închis pentru o perioadă îndelungată, între anii 1947-1954 și între 1959-1964, iar ea este nevoită să trăiască din puținele bunuri care i-au mai rămas, pe care le vinde. De asemenea, a fost ajutată de prieteni și de Crucea Roșie pentru a supraviețui momentelor grele prin care trecea, mai ales că a rămas singură, cu cei doi copii: Constantin Emanuel, născut în anul 1943 și Mihai, născut în anul 1948.

Cu ajutorul Mathei Bibescu, Marina Știrbei reușește să plece din țară cu soțul și cei doi copii abia în anul 1964 și se stabilesc în Kent, Anglia. Cei doi își cumpără o casă în Franța, unde prințesa pilot se stinge din viață pe 15 iulie 2001. Fiul cel mai mare ajunge profesor de Istorie Rusă la Universitatea din Manchester, iar Mihai Basarab Brâncoveanu predă matematica la „Universitatea Pierre et Marie Curie", fiind stabilit, alături de familie, în Franța.Cu toate că a fost o femeie remarcabilă, care și-a riscat viața pentru a-i salva pe cei răniți în război, fiind prima femeie pilot militar, instalarea comunismului i-a luat soțul de lângă ea și de lângă cei doi copii ai săi, a deposedat-o de bunurile familiei și a obligat-o să locuiască în condiții mizere, deși este una dintre eroinele țării noastre, care a pavat drumul femeilor doritoare a urma o carieră în aviație.

„Principesa Marina Știrbei a fost un personaj interesant în trecutul istoriei naționale care, cu modestie și dăruire și-a lăsat amprenta în trecutul istoriei aviației române, iar prin faptul că era femeie, a contribuit la emanciparea femeii și așezarea ei pe picior de egalitate într-un domeniu greu accesibil sexului frumos, acela al aviației" (Petre Crăciun-Ardeleanu).

Bibliografie:

Arhiva personală a lui Dumitru Maluspărteanu.

http//enciclopediaromaniei.ro.

George Marcu (coord.), *Dicționarul personalităților feminine din România*, Editura Meronia, București, 2009.

Mihai Dimitrie Sturdza (coord), *Familiile boierești din Moldova și Țara Românească*, București, Editura Simetria, 2011, p. 350-351.

SURORILE REVOLUȚIEI

Florin COLONAȘ

Muzeul german Wilhem-Hack, din orașul Ludwigshafen, situat pe malul Rinului are o colecție importantă de artă constructivistă și a organizat mai multe manifestări de avangardă, în 2012 desfășurându-se o expoziție dedicată olandezului Theo van Doesburg.

Orașul dominat de colosul industrial B.A.S.F, are acest muzeu de arte datorită donației fabricantului de ciocolată Hack.

De fapt, negustorii și fabricanții de ciocolată au făcut și alte asemenea gesturi, înființând mai multe muzee de artă pe teritoriul Germaniei, Franței sau Angliei, ca și pe alte meridiane.

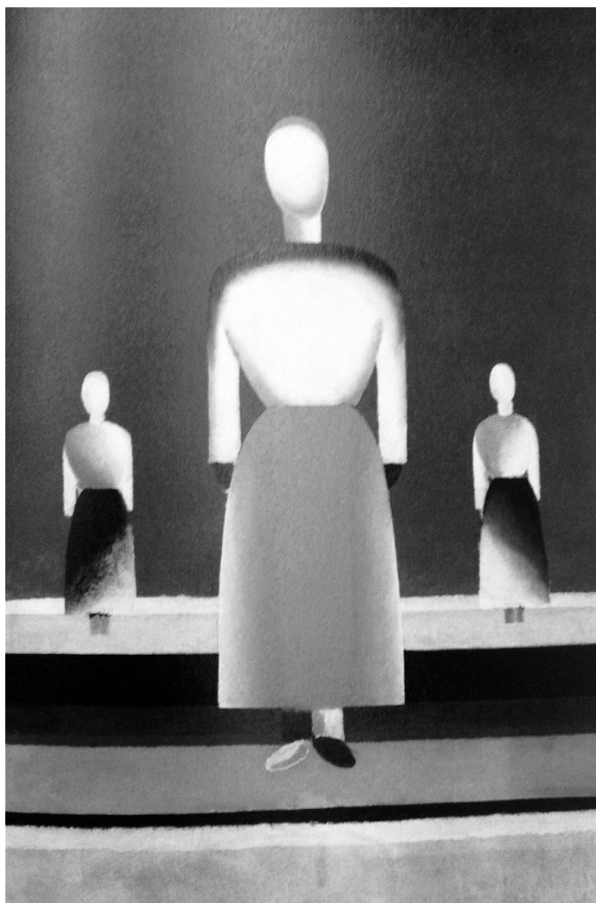
Recenta expoziție de la Ludwigshafen este dedicată avangardei ruse și anume femeilor pictor din avangarda rusă, fiind intitulată: *Surorile Revoluției – pictoriţele avangardei ruse*. Eleganței construcției arhitectonice a muzeului, cu interioare moderne, cu generoase săli de expunere, nu i se putea potrivi ceva mai bine decât o asemenea expoziție unde sunt prezentate publicului un număr impresionant de lucrări ale acestor mari doamne pictor care stau alături de creatorii cei mai importanți ai mișcării atât de răscolitoare a începutului de secol XX – avangarda – o mișcare ce a cuprins în scurt timp, cu o mare rapiditate, toate domeniile artei, de la literatură și plastică, la muzică și teatru, de la fotografie la coregrafie, spiritul nou răspândindu-se cu viteza luminii.

Lucrările expuse au fost realizate într-o perioadă relativ scurtă (1907-1930), dar în care s-au petrecut mutații importante în câmpul artei plastice, creându-se noi curente și tendințe într-o dinamică fără precedent pentru fenomenul artistic, femeile pictor din Rusia fiind aliniate la respectivele orientări. Majoritatea lucrărilor expuse au fost împrumutate de la o galerie celebră din Moscova,Tretyakov. De altfel tot in 2012, la un alt muzeu german, Von der Heydt, din Wuppertal, orașul lui Frederich Engels, a avut loc o expoziție având ca temă mișcarea *Der Sturm* care a fost un veritabil motor al avangardei. Ei bine, și în cadrul acestei grandioase expoziții, femeile pictor născute pe teritoriul Rusiei au fost prezente prin trei reprezentante: Sonia Delaunay-Terk, născută în Odessa în 1885, soția lui Robert Delaunay-Terk, Natalia Goncearova (n.1881), soția pictorului Larionov, cu care a promovat *Rayonismul* și Marianne von Werefkin, soția unui alt celebru artist, Alexei Jawlenski, care alături de compatriotul său Vassili Kandinsky au dat un avânt nebănuit artei abstracte.

Este extrem de interesant de parcurs lista alfabetică a artistelor ale căror opere sunt prezentate în această expoziție temporară, dându-ne seama cu acest prilej că nu este vorba numai despre pictură de șevalet ci de un întreg complex de ceea ce astăzi numim artă vizuală.

Întâlnim nu numai piese lucrate pe pânză cu ulei sau desene în diferite tehnici dar și creații din domeniul teatral, al vestimentației, al dansului, ca și din domenii aplicate în cinematografie. Artistele care expun sunt binecunoscute pe toate meridianele: Sofia Tolstaia, Maria Ender, Alexandra Exter, Natalia Goncearova, Ana Liperskaia, Elena Blomberg, Liubov Popova, Antonina Sofronova, Varvara Stepanova, Nadejda Udalzova și Olga Rosanova.

Bineînțeles, aceste surori ale unei Revoluții care a schimbat fața lumii, prin inteligența, talentul și curajul lor artistic au jucat un rol în progresul plasticii, intrând în rândul marilor figuri ale picturii moderne. Desigur, în acele vremuri, „femeia-comisar" (al Poporului) era ceva la ordinea zilei. Femeia politruc, înarmată nu numai cu statutul Partidului Comunist Bolșevic, dar și cu revolverul la cingătoare, era omniprezentă nu numai în societate, dar și în artă. Să nu uităm că în zilele Revoluției s-a instituit Comisariatul Poporului pentru evenimente culturale (NARKOMPROS) ale cărui metode radicale aminteau de Inchiziție. Personaje feminine celebre ale artei militante puse în slujba poporului le întâlnim și în *Trenul blindat 14/9* de Vsevolod Ivan, sau în filmul *Apărarea Țarițânului*, ca să dăm doar câteva exemple din miile de chipuri feminine ale Revoluției din Octombrie 1917. În expoziția de la Hack Museum, alcătuită cu un rafinament absolut remarcabil, nu întâlnim nimic ostentativ, zgomotos, care să redea în fotografie revoluția din stradă. Revoluția este în arta autoarelor din expoziție, frământate în a găsi noi mijloace de expresie în creația lor. Fiecare pictoriță a fost o femeie comisar doar a propriei sale creații, ținând cadența marelui carusel ideatic de sorginte vizuală. Se cuvine să amintim că și în patrimoniul muzeului gazdă există lucrări de mare valoare semnate de Goncearova și Popova, care stau la loc de cinste în circuitul expozițional permanent. Revin la faptul că expoziția are doar un singur scop: militantismul adevăratei arte. Dacă ținem seama că au fost aduse întăriri dintr-o serie de alte muzee și colecții de pe teritoriul german, din Franța și Grecia, vă puteți imagina ce expoziție complexă a putut fi organizată, priceperea celor care au făcut-o fiind nemărginită. O asemenea expoziție

este cu adevărat împlinită când are și un catalog pe măsură. Ei bine, și aici organizatorii s-au întrecut pe ei înșiși, catalogul având 264 de pagini, 195 de reproduceri color în format A3, legat elegant, cu coperți personalizate, o adevărată bijuterie tipografică, care stă cu cinste în raftul bibliotecii oricărui colecționar. (Ludwigshafen, noiembrie 2012)

UN VERNISAJ MOȘIT CU FORCEPSUL

Ștefan CRUDU

Joi, 13 decembrie 2012, ora 17.00. Palatul Suțu, copleșit de cenușiul istoriei Bucureștilor purtat în pântec, își permite un festin policrom: „Salonul anual de arte vizuale – pictură, sculptură, grafică, arte decorative și design".

Prima impresie, cu prilejul deschiderii oficiale, a fost aceea că asist la ultima repetiție a unui spectacol înainte de prima vizionare cu public. Cu puțin timp înainte de ora anunțată, 17.00, salonul principal de expunere se prezenta ca foaierul unui teatru, cu spectatori care abia soseau, deloc grăbiți de importantul (totuși) eveniment.

Privind din exterior intrarea Palatului Suțu (Muzeul Municipiului București), abia luminată de un bec economic cât să observi un afiș expus lateral, deslușeai persoane ce se strecurau singure sau perechi, la intervale rare, în semiobscuritatea curții ca la o întâlnire „conspirativă". La câțiva zeci de metri, vis-à-vis de Universitate, pe lângă *Statui*, se înghesuiau dughene luminate feeric ce expuneau cadouri de Crăciun: economie pentru artă și cultură și risipă pentru nimicuri, kitsch-uri. Sub umbrela aceluiași părinte (vitreg): Primăria Municipiului București.

Organizator: pictorul Andrei Romocean. Sosit în țară special pentru acest eveniment – *Salonul de iarnă al pictorilor și sculptorilor din București și diaspora* – mărturisește în scurtul discurs de deschidere că deplânge lipsa de entuziasm al artiștilor plastici de a expune în țară. Întrucât unele lucrări au sosit în chiar ultima zi, nu a fost timp pentru întocmirea unui catalog până la ora deschiderii (și nici după aceea, din lipsă de fonduri).

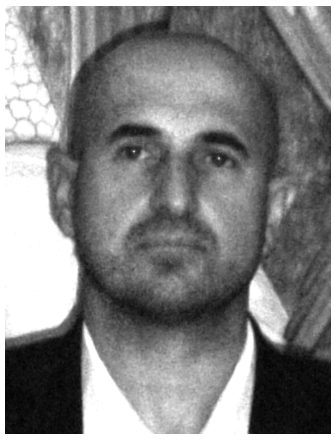
Ambianța muzicală a fost un preludiu pentru intrarea în atmosfera culorilor, a imageriei spațiale, a zborului, a interferenței spiritului creator cu capacitatea de receptare a privitorilor, dornici de frumos în prag de iarnă. O scurtă trecere printre exponatele de la parter și etaj te apropie de vitralii filtrând lumina despletită a cometelor ce dispar în neant, de vitrozități amorfe multicolore cărora le simți energia bolului originar, de umbre distilate în lungi lupte cu soarele omniprezent s.a.m.d, toate purtând amprenta personală a autorilor dintre care amintim: Radu Costinescu, Gheorghe Zaharia, Nicolae Alexi, Marilena Murariu, Florentina Marinescu, Casia Csehi, Elena Dăscălescu.

Aleasă considerație sponsorilor (Dr. Cristian Vodislav, Florin Corbu), organizatorului, Andrei Romocean și expozanților prezenți cu peste 160 de lucrări diverse.

Mânăstirea Buna Vestire de la Bolintin

Scurtă istorie

Vasile Grigorescu

1433 martie 15: Voivodul Alexandru Aldea întărește „*mănăstirii de la Dealul Mare, unde este Sfânta Bunavestire, în vadul rîului Argeș, împotriva Bucșanilor*” jumătate din satul Bolintin cu imunități, două butoaie cu vin pe fiecare an, două găleți cu grâu, două sălașe de țigani și jumătate de vad de moară la Bucșani, dăruit de Pavel, cu locul ce duce la el. Viei pe care o avea mai de înainte i se iartă vinăriciul, iar carele de marfă ale mănăstirii sunt scutite de vamă. Original slavon pe pergament, păstrat în Arhiva M-rii Simopetra de la Muntele Athos, în Grecia.(P.Ș. Năsturel, C-tin Bălan, *Hrisovul lui Alexandru Aldea pentru m-rea Bolintin (1433)*, în **RI**, 1992, nr. 3-4, p. 477-488)

1437 august 23: Vlad Dracul voivod întărește mănăstirii „*din Pădurea cea Mare, care iaste Sfânta Blagovești enie, preste rîul Argeșului, împotriva Bucșanilor*” jumătate din satul Bolintin cu imunități, două buți de vin, zece obroace de grâu, patru sălașe de țigani și jumătate de vad de moară la Bucșani dăruit de Pavel. Via m-rii să nu dea vinărici. Copie românească a lui Constantin dascăl din 1775 în Condica m-rii Mihai Vodă, păstrată în Arhiva M-rii Simopetra. (Petronel Zahariuc, *Patru documente inedite din secolul al XV-lea*, în **SMIM**, vol. XXVI, 2008, p. 163-176)

1452-1453: La mănăstirea Bunavestire au loc ample lucrări de refacere, din acest moment având certitudinea clădirii în piatră (cărămidă) a bisericii. Domnul Țării Românești, Vladislav al II-lea, dăruiește lăcașului în leatul 6916 (1452-1453) o pereche de uși sculptate în lemn de stejar de meșteri aflați sub influența goticului transilvan, care poartă imaginea Buneivestiri. Era un altul dintre gesturile voivodului muntean, alături de baterea de monedă și formulele diplomatice, prin care se recomanda drept moștenitor, cel puțin spiritual, al apusei Împărății a Bizanțului pe cale de a fi anihilată, în mai 1453, de osmanlâii lui Mahomed al II-lea. Ușile se păstrează astăzi în expoziția permanentă a Muzeului de Artă al României din Bucuresti. Pentru această atribuire a se vedea Dumitru Năstase, *Domnul Țării românești Vladislav al II-lea și asediul din 1453 al Constantinopolului*, în **RI**, X, 1999, nr. 1-2, p. 85-98 sau C-tin Bălan, *Hrisoavele m-rii Bolintin din 1453 și 1479*, în *In Honorem Paul Cernovodeanu*, ed. Violeta Barbu, București, 1998, p. 87-94.

1453 aprilie 29: Vladislav al II-lea, „*marele voivod și domn*”, întărește „*sfintei mănăstiri de la Dealu Mare la Bolintin*” și starețului acesteia popa Samuil să le fie satul Bolintin, moara cumpărată de Pavel, la Neajlov, cu loc de cosit fân, un pârlog de vie la Răzvad dăruit de Pilea logofăt, o vie la Aninoasa dăruită de Ivan Lumotă, jumătate din Bucșani cumpărat și dăruit chiar de domn și Dragomireștii de la Dâmbovița dăruiți de Stoica, Dan și Petru, patru sălașe de țigani și Bucșanii de la Argeș. Toate acestea scutite de biruri și încă două care de pește în fiecare an. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra de la M-tele Athos. (Bălan, *op. cit.*)

1474 septembrie 4: Voivodul Basarab cel Bătrân întărește „*lăcașului Buneivestiri și egumenului Dionisie de la mănăstirea de la Dealul Mare, la Bolintin*” ca să-i fie satul Bolintin și moara de la Neajlov cu loc de fân, via de la Aninoasa, Bucșanii de la Argeș și șapte sălașe de țigani. Se mai dau două care de pește pe fiecare an și scutirea de biruri. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (Zahariuc, *Patru documente...*)

1479 septembrie 12: Voivodul Basarab cel Tânăr – Țepeluș întărește „*sfintei mănăstiri de la Bolintin*” ca să-i fie satele Bolintinul și Bucșani la Argeș, moara de la Neajlov cu loc de cosit fân, vie la Viforâta și o altă vie dăruită de domn și cumpărată de la Cepel Mustafa și opt sălașe de țigani. De asemenea, li se mai dăruiesc câte 10 găleți de grâu și două căruțe de pește pe fiecare an și libertatea unui car al m-rii de a umbla fără să plătească vamă, la care se adaugă scutirea de biruri. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (Bălan, *op. cit.*)

1510 februarie – 1512 ianuarie 23: Doamna Anca, din neamul Izvoranilor, soția voivodului Vlad cel Tânăr (Vlăduț) a ctitorit o biserică cu hramul Sfântului Nicolae, pe moșia ei, pe malul drept al Dâmboviței, în București, pe care avea să o închine metoh al m-rii de la Bolintin. Data ridicării lăcașului bucureștean nu se cunoaște cu precizie, intervalul citat fiind cel al domniei lui Vlad Vlăduț, cel care era înlăturat din scaun, înlocuit cu Neagoe Basarab și decapitat de către Mehmed-beg „*sub un păr*”, în București. Incertitudinea este accentuată de faptul că Vlad avea în jur de 18 ani în momentul morții, Doamna Anca având o vârstă apropiată. Pe locul execuției se va înalța biserica Curții Domnești, cu hramul Bunavestire, mai cunoscută astăzi drept a Sfântului Anton și aflată în spatele Hanului lui Manuc. (Petronel Zahariuc, *O biserică veche din București și neamul Doamnei Anca*, în *Vocația Istoriei. Prinos Profesorului Șerban Papacostea*, Brăila, Editura Istros, 2008, p. 691-701)

1513 martie 10: Neagoe Basarab întărește „*sfintei mănăstiri de la sfântul loc, pe nume Bolintin*” și egumenului Sava să le fie satele Pileștii „*toți, cu tot hotarul*”, moara de la Neajlov cu locul de cosit fân, Bucșanii toți de la Argeș și la Ogrezeni toată partea lui Cega pe care a dăruit-o Vlaicu, fiul lui Cega, toate cu imunități. Se întăresc m-rii și 24 de sălașe de țigani. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (Petronel Zahariuc, *Câteva documente de la Neagoe Basarab*, în **SMIM**, vol. XXVIII, 2010, p. 193-213)

1517 iulie 19: Neagoe Basarab dăruiește la „*mănăstirea numită Bolintin*” o sumă de bani pentru „*a ne numi ctitor, ctitor următor următor al sfintei mănăstiri. Să vină egumenul în fiecare an, după obicei, la ziua Sfântului Petru, să ia obrocul sfintei mănăstiri, câte 700 aspri, să fie de întărire sfintei mănăstiri, la trebuința și nevoile acestui sfânt loc și dumnezeiești lor călugări de hrană, iar nouă celor mai sus puși, să ne cânte în fiecare săptămână într-o zi, seara, paraclis cu colivă, iar dimineața sfânta liturghie cu băutură și colivă, cât vom fi în viață. Iar după moartea noastră să ni se cânte, în fiecare an, într-o zi, fie orice zi, seara, paraclis desăvârșit cu colivă și băutură, iar dimineața sfânta liturghie cu sobor și cu băutură și la zi să ni se facă masă ca și sfânt răposaților ctitori care au mai fost înaintea noastră, însă neclintit, până când va sta sfânta mănăstire*”. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (Zahariuc, *Câteva documente...*)

1518 august 16: Sava, egumenul mănăstirii Bolintin, este martor la judecata dintre mănăstirile Babele și Nucet. (**DRHB**, vol. 2, p. 335)

1526 aprilie 3: Radu de la Afumați dăruiește partea domnească din venitul de la Balta Doamnei la patru mănăstiri, printre care și Bolintinul. (**DRHB**, vol. 3, p. 10-12, d. 8)

1532 martie 6: Vlad voivod Înecatul, fiul lui Vlad Vlăduț voivod și al Doamnei Anca, întărește dania unui vad de moară pe Răstoacă dăruit de „*vlastelinii domniei mele: jupan Diicul pârcălab și jupan Șerban vornic și jupan Stoica mare armaș și fiii lui Mandea*” egumenului Athanasie de la m-rea Bolintin, care construiește moara și o dăruiește la biserica Sfântul Nicolae a Doamnei Anca, „*metohul sfintei și cinstitei mănăstiri numită Bolintin*”. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (Zahariuc, *O biserică veche...*)

1533 ianuarie 16: Vlad Vintilă de la Slatina închină la șapte m-ri, printre care și Bolintinului, venitul provenit din Balta Doamnei. (**DRHB**, vol. 3, p. 229-231, d. 144)

1535 – ante iunie 1539: Dintr-un hrisov al lui Matei Basarab, din 11 ianuarie 1643, se desprinde că în această perioadă, din domnia lui Radu Paisie, moșia Bolintinului era împărțită între trei proprietari: mănăstirea Bunavestire, Șerban mare ban și Stoica Gighiri cu frații lui, Țintea și Mandea. Mai înainte de 1543, Țintea își va vinde partea sa lui Șerban mare ban, iar la date care încă nu se cunosc, Stoica Gighiri își va vinde partea lui Iane postelnic din Boleasca, iar Mandea, nimeni altul decât socrul lui Mihai Viteazul, își va da partea mănăstirii Bolintin. (Ion Radu Mircea, *Țara Românească și închinarea raielei Brăila*, în *Balcania*, IV, București, 1941, p. 451-479)

1550 (7058): Într-o carte de la Mircea Ciobanul se arată că o călugăriță, monahia Teodora, ar fi dăruit m-rii Bolintin partea ei din Știrbești, arătând că „*unde se va îngropa ea, acolo să-i fie și a ei parte de moșie închinată*”. Călugării Bolintinului, din motive ce nu se cunosc, nu vor intra niciodată în posesia acestei ocini. (Melentina Bâzgan, *Condica Marii Logofeții*, Pitești, Editura Paralela 45, 2012, p. 234-236, d. 166)

1558 aprilie 8: Primul hrisov fals dintr-o serie mai lungă, menită să deturneze averile mănăstirii Bunavestire de la Bolintin către mănăstirea Mihai Vodă din București, fostul metoh cu hramul Sfântului Nicolae ce aparținuse Bolintinului. Falsificarea s-a făcut de către călugării zișii mihalioți mai târziu, în timpul domniei lui Alexandru Mircea, anterior datei de 5 martie 1577. În cel de față, Petru cel Tânăr, fiul lui Mircea Ciobanul, întărește mănăstirii Sfântului Nicolae, făcută (refăcută, de fapt) de Ghiorma mare postelnic, posesiunile jupânesei Caplea care se „*legase soră după Sfânta Evanghelie*” cu Ghiorma. Averile în cauză erau moșiile de la Sfârcești, Dragomirești, Spanțov, Brăniștari, Cârstienești și Izvorani, precum și mai multe sălașe de țigani. Se mai spune, în document, că Pătrașcu, fiul Caplei, fusese înmormântat la m-rea Bolintin, loc căruia îi lăsase alte sate și țigani, fără a fi numite și fără ca în realitate să fie așa. Falsificatorii au făcut mai multe erori în compunerea actului, care nu vor fi luate în seamă ci vor întări posesia bucureștenilor. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (Petronel Zahariuc, *Neamul jupânesei Caplea și m-rea Sfântul Nicolae (București)*, în **SMIM**, vol. XXV, 2007, p. 69-86)

1560 ianuarie 9: Petru cel Tânăr, fiul lui Mircea Ciobanul, întărește m-rii Bolintin ocină în Izvorani, partea Stoii logofăt, precum și de la Bolintin, tot partea Stoii logofăt, jumătate dăruită și jumătate cumpărată. În privința identității acestui *logofăt Stoia*, avem două ipoteze: Stoica Gighiri, cel mai înainte pomenit, sau Stoica logofăt, ginerele Neacșei, sora jupânesei Caplea. Înclinăm către primul. (Zahariuc, *Neamul jupânesei...*; **DRHB**, vol. V, d. 162, p. 175-176)

1559 – 1568: Într-un document din 29 martie 1587 se spune că moartea jupânesei Caplea s-a produs în timpul domniei lui Petru cel Tânăr, ea fiind înmormântată la m-rea Sf. Nicolae din București și nu la Bolintin așa cum s-ar fi așteptat soborul acesteia. (D. Năstase, F. Marinescu, *Les actes roumains de Simonopetra (Mont Athos)*, Atena, 1987, p. 31, d. 81)

1571: În domnia lui Alexandru Mircea, egumenul Calevit al m-rii Bolintin vinde o delniță în Izvorani, cu un rumân, ce fusese a lui Stoica Gighiri, pentru 2500 de aspri și un cal bun. Întâmplarea este cuprinsă într-un document din 1642 noiembrie 5. (**CDTR**, vol. 5, p. 369, d. 855)

(continuare în pag. 19)

Mănăstirea Buna Vestire din Bolintin

(urmare din pag. 18)

1571 mai 24: Voivodul Alexandru Mircea întărește „*sfintei și dumnezeeștii mănăstiri ce să chiamă Bolintinul, hramul sfânta Bunăvestire*” și egumenului Calevit să le fie partea lui Tudoran și Dobrișan din satul Burănești (IL), închinată de cei doi posterior anului 1543. Ei erau fiii lui Dragomir din Bucșani și urmași ai lui Vlaicu, cel care în 1513 închina m-rii Bolintin partea de la Ogrezeni a lui Cega din Bucșani. (**DRHB**, vol. 7, p. 40-41, d. 29)

1575 iulie 8: Document fals care repetă cele cuprinse în hrisovul din 1558 aprilie 8, cu daniile Caplei către m-rea Sf. Nicolae, precum și că pentru fiul Pătrașcu, îngropat la Bolintin, s-ar fi dat alte moșii. Original pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (Zahariuc, *Neamul jupânesei...*)

(1575-1577) august 8: Hrisov al bisericii Sf. Ecaterina din București pentru moșie la Bolintin. Mențiunea se află în condica acestui așezământ. (C. Bobulescu, *Cronica bisericii Sf. Ecaterina*, București, 1927, p. 6)

1576 (7084): Moșnenii Știrbești se judecă în fața lui Alexandru Mircea cu călugării de la Bolintin și egumenul Macarie pentru ocina lăsată de călugărița Teodora prin hrisovul din 1550. M-rea Bolintin pierde judecata, rămânând moșia Stirbeștilor întreagă a moșnenilor. (Bâzgan, *op. cit.*)

1577 martie 5: Alexandru Mircea, pe baza actelor false din1558 aprilie 8 și 1575 iulie 8, întărește averile Caplei către m-rea Sf. Nicolae din București. Acesta este un act autentic deși probele pentru obținerea lui fuseseră contrafăcute. (*Ibidem*)

1583 – 1585: După o lungă perioadă în care Țara Românească se succedaseră domni având interese alături de cele ale m-rii bolintinene, pentru o scurtă perioadă va veni unul favorabil ei: Petru Cercel. Călugării Buneivestiri se grăbesc să vină înaintea Domnului, în fața Divanului și vor avea câștig de cauză în procesul cu m-rea Sfântului Nicolae din București, închinată Simopetrei de la Muntele Athos de noul ctitor Ghiorma. Cu acest prilej Petru Cercel dă un hrisov de întărire m-rii Bolintin, mai mult chiar, poruncește ca osemintele jupânesei Caplea să fie deshumate de la Sfântul Nicolae și reînhumate la Bolintin, lângă fiul ei Pătrașcu. Odată cu osemintele se întorceau la Bolintin și averile Caplei. Povestea acestei judecăți este cuprinsă într-un act ulterior, din 12 iulie 1620. (**DIRB**, XVII/3, p. 577-579, d. 514)

1587 iulie 8: Document fals de la Mihnea Turcitul prin care se întăresc m-rii Sf. Nicolae, metoh al Simopetrei, mai multe averi printre care și unele ce aparținuseră jupânesei Caplea. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (Zahariuc, *Neamul jupânesei...*)

1587 setembrie 24 – 1588 august 24: Alt document fals de la Mihnea Turcitul în aceeași chestiune. Original slavon pe pergament din Arhiva M-rii Simopetra. (*Ibidem*)

1588 iunie 6: Mihnea Turcitul întărește m-rii cu hramul Sfintei Ecaterina din București, închinată metoh al m-rii omonime de pe muntele Sinai, averile lăsate de ctitorul ei, jupan Ivașco din Golești mare vornic. Ele erau reprezentate de părți din Dragomirești, Sfârcești, Crețești și din Bolintin partea pe care Șerban banul o vânduse lui Ivașco. Hrisovul este un fals executat în veacul al XVI-lea pentru a susține interesele călugărilor. Original pe pergament păstrat la Arhivele Statului București. (**DRHB**, vol. 8, p. 545-547, d. A)

1590 martie: M-rea Sf. Nicolae este întărită peste averile jupânesei Caplea. Se prezintă documente de la voivozii Petru cel Tânăr, Alexandru Mircea și Mihnea Turcitul. (P.Ș. Năsturel, *Le Month Athos et les Roumains*, Roma 1986, p. 231)

1591 octombrie: Patriarhul Ieremia al II-lea al Constantinopolului dă mărturie despre m-rea înălțată de „Mihai banul” pe un loc mai înalt, menită să înlocuiască pe cea aflată jos, lângă Dâmbovița, ce era supusă vitregiilor naturii. Noua construcție, moștenind hramul cel vechi, Sf. Nicolae, va fi cunoscută drept m-rea Mihai Vodă și va rămâne în continuare metoh al Simopetrei.

1593 – 1601: Jupâneasa Neaga Mitroaia vorniceasa dăruiește m-rii Bolintin în timpul domniei lui Mihai Viteazul satul Elhovețul. Hrisovul de danie avea să fie pierdut, fiind necesară o reîntărire de la Radu Șerban în 1605 martie 10.

1594 august 17: Mihai Viteazul întărește m-rii Sf. Ecaterina partea din Bolintin vândută de Șerban banul lui Ivașco mare vornic din Golești. Actul are la bază hrisovul falsificat din 1588 iunie 6. Este foarte probabil ca și cel de față să fie tot un fals pentru că divanul documentului ar corespunde anului 1596, nicidecum lui 1594. Original slavon pe pergament aflat la Biblioteca Academiei Române. (**DRHB**, vol. XI, p. 262-263, d. 195)

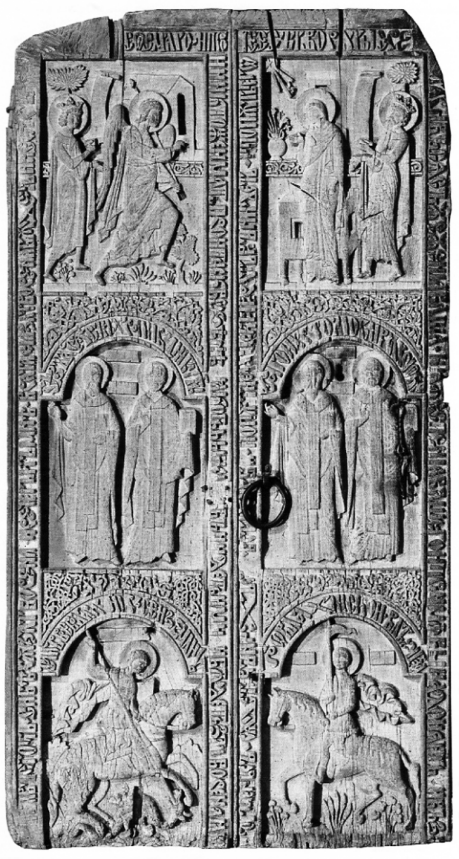
Post decembrie 1594: Are loc căsătoria Ancăi din Preajba cu Mârzea spătarul. Ea primește drept zestre de la Maria din Coiani și fiul acesteia, Șerban (Radu Șerban ca domn), partea pe care o stăpâneau în Bolintin. Informația este cuprinsă într-un document din 1643 ianuarie 11. (Ion Radu Mircea, *Țara Românească și închinarea raielei Brăila*, în *Balcania*, IV, 1951, p. 477-478)

1599 august 28: Mihai Viteazul confirmă închinarea m-rii ridicate de el (Sf. Nicolae) la Simopetra, împreună cu toate posesiunile. Curios, printre acestea nu figurează cele care aparținuseră jupânesei Caplea, fapt care ar părea să indice că Mihai Viteazul (a cărui soție, Stanca, era rudă a Caplei) le restituise mănăstirii de la Bolintin. (Năsturel, *op. cit.,* p. 235)

1604 ianuarie 24: În timpul domniei lui Radu Șerban are loc o nouă judecată între călugării de la m-rea Bolintin și cei de la Mihai Vodă. Bucureștenii afirmă că în zilele lui Petru cel Tânar, fiul lui Mircea Ciobanul și al Doamnei Chiajna, jupâneasa Caplea ar fi mers de bunăvoie la m-rea Sf. Nicolae, metoh al Simopetrei, unde a promis să își lase averile pentru că îi muriseră copii. În sprijin aduc hrisoave de la Petru cel Tânăr, Alexandru Mircea și Mihnea Turcitul, precum și mărturia Mariei din Coiani, mama lui Radu Șerban, nepoată lui Șerban banul și stăpână a unei părți din Bolintin. Călugării de la Bolintin vor pierde procesul. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (Zahariuc, *Neamul jupânesei...*)

1605 martie 10: Radu Șerban întărește m-rii cu hramul *Blagovești*eniile *de la Bolintin* și egumenului Athanasie satul Elhovețul dăruit de jupâneasa Neaga, soția lui Mitrea mare vornic, încă de pe timpul lui Mihai Viteazul. Hrisovul de danie „*s-au pierdut împreună cu multe scule și unelte ale sfintei mănăstiri, carele au fost îngropate*”. Original slavon pe pergament aflat în Arhiva M-rii Simopetra. (**DIRB**, XVII/1, p. 205, d. 199)

1607: Radu Șerban întărește nepoatei sale, Anca din Preajba și soțului acesteia Mârzea spătar, partea pe care le-o dăruise în Bolintin. (Radu Mircea, *op. cit.*)

1620 iulie 12: Are loc o nouă judecată în divanul lui Gavril Movilă între călugării de la Bolintin, conduși de egumenul Efrasim și cei de la Mihai Vodă. Cei de la Bolintin aduc în spijin hrisovul dat de Petru Cercel, pe când mihalioții aduc documente de la Petru cel Tânăr, Alexandru Mircea, Mihnea Turcitul și Radu Șerban. Se povestește cum jupâneasa Caplea a fost îngropată la Sf. Nicolae și cum, din porunca lui Petru Cercel a fost deshumată și dusă la Bolintin. Călugării de la Bolintin pierd procesul, distrugându-li-se hrisoavele considerate mincinoase, iar averile Caplei sunt date la Mihai Vodă. (**DIRB**, XVII/3, p. 577-579, d. 514)

1624 august 23: Se dă egumenului de la mănăstirea Bolintin să țină doi rumâni – pe Rade și fratele lui, Stoica. (Ionașcu, *M-rea Bolintin*, p. 334)

1625 martie 14: Alexandru Coconul, fiul lui Radu Mihnea, închină m-rii Ivir de la muntele Athos, unde se afla închinată și m-rea Sf. Treime din București (Radu Vodă), mănăstirea „*numită Bolintin, cu toate dedinele, satele, vecinii, țiganii, averile și venitul ei, căci a fost mai înainte vreme domnească*” pentru că domnul, sfătuindu-se cu mitropolitul Luca și cu dregătorii, a decis să o dea să fie metoh acolo. Pe viitor egumenul Bolintinului avea să fie hotărât la m-rea Ivir. În încercarea de a-și găsi dreptatea în fața celor de la Mihai Vodă, soborul m-rii Buneivestiri încearcă o alianță cu celălalt mare lăcaș bucureștean, ctitorie a neamului domnului în funcție, a Mihneștilor: Radu Vodă. Hrisovul acesta este un episod din pregătirea bătăliei finale dintre cele două mănăstiri. Original slav pe pergament aflat la Arhivele Statului București, Fond m-rea Radu Vodă. (**DIRB**, XVII/4, p. 486-487, d. 503)

1626 ianuarie 13: Judecată pentru averile Caplei între m-rea de la Bolintin, sprijinită de m-rea Sfânta Treime și m-rea Mihai Vodă. Bolintinenii aduc în sprijin hrisoave de la Petru cel Tânăr și Alexandru Mircea. Mihalioții vin înarmați cu cărți de blestem de la înalții ierarhi ai Bisericii răsăritene, acestea dovedindu-se mai convingătoare. Așadar, încă o dată, călugării mai amărâți de la Bolintin rămân de judecată, averile Caplei fiind date bucureștenilor. (Zahariuc, *Neamul jupânesei...*)

1626 februarie 9: Printre înalții ierarhi ai Răsăritului, evocați mai înainte, nu se găsea Chiril, patriarhul Constantinopolului, care luase partea m-rilor Bolintin și Sfânta Treime. Este probabil să nu-i fi ajuns încă la urechi epilogul procesului din 13 ianuarie, sau se avea în vedere o nouă judecată, sau chiar o altă pricină. În epistola sa, Patriarhul, se adresează domnului Alexandru Coconul și Mitropolitului țării pentru a respecta dania în sate și țigani făcută, mai înainte vreme, la m-rea Bolintin, metoh acum la Ivir, de către jupâneasa Neacșa și cerute cu dovezi false de mănăstirea Mihai Vodă. Dacă cumva nu este o eroare de redactare, trecându-se Neacșa în loc de Caplea, atunci este vorba despre jupâneasa Neacșa, sora jupânesei Caplea și soția lui Stanciu sluger. (**DRHB**, vol. 21, p. 14-16, d. 11)

1626 martie 8: Pentru a se pune capăt interminabilelor procese, la insistența grecilor, Alexandru Coconul închină m-rea Bolintin, cu toate averile ei, la m-rea Simopetra de la muntele Athos. Însărcinat să administreze veniturile Bolintinului era egumenul m-rii Mihai Vodă, stabilindu-se o relație de subordonare pentru Bunavestire menită să-i anihileze pretențiile. Satele trecute în hrisov erau: Pilești, Bolintin, Burănești, Elhovățu, Bucșani și Malu Spart. (**DRHB**, vol. 21, d. 24)

1626: În leatul 7134 egumenul Paisie de la m-rea Babele, egumenul Meletie de la m-rea Bolintinul și Dobre cu cetașii lui își împart moșia Ogrezenilor. Faptul este relatat într-un hrisov de la Matei Basarab din anul 1634 aprilie 14. (**CDTR**, vol. 4, p. 130, d. 263)

1630 martie 6: Leon Tomșa întărește m-rii Bolintin ca să-i fie satul „*Bolintinul cu rumâni, anume în satul Pilești*”. Documentul arată că m-rea Bunavestire își păstrase o anumită autonomie și personalitatea juridică. (**DRHB**, vol. 23, p. 109, d. 60)

1634 aprilie 14: Matei Basarab întărește alegerea făcută moșiei Ogrezenilor în care stăpânea și m-rea Bolintin și egumenul ei Melentie. (**CDTR**, vol. 4, p. 130, d. 263)

1639 „d. Ian. 10 – aug.“ 28: Marele hrisov al lui Matei Basarab prin care slobozește din stăpânirea mănăstirilor străine „*lavrele domnești, închinate de domnii și vlădicii străini ca metoase dajnice la mănăstiri din Țara Grecească, la Sf. Gora și în alte părți*”. Printre cele 22 de m-ri eliberate se numără și Bolintinul, care era considerată a fi mănăstire domnească. (**CDTR**, vol. 4, p. 592-593, d. 1360)

1640 noiembrie 27: Al doilea hrisov dat de Matei Basarab pentru dezlegarea mănăstirilor închinate. Printre ele nu se mai numără Bolintinul, deși majoritatea așezămintelor cuprinse în primul hrisov de dezînchinare sunt trecute. (*Ibidem*, vol. 5, p. 111-113, d. 233)

1641 aprilie: Hrisovul lui Matei Basarab de dezînchinare este întărit de patriarhul Partenie al Constantinopolului. Printre m-rile eliberate nu figurează Bolintinul. (*Ibidem*, p. 179-180, d. 369)

1642 aprilie 17: Matei Basarab poruncește să se hotărască moșia de la Ogrezeni între Pavlache ban, mănăstirile Bolintin și Babele și megiașii de acolo. (*Ibidem*, p. 288, d. 649)

1642 aprilie 28: Matei Basarab poruncește hotarnicilor luați de Pavlache Caragea banul să aleagă moșia de la Ogrezeni a acestuia de cele ale m-rilor Bolintin și Babele și de a megiașilor. (I*bidem*, p. 295-296, d. 664)

1643 ianuarie 11: Matei Basarab întărește lui Gavrilaș spătar, fiul Ancăi din Preajba și al lui Mârzea spătar, partea din Bolintin primită în dar de la Radu Șerban. Pentru aceasta se judecase cu călugării de la Sfânta Ecaterina, care afirmau că stăpâni erau ei deoarece fuseseră dăruiți de Ivașco marele vornic din Golești. Pentru aceasta călugării au scos ca probe două cărți de la Mihnea Turcitul pe care domnul le dovedește ca fiind contrafăcute, iar mănăstirea pierde procesul. (Radu Mircea, *op. cit.*) Această parte în litigiu este cea cunoscută în zilele noastre drept Linia Băleanului.

1644 noiembrie 23. Matei Basarab închină m-rea Bolintinul cu toate moșiile sale la m-rea Simopetra de la muntele Athos. Odată cu acest act lăcașul bolintinean își pierde complet individualitatea, de aici încolo, în puținele documente unde mai este menționat, va fi numai sub acoperământul juridic al m-rii Mihai Vodă, nemaiavând conducere proprie (nu mai apare nici un egumen al Bolintinului), lipsindu-i așadar, cu desăvârșire personalitatea juridică. (**CDTR**, vol. 5, p. 620, d. 1489) Mai mult, mihalioții vor înstrăina din bunurile Buneivestiri, așa cum se vede din actul din 1651 iunie 19, când este vândută vechea moară de la Neajlov, dania lui Pavel la 1433. În act, pentru prima dată în istoria documentar cunoscută a Buneivestiri, apar ca dându-și acordul, din postura de urmași ai ctitorilor, Badea pârcălab și fratele lui, Pârvu vornicul, fiii lui Tudoran postelnic. Ei sunt boieri din Vlădești și Aninoasa și erau urmași ai celor două mari neamuri cu danii la Bolintin: Izvoranii și Bucșanii. (**DRHB**, vol. 36, p. 141-142, d. 127) Poate că acesta a fost pretextul juridic folosit de mihalioți pentru a da ultima lovitură bolintinenilor: că mănăstirea Bunavestire a fost boierească și nicidecum domnească. Un fals printre altele. A urmat ruinarea rapidă a bisericii și vinderea a tot ce s-a putut pentru ștergerea urmelor atâtor fărădelegi. După un timp, amintirea bătrânului așezământ căpăta iz de legendă.

Vechimea mânăstirii din pădurea cea mare de la Bolintin

Ion IONAȘCU

Anul 1937 reașeza pe harta istorică a României satul Bolintin. Evenimentul era ocazionat de publicarea articolului *Vechimea mânăstirii din pădurea cea mare dela Bolintin*, ce redescoperea unul dintre cele mai vechi așezăminte monahale muntene. Autorul lui, Ion Ionașcu, printre cei mai redutabili istorici români din toate timpurile, folosind exhaustiv sursele disponibile, dădea la lumină un studiu care rămâne exemplar până în zilele noastre. Clarificările dobândite de contemporaneitate, precum titulatura de *Dealul Mare* în locul *Pădurii celei Mari*, neacceptarea logofătului Pilea ca prim ctitor, datarea și interpretarea anumitor acte sau localizarea unor sate, sunt datorate îmbogățirii fondului documentar și nu pot fi imputate istoricului Ion Ionașcu. La acest ceas aniversar am ales să oferim cititorilor revistei *Sud* acest studiu de excepție, publicat în *Revista Istorică*, VII, 1937, p. 323-337, sperând să provoace un entuziasm la fel de mare ca în momentul primei apariții. Materialul de față, din motive editoriale, nu va reproduce anexa documentară care urma articolului original, ci numai articolul propriu-zis.

Ieșind din București pe șoseaua Cotrocenilor, călătorul ajunge – după o cale de 25 km – în satul Bolintinul din Deal. Ceva mai spre vest se află Bolintinul din Vale, așezat aproape pe malul stâng al râului Argeș. De la acest din urmă sat, un drum paralel și în același sens cu Argeșul duce la satul Mihai Vodă, ale cărui case se resfiră până în marginea râului nestatornic, ce-și mută zi de zi unda amenințătoare mai aproape de inima restrânsei așezări omenești. Multe case au fost înghițite de furia Argeșului, nici drumul dintre Bolintinul din Vale și Mihai Vodă n-a fost cruțat.

Satul s-a numit așa după numele mânăstirii Mihai Vodă din București, care a stăpânit, înainte de 1864, o însemnată întindere din moșia Bolintinul. Până după războiul cel mare, un gârbovit călugăr de neam grec, statornicit în Mihai Vodă[1], prezenta cu tristețe amintirea stăpânirii vechi.

Dar înainte de trecerea acestei moșii din trupul Bolintinului, în patrimoniul mânăstirii fundate de Mihai Vodă Viteazul[2], ea a aparținut dispărutei mânăstiri Bolintinul, cu hramul Buna Vestire[3], despre al cărei trecut se știau până acum prea puține lucruri[4].

Pe baza unui document din 15 martie 1433, emis de Alexandru Vodă Aldea și conservat numai într-un extrem de redus resumat[5], d. Const. C. Giurescu a admis, pe bună dreptate, existența, mânăstirii Bolintinul în primele decenii ale sec. XV, sprijinindu-se pe faptul că ea este citată documentar la numai cincisprezece ani după moartea lui Mircea cel Bătrân[6].

Cercetând puținele documente ale m-rii Mihai Vodă, ce se găsesc în Arhivele Statului, am descoperit un perilipsis de hrisoavele[7] mânăstirii Bolintinul, în care se conservă importante știri despre această sfântă fundație, dispărută – se pare – încă de prin jumătatea a doua a veacului XVII, din cauza ingratitudinii călugărilor de la m-rea Mihai Vodă, metohul mânăstirii atonite Simopetra, la care și m-rea Bolintinul fusese închinată de Alex. Vodă Coconul, prin actul din 2 martie 1626.

Regestul documentului lui Aldea, din 15 martie 1433, cuprins în *Cronologia tabelară*, are următorul conținut: „Alexandru vvd sin Mircea vvd Basarabă, mânăstirii Bolintinu (schitul m-rii lui Mihaiu Vodă) să fie ertată de vinăriciu; și s-au scris în Târgoviște". Prin el luăm cunoștință de ființa mânăstirii Bolintinul în 1433, de faptul că ea avea locuri cu vii și că în sec. XVIII, când s-a alcătuit *Cronologia tabelară*[8], această m-re dispărută era cunoscută ca metoh al m-rii Mihai Vodă.

Rezumatul aceluiași hrisov, făcut pe la începutul sec. XIX de vreun călugăr dela Mihai Vodă, precizează că actul s-a dat „*mănăstirii din pădurea cea mare, unde este Buna Vestire, preste apa Argeșului, împotriva Bucșanilor*", întărindu-i-se stăpânirea peste jumătate din moșia Bolintinul, etc. Aflăm din acest regest că lăcașul se ridica în mijlocul unei păduri mari, dincolo de râul Argeș, și avea în față – privind de la această apă spre vest – satul și moșia Bucșani. Prin urmare, între satul Bolintinul și între Bucșani (nu satul de la Neajlov, ci altul dispărut, care se găsea în apropiere de râul Argeș)[9], a existat acum peste cinci sute de ani mânăstirea Buna Vestire, numită și Bolintinul, după locul pe care era clădită.

La 23 august 1437, Vlad Vodă Dracul (1436-1446) emitea din Târgoviște un hrisov prin care confirma m-rii Bolintinul jumătate din satul Bolintin. Atât rezumatul din *Cronologia tabelară*[10], cât și acel cuprins de perilipsis, nu aduc vreo informație nouă cu privire la ctitorii principali ai edificiului ca să se poată stabili o dată cât mai apropiată de timpul în care a fost ridicat din temelie.

Urmașul lui Vlad Dracul, Vladislav II (1447-1456), fiul lui Dan II, a arătat mânăstirii „*din pădurea cea mare la Bolintin*" o atenție mai puternică decât voievozii anteriori, Aldea și Vlad, închinându-i prin hrisovul din 29 aprilie 1453[11], jumătate din moșia *Bucșani*, ce fusese cumpărată de el însuși. Același act cuprindea și întărirea stăpânirii peste satul *Bolintinul*, peste *moara* și locul de fân de la Neajlov[12], cumpărate de un Pavel de la Stoica, peste via de la *Răzvad*[13] „*care a închinat-o Pilea logofătu*" și peste via dela *Aninoasa*[14]. Se mai precizează în regestul hrisovului că Stoica, Dan și Pătru au dăruit mânăstirii moșii la *Dragomirești*[15] de la Dâmbovița, la *Bucșani* – Vlașca[16] și patru sălașe de țigani. Importanța acestui document este evidentă; ni se dau, pe lângă numele moșiilor și numele donatorilor, printre care aflăm pe al voievodului emitent și al unui dregător, *Pilea* logofătul.

Via de la Răzvad a fost dăruită mânăstirii de Pilea log. înainte de anul 1433, când așezământul de la Bolintin a fost scutit de plata vinăriciului. Se pun acum două întrebări: Cine a fost acest personagiu și prin ce ani a trăit.

La prima întrebare răspunde lămurit documentul emis de Alexandru Vodă Coconul, la 2 martie 1626, prin care se închină de voevod la Simopetra dela Muntele Athos, mânăstirea *ce să numește Bolintinul ... care este făcută din temelia ei de răposatul*

Pilea logofătu și căreia el *i-au dat satul Pilești*[17] din județul Ilfov, *când au făcut mănăstirea ...*, și satul *Bolintinul*.

Prin urmare, *mânăstirea Buna Vestire*, din pădurea cea mare dela Bolintinul, între Vlăsia și Teleormanul, *a fost întemeiată de logofătul Pilea*, fapt necunoscut până la publicarea acestui articol.

Cercetând divanele domnești din Țara Românească înainte de 1433, constatăm că respectivul Pilea a existat cu adevărat și a deținut dregătoria de mare logofăt în sfatul domnesc al lui Mihail I (1418-1420), fiul și urmașul lui Mircea, după cum atestă documentul, în original, emis de Mihail Voevod la 22 iunie 1418.

Ca atare, ctitorul cel vechi al mânăstirii Bolintinul, boierul Pilea, era mare logofăt al țării, la câteva luni după moartea[18] viteazului Mircea Voievod, în domnia fiului acestuia. Cum nu avem documente cu divane pentru lunile februarie – mai 1418, când a domnit Mihail I și nici pentru timpul iulie 1415 – ianuarie 1418 din domnia lui Mircea[19], nu se poate afirma în chip sigur, dar se poate admite, cu foarte multă probabilitate, ca dregătoria lui Pilea să-și fi luat cursul încă din ultimii ani al lui Mircea, după dispariția logofătului Baldovin; mai ales considerând și faptul că Mihail a menținut în demnități pe dregătorii[20] tatălui său, al cărui asociat la domnie fusese spre sfârșitul vieții acestuia.

Pentru motivul că aproape toți dregătorii întâlniți în actul lui Mihail I, din 22 iunie 1418[21] - de astfel singurul document cu divan din domnia acestuia – nu mai apar în divanele urmașilor săi imediați, Radu Praznaglava și Dan II, s-a afirmat[22] că ei au pierit în lupta pe care Mihai a dat-o, în anul 1420, cu vărul și uzurpatorul său, Dan. Printre cei căzuți a fost, deci, și marele logofăt Pilea.

Dacă logofătul Pilea a murit în anul 1420 și dacă în anii 1419 și 1420 Țara Românească a fost adânc tulburată de unguri, de turci și de pretendentul Dan[23], susținut de aceștia din urmă, însemnează că Bolintinul nu s-a putut înălța atunci, ci într-o vreme de liniște internă, adică în domnia lui Mircea, cel mai târziu în ultimul său an de stăpânire, 1418.

Din cele expuse, resultă limpede și fără urmă de îndoială că dispăruta mânăstire dela Bolintinul face parte din numărul ctitoriilor fundate în strălucita domnie a marelui voevod Mircea. Admițându-se, de d. Giurescu, existența ei în primele decenii ale veacului al XV-lea, pe baza unei singure mărturii, d-sa a evidențiat un adevăr, care se verifică astăzi prin regestele prezentate.

Nu găsesc de prisos o succintă analiză a documentelor pentru înfățișarea măcar incompletă a trecutului unei străvechi fundații religioase muntene.

Urmașii lui Vladislav II la tron, Vlad Țepeș și fratele lui, Radu cel Frumos, n-au lăsat urme în viața mânăstirii; în schimb, fratele său, Basarab cel Bătrân zis și Laiotă (1474-1477) nu uită lăcașul apărat și înavuțit de Vladislav, confirmându-i la 4 septembrie 1474[24], toate vechile posesiuni.

Însă acel care se străduiește să dea mânăstirii Bolintinul o mai strălucită stare materială, fu nepotul și succesorul lui Laiotă, anume Basarab cel Tânăr Țepeluș. El acordă mânăstirii, la 12 septembrie 1479, un întins hrisov de întărirea stăpânirii moșiilor și respectarea privilegiilor, adăugându-i și o vie – se pare la Viforâta[25], *ce o au cumpărat măriea sa de la Cepal Mustafa*. Dar, din regestul cuprins în *Cronologia tabelară*[26], se mai desprinde informația că tânărul Basarab adăuga atunci Bolintinului și dreptul ca *să nu dea vamă la Brăilă și la Drăstor și la Giurgiov și la Sfiștov și la Nicopole și la Țimbru*.

La 10 martie 1517, Neagoe Vodă Basarab dă Mânăstirii un hrisov în care – pentru întâia oară – se arată și numele egumenului, un oarecare călugăr Sava[27]. Alături de un nume de moșie nou, Pilești, se mai întâlnesc și câteva de închinători, Vlad și feciorii lui Cega, care își dau partea lor din Ogrăzeni. Același voievod, la 19 iulie 1517[28], miluiește mânăstirea Bolintinul, *fiind săracă, să să pomenească măriea sa*. Nu se citează, din nefericire, care sunt acele mili, dar se constată că așezământul nu sta pe planul de înflorire materială al mânăstirilor contemporane lui.

Vremurile furtunoase ce s-au abătut asupra Țării Românești, după moartea religiosului Neagoe Basarab, n-au îngăduit stăpânitorilor să continue opera de sprijinire a sărăcitei mânăstiri, tăinuită în adâncul codrilor de la Bolintin. Abia sub Vlad Vodă Înecatul (1530-1532), se acordă Bolintinului un hrisov[29], cu data de 6 martie 1532, prin care i se întărește stăpânirea unui vad de moară *la Răstoacă* și a morii făcute de egumenul mânăstirii, Athanasie. Acesta este al doilea superior cunoscut prin regestele aduse.

Vlad Vodă Vintilă de la Slatina (1532-1535), urmașul nenorocitului Vlad, cel înecat în smârcurile Dâmboviței, dădu la șapte mânăstiri posesiunea bălților Doamnei, ca să-și împartă venitul frățește. După mânăstirile: Mușetești[30], Snagov și Nucet (Cozia) este citată și m-rea Bolintinul, urmată de Strâmbul (Găiseni), Glavacioc și Tutana[31].

Din 1533 nu mai apar hârtii relative la Bolintinul până la 9 ianuarie 1560[32], când Petru Vodă cel Tânăr îi confirmă moșia Izvorani, partea lui Stoia logofătul toată și cu trei rumâni, cum și toată partea de moșie din Bolintin a aceluiași Stoia, care a închinat jumătate pentru pomenire, iar pe cealaltă jumătate a primit 3000 de aspri.

În domnia lui Petru cel Tânăr (1559-1568), emițându-se de acesta un hrisov[33] mânăstirii Ghiormei vel postelnic din București, prin care i se întărește posesiunea peste părțile de moșie din Vărăcești, Dragomirești, Spanțog, Brăniștari, Cârstienești și Izvorani (Muscel) ale jupânesei lui Ghiorma, anume Caplea – decedată în acel timp și îngropată în biserica Sf. Nicolae a Ghiormei – se pomenește și de mânăstirea Bolintinului, unde a fost înmormântat un copil al Caplei, Pătrașco. Actul spune că jupâneasa Caplea a lăsat cu blestem toate moșiile de mai sus, cu mai multe sălașe de țigani, mânăstirii soțului ei, Ghiorma. Nu se amintește, însă, nimic de diata ei, care va fi existat. S-ar putea ca boieroaica să-și fi exprimat dorința de a i se așeza trupul la Bolintinul, lângă al copilului ei decedat mai înainte și urmașii nu i-au respectat ultimul ei gând. Numai așa s-ar explica de ce Petru Vodă Cercel (1583-1585) a hotărât să se desgroape oasele Caplei din biserica Ghiormei și să fie duse la Bolintinul, trecându-se totodată toate rămasurile ei în proprietatea mânăstirii dela Bolintin.

Pe timpul lui Mihai Vodă Viteazul, fundatorul mânăstirii numită mai târziu cu numele său, jupâneasa Neaga, soția marelui vornic Mitrea, a închinat m-rii Bolintinul moșia Elhovețul cu toți rumânii[34]. Dar prin anul 1605, printr-un act domnesc, Radu Vodă Șerban, confirmând m-rii această moșie, adăuga că hârtia de danie s-a pierdut *împreună cu multe scule și unealte ale sf. mănăstiri, carele au fost îngropate*, după mărturia călugărilor și a egumenului, Athanasie. Acesta este al treilea egumen cunoscut al mânăstirii Bolintinul.

Al patrulea egumen al Bolintinului a fost Efrosin, acela care se judecă înaintea lui Gavril Movilă, la 12 iulie 1620[35], cu mânăstirea Mihai Vodă și pierde judecata, toate moșiile Caplei rămânând în stăpânirea m-rii Mihai Vodă.

La 23 august 1624, Alexandru Coconul confirmă Bolintinului posesiunea unor rumâni, iar la 2 martie 1626, același voievod, rugat stăruitor de călugării de la Simopetra și de cei din mânăstirea Mihai Vodă din București, metohul m-rii athonite Simopetra, închină acesteia m-rea Bolintinul a lui Pilea logofătul, căci acolo *este dată și închinată și sfânta m-re ce să numește Mihai Vodă, ca să fie amândoo mănăstiri dajnice la Simo Petra. Și igumenu dela m-rea lui Mihai Vodă să le ia veniturile și să dea seama la Simo Petra*.

Avea atunci Bolintinul satele: Pilești și Bolintinul din Ilfov, Elhoveani, Bucșani și Malu Spart din Vlașca și Burănești din Ialomița. Aceste sate și patrusprezece sălașe de țigani treceau sub administrația Mihalioților călugări greci și astfel se spulbera independența unui vechi și interesant așezământ monahal.

O carte vlădicească, a mitropolitului Neofit, emisă prin anul 1626, aproba hotărârea lui Alexandru Vodă Coconul. Dacă dat 1626 aprilie 4 este exactă, atunci urmează că în vremea lui Alexandru Coconul, Luca mitropolitul a fost înlocuit câtva timp de un Neofit. În caz contrar, s-ar putea admite ca este vorba de un document din vremea lui Matei Basarab, dat de mitropolitul Teofil (1637-1648), rău transcris Neofit. Să nădăjduim că atât actele originale cât și condica m-rii Mihai Vodă vor fi date odată la iveală și se va putea lămuri această chestiune.

Se mai citează numele mânăstirii Bolintinul în anii: 1644 nov. 23[36], când Matei Basarab îi confirmă moșiile și închinarea la Simopetra; 1651 iunie 10 când egumenul dela Mihai Vodă, Ignatie, schimbă vadul de moară dela Bucșani de Jos, pe Neajlov,

(continuare în pag. 21)

Vechimea mânăstirii din pădurea cea mare de la Bolintin

(urmare din pag. 20)

al mânăstirii Bolintinul, pentru un ţigan; 1677 mai 24, când patriarhul Constantinopolei dă carte de blestem pentru alegerea hotarelor moşiei[37] mânăstirii Bolintinul.

Această din urmă dată este ultima cunoscută mie, când se mai aminteşte documentar numele lăcaşului din codrul Bolintinului, ridicat la începutul secolului XV de logofătul Pilea pe moşia sa, care se întindea de ambele părţi ale Argeşului. Mânăstirea a fost aşezată într-un punct care astăzi nu se mai poate preciza, punct însă care în mod sigur se găsea dincolo de râul Argeş. Urme slabe de tradiţie vorbesc despre o aşezare a m-rii pe malul stâng al Argeşului, ceea ce ar presupune o rezidire a lăcaşului dincoace de Argeş sau o abatere puternică spre vest a cursului Argeşului, care ar fi lăsat terenul pe care se afla mănăstirea la răsăritul lui.

Sper că cercetări noi şi descoperiri de noi documente vor lămuri atât topografia mânăstirii Bolintinul cât şi alte laturi obscure din trecutul ei de cinci veacuri şi mai bine.

---

[1] Informaţie dată de dd. Ath. Bolintineanu, Al.A. Băbeanu şi de preotul acestui sat, în august 1937.

[2] Prin anul 1591, Mihai – viitorul domn – a înălţat m-rea cu hramul Sf. Nicolae, puţin mai sus de biserica din marginea Dâmboviţei, a lui Ghiorma banul, cu acelaşi hram, şi a închinat-o mânăstirii Simopetra dela muntele Athos. Fundaţia religioasă a Ghiormei banul, cu toate bunurile ei, a trecut sub administrarea m-rii lui Mihai (cf. Lucrarea mea, *Mânăstirea Izvorani*, Buzău, 1936, p. 7, n. 17). Dar m-rea Sf. Nicolae, numită Mihai Vodă, după ctitorul mai nou al ei, îşi are începuturile măcar în primele decenii ale veacului al XV-lea (v. C-tin C. Giurescu, *Istoria Românilor*, t. I, Bucureşti, 1935, p. 474; *Idem*, t. II, Bucureşti, 1937, p. 7).

[3] Se conservă hramul în documentele din: 15 martie 1433, 23 august 1437; 16 ianuarie 1533 (v. Arh. St., *Schitul Seaca* (Olt), cond. 38, f. 18-19); 8 aprilie 1560 ? (Gen. P.V. Năsturel, *Biserica Stavropoleos*, Bucureşti, 1906, p. 2); circa 1605 (Arh. St., *Mihai Vodă*, pac. XVI-2).

[3] În sec. XIX nu se mai amintea nimic de m-rea de la Bolintin. Nici I. Brezoianu, prin mâinile căruia trecuseră multe din hârtiile şi condicile m-rilor din ţară, nu ştia ninmic de existenţa, cândva, a unui aşezământ religios la Bolintinul şi pomenea numai de *moşia Bolintinul*, afirmând că ea a fost dăruită m-rii Mihai Vodă de Alex. Coconul, la 1629 (sic !) (cf. *Mănăstirile zise închinate şi călugării străini*, Bucureşti, 1861, p. 37). Nici în *Vechile instituţiuni ale României*, Bucureşti, 1882, p. 234 urm., autorul citat – deşi a cercetat hrisoave ce se adresau în chip expres lăcaşului din pădurea Bolintinului, nu lasă să se imprime nicio singură dată numele Bolintinului, probabil fiindcă vremea lui nu cunoştea nimic privitor la existenţa m-rii de care mă ocup. Prin urmare, Al.A. Vasilescu în *Urmaşii lui Mircea cel Bătrân până la Vlad Ţepeş* (cf. *Rev. pt. ist. arh. şi filologie*, XV (1915), p. 166, n. 6), greşit citează pe Brezoianu, căci actul amintit de acesta se referă la m-rea Mihai Vodă şi nu la m-rea Bolintinul.

În *Dicţionarul geografic al României*, t. I, p. 517, la satul Bolintinu din Deal se spune totuşi: „*Aici era mânăstire de călugări în timpul lui Matei Basarab*". Localnicii păstrau în tradiţie amintirea unei m-ri, fără să poată indica locul exact unde ea a fiinţat.

V. Brătulescu şi Remus Ilie în *Mânăstiri şi biserici din judetul Ilfov*, Bucureşti, 1935, nu fac nici o menţiune despre m-rea Bolintinului, deşi au trecut prin satele cu acest nume. Nici M. Popescu-Spineni în *Procesul mânăstirilor închinate*, Bucureşti, 1936, p. 131, 143, nu pomeneşte de m-rea în discuţie, când se ocupă de Mihai Vodă.

Henri Stahl şi Damian P. Bogdan în *Manual de paleografie slavo-română*, Bucureşti, 1936, p. 175, semnalează existenţa m-rii Bolintinul în sec. XVI.

[4] Cf. *Cronologia Tabelară* în Nicolae Iorga, *Operele lui Constantin Cantacuzino*, Bucureşti, 1901, p. 23, 24.

[5] A se vedea *Istoria Românilor*, I, p. 474.

[6] Acestea se găseau transcrise în condica m-rii Mihai Vodă, care se afla în secolul trecut la Arhivele Statului, putând fi utilizată de Brezoianu (v. *Vechile instituţiuni*, p. 234 urm.), dar care nu mai există acolo de aproximativ patru decenii, dispărută în împrejurări ce nu se cunosc.

[7] Asupra autorului şi datei întocmirii acestei lucrări, cf. Al.A. Vasilescu, *Cronologia tabelară*, în *Rev. Ist. Rom.*, II (1932), p. 367-381 şi III (1933), p. 54-77, prin care se respinge afirmaţia că ea ar fi opera stolnicului Cantacuzino, atribuindu-se cunoscutului dascăl de slovenie din sec. XVIII, popa Florea din Bucureşti.

[8] Acest lucru reiese clar din perilipsis, în care se spune „*...şi Bucşani toţi de la Argeş*". Satul acesta a fost în apropiere de Ogrăzeni şi există şi în sec. XVIII. La 23 aprilie 1755, m-rea Mihai Vodă se judeca cu post. Matei Fălcoianu, deoarece el stăpânea moşia Bucşani, în loc să stăpânească în Ogrezeni, spunând că se cheamă Ogrăzeni (cf. Arh. St., *Mihai Vodă*, pac. VIII-70, perilipsis de actele moşiei Ogrăzeni). Se ştie, apoi, că Bucşanii de la Neajlov a avut alţi proprietari în sec. XVI-XVII, iar cea mai mare parte din acea moşie a trecut de la Andrei marele logofăt al lui Mihai Viteazul, la Hrizea banul din Bălteni, care a închinat-o mânăstirii Radu Vodă (cf. art. meu *Despre hatmanul moldovean Andrei...*, extras din *Cercet. Ist.*, X-XII (1936), p. 6-9).

[9] N. Iorga, *op. cit.*, p. 24.

[10] Anexa III. Cronologia tabelară cuprinde un rezumat, care nu pomeneşte decât de mânăstirea şi moşia Bolintinul (N. Iorga, *op. cit.*, 25), iar *Instituţiunile* lui Brezoianu nici atât, urmărind să dea numai numele domnului (v. p. 236).

[11] Moara şi locul respectiv erau arătate, în anul 1651, în hotarul moşiei Bucşani de Jos, pe apa Neajlovului.

[12] Sate în jud. Dâmboviţa, aproape de Târgovişte, purtând numele de Răzvadul de Sus şi de Jos. Cred că via se afla în satul de sus, vecin cu Viforâta, căci şi aici Bolintinul stăpânea o vie în sec. XV, dăruită în 1479 de Basarab cel Tânăr.

[13] Localitate în Dâmboviţa, lângă Viforâta.

[14] Sat tot în Dâmboviţa, lângă Viforâta.

[15] Hrisovul nu dă altă indicaţie decât că moşia era *la Argeş*, dar cel din 2 martie 1626 precizează ca acest sat, ca şi Malu Spart, aparţineau judeţului Vlaşca. Astăzi aceste sate de peste Argeş intră în cadrul jud. Ilfov, numai că Bucşani s-a înglobat în Ogrăzeni şi astfel i s-a pierdut numele.

[16] Numele acestui sat apare pentru întâia oară în documentul lui Neagoe Basarab, din 10 martie 1517. Actul nu este menţionat nici de *Cronologia tabelară* şi nici de Brezoianu, este deci inedit. El confirmă mânăstirii Bolintinul satele Pileşti şi Bucşani şi partea din Ogrăzeni a Cegăi. Nu aminteşte nimic de satul Bolintinul, ceea ce mă îndeamnă să cred că satul Pileşti era o aşezare omenească pe întinsul hotar al Bolintinului, vecină cu satul Bolintinul. Din secolul XVII, numele Pileşti, dat satului de pe moşia proprietarului Pilea, dispare definitiv.

[17] Petrecută la 31 ianuarie 1418.

[18] Ultimul hrisov cu divan al acestuia este din 10 iunie 1415 (cf. I. Bogdan, *Un chrisov al lui Mircea cel Bătrân din 10 iunie 1415*, extras din *Acad. Rom., Mem. Secţ. Ist.*, s. II, t. XXVI, 1903, p. 4-7; St. Nicolaescu, *Documente inedite de la Mircea cel Bătrân*, Bucureşti, 1936, p. 25).

[19] Aceştia sunt: jupan Voico, Radu ban, Aga ban, jupan Şerban Liubitul, Crâstea Tătarul (cf. Doc. din 22 iunie 1418). Deşi apropierea dintre numele Pilea log. şi Filog (Philog) log., ultimul întâlnit în divanul lui Mircea din 8 ianuarie 1392, ar sugera identificarea lor cu una şi aceeaşi persoană, totuşi prezenţa fiecăruia numai în câte un singur izvor documentar şi la un interval, în timp, de 26 ani, impune rezervă. Fiindcă numele logofătului din 1392 a fost dat publicităţii sub forma Filos (cf. St. Nicolaescu, *Domnia lui Alex. Vodă Aldea*, în *Rev. pt. ist. arch. şi filologie*, XVI (1922), p. 230; Idem, *Documente de la Mircea cel Bătrân*, p. 14-15) trebuie să lămuresc de ce am admis forma *Filog*. Am admis-o pentru că în copia slavonească din *Condica Brâncovenească* de la Arh. St., f. 238, stă scris aşa – *Filog*; iar în traducerea românească de pe fila 239 a aceleiaşi condici, se spune *Filog*. Dar Filog sau Filos (nu ştim forma adevărată, căci originalul actului nu ni s-a păstrat) a fost identificat de P.P. Panaitescu cu *Philothee le moine, ancien grand logothete du prince Mircea* (v. *La litterature slavo-roumaine (XV-XVII siecles) et son importance pour l'histoire des litteratures slaves*, Praga, 1931, p. 5).

[20] În afară de cei citaţi la începutul notei precedente, mai aflăm pe: Stanciul Sârbul, Stanciul Meazea, Bora, Neanciul şi *logothet Pilea*.

[21] Al.A. Vasilescu, *Urmaşii lui Mircea cel Bătrân până la Vlad Ţepeş, 1418-1456*, în *Rev. pt. ist. arch. şi filologie*, XV (1915), p. 126-134.

[22] Al.A. Vasilescu, *op. cit.*, p. 126-134.

[23] Se pomeneşte aici şi de egumen, fără a-l numi.

[24] În Dâmboviţa, lângă Aninoasa, unde m-rea avea vie mai de demult.

[25] Ediţia Iorga, p. 26-27.

[26] Nu este menţionat acest hrisov nici în Cronologie, nici în Brezoianu. În 1493 era egumen la m-rea Glavacioc din Vlaşca tot un Sava (N. Dobrescu, *Istoria bisericii române*, Bucureşti, 1910, p. 52).

[27] În *Cronologia tabelară* (p. 29) se dă numai anul, fără lună şi zi, numele voevodului şi al m-rii. În *Instituţiunile* lui Brezoianu (p. 244) se găseşte datarea completă şi voievodul, fără indicarea fundaţiei religioase.

[28] *Cronologia tabelară* nu-l aminteşte, iar Brezoianu (p. 24) transmite numai data şi emitentul hrisovului.

[29] Numită şi Seaca, din Olt, astăzi ca şi în ruină. În interiorul bisericuţei se vede mormântul ctitorului ei, Manea vel vornic Perişanul.

[30] Actul de la Vintilă Vodă este din 16 ianuarie 1533 (Arh. St., *Schitul Seaca*, cond. 18, f. 18-19)

[31] O traducere a acestui hrisov, făcută de dascălul Lupp, se conservă la Arh. St., *Mihai Vodă*, Pac. I-1; cf. şi lucrarea mea , *Mânăstirea Izvorani*, p. 31.

[32] Publicat de gen. P.V. Năsturel în *Stavropoleos*, p. 2, cu data 8 aprilie 1558, firește greşită. Actul – după divan – ar fi din 1566, când deci Caplea nu mai trăia (cf. *Izvorani*, p. 6, n. 16).

[33] Arh. St., *Mihai Vodă*, pac. XVI-2.

[34] Gen. P.V. Năsturel, *op. cit.*, p.2-4.

[35] La 16 decembrie 1644, voevodul întăreşte m-rii Mihai Vodă partea din Ogrăzeni a Ceagăi.

[36] Despre moşia Bolintinul vorbesc actul din 4 septembrie 1693, în care se dă şi numele unui megieş al ei, Nica grecul şi jalba din 6 iunie 1747 a egumenului Teofan dela Mihai Vodă, care citează ca încălcători de hotar pe popa Radul clisiarhul, pe cumnata acestuia şi pe boiernaşii Portărei. Dincolo de Argeş, moşia Bolintinului se învecina cu Ogrăzeni, în care trup de moşie stăpânea şi Bolintinul, partea lui Cega, a şasea parte, adică 233 stj. din 1400 stj., după cum mărturiseşte actul din 23 septembrie 1656, prin care se confirmă de Const. Vodă Şerban, Ancăi Portăresii a răposatului Manul pârcălabul, *stăpânirea peste Ogrăzeni, moşie bătrână dela Basarab vvd*, fără partea Cegăi *care el au închinat-o la mănăstire la Bolintin, metohu mănăstirii lui Mihai Vodă* (cf. Arh. St., *Mihai Vodă*, pac. VIII-70, f. 1). La 3 august 1677 apare la Ogrăzeni cumpărător, Statie vel agă, iar în anii 1682-1691 bucăţile moşnenilor trec una câte una la Mihai Vodă, condusă fiind de un mare acaparator de pământ, egumenul Atanasie. La 9 ianuarie 1766, Mihai Cantacuzino vinde moşia Socoteşti-Ogrăzeni lui Constantin Filipescu, *nepotul mitropolitului Grigorie*, după arătarea actului rezumat.

Despre schimbarea numelor de locuri la români

Aurel SACERDOŢEANU

Menirea unui astfel de dicţionar (geografic, n.r.) e să dea informaţia care trebue oricui. Dar mai este ceva. Poate că în felul acesta vom ajunge şi noi să ne facem într-o formă oarecare toponimia ţării noastre, atât de mult supusă schimbării. Este una din obligaţiile de seamă ale noastre, fiindcă te cuprinde indignarea când vezi cât de uşor se schimbă toate. Altfel, vom ajunge să uităm tot ce e tradiţie, tot ce e fapt istoric legat de o localitate, întrucât numele cele noi nu mai spun nimic. Am scăpa astfel de trei nenorociri care ameninţă numele bietelor noastre comune, botezate şi răsbotezate mai uşor decât îşi schimbă oamenii noştri politici partidele, principiile, căci trei mari lucruri determină această schimbare : poporul, oficialitatea, nebunii.

Cea dintâi e cea mai puţin rea. Poporul, pe baza unor tradiţii a dat un nume, iar pe baza alteia l-a schimbat mai târziu. De obicei acest lucru s-a făcut lent, pe nesimţite, e cel mai puţin pernicios. Valea Albă a putut uşor deveni Războieni şi nu este o rupere de tradiţie, ci creerea alteia.

A doua – oficialitatea – este de blamat, întrucât din inconştienţă impune unele lucruri contrarii şi logicei şi bunului simţ, nu numai tradiţiei. Nu e greu să spunem cum s-a procedat până acum. Dintr-un birou central, într-un comitet, s-a cetit un nume, care a părut curios şi onoratul comitet, ales şi numit nu ştim după care criterii, a hotarât altfel, şi aşa a fost. Spre ex., de veacuri s-a zis Satmar, care n-a vrut deloc să însemne un sat mare. Întâmplător numele a ajuns la urechea – nu mintea – membrilor comitetului, care a socotit ca acesta e sensul numelui localităţii. În felul acesta şi-a dat opinia, iar centrul a hotărât: el trebue să se zică Satu Mare, şi aşa s-a zis. Acum toţi cei cari vor veni după noi vor crede că Eminescu n-a ştiut, el, numele românesc al acestui sat, când a scris „din Sătmar până-n Săcele". Numai că o mică socoteală ar fi dat alt rezultat: numele acesta apare aşa în cele dintâi documente latineşti, iar Ungurii nu au avut ce traduce, că altul ar fi fost sensul lui. L-au lăsat aşa. Noi însă l-am schimbat. Câte erori de acestea nu sunt în ceea ce a hotarât oficialitatea ! Dar e zadarnic a le arăta: nimeni nu poate lupta cu înţelepciunea oficială.

În sfârşit vine rândul nebunilor. S-a întâmplat un eveniment într-un sat, s-a ridicat o personalitate de acolo, iată că se adună o seamă de admiratori, cari vor să cinstească amintirea „faptului" ori a „ilustrului" cunoscut (necunoscut de cele mai multe ori), şi printr-o telegramă „la centru" respectivul comitet hotărăşte: cutare comună se va numi aşa, iar cutare comună aşa. Totul rămâne în oficialitate aşa (astfel Bolintinul din Vale a ajuns să se numească Bolintineanu prin anii "30, n.r.). Noroc că bunul popor păstrează mai departe vorba lui din buni străbuni. Ce ştie el de Const. Mile ? De ce nu ar păstra pe Iveştii daţi tot de oficialitate în locul vechiului Pereschiva ? Acest lucru e rezultatul unor nebunii, nebunii curate.

Dar sunt altele care adaogă greşeli de judecată: s-au botezat comunele cu toţi morţii, dacă nu viii tuturor partidelor. Boala aceasta nu s-a oprit numai aici. Numele unor personalităţi ale Neamului au fost tot aşa aruncate în spatele comunelor pe care

> ***...s-au botezat comunele cu toţi morţii, dacă nu cu viii tuturor partidelor !***

au avut norocul să le cinstească prin naşterea lor. Cred însă că acest lucru n-a servit decât ca platformă pentru alte nume mai puţin ilustre. După acest sistem Gh. Coşbuc nu s-a mai născut în Hordou ci în Gh. Coşbuc, Aurel Vlaicu nu în Binţinţi ci în Aurel Vlaicu. De s-ar scula aceşti morţi nemuritori, ce plini de mânie ar fi împotriva acelora cari le-au stricat cu totul satul copilăriei lor !

La fel s-a procedat şi cu altele. Ba un episcop găseşte că e bine să schimbe numele unei mânăstiri din judeţul Ialomiţa, Balaci – de altfel singura în acest judeţ – în „Gherontie Episcopul", nume care nu e al vreunui înaintaş ilustru, ci chiar al său însuşi. E dealtfel, după câte ştim, unicul caz în istoria noastră. Unele evenimente recente au arătat şi mai concludent această boală, sacrificându-se nume ca Mălăreşti, Băbeni, Clondiru şi altele poate peste o sută.

Însă, odată cu aceste modificări a dispărut ceva din ceea ce avem noi intim legat de acel loc, a dispărut o tradiţie pe care ne-o amintea acel nume, şi nu altul; şi a dispărut o evoluţie istorică aparţinând pe de-a-ntregul numai acelui nume, şi nu altuia. S-a pus în loc numai dezorientare şi, poate, mai mult decât atât, o repulsie, care aparţine oricărei firi legate de locul său, de trecutul său. Amintirile lui Coşbuc de acum înainte vor trebui să fie adnotate: Gh. Coşbuc, căci nimeni nu va mai găsi vechiul nume în oficialitate. Ne surprinde faptul că Humuleştilor nu li s-a zis încă Ion Creangă, or Mirceştilor Vasile Alecsandri. Pe aceia cari vor face şi aceasta, îi rugăm să ne dea o ediţie „emendată" a operelor acestor scriitori în sensul inteligenţei lor. Ca model le servim aceste rânduri: „Stau câteodată şi-mi aduc aminte ce vremi, ce oameni mai erau în părţile noastre, pe când începusem şi eu, drăgăliţă-Doamne, a mă rădica băetan la casa părinţilor mei, în satul *Ion Creangă*, din târg drept peste apa Neamţului". Să zică şi *Lunca* din *Vasile Alecsandri*. Şi tot aşa să se meargă mai departe cu cinstirea marilor oameni ai Neamului. Greşeala traducerii numelor a fost deseori amintită, şi nimeni nu s-a sesizat de această uriaşe prostie care nu serveşte nimănui, nici măcar celei mai ilustre lichele politice. Ar fi o greşeală ne mai pomenită în ştiinţă să se creadă că ea ar putea ascunde cel putin o şubrezenie a trecutului. Se poate şterge un nume din catagrafia oficială, dar rămâne veşnic la locul său în istorie faptul. Şi pe acela nimeni nu-l poate da la o parte. Acolo unde nu este un nume vechiu al nostru, nu este permis să se falsifice acela pe care l-a adus trecutul. Numai acolo unde există posibilitatea să se facă această alegere, acolo să se facă; altfel ar trebui să se traducă aşa de multe nume,încât nu ştiu unde s-ar ajunge. Şi care este folosul să se zică altfel în locul unui nume cunoscut ? Atunci ar însemna să traducem sau să schimbăm şi pe Covurluiu, şi pe Tecuciu, şi Ialomiţa şi Bistriţa şi Prahova şi Bârlad şi atâtea altele, care toate sunt nume barbare. Poate chiar şi Sucevei or Siretului să le căutăm alte nume, că par a nu fi de baştină. De aceea trebue precizat odată acest domeniu supus fluctuaţiei incompetente, prostiei şi lipsei de gust.

Dacă ar fi să dăm o hotărâre în această privinţă, am fixa această regulă: *Nu se schimbă niciun nume vechiu, legat de tradiţie şi atestat de documente*. Dacă acum sunt unele nepotrivite spiritului limbei noastre, sau neplăcute la pronunţie, acelora numai specialiştii să le caute o formă mai veche românească, sau perfect românizată, care nu se poate să nu existe. Să se schimbe, revenind la vechile lor nume, toate numele de persoane atribuite comunelor vechi. Se poate îngădui să fie botezate cu astfel de nume doar satele sau comunele noi, create prin colonizări de adunatură în loc liber, sau care sunt făcute de un fundator anumit, în bunurile sale, şi nu prin „intervenţia" sa.

Să se interzică pentru totdeauna orice altă schimbare de acum înainte, oricare ar fi propunerile „somităţilor" locale.

Odată trebue să se ajungă şi la noi la această stabilitate. Nu se poate altfel. Măcar imitând pe alţii. Singurul temei al unei astfel de opere rămâne un dicţionar care să fie, dacă se poate, definitiv. (***Arhivele Olteniei***, an XIV, 1935, nr. 79-82, p. 375-378)

De numele *Bolintinului...*

Vasile GRIGORESCU

Prin atestarea documentară din 15 martie 1433, la început de secol XV, Bolintinul se arată a fi una dintre așezările cele mai vechi ale Țării Românești și una dintre puținele care au rezistat tăvălugului timpului, izbutind să păstreze până la noi multe din caracteristicile străvechi și dovedind astfel o imunitate surprinzătoare în fața capriciilor, întotdeauna trecătoare, politice ori sociale.

Ceea ce individualizează și perpetuează un loc oarecare este desigur numele său, nume după care îl cunosc vecinii și după care se recunosc băștinașii.

„Numele satului și al mamei sunt cele mai sfinte și mai de preț: cu ele te naști și le păstrezi în suflet până la moarte. Moșia satului este mai prețioasă decât mama; mama îți dă viață, moșia satului a întreținut viața tuturor mamelor de când lumea. Cătunu-n care te-ai născut este mai scump pentru suflet decât orice capitală din lume."[1]

După multe căutări am constatat că numele de Bolintin este oarecum singular și extrem de rar în toponimia românească. Cunoaștem despre existența unui *Bolintineni* în județul Mureș, pe lângă Păsăreni, Gălești și Gălăteni. Forma sa de plural arată o proveniență diferită de a Bolintinului nostru, cea mai plauzibilă fiind aceea din Balint[2]. Același lucru se poate constata, mai limpede, prin prisma celorlalte denumiri asemănătoare: Bălindești-VL, Balintești-GL, Balinți-BT, Balintin-TM. O *Luncă a Bolintinenilor* se găsește consemnată într-un document din 20 decembrie 1747 privind o delimitare de moșii aflate lângă Fieni și Bezdead, în Dâmbovița. Această parte de țară este în oarecare legătură cu Bolintinul prin intermediul lui Iamandi Giulescu Cărpenișanu, ctitor al bisericii din Bolintinul din Vale, a Voineștilor și Fuseștilor, rude ale boierilor Bolintineanu; originea toponimului *Lunca Bolintinenilor* rămâne a fi clarificată[3]. În privința aceluia de Bolintin s-au emis mai multe ipoteze, dintre care o parte se găsesc reflectate în contribuțiile monografice adunate în lucrarea *Bolintinul, bolintinenii, Bolintineanu* (București, Editura Dominor, 2004). Este momentul potrivit să le facem o trecere în revistă și să analizăm argumentele pro și contra ce se pot aduce fiecărei soluții. Trebuie spus că ne-am oprit numai la acelea care, în opinia noastră, meritau efortul.

BOLLETUS (*boletus*). Este denumirea latină a unei specii de ciupercă, mânătarca, care a păstrat această formă în alte limbi romanice: italiană, spaniolă = *boletus*. *„Nu cred că s-ar fi putut ajunge chiar prin intermediul latinei populare de la boletus la bolinți și apoi la Bolintin"*, afirmă profesorul Ion Carbarău și îi dăm dreptate. Acest cuvânt – *boletus*, evoluând în contextul regulilor limbii române s-a transformat în bureți - termen de astfel sinonim mânătărcii. Așadar *boletus* nu putea da Bolintin ci, cel mult, *Bureteni*.

BELINȚ = BELE + TINU, BELOTINȚI. Din compunerea a două slavonisme, BELE (luminos, alb, loc luminos, poiană) și TINU (tină, pământ), cu semnificația de pământ alb. Forma *Belotintsi* o întâlnim în limba slovenă. Și această ipoteză trebuie eliminată atâta timp cât avem Belotinți în județul Arad, un Lazu Belentin în Banat, un Belentin ori un Beli Izvor în Bulgaria și Belipotoc în Serbia, pentru a da numai câteva exemple. Nici o regulă de transformare nu permite lui BEL să ajungă BOL ci, cel mult, BĂL-BAL (Bălan, Băleanu, Balint, etc.).

BOLINIȚA – BOLINICIA, asemănător, BOLNIȚĂ. Deși foarte atrăgătoare, mai ales că se poate face o directă legătură cu mănăstirea Bunavestire, nici această opinie nu ne convinge. Se opun atestarea toponimului la singular, masculin – Bolintin, din chiar momentul primei apariții documentare[4], precum și lipsa timpului necesar unei evoluții de la BOLINICIA la BOLINTIN în contextul existenței unei cancelarii mănăstirești în limba slavonă încă înainte de Întemeiere și care ar fi perpetuat și impus termenul cult, *Bolnița*.

BOLETI (a boli, a zăcea) + TINU – TINA (pământ, tină). Cu sensul de pământ bolnav, pământ rău, pământ de mlaștină, de baltă[5]. Din același cuvânt avem adjectivul BOLJE (durere, bolnav, rău), care în limba română a dat pe boală, bolnav ori bolniță. Limbile slave moderne păstrează pe *boleti* cu același înțeles. Din aceeași familie fac parte și *Boloteanik – Bolotneanik*, ce denumește în mitologia slavă pe spiritul mlaștinilor, precum și *Bolotnița*, nimfele bălților. Amândoi termenii provin de la substantivul BOLOTO (mlaștină, baltă), ce-și are originea tot în BOLETI, și care caracterizează contextul în care a ființat vechiul Bolintin, între ape, lângă mlaștină, la confluența Răstoacei cu Argeșul. Se realizează astfel atât de necesara legătură între denumire și aspectul locurilor pe care le caracterizează. Această etimologie, care afirmă că termenul Bolintin descrie starea locurilor unde era așezat satul, teren mlăștinos, pământ rău, bolnav, de baltă, este cea corectă și acesteia ne alăturăm și noi.

Pentru a înțelege cum s-a născut acest toponim trebuie să aruncăm o privire asupra vremurilor de demult, să ne afundăm în mileniul întunecat al Istoriei Românilor și să extragem de aici datele necesare argumentării concluziilor noastre. Singura certitudine de la care putem începe acest complicat excurs este dată de etimologia clar slavonă a cuvântului Bolintin. Prima apariție a slavilor în istorie se produce pe fondul răscoalei lui Vitalian (513-517). Debutul slav este contemporan cu sfârșitul urbanismului bizantin, de sorginte romană, la Dunărea de Jos și va fi precursorul locuirii slave a Câmpiei Române care va atinge o densitate maximă între 570-613.

Pe teritoriul satului Malu Spart, pe malul înalt al Argeșului, a fost descoperită o așezare care prezintă mărturii de locuire continuă, începând cu Epoca Bronzului și ale cărei urme se pierd în chiar perioada expansiunii slave[6]. Lipsa vreunui raport arheologic privitor la această descoperire împiedică, deocamdată, atribuirea unui caracter autohton (romanic) sau mixt (slavo-romanic) satului în cauză. O certitudine, demonstrată științific,

care vine să explice stingerea locuirii stabile de la Malu Spart, este prăbușirea întregii civilizații autohtone din Câmpia Dunării, după anii 600, sub efectul mișcărilor slave, fapt ce indică o criză socială profundă, respectiv scăderea rezervelor de hrană cât și dispariția cadrului organizatoric ce permisese anterior supraviețuirea unor forme de locuire superioare[7]. Locuitorii însă nu dispar, ci numai se adaptează noilor condiții, părăsind așezarea de caracter stabil pentru lunca învecinată, interfluviul, ce putea asigura în condiții de provizorat cele mai sigure surse de trai: pășune, apă, pește și adăpost. Agricultura va fi lăsată în plan secund primând creșterea animalelor și astfel, predilecția pentru locurile neinundabile nu-și mai avea rostul. Bordeiul, care înainte denota stabilitatea, este abandonat ca model de locuință fiind preferate înjghebările temporare de suprafață (colibe, surle), normale pentru cineva care nu știa dacă va petrece doi ani pe același loc. Acestui fel de locuire, perisabil, precum și permanentelor inundații și migrări ale cursurilor apelor le datorăm lipsa de vestigii din interfluviul bolintinean. Comunitățile devin, așadar, mobile într-un areal restrâns, cunoscut ca aparținător sieși și care mai târziu se va numi HOTARUL SATULUI, în care oamenii se împărțeau în mai multe nuclee de locuire. Dispariția așezării medievale timpurii de la Malu Spart reprezintă trecerea de la locuirea în bordeie (care lasă urme detectabile arheologic) la locuința de suprafață, atestând mutarea oamenilor de pe malul înalt, sănătos, neinundabil, în vale, pe **pământul bolnav** al luncii.

Cunoscând conformația spațiului interfluvial de la Bolintin, coroborând și condițiile de securitate pe care trebuia să le asigure o zonă de viețuire a acelor timpuri, considerăm că, cel mai probabil, centrul locuirii a gravitat în zona gurii de vărsare a Răstoacei în Argeș. Amintim că aceasta, înainte vreme, se făcea prin brațul Moarta, lângă actualul sat Crivina[8], formând o zonă de smârcuri, de crivină, mult asemănătoare aceleia de la Comana unde cetatea mănăstirească de aici era considerată de turci, datorită terenului înconjurător impracticabil, de necucerit deși se afla la doi pași de Giurgiu. Tot în acest perimetru cunoaștem existența *Siliștii Bolintinului*, veche vatră a satului dispărut o dată cu mutarea locuitorilor *la linie*. Trebuie, de asemenea, spus că un toponim nu se naște din nimic, artificial. El urmează niște reguli și un tipic care poate fi descifrat. Nu se poate concepe un toponim fără obiectul pe care îl descrie. Adică trebuie îndeplinită condiția existenței concomitente a descrierii și a obiectului descris. În cazul nostru această regulă este respectată căci constatăm existența simultană a obiectului (pământul mlăștinos, bâltos) și a descrierii, BOLJE – TINU, așadar putem accepta drept corectă această etimologie a cuvântului BOLINTIN = PĂMÂNT BOLNAV, de BALTĂ.

Judecând însă după originea slavonă a termenului, precum și cele discutate anterior, am putea socoti că spațiul acesta a suferit o înlocuire a populației romanice cu una slavă. Spunem, de la început, că la Bolintin a trăit o populație daco-română, românească mai apoi, care și-a continuat existența. În anii maximei prezențe slave (570-613), de dinaintea marilor lor migrații (613-619), aceștia și-au exercitat numai influența aici, mulțumindu-se să culeagă tributul și să folosească produsele *industriale* ale băștinașilor, atâtea câte erau. Descoperirile arheologice au arătat că slavii încetează producerea ceramicii caracteristice și că arealele lor de locuire erau în zona Buzăului, o alta pe Ialomița în fața vadului de la Silistra și un areal posibil în Oltenia de Sud[9]. Cu Bolintinul începea Vlașca, Țara Românilor, cu pădurea ei nebună – Deliormanul și în care se dovedea prea greu de pătruns. Prezența Țării Vlașca și absența toponimului Șchei (numele pe care îl dădeau românii vechilor slavi) din aceste ținuturi românești – Vlașca și Oltenia – arată că aici a fost o intensă locuire de populație romanizată, fapt care a asigurat și consevarea unor toponime antice: Olt, Jiu, Gilort, Motru. Că spațiul acesta a fost populat continuu de români o demonstrează chiar numele Bolintin, care nu este singular în Balcani, ci este întânit și în Serbia ori în Macedonia. Însă oriunde găsim acest toponim – forma Bolintin în nordul Dunării și Boljetin la sud de fluviu, constatăm că se află în teritoriu de intensă locuire cu populație romanizată (indiferent dacă sunt numiți români, aromâni, vlahi, valahi, țințari, etc.), păstrat ca atare până în zilele noastre. Așadar, zicem noi, nu poate fi numai o întâmplare existența unui Bolintin în Țara Vlașca, a unui Boljetin la Ohrida aromână a Macedoniei, ori a altuia în Timocul vlah al Serbiei, ci sunt mărturii de permanență romanică, ba chiar am putea spune că unde avem un Bolintin avem și o comunitate românească și că numai unde sunt români, și numai acolo, avem un Bolintin !

Bolintinul făcea parte din *Marea Valahie* evocată de Geoffroy de Villehardouin și aflată sub conducerea dinastiei Asăneștilor. Această Valahie, mărginită de munții Balcani și Carpați, de Bulgaria la vest și de Cumania la est, a fost o realitate a secolelor XII-XIII[10]. Amintirea Țării Vlașca ca entitate politică, o păstrau încă vie în zorii secolului XX locuitorii din satul Leșile, de pe Drâmbovnic, afirmând că ei se trag din vânătorii Domnilor de demult, din Țara Vlașca. Această Vlașca munteană era o parte a *Marii Valahii*, reprezentând acea *Terra Blacorum* evocată într-un document din 1222. Aici vor căuta ajutor Asăneștii în 1185 când erau amenințați de către bizantini; descoperirile arheologice arată pe aceste meleaguri o populație numeroasă, Bolintinul acționând ca un centru de aglutinare religioasă și socială în care influența cancelariei slavone a Asăneștilor a fost cu mult mai importantă decât în alte zone, mai îndepărtate. Așadar explicația adoptării unui termen slavon în această mare romanică stă în cancelaria domnească și mănăstirească care, începând din veacurile XIII-XIV, a tradus ori a modificat formele hidronimelor și toponimelor românești locale. Fenomenul nu a fost singular ci avem atestată prezența și evoluția multor perechi slavo-române în care, cu timpul, preponderent avea să se impună forma cultă, slavă: Sărata-Slatina, Repedea-Bistrița, Neagra-Cerna, Apa Neagră-Ciorogârla, Făget-Bucov, Apele Vii-Jivivoda, Jiul de Sus-Gorj, Jiul de Jos-Dolj, etc. Similar și Bolintinul va fi denumit cu un slavonism deși populația îi era românească, nume care, iată, dăinuie până în zilele noastre.

---

[1] Ion Nania, *Procesul comunismului - apel de suflet*, în *Restituiri*, an 4, nr.10, Martie 2006, p.17, apud Radu M. Badea, zis Cinteză, născut pe 1 mai 1919, într-un sat de pe Valea Drâmbovnicului, în Vlașca.

[2] Am întâlnit formulată opinia (asupra căreia noi nu ne putem pronunța) că, transformarea vocalei **A** în **O** prin intermediu slav, este un fenomen contrar foneticii istorice a limbii române.(Ion Nania, *După concepția unor cercetători români Robert Roesler avea perfectă dreptate*, în *Restituiri*, an 4, nr.11, Mai 2006, p.20.) Așadar ipoteza că Bolintineni ar putea proveni din Balint-Valentin ar trebui înlăturată.

[3] Spre modernitate, după 1821, încep să apară mai multe toponime legate de posesiuni ale boierilor Bolintineanu și care nu au legătură cu vatra satului nostru: Bolintineanca, moșie în satul Heleșteu din comuna Conțești-DB; Bolintineanu, moșie în satul Boteni, comuna Conțești-DB; Bolintineni, numele unei părți a satului Valea Roșie din comuna Mitreni-CL.

[4] Bolinița ar fi dat, cel mult, Bolintina-Bolentina, sau, dacă s-ar fi referit la oamenii de pe lângă bolnița mănăstirii - Bolnițeni, sau excepțional, Bolintinenii.

[5] Este cumva sinonim cu Malu Spart, care este tot un pământ rău, rupt de ape. Slavonul TINU – TINA, ca și românescul TINĂ, are sensul de lut, mâl, noroi, glod, pământ muiat de apa ploilor și a zăpezilor. Așadar afirmația de sinonimie între Bolintin și Malu Spart nu este întru totul hazardată.

[6] www.cimec.ro/repertoriularheologicnational. 2006.

[7] *„Ceea ce se întâmplă în această perioadă și este constatat arheologic este: capacitatea medie a oalelor scade dramatic; gropile de provizii sunt tot mai rare ca și vasele de mare capacitate; numărul așezărilor pare să scadă, ca și numărul locuințelor din fiecare așezare; spre mijlocul secolului VII dispar amenajările de locuințe."* (Eugen S. Teodor, *Ceramica din Muntenia de la sfârșitul veacului al V-lea până la mijlocul veacului al VII-lea,* Teză de doctorat (2001), pe www.mnir.ro, p.17. În continuare TEODOR MNIR)

[8] A se vedea pentru aceasta numai harta stolnicului Cantacuzino, tipărită la Padova în 1718. Între Crivina și Țegheș se pot identifica cel puțin trei foste confluențe ale Răstoacei cu Argeșul.

[9] TEODOR MNIR, p.16.

[10] Cronica lui Villehardouin, care descrie o urmărire a valahilor înfrânți în bătălia de la Adrianopol, arată că Valahia se afla la o distanță de cinci zile de mers. Cumania ocupa în acele timpuri Moldova și Estul Țării Românești, deținând însă numai primatul politic, în timp ce majoritatea populației era românească. Bulgaria de atunci ocupa numai o parte a Bulgariei actuale, mai precis Vestul și Sud-Vestul.

HRISOVUL BOLINTINULUI din 15 martie 1433

Vasile GRIGORESCU

Primul studiu consacrat mănăstirii Bunavestire de la Bolintin și în care apare menționat actul ei de atestare documentară i-l datorăm lui Ion Ionașcu[1]. Pregătind documentarea lucrării din 1937 istoricul, după vizite făcute în localitate, a început căutarea vechilor hrisoave ale așezământului acolo unde ele ar fi trebuit să se afle, la Arhivele Statului și a avut neplăcuta surpriză de a nu găsi mare lucru:

„Aceste documente se găseau transcrise în Condica mănăstirii Mihai Vodă care se mai afla înainte la Arhivele Statului putând fi utilizată de Brezoianu[2], dar care nu mai există acolo de aproximativ patru decenii, dispărută în împrejurări ce nu se cunosc."

Necunoscutele împrejurări fuseseră declanșate de vestea că Alexandru Ioan Cuza și guvernul său doreau secularizarea averilor mănăstirilor închinate. În acel timp, premergător și posterior promulgării legii din 1864, deși se prevăzuse adunarea lor la m-rea Cotroceni în cazul Munteniei, au ieșit din țară mulțime de documente românești ce au luat, mai ales, drumul Athosului unde, după estimările cercetătorilor care au avut ocazia să le consulte, s-ar afla în număr de peste 20.000.

În lipsa acestui important izvor arhivistic, Ion Ionașcu a fost nevoit să se folosească de un *perilipsis* (inventar) de actele mănăstirii Mihai Vodă cuprinse în *Condica* respectivă. Ea fusese alcătuită, la cererea egumenului mănăstirii bucureștene, în anul 1775, de către Constantin, dascăl de slovenie la școala de la biserica Sf. Gheorghe Vechi[3]. Un concurs de împrejurări a făcut ca în anii 80 ai secolului trecut (XX) mai mulți cercetători să poată pătrunde în bibliotecile de la Muntele Athos unde au descoperit, alături de multe alte extraordinare documente și *Condica* evocată. Pe baza acesteia și a altor acte întâlnite în arhiva mănăstirii Simopetra, D. Năstase și F. Marinescu aveau să publice o prezentare preliminară, iar ulterior un catalog sumar al acestei colecții[4]. *Condica mănăstirii Mihai Vodă* din București, întocmită în anul 1775, cuprindea copiile în limba română a tuturor actelor de danie pentru respectiva ctitorie cât și pentru metohurile sale, inclusiv Bolintinul. Forma în care atunci au fost nevoiți autorii să publice documentele descoperite nu ne permite decât să le bănuim conținutul[5].

Informații mai bogate despre conținutul acestora au putut fi furnizate de lucrarea istoricului Petre Ș. Năsturel, *Le Mont Athos et les roumains*, în care se afirmă că toate documentele de secol XV găsite la Simopetra aparțin ctitoriei bolintinene. De altfel, autorul, pe baza acestui prim act, cobora începuturile mănăstirii în timpul domniei lui Basarab I[6].

Argumentând laconismul prezentării documentelor, D. Năstase și F. Marinescu își exprimau speranța revenirii cu un catalog definitiv și cuprinzător în cel mai scurt timp. Abia în anul 1992 hrisovul Bolintinului din 1433 avea să fie adus la cunoștința publicului românesc prin munca a doi neostoiți cercetători: Constantin Bălan și Petre Ș. Năsturel. Din motive lesne de înțeles, dumnealor, excelenți specialiști în domeniu, nu au avut pentru transcriere documentul original, ci numai niște copii ale unor copii xerox destul de proaste calitativ. Pentru locurile șterse sau înegrite de vreme, roase la îndoituri, au fost nevoiți să se folosească de cele deja știute despre mănăstirea bolintineană[7]. În acest fel avea să se perpetueze o eroare datorată la origini acelui Constantin dascăl slovenesc pomenit mai sus, anume să se atribuie lăcașului titulatura *din Pădurea cea Mare*, în fapt o greșeală de traducere. Îndreptarea acesteia va veni din partea celui care, în ultima vreme, a publicat mai multe valoroase studii privitoare la aspecte legate de Bunavestire bolintineană, istoricul ieșean Petronel Zahariuc, care arată că titulatura corectă este de mănăstirea *de la Dealul Mare*[8].

Până la momentul 1992 forma sub care a fost cunoscut hrisovul era: *6941 (1433) MARTIE 15. Hrisovul lui Alexandru marele voievod, fiul lui Mircea voievod Basarabă, cel dă mănăstirii Bolintinu din Pădurea cea Mare, unde este Bunavestire, peste apa Argeșului, împotriva Bucșanilor, ca să-i fie satu ce să numește Bolintinu, jumătate și să fie iertată de vinăriciu i proci. Și s-au scris la Târgoviște.*[9]

Iată acum documentul emis de cancelaria voivodului Alexandru Aldea în integralitatea sa, așa cum a fost citit de Constantin Bălan și Petre Ș. Năsturel și cu îndreptarea adusă de Petronel Zahariuc:

Eu, cel în Hristos Dumnezeu, binecredinciosul și de Hristos iubitorul, unsul lui Dumnezeu, Ioan Alexandru mare voievod și singur stăpânitor, domn a toată țara Ungrovlahiei și părților de peste munți și către cele tătărăști și de ambele părți peste toată Podunavia, de la Brăila și până la Porțile de Fier, de asemenea și ducatului Amlașului și Făgărașului, domn. A binevoit domnia mea cu a sa bunăvoință cu inima curată și luminată și a râvnit domniei sfântrăposaților moși și strămoși ai domniei mele, domnilor Basarabi ai Țării Românești și după dânșii sfântrăposatului părintelui domniei mele, Ioan Mircea marele voievod, ca mănăstirile sărăcite și pustiite și slăbite în țara domniei mele, pentru greșelile noastre, domnia mea să le ocrotesc și să le întăresc în ajutorul dumnezeesc.

De aceea a dăruit domnia mea acest atotcinstit și cu frumoasă față și preacinstit, deasupra tuturor cinstelor, hrisovul de față al domniei mele, mănăstirii de la Dealul Mare, unde este sfânta Bunavestire, în vadul rîului Argeș, împotriva Bucșanilor, ca să-i fie satul numit Bolintinul, jumătate, de ocină și de ohabă, începând de la vama oilor, de a porcilor, de albinărit, de găleată, de gloabe, de prădalică, de cositul fânului, de copaci, de cărături, de podvoade și de toate dăjdiile și slujbele mici și mari, câte se găsesc în țara și puterea singur stăpânitoare a domniei mele, de la toate acestea să-i fie mănăstirii Bolintinulde ocină și de ohabă. Încă a dăruit domnia mea obroc acestei mănăstiri și două butoaie de vin, pe fiecare an, și două găleți de grâu și două sălașe de țigani și jumătate de vad de moară, pe care l-a cumpărat Pavel de la Stoica, fiul său, din Bucșani, și locul către acest vad, cât va așeza mănăstirea case și să-și coasească fânurile de lângă moară. Și aceasta să fie ocina mănăstirii în veci.

Încă și via pe care o are, să nu dea vinărici. Încă și carele mănăstirii, nicăieri să nu dea vamă, ci toate acestea să fie ohabă sfintei Buneivestiri până în viața domniei mele.

Și nimeni să nu cuteze să-i turbure, nici sudeț, nici globnici, nici birari, nici oricare dregători dintre boieri și slugi ale domniei mele, în puterea lor și trimiși după milostenii și slujbele și muncile domniei mele, ci fiecare să se păzească de la Bolintin și de la tot ce este [...] ale mănăstirii mai sus scrise să fie de ocină și de ohabă pentru că cine s-ar încumeta dintre boierii domniei mele sau slugi [...] cobo [...] org [...] mănăstirii sau mori sau țigani sau din obroacele pe care le-au așezat domnia mea sau fie din oricare din cele mai sus scrise, și cu un fir de păr, unul ca acela va primi mare rău și urgie de la domnia mea, ca necredincioși și neascultători și batjocoritori ai acestui hrisov al domniei mele, după porunca domniei mele.

Încă și după moartea domniei mele, pe cine va alege Domnul Dumnezeu să fie domn al Țării Românești sau din rodul inimii domniei mele sau dintre rudele domniei mele sau, pentru păcatele noastre, din alt neam, dacă va cinsti și va înoi și va întări și nu va strica, pe acela Domnul Dumnezeu să-l cinstească și să-i întărească sufletul și trupul în toți vecii și în cei ce vor veni. Dacă va călca și va nimici acest hrisov al domniei mele și nu va cinsti și nu va înoi toate cele mai sus scrise, pe acela Domnul Dumnezeu să-l batjocorească și să-l nimicească și să-i calce sufletul și trupul aici și în veacurile viitoare și să fie blestemat de Domnul Dumnezeu, a toate țiitorul, și de Preacurata lui Maică și de 318 sfinți și de Dumnezeu purtătorii Părinți, cei de la Nicheia, și de toți sfinții și să fie părtaș cu Iuda și Arie, în vecii vecilor, amin.

Iată și martorii: jupan Albul și jupan Radul al lui Sahac și jupan Stanciul, fratele lui Mircea, și Vâlsan al lui Florea, Dragomir Berindei, fiul lui, Iubitul, fii lui Borcea, Radul, Dimitru și Stanciul vistier și Bușaga spătar, și Vlaicu stolnic și Barbul paharnic și Tatul comis și Cazan logofăt.

Și Calcio, care a scris în anul 6941 (1433), indictionul 1, „luna" martie 15 zile, în Târgoviște.

Io Alexandru voievod, din mila lui Dumnezeu, domn.[10]

O primă lectură a documentului original ne arată că opinia împământenită în istoriografia română cum că urmașii lui Basarab I Întemeietorul nu și-au spus niciodată Basarabi, trebuie să sufere anumite modificări și nuanțări[11].

A binevoit domnia mea cu a sa bunăvoință cu inima curată și luminată și a râvnit sfântrăposaților moși și strămoși ai domniei mele, Domnilor Basarabi ai Țării Românești și după dânșii sfântrăposatului părintelui domniei mele, Ioan Mircea marele voievod...

Cum până la voivodul Alexandru Aldea singur Basarab I a purtat acest nume, prin această formulare, fiul lui Mircea cel Bătrân se recunoștea, pe sine și pe înaintași, drept Basarabi, aparținători la stirpea și dinastia Basarabilor.

O altă concluzie ce se face evidentă este că mănăstirea Bunavestire nu putea rivaliza în bogăție contemporanelor sale Cozia sau Tismana[12], însă era comparabilă cu Snagovul[13] ori Dealul[14], nefiind una săracă. Daniile făcute acum de voivodul Alexandru Aldea se adăugau viilor pe care le avea mai de demult, precum și libertății de negoț a carelor mănăstirii. Apoi, puterea economică a unui sat, valoarea lui, era dată mai ales de numărul locuitorilor și dacă judecăm numai după întinderea sa originară, ce îngloba cel puțin satele Bolintinul din Vale, Bolintinul din Deal, Crivina, Mihai Vodă, Palanga și o parte a Poenarilor, Bolintinul veacului al XV-lea era o așezare importantă, un sat mare.

Parcurgând acest prim document al Bolintinului, constatarea cea mai surprinzătoare pentru cei care au parcurs studiul lui Ion Ionașcu, este că nu întâlnim deloc pomenit numele lui Pilea logofătul, presupusul fundator al așezământului și nici satul Pilești, dania sa către mănăstire. Dacă pentru absența Pileștilor putem găsi o explicație satisfăcătoare (este denumirea dată părții de Bolintin a mănăstirii după ce moșia întreagă a fost aleasă și pusă pe moși, denumire ce o poartă în hrisovul din 1513 martie 10, când lăcașului i se întăresc Pileștii fără a mai fi menționat Bolintinul), nu același lucru se poate afirma despre aceea a lui Pilea logofătul. Puținătatea documentelor mai vechi ori contemporane nu ne permite să spunem hotărât că lipsa acestuia indică faptul că nu a avut legături cu mănăstirea înainte de momentul 1433 martie 15: legea ctitoricească[15] cerea menționarea tuturor ctitorilor cunoscuți, mai vechi sau mai noi[16].

Absența lui Pilea logofăt din acest hrisov este datorată unei situații a cărei înțelegere ne scapă; jumătate din satul Bolintin precum și via despre care se vorbește (de la Viforâta) sunt danii ale sale, însă credem, ca și C-tin Bălan, P.Ș. Năsturel, Voica Pușcașu și alții, că mănăstirea fusese fundată de domnie, cu ani mulți mai înainte și suferise între timp pierderea vechilor hrisoave de danie din motive ce sunt amintite în chiar actul prezent (*...mănăstirile sărăcite și pustiite și slăbite în țara domniei mele, pentru greșelile noastre...*), iar noul document, întocmit după spusele călugărilor, sublinia numai noile danii, tratându-le pe cele mai vechi drept știute. Înainte de momentul 15 martie 1433 bunurile Buneivestiri erau: jumătate din Bolintin cu imunități, o vie (la Viforâta) de asemenea liberă de impozite și libertatea carelor mănăstirii să circule și să facă negoț fără plata vămilor. Noile danii aveau menirea să îmbogățească substanțial calitatea vieții așezământului, în special daniile domnești; darul lui Pavel, pe lângă pornirea pioasă, urmărea probabil și atragerea unui *partener de afaceri* (închină numai o *„jumătate de vad"*, locul gol, fără drum, fără construcții) pentru ridicarea unei mori.

Prima construcție a bisericii mănăstirii era desigur din lemn, material utilizat cu predilecție pe atunci și reconstituia la scară religioasă casele mai arătoase, respectiv o clădire navă, cu abside decroșate, compusă din naos și altar, fără turle, deși trebuie spus, existau contemporane cu ea numeroase construcții de piatră, lăcașuri de cult ori laice. Ce o caracteriza cu adevărat însă, era arta redusă la funcțiune, asigurarea strictului necesar cultului și vieții.

Poate ar mai fi necesar să încercăm să răspundem la o ultimă chestiune: din ce se întreținea lăcașul mai înainte de dania lui Pilea logofăt (ocina din Bolintin și via), dacă acceptăm ipoteza că vechimea ctitoriei este mai mare decât acest moment ?

Soluția acestei probleme rezultă din chiar înțelegerea vieții religioase românești de dinainte de reforma introdusă de Sfântul Nicodim de la Tismana. Este acceptată existența bisericilor și mănăstirilor în această zonă cel puțin din secolul XIII[17] când, după cucerirea Constantinopolului de către cruciata catolică, numeroși părinți de la Athos și din Balcani au trecut Dunărea întemeind mai multe sihăstrii în codrii Valahiei. Faptul că nu avem cunoștință de înjghebări durabile înainte de Vodița lui Nicodim se datorează felului de viață monastică practicat de călugării români. În Țara Românească se impusese regula traiului de sine, idioritmic, independent, al monahilor, care presupunea că fiecare părinte avea bunurile sale, se gospodărea singur, putea deține proprietăți, într-un cuvânt, se descurca. Această cutumă a împiedicat și înjghebarea de lăcașuri trainice, interesul călugărilor fiind legat mai mult de rugăciune și reculegere decât de construcții pieritoare. Este cunoscut conflictul creat de monahii români care, dorind să se așeze la mănăstirea Kutlumuș unde era practicat traiul de obște, *„adică fiecare monah avea o singură rasă, o singură pâine, un singur vin, iar toate celelalte să le aibă împreună și să nu capete vreunul ceva deosebit"*[18], neputându-se (sau nedorind) adapta acestuia au apelat la voievodul Vladislav Vlaicu, ctitor al Kutlumușului, pentru a schimba regula. Acțiunea domnului român s-a lovit de îndărătnicia egumenului Hariton care a preferat să piardă bogate daruri decât să schimbe ceva. Lucrurile se vor modifica în monahismul românesc de abia din momentul sosirii și așezării în țară, mai întâi la Vodița, mai apoi la Tismana, a Sfântului Nicodim care avea să impună și în mănăstirile noastre traiul cenobitic, de obște, fapt concretizat în apariția de ctitorii durabile, bogate.

Așadar, pentru a ființa, la începuturi, mănăstirea Bunavestire nu necesita danii importante ori o înjghebare mai cu temei, călugării se descurcau numai cu forțele proprii și cu ajutorul lui Dumnezeu, micile pomeni primite ocazional de la localnici ori trecători prea-îndestulându-i.

---

[1] Ion Ionașcu, *Vechimea mănăstirii din Pădurea cea Mare de la Bolintin*, în ***Revista Istorică***, VII, 1937, p. 323-337.

[2] Ion Brezoianu, *Vechile instituțiuni ale României*, București, 1882, p.234. Nu conține documentul în sine, ci numai o simplă mențiune legată mai mult de mănăstirea Mihai Vodă din București.

[3] Despre Constantin, dascăl de slovenie, a se vedea George POTRA, *Din Bucureștii de ieri*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1990, vol. 2, p. 33-35. Își începe activitatea de dascăl prin 1753, continuând-o până la moarte, în 1796.

[4] D-tru NĂSTASE, *Les documents roumains du couvent athonite de Simonopetra. Presentation preliminaire*, în ***Symmeikta***, 5(1983), p. 373-388. D-tru NĂSTASE, F. MARINESCU, *Les actes roumains de Simonopetra (Mont Athos). Catalogue sommaire*, Atena, 1987.

[5] Iată, spre exemplu, cum este redat hrisovul din 1433 martie 15, al mănăstirii Bolintin, de altfel cel mai vechi act românesc existent la Simopetra, în *Op.cit.*, p. 15:

„1. Charte du voievode Alexandre Aldea, 15 Mars 6941 (1433)
Original. Parchemin. Sceau appendu (disparu). Langue slavon.
Microfilm PI2.
Codex 1775, p. 445-447; Traduction francaise; resume roumain; resume francais."

[6] Petre Ș. Năsturel, *Le Mont Athos et les roumains. Recherches sur leur relations du milieu du XIVe siecle a 1654*, Roma, 1986, p.115, afirmație rectificată ulterior în ***Revista Istorică***, serie nouă, 1992, nr. 3-4, p.477.

[7] P. Ș. Năsturel, C-tin Bălan, *Hrisovul lui Alexandru Aldea pentru mănăstirea Bolintin (1433)*, în ***Revista Istorică***, serie nouă, 1992, nr. 3-4, p. 477-488.

[8] Petronel Zahariuc, *Patru documente inedite din secolul al XV-lea privitoare la istoria Țării Românești*, în ***Studii și Materiale de Istorie Medie***, vol. XXVI, 2008, p. 165.

[9] DRHB, vol.1, d.75, p.137.

[10] Arhivele Statului București, Microfilme, Grecia, Rola nr.11, cadrele 27-28, nr. 1-2, executate după Xerografii, pachetul VII/1-2, la Muzeul Benakis, Atena, copii după originalul pe pergament (40,5x23-24,5 cm.), cu pecete atârnată cu șnur roșu, căzută, păstrat la mănăstirea Simopetra, Athos. Textul scris cu cerneală neagră, monograma cu roșu. Note tergale:

„Obroc; + Pentru satul Bolintinul;
+..... " (scris grecește însă indescifrabil).

Năsturel, Bălan, *Op.cit.*, p.485-488.

[11] *„Folosim numele de **dinastia băsărăbească**, în lipsa unui nume patronimic al vechii dinastii coborâtoare din Basarab I cel Mare, dar dorim să subliniem încă o dată că numele de Basarab nu a fost niciodată folosit de membrii ei ca nume patronimic..."* (Dan Pleșia, *Neagoe Basarab...*, în ***Valachica,*** 1969, *p.* 50, n. 33.) *„Numai de la Radu Șerban ia naștere confuzia dintre Basarabeștii cei vechi și Craiovești, confuzie sub care se va oficializa Matei Basarab. Urmașii lui Basarab I nu și-au spus niciodată Basarabi - în schimb Craioveștii, transformând acest nume domnesc în nume de familie, se vor numi ei Basarabi."* (*Ibidem*, în ***Studia Valachica,*** 1970, p.141.) Aceeași opinie o regăsim la Nicolae Iorga, Emanoil Hagi-Mosco, I.C. Filitti sau P.P. Panaitescu.

[12] Tismana deținea la 1408-1418 mai mult de 27 de sate și părți, iar Cozia aproximativ 22.

[13] Mănăstirea Snagov avea în 1428 octombrie 27 un număr de trei sate. (DRHB, vol.1, d.61, p.117.)

[14] DRHB, vol.1, document din 1431 noiembrie 17, când avea numai două sate, Alexeni și Răzvad.

[15] DRHB, vol.1, d.22, p.5. În 1400-1418 mănăstirii Tismana i se întărește satul Pesticevo, dăruit de *„Doamna Calinichia, mama domniei mele"* de către Mircea cel Bătrân, precum și Sogoina, închinat de banul Lucaci. La 1424 august 5 (DRHB, vol.1, d. 53, p. 104-106), Dan al II lea, respectând legea ctitoricească, în întărirea acordată aceleiași mănăstiri, amintește de satul Pesticevo, *„dăruit de lelea domniei mele"*, precum și de dania lui Lucaci ban. Un alt caz (practic pentru această perioadă nu se cunosc alte exemple) este al Snagovului, care primește satul Ciulinița pe Buzău, danie a fratelui lui Mircea cel Bătrân, jupan Staico. (DRHB, vol.1, d.34, p.74) Ceva mai târziu, la 1428 octombrie 7 (DRHB, vol.1, d.61, p.117), nu se mai pomenește nimic de dania făcută de fratele domnului, adevărat fiind că nu amintește nici satul.

[16] Dacă acceptăm că Pilea logofăt este același cu dregătorul lui Mihail I voivod, atunci de la moartea sa, petrecută prin 1418-1420, trecuse prea puțin timp pentru a fi ignorat. În plus, toate categoriile de ctitori ai unui lăcaș aveau dreptul de a fi numiți ca atare în scris, epigrafic și iconografic și să beneficieze de slujbe și de pomenire. (Voica Pușcașu, *Actul de ctitorie*, București, Editura Vremea, 2001, p.191-196.)

[17] A se vedea *„Diploma Cavalerilor Ioaniți"* din 1247 iunie 2 în DRHB, vol.1, d.1, sau Tit Simedrea, *Viața mânăstirească înainte de anul 1370*, în ***Biserica Ortodoxă Română***, LXXX, 7-10, 1962..

[18] P.Ș. Năsturel, *Op.cit.*, p.45.

În căutarea *Bunei Vestiri*

Vasile GRIGORESCU

Într-un moment aniversar precum acesta, când mănăstirea cu hramul Buna Vestire de la Bolintin împlinește 580 de ani de la prima atestare documentară, ar fi fost nimerit să se poată spună unde, în ce loc a fost construită. Din nefericire o certitudine, fără dar sau poate, nu putem încă deține. Vina, ca de obicei, este omenească, totuși, în cazul acestui lăcaș, mai mult ca în nici o altă parte, reaua credință, hoția și minciuna ocupă un loc aparte. Parcurgând documentele Bunei Vestiri te lovești la tot pasul de falsuri și mărturii mincinoase utilizate pentru a-i subtiliza averile. Mai mult, cunoșterea trecutului ei este împiedicată de faptul că bună parte din acte au fost înstrăinate printr-un furt de patrimoniu de proporții colosale. Acum sunt în Grecia și așteptăm, neputincioși, fărâme de informații menite să ne elucideze întrebările. Apoi, chiar și documentele ce ne sunt la îndemână sunt imprecise, cu formulări ce stârnesc confuzie, fiind necesară multă atenție în a discerne realitatea de ficțiunea interesată. Vă vom da exemple din fiecare, dându-vă posibilitatea de a trage propriile concluzii, cu rugămintea de a nu vă limita numai la materialul de față. Adevărul, mai ales în acest caz, are nevoie de multe și minuțioase verificări și confruntări pentru a putea sta pe propriile picioare. Căutarea, vă asigurăm, va fi mai mult decât pasionantă.

Începem drumul nostru prin stabilirea unui cadru logic care să ne îndrume pașii. Fundamentul îl constituie enunțul care stipulează că locul mănăstirii nu se poate afla decât pe pământul propriu. Situarea lăcașului în afara granițelor stăpânite este o aberație ce nu merită comentată. Pe ultima pagină a revistei vom așeza un plan ce arată întinderea moșiei m-rii Mihai Vodă de la Bolintin în ajunul împroprietăririi lui Cuza. Este maxima întindere a acesteia și în acest spațiu trebuie să se fi aflat Buna Vestire. (Arhivele Statului București, *Fond Reforma Agrară din 1864, Ilfov*, ds. 842) Semnele de hotar sunt extrase din ultima hotărnicie făcută acestei proprietăți în anul 1854. (Arhivele Statului București, *Fond Hotărnicii, Ilfov*, 30/1854)

Un al doilea principiu logic ar fi acela că localizarea ar trebui să corespundă descrierii făcute de documente. Așadar ctitoria este *„**mănăstirea de la Dealul Mare, unde este Sfânta Buna Vestire, în vadul rîului Argeș, împotriva Bucșanilor**”*. Ion Ionașcu[1] afirma că „*mănăstirea a fost așezată într-un punct care astăzi nu se mai poate preciza, punct care, în mod sigur, era dincolo de Argeș. Urme slabe de tradiție vorbesc despre o așezare a mănăstirii dincoace de Argeș sau de o abatere puternică, spre Vest, a cursului Argeșului, care ar fi lăsat terenul pe care se afla mănăstirea la răsăritul lui.*”

Am stabilit că lăcașul se afla în vadul rîului Argeș, ori, unde-i vad (adică loc de traversare a unei ape, putând avea și înțelesul de loc de moară), avem obligatoriu și un drum. Un vad vechi și important se află la Malu Spart, unde și acum este un pod.

Sunt destui cei care văd mănăstirea Bolintinul pe malul drept al Argeșului și ar fi o perspectivă logică numai dacă acceptăm că Bucșanii la care face referire documentul sunt cei de la Neajlov, înțelegând prin *„împotrivă”* ca vis-a-vis, în față. Cum altarul bisericii mănăstirii se afla la răsărit, logic, în fața ușii nu putea fi decât apusul. În acest caz satul Malu Spart era în vatra mănăstirii și prin urmare Bolintinul primar se întindea și în vecinătatea acestor pământuri ale urmașilor jupanului Cega de la 1422. Împotriva acestei ipoteze stă menționarea ambelor sate – Bucșani și Malu Spart – în hrisovul din 1626 martie 2, precum și faptul că, evident, este vorba despre *Bucșanii de la Argeș* și nu despre cei de la Neajlov. În plus, Argeșul are mult mai multe vaduri în această zonă și amintim numai, în amonte pe cele de la Malu Spart – Palanga, ori Suseni – Decindea, iar în aval cele de la Bolintin – Ogrezeni sau Mihai Vodă – Ogrezeni. Despre vechimea și importanța ultimului dă mărturie Ion Conea[2].

Este de observat că Ion Ionașcu localizează ocina mănăstirii de la Bolintin privind de pe malul stâng al Argeșului[3], așa cum se întâmpla și la momentul 1747 iunie 6, când proprietatea îi era încălcată de niște oameni *„care se numesc Portărei”*. Ori aceștia sunt tocmai moșnenii Știrbești ale căror pământuri se întindeau, după cum cunoaștem, pe malul stâng al Argeșului, începând din jos de pod (la circa 400 de metri), unde se mai numește și *La Băbeanu*, urcând în amonte până la Drugănești.

O altă posibilă localizare a vetrei lăcașului bolintinean o putem extrage din hotărniciile și actele privitoare la moșiile Știrbești și Drugănești, unde apare toponimul ***Metohul***, desemnând o ocină lângă Argeș, învecinată cu Malu Spart, Mutu (Grindioști, ajuns *Grindul Oastei* la Marsillac) și Palanga-Șirbești. Dacă denumirea s-ar fi referit la *„Metohul lui Mihai Vodă”*, atunci ipoteza ar fi căpătat multă greutate. Nu se referă !

O interesantă opinie, bazată, spune autorul, pe descoperirea aici de străvechi pietre funerare, am întâlnit-o la Gheorghe Graur Florescu[4], care așază mănăstirea Buna Vestire la Ogrezeni. Din păcate nu citează în ajutor nici o lucrare, nici un document, fapt care împiedică oricare tentativă de verificare a supoziției.

Același Gheorghe Graur Florescu, ca și Ion Ionașcu de altfel, nu exclude posibilitatea ca mănăstirea să se fi aflat pe un ostrov al Argeșului (insulă), și să fi pierit definitiv înghițită de ape. Pentru cine păstrează vie vechea sălbăticie a rîului este greu de acceptat această ipoteză.

Marele Dicționar Geografic al României, în partea unde se ocupă de Bolintinul din Deal (vol. 1, p. 517), face afirmația că, pe timpul lui Matei Basarab, aici s-ar fi aflat o mănăstire de călugări.

Să recapitulăm posibilele locații ale bătrânei mănăstiri:

- pe malul drept al Argeșului, la Malu Spart (Ion Carbarău, Gabriela Dan);
- pe malul drept al Argeșului (Ion Ionașcu);
- pe moșia Metohu;
- pe malul drept, la Ogrezeni (Gh. Graur Florescu, Profira Nae);
- pe un ostrov al Argeșului (Gh. Graur Florescu, Ion Ionașcu);
- pe malul stâng, la Bolintin Deal (*Marele Dicționar Geografic al României*).

Desigur opiniile și „opinanții” sunt în număr mult mai mare, însă am luat în considerare numai pe cele exprimate în scris.

În ceea ce ne privește susținem, ca și altădată[5], că mănăstirea Buna Vestire de la Bolintin se afla pe malul stâng al Argeșului, în relativă apropiere de rîu, în spațiul cuprins între moșia boierilor Băleanu de la Bolintinul din Vale (Linia Băleanului) și satul Tântava. Argumentele pe care se bazează această opinie sunt:

1. Prin eliminarea, descrescătoare în timp, a daniilor, de la momentul maximei întinderi a moșiei mănăstirii din jurul vetrei (Bolintin, Pilești, Bucșani la Argeș, Ogrezeni și Malu Spart) și până la 1433 martie 15, vom observa că rămânem numai cu Pileștii (satul Mihai Vodă), adică jumătatea de Bolintin întărită de Alexandru Aldea Bunei Vestiri;

2. *„Vadul rîului Argeș”,* unde era așezată mănăstirea, este acela de pe drumul care unea Mihai Vodă (Pilești) de Ogrezeni, de a cărui existență dă mărturie, între alții, reputatul specialist în geografie istorică, Ion Conea;

3. Mănăstirea se afla în apropierea importantului Drum al Baiului, pe care îl controla, la o oarecare distanță însă, fapt care îi asigura protecție și liniștea necesară reculegerii;

4. Din această locație, în față, peste rîu, avea satul Bucșanii de la Argeș, dispărut astăzi și a cărui moșie a fost înghițită de Ogrezeni[6], confirmându-se așadar cele consemnate în hrisovul din 1433;

5. Tradiția locală, câtă se mai păstra la început de secol XX, situa mănăstirea pe malul stâng al Argeșului[7];

6. Întreaga moșie a m-rii Mihai Vodă de la Bolintin, cuprinzând trupurile Țigănie, Ogrezeni și Malu Spart, era controlată din satul numit astăzi Mihai Vodă, unde se mai găsesc urme ale vechilor acareturi și clădiri ce-l adăposteau pe ultimul administrator, călugărul Evlaghie Simopetridis[8];

Vă vom supune atenției câteva din documentele care pot întări această supoziție, precum și problemele pe care ele le ridică. Ne-am bazat și pe faptul că având cursul Argeșului în bună parte cunoscut, determinând unde au fost Bucșanii de la Argeș ne-am putea apropia destul de mult de vatra m-rii. De asemenea, în această căutare, am socotit că cele mai indicate să arate drumul cel bun sunt vechile cărți de hotărnicie, pline de descrieri detaliate ale locurilor. Mă așteptam ca, la un moment dat, să pot citi miraculoasa propoziție „*pe unde au fost mănăstirea*”, însă acestei speranțe nu i-a fost dat să se împlinească încă. Am reușit totuși să clarific multe alte necunoscute, precum unde a fost satul Pilești, ce-i cu Metohul, care au fost „satele” Bolintinului și altele.

Bucșanii de la Argeș sunt foarte rar pomeniți în documente, proximitatea cu cei de la Neajlov provocându-i o moarte naturală vechiului toponim. O hotărnicie a moșiei Știrbeștilor, situată pe stânga Argeșului, mult citată ulterior, a fost dusă la capăt din porunca lui Constantin Brâncoveanu, în anul 1699 iunie 28. Din ea aflăm că la prima trăsură, la capul dinspre Argeș, pornind din hotarul Palangăi-Știrbești, din „*piatra boiarinului domnii mele Istratie Florescul, până în **Malul Roș**, împotriva **Poenii Bucșanilor**, la o salcie ce s-au semnat lângă drum, aflatu-s-au*

funii 57 și funia po stânjeni 20, cin stânjeni 1140". La a doua trăsură, la mijlocul moșiei, iarăși din „*piatra lui Istratie în jos, pe den sus de Poiana Grădinilor, în Frasinul cu doi craci, funii 56 polovină*". La a treia trăsură, la capul de la Răstoaca, numită acum Ploștina, iarăși din „*piatra lui Istratie, în jos, până în hotarul **Bolintinului**, la doi stejari care i-au semnat împotriva **Vadului Pietros**, s-au aflat funii 34*"[9].

Avem de față o amintire încă vie a Bucșanilor de la Argeș, situați, așa cum se bănuia, între Malu Spart și Ogrezeni, pe dreapta rîului. Pe celălalt mal, vis-a-vis, ar trebui să fie Buna Vestire, în exact spațiul menționat de hrisoave: *în vadul rîului Argeș, împotriva Bucșanilor*. Totuși, ținând cont de lunga istorie de falsificări a documentelor mănăstirii nu este bine să ne grăbim. Citâm dintr-un document inedit, din 1848 august 15, pentru moșia Sevastiței Drugănescu:

„*Copie după hotărnicia trupului moșiei de la **Metoh**, pe cât se atinge de învecinata cu dânsul moșie* [*Malu Spart*, scris deasupra rândului; n.n.] *a sfintei mănăstiri Mihai Vodă.*

(continuare în pag. 25)

În căutarea Bunei Vestiri

(urmare din pagina 24)

Acest trup de moşie se mărgineşte despre miazănoapte cu trupul de moşie al lui Pârvul Mutul (ce acum se află în stăpânirea domnilor Bolintineni), despre miazăzi cu moşia Palanga a casii răposatului logofăt Iordache Florescu, despre răsărit, prin capul Lăzărelilor, iarăşi cu moşia Palanga a numitei case şi despre apus, peste apa Argeşului, prin matca veche a Argeşului, ce se zice dupa sinete ***Malul Roşu****, iar acum* ***Malul Spart****, cu moşia sfintei mănăstiri Mihai Vodă.*"[10]

Pentru neiniţiaţi în ale locului nu se întrevede nici o problemă, dimpotrivă. Vă spun totuşi că **Malul Roşu** de acum, aflat pe dreapta Argeşului, se afla cam cu trei kilometri mai sus decât **Malul Roş** din hrisovul lui Brâncoveanu care, în plus, mai era situat şi pe stânga rîului. Este un exemplu, printre alte multe, despre hăţişul documentar prin care suntem nevoiţi să ne mişcăm, încercând să adeverim noi acum, după trecere de atâta amar de ani, nişte documente „valabile" juridic cândva, deşi cu premize false. Cum să mai poţi afirma, bazându-te pe o singură sursă, că ai dezlegat „misterul" Bunei Vestiri ? Aşadar, să mai căutăm !

În urmărirea *Bucşanilor de la Argeş* vom încerca să compunem fragmente de adevăr astfel încât să probăm un fapt evident: linia de demarcaţie dintre Bolintin şi Ştirbeşti era cuprinsă între punctele Poiana Bucşanilor – Malul Roş (la Argeş) şi Vadul Pietros (la Răstoaca), aşa cum era arătată în hrisovul lui Brâncoveanu. Pentru o mai bună înţelegere vom arăta succesiunea satelor şi a proprietarilor la mijlocul secolului XIX, pe stânga Argeşului, din amonte spre aval: Mutu (Grindioşti) a boierilor Bolintineanu (parte din Drugăneşti); Palanga a Floreştilor, Poenăreanca a Mandei Bolintineanu, Ştirbeşti a moşnenilor, Prisosul a Drugăneştilor, Ştirbeşti a moşnenilor, Drugăneasca a boierilor Drugănescu, Ştirbeşti (Moşteni) a Bolintinenilor şi moşnenilor (toate din marea moşie a Ştirbeştilor); Bolintinu a lui Băleanu (Linia Băleanului), Bolintinul a m-rii Buna Vestire-Mihai Vodă (Crivina), Bolintinul (Pileşti sau Ţigănia lui Mihai Vodă) dat de logofătul Pilea m-rii (toate trupuri din marea moşie a Bolintinului). Hrisovul lui Brâncoveanu, care dădea o lăţime pe Argeş a moşiei Ştirbeştilor de 1140 de stânjeni, includea toate trupurile, începând de la Poenăreanca şi până la Ştirbeşti (Moşteni).

Hotărnicia avea să fie întărită la 1782 octombrie 25 de Caragea vodă, cu acelaşi număr de stânjeni, stabilind „*hotarul acestei moşii despre moşia* ***Bolintinu din Vale*** *a marelui logofăt Grigore Băleanu, prin măsurătoarea întregului trup* ***Ştirbesci de Sus*** *şi* ***de Jos****, după hrisovul domnului C. Basarab Brâncoveanu cu anul 7207 (1699), la trei trăsuri, arătând şi semnele şi pietrele puse despre* ***Bolintin****, însă:*

La prima trăsură, de lângă ***Argeş****, piatră în dreptul prundului din albia acestui rîu, cam la capul de din jos al lui.*

La a doua, din vatra satului, în gardul unchiaşului Stan şi al fiului său Nedea, un bolovan de tuciu.

La a treia, la ***Răstoaca****, în dreptul* ***Vadului Pietros****.*

Iar lungul acestei moşii, din apa Răstoaca, spre apus, trecând Argeşul până în matca lui cea veche."[11]

Suficient de limpede, dar, dat fiind că ţinerea de minte, mai ales cea interesată, este întotdeauna scurtă, stabilirea pe teren a acestor puncte a fost prilej de îndelungi procese şi, ca mai întotdeauna în astfel de cazuri, dreptatea rezultată a fost relativă.

În 1836 se judecau moşnenii Ştirbeşti cu stolnicul Ioniţă Drugănescu pentru alegerea părţilor lor de ocină din Ştirbeşti. În dispută erau mai multe semne de hotar printre care şi Vadul Pietros de la Răstoaca, în a cărui alegere „*moşnenii nici într-un chip nu se îngăduia, iar mai vârtos răul nărăvit şi izvorâtor deşartelor împotriviri fiind unul dintr-înşii, Năstase ce-i zice Ceauş, cu mare împotrivire nu voia nici a ne îngădui, nici a merge spre a fi şi ei de faţă la lucrarea alegerii cinstitei hotărâri; dar noi ştiind a lui rea nărăvire, temându-ne de vreo răzvrătire, am fost pohtit şi pe d-lui subocârmuitoru plăşii de au venit aici şi fiind venit şi d-lui biv vel logofăt Manolache Băleanu spre a-şi descoperi şi hotaru despărţitor de la* ***Vadu Pietros*** *de la apa Răstoacii*". Martorii adunaţi de boierii hotarnici „*arătând* ***Vadu Pietros*** *dupe înscrisuri, ziseră că primesc şi cartea de blestem şi nici moşnenii nu putură tăgădui, pricinuind numai că acolea ar fi gura* ***Vadului Pietros****, dar* ***Vadu Pietros*** *ce se coprinde în hotărnicie ar fi mai în sus, unde şi ducându-ne la un loc unde au fost un vad de moară, căruia cerându-i-se mărturii a-l adeveri că este* ***Vadu Pietros****, acolo singuri n-au putut mărturisi fără numai că pe acolo au avut stăpânire d-lui Stolnicul*"[12]. Vadul Pietros stabilit acum de hotarnici era cu circa 300 de metri mai în sus decât cel cuprins în hotărnicia lui Brâncoveanu, iar cel cerut de moşneni era cu încă 120 de metri mai în amonte pe Răstoaca.

În anul 1876, în baza unor documente asemănătoare, i se delimita Masincăi Cerchez, mamă şi tutoare a fiicelor decedatului căpitan Alexandru Drugănescu, moşia pe care o avea în Ştirbeşti. Linia despărţitoare între Drugăneasca şi Ştirbeşti (Moşteni), aparţinând boierilor Bolintineanu, lui Ioniţă Căpriţă şi altor moşneni, se întindea de pe malul drept al Argeşului, de la o matcă veche, intra în sat până la piatra de la Zăbăvoiu, urma până la grădina lui Smoche (Stan Muchie, n.n.) şi atingea Răstoaca în Vadul Pietros. Cu amendamentul că Ioniţă Căpriţă se întinsese mai sus de acest punct (Vadul Pietros) cu 62 de stânjeni, până acolo unde, în 1836, considerau moşnenii ca ar fi fost Vadul Pietros.[13]

Nemulţumiţi de toate aceste ezitări care le ştirbeau din drepturi, boierii Bolintineanu şi mai ales Constantin Şt. Bolintineanu, cer o nouă hotărnicie, cu rezoluţii în 1869 şi 1879, care vor sta la baza *Planului topografic al moşii Bolintinu din Vale Ştirbesti a moştenilor Ştirbeşti, Bolintineni şi Borobeici, anecsu la Cartea de hotărnicie cu anu 1880*[14], pe care îl aveţi pe ultima pagină a revistei. Cele două documente, planul şi cartea de hotărnicie, vor localiza pe teren, în linii mari, semnele de hotar cuprinse în hrisovul lui Brâncoveanu din 1699, aşezând şi Vadul Pietros la locul lui.

„*Iar după examinarea espuselor acte am mers la hotar cu câţiva săteni din comuna Bolintinu din Vale, care ne-au arătat răzorul despărţitor dintre Bolintinu Stirbesci şi Bolintinu Băleanca [...] astfel:*

Din piatra veche de la capul moşiilor de la apus, situată la muchea vechii mătci a Argeşului, la cotul malului drept al acestui rîu, hotar şi cu moşia Ogrăzeni – Malu Spart a monastirii Mihai Vodă; pe planul topografic ce însoţeşte această carte sub litera ***A****, spre răsărit, linie dreaptă peste apa Argeşului în movila cu piatră de la trăsura întâia, litera* ***B****, situată de-a stânga rîului în dreptul prundului din albia lui. Din acest punct, tot spre răsărit, linie dreaptă în movila din vatra satului a trăsurii a doua, în care este o bucată de tuciu drept piatră, litera* ***C*** *şi de aci tot spre răsărit, linie dreaptă în movila cu piatră de pe malul apei Răstoaca (Cracu), la* ***Vadul Pietros****, litera* ***D*** *şi drept în matca acestei ape ce este hotar capului moşiei de răsărit.*"[15]

În privinţa Malului Roşu (şi în consecinţă a Poienii Bucşanilor), ce ar fi trebuit să se afle pe această linie conform hrisovului lui Brâncoveanu şi nu ne îndoim că aşa era, hotărnicia din 1880, deşi îl pune cu vreo 400 de metri (198 de stânjeni) mai sus, ne oferă şi o interesantă explicaţie când enumeră punctele delimitării dintre Ştirbeşti (Moşteni) şi Drugăneasca:

„*Apoi, însocit de câţiva bătrâni dintre moşneni şi din foştii clăcaşi, mergând la hotar ni s-au arătat următoarele punte hotare ale vechii posesiuni, în care stă şi astăzi posesiunea.*

Din punctul de pe mezdina posesiunei, aproape de malul stâng al Argeşului, unde este trăsura întâia a moşii Ştirbesci, pe plan litera ***I****, spre răsărit, linie dreaptă la piatra din sat a trăsurii mijlocului, ce este la colţul gardului curţii lui Marin Zăbăvoiu de la drum, litera* ***H****. Şi iarăşi din punctul trăsurii întâia, litera* ***I****, spre apus, până la capul de peste Argeş, pe prelungirea liniei din trăsura a doua prin cea dintâi,* ***H-I****, până în punctul litera* ***J****, la capul piscului* ***Malului Roşu****, care acuma cade în apa Argeşului, măcinat fiind după timp. Din piatra de la trăsura a doua, de la Zăbăvoiu, litera* ***H****, spre răsărit, linie dreaptă la punctul de la Moche, sau Stan Muchie, al trăsurii a patra a moşiei Ştirbesci de Sus, litera* ***G****. Din aceasta, tot spre răsărit, drept la salcia de la colţul gardului lui Ghiţă Dana, lângă şoseaua judeţeană, litera* ***F****. Şi de aci, tot către răsărit, linie dreaptă, prin punctul trăsurii a treia de la Răstoacă,* ***E'****, până în apa Răstoaca, litera* ***E***."

Punctul **J**, de mai înainte, este chiar la podul de peste Argeş, numit de la Malul Spart, pe dreapta drumului, iar de aici în jos 198 de stânjeni Şerban Vodă (circa 400 de metri), se găseşte *Malul Roşu* din hrisovul lui Brâncoveanu, iar „împotrivă", peste rîu, *Poiana Bucşanilor*.

Planul[16] pe care l-am folosit pentru a explicita cele expuse până acum şi care se poate vedea pe ultima pagină a revistei, are, în original, pe din jos de satul Mihai Vodă, pe stânga Sabarului, o veche însemnare cu roşu. Scrisul de mână nu este tocmai uşor de citit. Oricât ne-am străduit, de câte ori l-am răsucit, nu l-am putut descifra decât aşa: „***Vatra – Schit Sim – Grecescu***".

---

[1] Ion Ionaşcu, *Vechimea m-rii din pădurea cea mare dela Bolintin*, în **RI**, 1937, p.332.
[2] Ion Conea, *Comuna Mihai Vodă, plasa Bolintin, judeţul Ilfov*, în **BSGR**, 1927, p. 181-183.
[3] Ion Ionaşcu, *op. cit.*, p.332, 335.
[4] Gh. Graur Florescu, *Popasuri în împrejurimile Bucureştilor*, Bucureşti, Editura Sport-Turism, 1983, p. 109.
[5] Vasile Grigorescu, *Studii bolintinene. Locuri şi fapte*, Bucureşti, Editura RawexComs, 2009, p. 84-85.
[6] Matei Fălcoianu cumpăra în anul 1748 moşie la Ogrezeni de la cumnatul său, Radu Bujoreanu, la care ajunsese prin intermediul boierilor Grădişteni. În 1755 mănăstirea Mihai Vodă a avut pricină cu acest Matei Fălcoianu, acuzându-l că în loc să-şi stăpânească moşia Ogrezeni, se întinsese şi în moşia Bucşani a mănăstirii, sub pretextul că se numeşte tot Ogrezeni. (Ion Ionaşcu, *op. cit.*, p.325, n.3.)
[7] *Ibidem*, p.332.
[8] Maria Manolescu, *Monografia satului Mihai Vodă*, Lucrare pentru gradul I, Bucureşti, 1997, p. 12.
[9] Melentina Bâzgan, *Condica Marii Logofeţii*, Piteşti, Editura Paralela 45, 2012, p. 234-236, d. 166.
[10] Arhivele Statului Bucureşti, *Fond M-rea Mihai Vodă*, Ds. 23/54.
[11] Arhivele Statului Bucureşti, *Fond M-rea Mihai Vodă*, Ds. 83, f. 9-14.
[12] Şt. Dim. Grecianu, *Genealogiile documentate ale familiilor boiereşti*, Bucureşti, 1913-16, vol. 1, p. 335-336.
[13] Arhivele Statului Bucureşti, *Fond M-rea Mihai Vodă*, Ds. 81, f. 22-30.
[14] Arhivele Statului Bucureşti, *Fond M-rea Mihai Vodă*, Ds. 83, f. 10.
[15] *Ibidem*, f. 9-14.

OAMENI ŞI CIMITIRE
Cazul Malu Spart

Marian GRIGORE

Veacul al XIX-lea a supus lumea românească la o serie de şocuri ce au avut menirea de a o îndrepta spre modernitate, astfel încât, între anul 1800 şi anul 1900 diferenţele din spaţiul socio-politic şi al mentalităţilor sunt radicale. O contribuţie importantă la acest proces a avut-o anul 1864 când, sub privegherea lui Alexandru Ioan Cuza, se vor adopta trei legi fundamentale: Legea secularizării averilor mânăstireşti, Legea comunelor rurale şi urbane şi Legea rurală sau a împroprietăririi ţăranilor clăcaşi. Nu discutăm aici efectele obţinute după aplicarea lor, ori câştigurile

şi pierderile pe care le-au adus societăţii româneşti. Atunci au părut a fi cele mai nimerite şi le luăm ca atare.

Deşi Legea rurală a avut destule sincope în timpul aplicării, cercetând documentele pe care le-a generat, ne surprinde prin profesionalism şi simţul detaliului, prevederile ei fiind clare şi acoperitoare. Nici măcar nu suferă comparaţie cu cele întâmplate în vremi mai recente, după 1990, antecesorii noştri arătându-se mult mai bine pregătiţi în ale pământului decât noi. Legea rurală prevedea ca ţăranii clăcaşi să fie împroprietăriţi în funcţie de puterea de muncă (adică de numărul animalelor) cu până la două treimi din moşia pe care o locuiau şi lucrau. Restul, de cel puţin o treime, rămânea în continuare în posesia proprietarului, fie el particular, fie Statul în cazul fostelor terenuri mânăstireşti. Aşadar, ca să dăm un exemplu, la Bolintinul din Vale un ţăran având patru boi precum Ioniţă Baba Neaga zis şi Zăbăvoiu, primea şapte pogoane şi 5 prăjini de pământ la câmp, iar un altul, mai puţin avut precum Ioniţă Zinca, cu numai doi boi, primea patru pogoane şi 16 prăjini.

Aceste date sunt îndeobşte cunoscute, ceea ce dorim să subliniem este că legea trebuia să aşeze pe baze solide, juridice, raporturile de proprietate în recent unitele ţări române. Pentru aceasta legiuitorul avusese grijă ca în faza premergătoare atribuirii loturilor să scoată din calcul terenurile neproductive, drumurile dintre sate, cursurile apelor şi să aloce suprafeţe de teren tuturor „instituţiilor" satului: biserică, şcoală, ba chiar şi pentru moară sau cârciumă. Mai mult, tuturor locuitorilor, foşti clăcaşi sau nu, în schimbul plăţii unei sume de bani destul de consistente de fiecare familie, li se atribuia, în vatra satului, un loc pentru casă şi grădină. Pentru aceasta Legea rurală stipula acordarea a câte 400 de stânjeni pătraţi (cca. 1600 mp) fiecărui cap de familie. Numai că, cine are curiozitatea să se aplece asupra documentelor întocmite atunci, precum *Tabela Litera A de constatarea numărului clăcaşilor a categoriilor, dupe cum se arată mai jos, la numele fie căruia înproprietăriţi în anul 1864 în cătunul Bolintinul Despărţit (Drugăneasca), Comuna Bolintinul din Vale, plasa Sabar, judeţul Ilfovu*, va observa că în proprietatea fiecărui cap de familie sunt daţi nu 400 de stânjeni, ci 498. De unde această diferenţă ?

Actul inedit pe care vi-l vom prezenta, important din punct de vedere juridic, pentru istoria locală şi pentru pitorescul lui, în care oamenii sunt identificaţi prin funcţii şi nu prin nume, ne edifică asupra diferenţei, rezultată din faptul că satul nu putea funcţiona fără alte două „instituţii" fundamentale: uliţele şi cimitirul. Dacă drumurile dintre localităţi, cele din câmp, fuseseră scoase din totalul marii proprietăţi, cele din interiorul satului, ca şi cimitirul, normal după aprecierea de atunci a legiuitorului, trebuiau să cadă în sarcina locuitorilor, care cedau din ce li se cuvenea câte 98 de stânjeni pătraţi de fiecare familie (cca. 390 mp). Din această suprafaţă, o parte era pentru cimitirul satului (18 stânjeni pătraţi = cca. 72 mp) care, în unele locuri, din diverse motive (lipsă de spaţiu, igienico-sanitare, slăbirea temeliilor bisericii, etc.) a fost mutat dimprejurul bisericii unde se afla pe un alt loc, obţinut din terenul cedat de locuitori. Este şi cazul cimitirelor din Bolintinul din Vale şi Malu Spart. Mai mult, de la 1894, în urma dispoziţiei date de mitropolitul Ghenadie, s-a oprit, îndeosebi la oraşe, a se mai îngropa morţii în jurul bisericilor, în unele locuri osemintele fiind dezgropate şi mutate pe noi amplasamente.

(continuare în pag. 26)

OAMENI ȘI CIMITIRE
Cazul Malu Spart

(urmare din pagina 25)

Proprietarii *frați Dedu* menționați în document (Menelas și Alexandru), cumpăraseră moșia Drugăneasca cu Prisosul din Bolintinul din Vale – Știrbești de la Masinca Cerchez și fiicele sale. Cei doi erau aromâni la origine, urmașii lui Ded Gion Luli din localitatea Florida (Albania), venit în țară la sfârșit de veac XVIII, pe timpul lui Grigore Ghica.

Bucuresci, 17 august 1889.

Ministerul Agriculturei, Industriei, Comerciului și Domenielor. Secțiunea proprietății fonciare. Biuroul inginerilor hotarnici.

Domniei sale Domnului Ministru secretar de Stat la Ministerul Domeniilor, etc.

Domnule Ministru

În adăugire la raportul meu 70/89 din 11 curent, am onoare a ve face cunoscut că, cu ocaziunea cercetarei ce am făcut asupra unei proprietăți mici a statului din satul Malu Spart, conform ord. D-voastre cu no 41754/88, d-l Arendaș mi-au arătat că un

d-nu Silvicultor anume Grunau, dimpreună și cu d-nu Primar respectiv și un așa zis d-nu Portărel adus de d-nu Dedu, proprietar vecin cu partea de moșie rămasă statului la Malu Spart (trup al Ogrezenilor), au înființat nisce movile-hotare în moșia statului, lângă podu de peste Argeșiu, luând din moșia statului o suprafață de 2387 mp pe care au și pus posesiune; și că în espirat luna iuniu tot acei domni: Silvicultor și Primar, au venit și au pus de au cosit trei pogoane de grâu înainte cu vr-o 10 zile de seceriș, transportându-l la reședința Primării, dispunând ca în locul grâului cosit să se înființeze un cimitir pe viitor.

Subsemnatul mergând în facia locului am văzut moșoroaiele înființate de către d-nu Dedu care calcă moșia statului. Situația acestor moșoroaie se vede la finele acestuia, însemnate cu no 1 La pod, 2 La cruce și 3 Colțu delimitării.

Am văzut și locul ales pentru cimitir în care încă nu se îngropase nimeni până acuma, căci nici nu era împrejmuit.

Cred Domnule Ministru, că este bine să se ia măsuri pentru ștergerea de pe facia pământului a moșoroaielor înființate de d-nu Dedu (în cazul însă când acele moșoroaie nu vor fi înființate în puterea vre-unei sentințe judecătorești rămasă definitivă) și a se pune statul în posesiunea locului uzurpat.

Aci am de observat Domnule Ministru că d-nu Dedu fiind proprietar spre răsărit de rîul Argeșiu, în partea despre apus de rîu nu are decât o bucățică mică în șes (matcă veche), ce o posedă până în malul despre apus; iara d-nu Dedu a făcut moșoroaiele peste acel mal, pe un platou cu mult mai rădicat decât șesul vechei mătci.

În ceia ce privește cimitirul, fiindcă legea rurală de la anul 1864, peste 400 stânjeni pătrați cuveniți unui locuitor pentru casă și grădină, au mai dat încă 98 de stânjeni pătrați, din care 80 stânjeni pătrați pentru stradă (drum) și 18 stânjeni pătrați pentru cimitir. La Malu Spart fiind 121 locuitori a câte 18 stânjeni pătrați sau 2178 stânjeni pătrați ori 1 pogon și 882 stânjeni pătrați, nu cred că s-au ocupat acest teren, deoarece înmormântările s-au făcut pe localu Bisericii ce este rezervat tot de Stat în suprafacie de 400 stânjeni patrați (a se vedea actul de delimitare din anul 1871).

De aceia cred că este bine ca d-nu Silvicultor local să informeze pe Minister dacă afară de curtea Bisericii s-au mai înființat și alt cimitir în raionul delimitat și dacă s-a ocupat tot, cum și ce suprafață și în caz afirmativ se poate determina alt cimitir din moșia statului, însă alipit de delimitarea foștilor clăcași, iară nu în moșia Statului ca cel însemnat deja.

Binevoiți vă rog D-le Ministru a primi încredințarea distinsului meu respect.

Inginer hotarnic al statului: G. Nicordea.

MONOGRAFIA COMUNEI BOLINTINUL DIN VALE

Prof. Profira NAE

Profira NAE s-a născut pe 15 aprilie 1933 în Bolintinul din Vale. A urmat studiile primare și gimnaziale în localitatea natală, iar pe cele secundare la Institutul Pedagogic din București, cursul de trei ani pentru învățătoare. După absolvire a profesat la școlile din Malu Spart și Bolintin Vale. Și-a continuat studiile la Universitatea București, devenind profesor cu specializarea istorie-geografie. În această calitate a fost la școala din Poenari (1964-1968) și apoi, până la pensionare (1988), la Bolintinul din Vale. A decedat cu puțin timp în urmă, pe 23 decembrie 2012. De-a lungul apreciatei activități profesorale, din pasiune și iubire pentru localitatea natală, a adunat numeroase mărturii ale trecutului și a alcătuit, prin anii 70, o scurtă monografie din care a împărtășit multora din elevii dumneaei și din care vă redăm fragmentele de mai jos. Dumnezeu să o aibă în pace !

La circa 25 km vest spre București, pe șoseaua Cotroceni – Ciorogârla – Crevedia, întâlnim satele Bolintinul din Deal și apoi Bolintinul din Vale.

Acesta din urmă este așezat pe malul stâng al Argeșului, îmbrăcând de o parte și de alta șoseaua care trece peste podul de pe acest rîu (începând cu anul 1964 a fost dat în exploatare un nou pod din beton în locul celui vechi, din lemn) spre satul Malu Spart, sat care, împreună cu satul Suseni, în urma îmbunătățirii administrativ-teritoriale a României din 1967, face parte din comuna Bolintinul din Vale. În afara satului Malu Spart, comuna mai cuprinde și satul Crivina, situat la o depărtare de circa 1 km. sud-est de Bolintinul din Vale, care este reședință. Atât satul Bolintin Vale cât și Crivina se află pe malul stâng al Argeșului, la est mărginindu-se cu pîrîul Sabar, afluent al Argeșului.

Rîurile Argeș și Sabarul fiind ape ce uneori se revarsă, terenul este supus inundațiilor la viituri, mai ales primăvara. Pe Argeș s-a construit un baraj în dreptul satului Crivina.

Suprafața comunei este de 35 kmp.

Ca forme de relief găsim numai șes cu aspect de luncă a rîului Argeș.

La vest Bolintinul din Vale se învecinează cu satul Malu Spart de dincolo de Argeș, la nord-vest cu satul Palanca, la nord cu satul Poenari-Enuță, la est cu Bolintinul din deal și Mihai Vodă, la sud cu Ogrezeni.

Cum așezările comunei Bolintin Vale se află chiar pe lângă albia rîului Argeș, credem că ele sunt foarte vechi, în mijlocul fostului Codru al Vlăsiei, loc de refugiu în anii de restriște. Pe malul Argeșului, viața locuitorilor era ușurată deoarece ei se puteau ocupa și cu pescuitul.

Într-un studiu al profesorului Ion Ionașcu, publicat în *Revista Istorică*, volumul VII, din 1937, intitulat *Vechimea mânăstirii din pădurea cea mare de la Bolintin*, se vorbește despre un singur sat Bolintin, fără a indica vreun document în care să arate că e vorba despre Bolintin Deal și nu despre cel din Vale.

Documentele vechi istorice vorbesc despre *Pădurea cea Mare* de la Bolintin, pădure în care se afla mănăstirea Bunavestire, construită de boierul Pilea, logofătul lui Mircea cel Mare, în jurul anului 1400. Mănăstirea se găsea pe malul drept al rîului Argeș, astăzi în apropierea satului Ogrezeni.

În legătură cu numele de Bolintin circulă o legendă potrivit căreia, în jurul mănăstirii se adunau voluntarii pentru a înfrunta primejdiile externe, de aceea, satele vecine spuneau așezărilor de aici *la Volintiri*, cuvânt din care ar fi derivat cu timpul numele de Bolintin.

Unele personalități din Bolintin afirmă că așezarea fiind străveche a fost denumită de slavi în limba lor *Pământ roditor*, de la care s-a tras numele de Bolintin.

Primul document găsit până în prezent care să pomenească Bolintinul este hrisovul emis de cancelaria din Târgoviște, de către Alexandru Aldea voivod (1431-1436), redat mai jos: „*La 15 martie 1433, Alexandru Aldea voivod, fiul lui Mircea voivod Basarab, mănăstirii Bolintinul din Pădurea cea Mare, unde este Buna vestire, preste apa Argeșului, împotriva Bucșanilor, ca să-i fie satul ce se numește Bolintinul jumătate și să fie iertat de vinărici și altele. Și s-au scris în Târgoviște*”. [...]

Și satele vecine au trecutul istoric legat de soarta Bolintinului. Astfel, viteazul domn Mihai a poposit cu oastea sa în apropiere de Bolintin, unde și-a așezat tabăra (probabil în ajunul vestitei bătălii de la Călugăreni). Satul Mihai Vodă îi poartă chiar numele, iar stegarilor săi le-a dăruit câte o „sfoară de moșie” pe teritoriul de azi al comunei Poenari-Ulmi, astfel încât mulți locuitori au numele Stegărescu, fiind urmașii acelor stegari care au primit pământ ce se întindea din dreptul actualului sat până în Drumul Baiului, drum pe care-l străbăteau căruțele încărcate cu mărfuri ale negustorilor.

De asemenea, în oastea lui Mihai se afla un anume Zadără, al cărui neam a înființat satul Zădăriciu. [...]

Conformația topografică de astăzi a satului Bolintin Vale ne dovedește că o parte din strămoșii locuitorilor săi au fost proprietari de pământ, fiind numiți moșneni. Aceștia poartă sigur urma foștilor moșneni deoarece în partea nordică aproximativ jumătate din sat are ulițe strâmbe și dese, fără simetrie, ceea ce dovedește că în această parte a satului vatra este foarte veche, moșnenii durând case pe micile lor loturi de pământ micșorate prin moșteniri și că pentru drumuri au cedat o mică porțiune din capătul loturilor lor, după aprecieri și sărăcie, ulițele fiind astfel strâmbe și strâmte.

O altă parte a satului, ce are străzi drepte și largi, pe linii perpendiculare, dovedește că aici vatra satului este mai nouă, așezările fiind durate de foștii clăcași ai boierului Băleanu (și azi a rămas partea aceasta a satului, din sud, cu numele de Băleanu), care prin împroprietărirea din 1864 au devenit mici proprietari.

Cât privește vechimea satului Crivina, chiar denumirea îl arată ca o așezare veche în lunca Argeșului, sat legat direct de malurile rîului, sat de foști clăcași.

Pe teritoriul satului Bolintin Vale au existat câteva sfori de moșie, nu prea mari, care amintesc de pământurile răzășești din trecutul mai îndepărtat. Astfel, se știe că biserica din comună cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” a fost făcută din lemn în 1718 de către căpitanul Ioniță Știrbescu, pe sfoara lui de moșie, care făcea parte din trupul pământurilor moșnenilor. [...]

În general existând aici țărani cu pământ foarte puțin precum și proprietari de moșii mici, mulți locuitori au îmbrățișat diferite meserii, numărul lor devenind mare în perioada interbelică, când satul capătă aspect de târg și când unii negustori se îmbogățesc apreciabil. [...]

Cu privire la evoluția populației nu s-au făcut simțite nici emigrații, nici imigrații, creșterea populației datorându-se numai dezvoltării normale. Astfel, între 1928-1937 crește cu 582 de locuitori, adică de la 4959 locuitori în septembrie 1928, până la 5541 locuitori în septembrie 1947. După recesământul populației din februarie 1956 va crește cu circa 500 de locuitori. La 1 iulie 1970 populația era de 9753 locuitori din care 4380 bărbați și 5373 femei, repartizat astfel: 59,3% în Bolintin Vale, 10,7% în Crivina, 24.4% în Malu Spart și 5,6% în Suseni. [...]

SCURT ISTORIC AL *PAROHIEI MALU SPART (1969)*

Pr. Gheorghe C. IORDACHE

Parohia Malul Spart este de categoria I. Data înființării ei nu se cunoaște. Filială nu a avut și nu are. Are două cimitire, în Malu Spart și Suseni. Numărul familiilor este de 630 cu 2825 suflete. Biserica are hramul Adormirea Maicii Domnului. Este în stare bună, făcută din cărămidă, reparată și repictată tempera în anul 1954, împrejmuită cu zid în stare mediocră. Are clopotnița tot din cărămidă, în stare bună, cu două clopote, unul de 300 kg și altul de 50 kg, fără importanță istorică.

Biserica nouă din Palanca

Pisania: *Această Sfântă Dumnezeiască Biserică ce s-au făcut din temelie și împodobită precum se vede cu cheltuiala Dumnealui Kir Dima Steriu și cu osteneala locuitorilor, ce s-au început la an 1841, în zilele Prealuminatului Domn Alexandru Dimitrie Voevod și Prea Sfinției Sale, Mitropolitul Neofit și s-au sfințit în anul 1843, luna august 23 și s-au zugrăvit de Atanasie Dumitropol*.

La această pisanie, fiind loc dedesupt, la reparație și repictare în anul 1954 s-au adăugat următoarele: *În anul 1954 s-au făcut reparații generale și s-a pictat din nou în întregime cu cheltuiala credincioșilor din această comună. Preot paroh fiind Gheorghe Iordache. Pictura este executată de pictorul Ioan Dogărăscu cu fiul său Gabriel*.

Proscomidie. La proscomidie, pe o lespede de piatră fixată în zid, cu litere chirilice, sunt următoarele pomelnice. *Vii: Dinu, Marghioala, Sterie, Dimache, Călin, Varnava, Teodor, Constantin, Gheorghe, Ghenache, Grigorie, Atena și Dimitrie. Morți: Sterie, Alexandra, Gheorghe, teodor, Ghenachie, Teodor, Pancratie, Despina, Eugenia, Apostol, 1842 luna decembrie, ziua 10*.

Pridvorul. În pridvorul bisericii este un mormânt cu o lespede de piatră pe care se citește: *Sub această piatră se odihnește Domnul răposat Dima Steriadis, Serachios, român din Tesalia, Grecia, aci în Rumânia din leatul 1812 și au trăit ani 49 în Țara Românească și au încetat din viață leatul 1861, ghenarie în 25 la moșia sa din Bălteni, județul Dâmbovița și s-au înmormântat la Biserica din Malul Spart, care s-a clădit de dumnealui cu cheltuielile sale. Această biserică este înzestrată de d-l cu lei ... și preoții bisericii cu lei ... Acești bani se vor duce la îndeplinire în fiștecare an, în veci.*

La capul mormântului a fost o cruce de piatră pe care este scris: *Sterie, de 80 de ani, mort în 1861*, cruce ce se află rezervată sub clopotniță.

Sf. Evanghelie. Pe Sf. Evanghelie se găsește scris: *Azi 6 iunie, 1944, subsemnatul Tache D. Protopopescu din județul Olt, am vizitat Biserica zidită de Dima Steriu în anul 1843, unchiul bunicului meu*.

În afara Bisericii. La miazăzi, afară lângă pridvor, se află două morminte. Pe pietrele ce acoperă cele două morminte cetim: *Sub această piatră se odihnește răposata Alexandra, născută în Turchia în orașul Castoria, venită în Țara Românească la leat 1851 și încetată din viață la leat 1861 aprilie 22*. Pe cealaltă piatră cetim: *Sub această piatră se odihnește răposatul Ioanid, născut în Turchia în orașul Peștera la leat 1828, venit în Țara Românească la leat 1846 și au încetat din viața leat 1861 aprilie 12*. N.B. Curios ? ! Au murit toți în 1861, luna aprilie ? ! 12 sau 22 ? !

Altele. Înainte de a fi zidită această Biserică, în Malul Spart a fost una de lemn, ceva mai spre Argeș. În locul unde a fost Sfântul Prestol a fost o cruce de piatră în curtea lui Ion Oncică. Crucea acum se află rezemată de clopotniță. Pe ea scrie diferite nume, un pomelnic. Popa Gheorghe din Malul Spart spunea că în anul 1837 au dat această biserică de lemn la Crevedia de Sus (Crevedia Mică, jud. Vlașca).

Epitafe vechi – două – unul cu litere grecești și celălalt cu litere slavonești; ambele pictate la Biserica noastră din anul 1843.

Icoane vechi: una datează din 1841 și are pictate pe ea 11 figuri din Biblie. Este din lemn. Alte date nu se cunosc. A doua, Sf. Haralambie, din lemn, 1867, pictor Dimitrie Iconomu, București.

Aceste arătate le-am crezut cele mai principale din punct de vedere istoric.

Preoții care au slujit la această Sf. Biserică:

1. Pr. Ioan, 1800, la biserica cea veche din lemn;
2. Pr. Tănase Duhovnicul, 1820, apoi fiii săi;
3. Pr. Gheorghe, hirotonisit 1842 septembrie 6, mort la 20 decembrie 1896;
4. Pr. Constantin, mort la 19 iulie 1898;
5. Pr. Ioan de la Sf. Munte, a păstorit numai trei luni;
6. Pr. Dimitri Trandafirescu, 1896-1929;
7. Pr. Constantin A. Constantinescu, 1929-1945;
8. Pr. Duță Gheorghe, 1940-1942;
9. Pr. Ioan Lazaroiu, 1943-1945;
10. Pr. Bărăscu Gheorghe, 1945-1950;
11. Pr. Iordache Gheorghe, 1945 și în prezent.

Preotul Iordache Gheorghe s-a născut la 19 mai 1911 în comuna Tântava, jud. Ilfov, din părinți săraci (Constantin și Constantina). Au fost patru frați (Niculae. Mița-Stanca, Gheorghe și Chiriac). Clasele primare le-a făcut la școala din Tântava, fiind calificat II, cu media 9, de învățătorul Cristea Georgescu. A făcut seminarul „Nifon Mitropolitul" și a absolvit cu media 7 și 11, fiind calificat al 10-lea dintre 32.

A urmat facultatea de Teologie din Cernăuți, pe care n-a terminat-o, fiind chemat pentru hirotonisire ca preot (va obține licența în teologie în 1971; n.n.). Ca student la Teologie s-a

Mormântul preotului Iordache

căsătorit cu Ioana, casnică, născută la Malu Spart. Nunta, cu binecuvântarea patriarhului Miron, a avut loc la data de 11 noiembrie 1935 în biserica cu hramul Sf. Treime din satul Tântava.

Pe ziua de 10 decembrie 1935 a fost numit preot la parohia Palanca, jud. Ilfov. S-a preoțit preot și duhovnic pe seama parohiei Palanca pe data de 11-13 decembrie, de către Patriarhul Miron. Pe ziua de 30 ianuarie 1936 a avut loc instalarea făcută de Protoereu. Aici a găsit biserica începută și zidită până la ferestre de preotul Stere Sachelarie. Împreună cu Consiliul Parohial din Palanca am colectat circa 3 milioane de lei și cu zidarii din Palanca am terminat lucrarea Sf. Biserici în anul 1938. Pictura a fost făcută de vestiții pictori Constantin Niculescu și Ioan Dogărăscu. S-a sfințit pe ziua de 25 martie – Buna Vestire – cu Episcopul Veniamin Pocitan și corul *Carmen*. A asistat rezidentul regal Alexeanu și generalul Dombrovschi, prefect de Ilfov. Preotul paroh Iordache a fost făcut Sachelar și a primit să poarte *Brâul Albastru*. Sfințirea a fost publicată în ziarul *Universul* din 26 martie 1938. A făcut clopotniță cu clopot de 500 kg și a împrejmuit curtea Bisericii și cimitirul sătesc.

Tot timpul de zece ani a fost prezent la Școala Primară unde – gratuit – a predat Religia.

În iunie 1944 a fost concentrat ca preot militar la Divizia I de Gardă, cu gradul de căpitan. A fost luat prizonier de către ruși pe data de 30 august 1944. A făcut lagărul Oranschi, lângă Gorki. A venit în țară cu Divizia „Horia, Cloșca și Crișan", tot cu gradul de căpitan.

În luna decembrie 1945 a fost scos din cadrele armatei, împreună cu toți preoții militari.

La cerere, a fost numit preot la Malu Spart pe ziua de 25 decembrie 1945. În sânul familiei a slujit prima Liturghie la Biserica Adormirea Maicii Domnului din Malu Spart, jud. Ilfov. Aici a lucrat ajutat de epitropi și consilieri timp de 50 de ani, cu cinste și muncă de onoare. De două ori a reparat și a pictat Sf. Biserică, în anul 1954 și în anul 1984, cu resfințire de Episcopul Roman Ialomițeanu. A procurat clopot de 500 kg, a reparat și a zidit zidul bisericii, a împrejmuit ambele cimitire – Malu Spart și Suseni.

A fost președinte la *Antifasciști*, pe plan Bolintin Vale, 10 ani.

Împreună cu Neferescu Fotică și Rădoi Apostoiu a înființat cooperativa din Malu Spart ca Președinte. A organizat o comisie de cetățeni și a colectat întreaga sumă de bani pentru aducerea luminii electrice în Malu Spart, fiind printre primii la comune electrificate.

A slujit 60 de ani. Ca preot a primit rangul de Sachelar Iconom Stavrofor și Crucea Patriarhală în 1975 pentru faptele arătate.

Ca veteran de război, fiind căpitan, a fost avansat maior, apoi locotenent-colonel; decorația *Victoria* și *Crucea Comemorativă* din războiul 1941-1945.

Slujba de înmormântare (vezi *Aghiasmatar*, la pagina 236).

Fiii mei, Radu și Constantin, să se ocupe personal de oficierea Sfintei Slujbe la înmormântarea mea. Nicio literă sau cuvânt să nu se lase necitită.

După ștergerea mea cu untdelemn scump, așa după carte, mă așează în sicriu și mă duc în Biserică și să înceapă la priveghere slujba înmormântării preoților chiar dacă este seara. Aceasta numai cu trei preoți, chiar dacă nu este lume; îmi cetește slujba după carte, nelăsând nimic și se va plăti imediat, chiar dacă nu vor, se va trimite banii în plic, dacă nu vor se va trimite banii prin poștă. Se va plăti numai cei trei preoți care la priveghere, seara, au făcut slujba preoților, care au făcut spălarea, ștergerea cu buretele. Numai aceia trei îmi va ceti Sf. Slujbă. Dacă vin și alți preoți vor fi sfătuiți că pot sluji a doua zi, de ziua înmormântării. Atunci se cetește slujba înmormântării mirenilor; doresc să mi se cetească aici dezlegările de jurăminte. Vezi pag. 329, 330, 331, 332 și 333, *Aghiasmatar*, Teoctist.

Preoții care vor fi la îndemână vor sluji. Nu fac deosebire, toți au același Sfânt Har. Cuvântări vor vorbi cine vor.

Doresc la ușa cavoului de la intrare să se cetească Rugăciunea compusă de mine, adresată credincioșilor; poate fi cetită și de un credincios sau laic.

Dacă la înmormântare se va întâmpla să fie Episcop, toate cele scrise de mine vor cădea și va decide Episcopul.

Slăvit fie Domnul !

[După însemnările manuscrise ale preotului Iordache de la Malu Spart, aflate în Arhiva Pr. Gh. Iordache. Textul, foarte bogat în informații, a rămas așa cum a fost conceput de autorul său. Pe alocuri, scrisul de mână este destul de greu de înțeles, mai ales în cazul numelor proprii. Mulțumim domnului inginer Radu Iordache pentru amabilitatea cu care ne-a permis accesul la acest material.]

ISTORICUL *BISERICII HOBAIA*

V.D.

Satul Hobaia aparține comunei Ogrezeni, județul Giurgiu și este situat în partea de vest a orașului București, pe partea dreaptă a rîului Argeș, la o distanță de circa 31 km. de Capitala țării.

Locuitorii satului, din punct de vedere confesional, sunt în totalitate creștini ortodocși.

Primul act istoric care ne vorbește despre vechimea satului Hobaia este actul m-rii Radu Vodă, care datează din 1626 martie 23 și anume zapisul prin care Leanca, fata Chircăi din Negești,

(continuare în pag.28)

ISTORICUL BISERICII HOBAIA

(urmare din pagina 27)

vinde lui Dumitrașcu vel pitar partea sa de ocină din satul Hobaia și anume a treia parte din sat cu rumâni (Arhivele Statului Buc., *Fond M-rea Radu Vodă*, IV/27).

Al doilea document este al aceleiași m-ri, tot din martie 1626 și este zapisul prin care Stana, fiica lui Stoica din Suslănești, vinde lui Dumitrașcu mare pitar a patra parte de ocină din satul Hobaia (*Ibidem*, IV/29).

Al treilea document este hrisovul lui Alexandru voivod, care întărește lui Hristea biv vel vistier stăpânirea peste satul Hobaia, cumpărat de la Stanca, fata lui Stoica postelnic din Suslănești și de la bărbatul ei, Banciu de la Dragomirna, care datează tot din anul 1626 (*Ibidem*, IV/30).

În dicționarul geografic al județului Ilfov din 1892, la pagina 83, coloana din dreapta, se arată că satul Hobaia, până la 1880 a aparținut de comuna Ogrezeni. Tot în acest dicționar, la pagina 211, se spune că satul Hobaia face parte din comuna rurală Bălășoieni, plasa Sabar, suprafața totală a satului fiind de 885 ha, din care d-l Tănăsescu avea 624 ha, iar locuitorii 231 ha, iar Biserica cu hramul Sf. Gheorghe este zidită din 1830 de către locuitori și deservită de un preot și un cântăreț. Dintr-un chestionar al comunei Bălășoieni din anul 1921, reiese că filiala Hobaia a aparținut parohiei Bălășoieni, prin legea din 1893, cu toate că satul Hobaia, administrativ a depins de comuna Grădinari-Fălcoianca. Tot din acest chestionar rezultă că Sf. Biserică din satul Hobaia avea în anul 1921 o vechime de peste 80 de ani, era din bârne și poseda ca sesie parohială 17 pogoane de teren arabil, prin legea din anul 1864. Această Biserică din lemn (bârne), care, după spusele bătrânilor, ar fi fost adusă de localnici din jud. Dâmbovița, nu mai există.

Actuala biserică parohială a luat ființă în anul 1934 prin dezlipirea de la parohia Bălășoieni, a cărei filială era. Numele parohiei vine de la numele satului care înseamnă „vale mică și puțin adâncă” (Glasul Bisericii, nr. 7-8, 1966, p. 692). Construcția actualei biserici parohiale s-a început în primăvara anului 1936 și s-a terminat, prin munca însuflețită a enoriașilor și cu sprijinul material al Prefecturii Ilfov și al regretatului colonel Aurel Solacolu și al soției sale Maria, de fapt ctitorii bisericii, în toamna aceluiași an. Tencuiala interioară s-a făcut în toamna anului 1936, iar cea exterioară în primăvara anului 1937. A fost deschisă cultului divin la 7 martie 1938, când a fost sfințită de arhiereul Veniamin Pocitan Ploieșteanu, înconjurat de sobor de preoți aleși, între care C. Pr. Consilier Nițișor Cazacu și Protopop Teodor Rădulescu.

Construcția Bisericii este în formă de cruce, cu o singură turlă executată din cărămidă și beton, învelită cu tablă, după planurile arhitectului șef Ciocoiu, zidită de maistrul local Ilie Chiriță și fiii săi Marin și Iancu. Tâmpla este din lemn de stejar, lucrată tot de acești meșteri, iar pardoseala din plăci de mozaic.

Pictura este executată în ulei în vara anului 1937 de către pictorul Marin Stănescu și fiul său, Pompiliu. Fiind executată pe tencuială proaspătă, umezeala din zid a umflat pictura, prezentând pe alocuri deteriorări. În anul 1993, actualul Cucernic Părinte Paroh Valeriu Dumitrescu, înarmat de buna credință ortodoxă străbună, plin de elan și evlavie, de aleasă religiozitate, văzând starea jalnică în care se afla interiorul Sf. Biserici parohiale, prin exemplu și efort personal, cu ajutorul neprecupețit al multor enoriași iubitori de Hristos, au purces la restaurarea picturii interioare. În mai puțin de patru luni de zile restaurarea picturii a fost desăvârșită, spre lauda și închinăciunea lui Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sf. Duh. Pictor restaurator a fost domnul Marian Bonea, specialist în astfel de lucrări.

Obiecte de valoare istorică sau artistică nu sunt. Biserica posedă o clopotniță metalică în curte, cu două clopote: unul în greutate de 223 kg. și altul de 162 kg. donate de colonelul Aurel Solacolu și soția sa Maria.

Cel mai vechi preot cunoscut documentar este Dincă sin Vasile, hirotonit la 28 iunie 1831 de episcopul Neofit Cretanul. Se mai cunosc, din spusele bătrânilor numele altor preoți slujitori la Sf. Altar: preotul Marin, mutat la Mărițua (IF) și preotul Gh. Poenaru, fost mai târziu la parohia Cornetu (IF), precum și preoții Alex. Popescu și Anton Chiriței de la parohia Bălășoieni, care au deservit filiala Hobaia.

Primul preot al acestei parohii a fost Marin Tudor, până în anul 1972, apoi Ioan Antonescu, până în anul 1980 când a decedat. Actualmente, preot paroh este Valeriu-Vasile Dumitrescu, teolog și profesor în cadrul orelor de Religie ce se predau la școala elementară parohială.Morminte nu se află nici în Biserică și nici în afara ei. (1993)

Nestemate arhivistice

Constantin Șt. BOLINTINEANU

Despre autorul rândurilor ce urmează a fost vorba într-un număr precedent al revistei noastre: Constantin Șt. Bolintineanu, unul dintre cei mai de seamă locuitori ai urbei Bolintinului, cu numeroase realizări materiale și spirituale. Extrasul de față face parte din *Arhiva Radu Costinescu*, nepotul de fiică al lui Athanasie Bolintineanu care îi era frate mai mic lui C-tin Șt. Bolintineanu. El a mai fost folosit și chiar publicat parțial de către Petre Costinescu în anul 1969 în *Studia et acta musei Nicolae Bălcescu*, precum și în studiul lui Radu Costinescu referitor la familia Bolintineanu cuprins în *Familiile boierești din Moldova și Țara Românească*, vol. 2, apărut sub coordonarea lui Mihai Dim. Sturdza. Totuși, cum îl vom prezenta acum, putem spune că materialul este inedit, fiind așa cum l-a conceput atunci *conu Costache*, lăsând să treacă 14 ani între prima și a doua variantă, timp în care nu a încetat să scormonească și să studieze orice ar fi putut arunca lumină asupra trecutului acestui neam al Bolintinenilor. Bună parte din concluziile la care a ajuns se regăsesc în pisania bisericii cu hramul Adormirea Maicii Domnului din Bolintinul din Vale – Moșteni, fiind transmise urmașilor neamului ca și unor consăteni interesați, precum preotul Vasile Radu sau profesorul Nicu Dinu. Desigur este nevoie să le privim cu spirit critic și prin prisma ultimelor cercetări, însă, fără îndoială, constituie temelia pe care trebuie să se așeze orice studiu privitor la aceste meleaguri. Am lăsat rândurile așternute de Constantin Șt. Bolintineanu așa cum le-am găsit, fără a purcede la nici o formă de îndreptare sau lămuriri suplimentare. În bună măsură, pentru specialiști, ele au fost făcute prin alte articole, cititorului obișnuit dorind a-i oferi șansa de a asculta pana acestui mare bolintinean.

descălicat și mai în urmă, s-a stabilit în Târgoviște (Târgul Vestei), atunci Capitala principatului muntean, pe lângă domnul de atunci Radu voivod, fiul lui Mihnea și nepot lui Alexandru Basarab, cam pe la anii 1600-1623, după cum reiese din hrisoavele din 7115, 7124 și 7130 – găsite în Arhivele Statului – sub numele de Ioniță Bolinteanul, luat de la numirea estropiată a localității din Maramureș în care s-a născut.

A luat de soție pe Preda, fata lui Pârvul Mutul, nepot lui Grajdan paharnicul, moșnean Știrbesc, primind ca zestre 200 stânjeni moșie în satul Mârșa din județul Vlașca, la care, mai în urmă s-a adăugat încă 200 stânjeni prin cumpărare de la Ghinea, fiul lui Nedelcu postelnicul, unchiul lui Pârvu Mutul și de la fratele său Jâpa călugărul, după cum reiese din anaforaoa cu data de 1758 iunie 20, dată pentru constatarea împăcării lui Ștefan Bolinteanul, fiul Predii, cu sora aceștia, zestrașe ca și ea în Mârșa, pentru un vad de moară pe apa Neajlovul, la care s-a mai adăugat cumpărări până la 1000 stânjeni masă, în lungime din apa Neajlov până în valea Milcovului, spre Alexandria.

Deosebit a mai primit în dar cu ocazia căsătorii lui 20 stânjeni masă de la Stan Fustașu, nepotul lui Grajdan paharnicul, moșie în ocina (corpul) moșnenilor Știrbești din satul Rodea – Bolintinul din Vale (Știrbești) – la care s-a mai adăugat cumpărările postelnicului Ștefan Bolinteanul, fiul lui Ioniță, după cum reiese din actele cu data 1787 august și octombrie, de la căpitanul Ioniță Știrbescu, nepotul lui Stan Fustașul și al paharnicului Grajdan; și mai în urmă cumpărările polcovnicului Dinu Bolinteanu, fiul postelnicului Ștefan, de la alți moșneni, după cum reiese din actul Diaconului Manolache din anul 1832 martie și actul Sfatului Sătesc din 1857 septembrie; moșie care în lungime pleacă din apa Răstoaca (Vadul Pietros), până peste Argeș (Valea Stejarului), hotar cu Mihai Vodă, după cum reiese din Hotărnicia lui Mavrodin vistierul și Petre paharnicul din 1785 aprilie.

De aci plecând dar, găsim că din Ioniță Bolinteanu, primul lăstar, a decurs familia în următoarea ordine [urmează o listă genealogică pe care am ales să nu o publicăm; n.r.].

Arborele Genealogiei Familiei Bolintineanu – Știrbești, după acte găsite în Arhiva Statului, după acte vechi de proprietate și după cercetări. Alcătuită de urmașul Constantin Ștefan Bolintineanul, posesor al căminului băștinaș, în anul 1914:

Ioniță Bolinteanul, iar nu Bolintineanu cum s-a modificat mai în urmă, obârșia până la care ne-am putut apropia în depărtarea întunecoasă a veacurilor de la care purced generațiile de astăzi, după cercetări întreprinse amănunțit, este originară din Comuna Amaradia din județul Doljului, în care a descălicat primul lăstar venit din Maramureșul Transilvan, din satul Balint și de unde i s-a dat numele, mai târziu, de Bolinteanul, împreună cu Giulescu, vărul său, de care a fost însoțit, au în Târgoviște pe lângă domnul de atunci, Radu voivod, fiul lui Mihnea și nepot lui Alexandru Basarab, cam pe la anii 1600-1625, după hrisoavele din 7115, 7124 și 7130. Acest Bolinteanu și acesta a luat de soție pe Preda, fata lui Pârvul Mutul, nepotul lui Grăjdan paharnicul, moștean Știrbesc – care a trăit pe la 1600-1650, și a primit ca zestre 200 stânjeni de moșie în satul Mârșa din județul Vlașca, la care mai în urmă s-a mai adăugat încă 200 prin cumpărări de la Ghinea, fiul lui Nedelcu postelnicu, unchiul lui Pârvul Mutu și de la fratele lui Japa călugărul, după cum reiese din anaforaoa cu data de 1758 iunie 20, dată pentru constatarea împăcării lui Ștefan Bolinteanu, fiul Predei, cu Păuna, sora aceștia, zestrașe și ea în moșia Mârșa, pentru un vad de moară pe apa Neajlovul, la care s-a mai adăugat cumpărări până la 1000 stânjeni masă (în lungime din apa Neajlov până în valea Milcovului spre Alexandria). Deosebit a mai primit în dar 200 stânjeni masă de la Stan Fustașul, nepotul lui Grăjdan paharnicul, moșie în ocina moștenilor Știrbești din satul Rodea – astăzi Bolintinul din Vale, Știrbești – la care s-a mai adăogat cumpărările lui postelnicului Ștefan Bolinteanu, fiul lui Ioniță, după cum reiese din actele cu data de 1787 august și octombrie de la căpitanul Ioniță Știrbescu, nepotul lui Stan Fustașu și al lui paharnicul Grăjdan, si mai în urmă cumpărările polcovnicului Dinu Bolinteanul, fiul postelnicului Ștefan, de la alți moșteni, după cum reiese din actul Diaconului Manolache din 1832 martie și actul Sfatului Sătesc din 1857 septembrie, moșie care în lungime pleaca din Răstoaca (Vadul Pietros), până peste Argeș (Vâlceaoa Stejarului), hotar cu Mihai Vodă, după cum reiese din hotărnicia lui Mavrodin vistieru și Petre paharnicu din 1785 aprilie.

Arborele Genealogic al familiei Bolintineanu, alcătuit de C.Șt. Bolintineanu după actele de proprietate găsite în arhiva familiei și în aceea a Statului, după cercetare în amănunt în 1900:

Tulpina până la care ne-am putut apropia cu cercetările noastre în depărtarea veacurilor, de la care a purces generația Bolintinenilor de astăzi, este originară din Amaradia, județul Doljiu, în care strămoșul Ioniță, venit din Maramureșul Silvan – satul Balint – însoțit de vărul său Giulescu din Cărpenișu, a

MONOGRAFIA COMUNEI BOLINTINUL DIN DEAL

de Elena D. Gheorghe, învățătoare, Com. Bolintinul din Deal, Ilfov

Gabriel STEGĂRESCU

În perioada interbelică lumea satelor românești, cu întregul ei complex de datini, cutume și obiceiuri a fost marcată de ceea ce avea să se numească *Școala sociologică* a lui Dimitrie Gusti. Era o ultimă încercare de cunoaștere a țăranului, la el acasă, în zorii intrării în modernitate și al pierderii originalității. Demersurile și eforturile făcute atunci de o întreagă pleiadă de profesori și studenți, ajunși la rândul lor mari specialiști (Anton Golopenția, Henri Stahl, etc), sunt unice pentru nația noastră. Lor le datorăm *Muzeul Satului* din București și altele asemenea, studiile întreprinse în Țara Făgărașului, la Drăguș, sau în Țara Vrancei or în Cosoba ilfoveană. În anul 1939, urmare a două ordine date de Prefectura Ilfovului (1378 din februarie și 3916 din aprilie), comunele județului primeau însărcinarea de a alcătui monografii locale în toate localitățile componente. Ele fuseseră precedate de hotărârea autorităților județene ca primăriile să întocmească un registru istoric al întâmplărilor mai de seamă petrecute pe raza comunelor respective. Primăriile vor transmite ordinul către dascălii din școlile comunale, care vor duce la bun sfârșit sarcina dată, după puterile și priceperea fiecăruia. Multe din încercările acelor învățători și profesori de atunci au avut șansa de a ajunge până la noi, constituindu-se în adevărate felii de timp, martori ai unei lumi apuse. Privitor la comuna Bolintinul din Deal se păstrează la Arhivele Statului din București, *Fond Ministerul Culturii Naționale*, *Direcția Învățământ Primar*, monografiile a trei dintre dascălii de atunci ai școlilor de aici: Florica I. Năstase, învățătoare la Școala de Fete, Ștefan Stan, învățător la Școala Primară de Băieți și a învățătoarei Elena D. Gheorghe. Fiecare are plusurile și minusurile ei, însă noi am ales să v-o prezentăm pe ultima dintre ele, cea a învățătoarei **Elena D. GHEORGHE**, alcătuită în anul 1942 (ds. 632, f. 1-9). Monografia trebuie privită cu spiritul critic al anilor 2013, selectând cu atenție grâul de neghină.

ISTORIC. Trecutul satului Bolintinul din Deal se pierde în adâncul istoriei noastre, fără a fi lăsat urme la lumina cărora să se poată întrezări un grăunte de adevăr. Au fost aci o seamă de oameni care au căutat să se informeze scormonind biblioteci, sau scoborând pe firul informațiunilor furnizate de bătrâni, dar lucruri prea mari și demne de luat în seamă nu au aflat. Tot ceea ce s-a cules de la dânșii sunt informațiuni eronate și neverosimile. Spre ex. legenda care persistă mai mult aci este că satul nu ar fi prea vechi și că numele de *Bolintin* și l-ar fi însușit mai târziu, cam pe vremea ciumei celei mari ce a bântuit pe la anul 1816 în Muntenia și Moldova, când locuitorii satului au fost seceraţi cu sutele. Lucrul acesta se poate vedea din monografia mănăstirii Samurcășești din Ciorogârla, sat ce se află la 4 km departe de Bolintin. Au fost atât de mulți bolnavi aci – spun zvonurile – încât locuitorii de prin împrejurimi le spuneau *boliți*. *Boliții din Deal* și *Boliții din Vale*.

Din parafrazarea termenului de *boliți* a ieșit *Bolintinul din Deal* și *din Vale*. Aceasta însă este o motivare șubredă, deoarece numele de Bolintin se poate găsi în multe cărți de istorie, care l-au luat din documente și pe care dl. profesor Ionașcu le-a dat la iveală în studiul d-sale asupra lucrării *Mănăstirea Bolintinul*, publicată în revista *Școala și Viața Ilfovului*. Pe baza acestor izvoare d-sa constată că *dispăruta mănăstire Bolintin face parte din numărul ctitoriilor fondate în strălucita domnie a marelui Voevod Mircea*. Dl. Giurescu admite existența ei în primele decenii ale veacului al XV-lea (1412). Nu se precizează unde a existat această m-re, dar se constată că numele de Bolintin a existat cu mult timp înainte de 1816.

Dl. profesor universitar N.A. Constantinescu, fiind în treacăt prin Bolintin cu un grup de studenți pentru a cerceta bisericile și mănăstirile din județul Ilfov, la întrebarea ce i-a fost pusă de către învățătorii satului cu privire la origina numelui de Bolintin, a făcut prezumția următoare: *Cuvântul Bolintin nu și-ar putea găsi origina decât în cele doua denumiri – Volintiri sau valentini. După al doilea, s-ar putea ca să aibă o vechime atât de mare, încât numele să vină de la un colonist roman cu numele de Valentin, care probabil a pus temelia satului*.

Din tot ceea ce am înșirat până aci nimic nu este precis, nimic nu este sigur. Problema numelui de Bolintin va preocupa pe mulți în viitor. S-ar putea ca ei să fie mai norocoși în descoperirea drumului care să-i ducă pe firul istoriei până la înfiripărea acestei așezări sociale.

AȘEZARE GEOGRAFICĂ. Bolintinul din Deal se află la Nord-Vest de Bucuresti, 25 km de centrul acestuia, în apropiere de apa Sabarului. În trecut acest sat, sau mai bine zis cele două sate înmănunchiate sub denumirea de Bolintinul din Deal nu au avut așezarea de acum. Până la 1816-1820, acest Bolintin își avea vatra pe locul unde se bifurcă șoseaua vicinală Poenari – Ulmi. Împreună cu un cătun ce și azi face parte din comuna Poenari, cu numele de Spiridon, formau nucleul administrativ Bolintin-Spiridon. Cam pe la 1800, când începe să se construiască prin mijlocul resturilor din Codrul Vlăsiei șoseaua județeană București-Pitești, își instalează conacul pe locul unde se află și acum, boierul Manolache Băleanu. În jurul conacului trasează vatra satului, sau mai precis a șatrei țiganilor robi cu care venise.

Tot cam în același timp, prin construirea șoselei își face apariția o altă așezare omenească ce-și ducea viața liniștită în mijlocul codrilor, satul Berceni. Încetul cu încetul se trag către șosea și ei, părăsind viața de sihăstrie în care trăiseră. Civilizația începu să-și croiască drum și ei răspundeau cu bucurie la acestă nouă manifestare. Cei din Bolintin-Spiridon căutau și ei să fugă de la periferie și să se apropie mai mult de artera care îi lega de un centru al civilizației. Încet, încet, în jurul conacului boieresc încep să înflorească gospodăriile sătenilor, care acum erau clăcași pe moșia boierului Manolache Băleanu. Cu chipul acesta, Bolintin-Spiridon își schimbă vatra și odată cu aceasta și numele, adoptând pe acela de Băleanu, dat de boier sătucului său de țigani. Nu trece mult și din nou apare numele de Bolintin dat celor două sate, Berceni și Băleanu. De atunci numele acesta a rămas nume oficial și se păstrează până azi. Din Deal ii spune întrucât se găsește așezat pe unduiala dealului Cotroceni ce se prelungește până prin aceste locuri.

OAMENI ȘI MANIFESTĂRI. Bolintinul din Deal este alcătuit, după cum văzurăm mai sus, din două sate bine distincte, care în ciuda conducătorilor administrativi ce le-au contopit, ele au rămas și vor rămâne multă vreme deosebite unul de altul, atât ca structură și manifestare economică cât mai ales ca structură sufletească. Două sate ce nu le despart nici 50 de metri și cu toate acestea câtă deosebire între ele ! Cauzele ? Două ar fi cele ce se cred că au influențat atât de mult în diferențierea lor.

1. De când au început sa fie cunoscute cu toate că erau atât de aproape, ele aveau stăpâniri deosebite. Astfel, bercenașii erau clăcași pe moșia m-rii Cotroceni ce-și avea domeniile prin aceste locuri; iar cei din Băleanu, clăcași pe moșia boierului Manolache Băleanu. Este probabil că această stare de lucruri să fi influențat în oarecare măsură asupra mentalității lor.

2. A doua cauză ce se poate observa cu certitudine, este prezența țiganilor în număr apreciabil în satul Băleanu, care au influențat în mare măsură asupra tuturor manifestărilor lor.

Cei din Berceni, fiind mai izolați deoarece nu aveau contact cu țiganii, întrucât nu erau clăcașii boierului, și-au păstrat nealterat specificul țăranului român, mult mai muncitor, spirit agonisitor, disciplinat, sociabil, corecți, religioși, oameni de inițiativă. Un străin care ar petrece câteva momente în mijlocul bolintinenilor ar putea observa fără multă greutate acest lucru. În activitatea lor agricolă, cei din Berceni sunt mai muncitori, mai gospodari, mai chibzuiți; cei din Băleanu, mai puțini gospodari, mai puțin muncitori, căutând să evadeze către oraș și îmbrățișând diferite meserii.

În ceea ce privește viața economică, cu toate că Bercenii reprezintă o treime din populația satului, în 1902, preoții și învățătorul și-au îndreptat privirile către ei și au pus bazele băncii populare din sat. Abia mai târziu au intrat și cei din Băleanu, iar dacă astăzi facem o statistică raportată la debitorii și creditorii băncii, vedem că cei din Băleanu atârnă mult în tasul debitorilor. Mai mult, cei din Berceni sunt în majoritate la curent cu plata obligațiilor față de bancă, pe când cei din Băleanu sunt în majoritate rău platnici.

În toate celelalte obligații față de comună se observă aceeași deosebire. Cei din Băleanu, mai gălăgioși, mai atoateștiutori, șmecheri (spun ei), dar superficiali în orice întreprind și îndărătnici în achitarea față de obligațiile ce au. Cei din Berceni mai liniștiți, mai respectuoși, mai corecți, mai săritori.

Alt caz. La 1864 când s-a făcut împroprietărirea, atât clăcașii de pe ambele moșii, cât și țiganii care fuseseră robi au fost împroprietăriți cu 4, cu 6 și cu 10 pogoane. În 50 de ani economia țărănească a Bercenilor a ajuns în așa grad de dezvoltare că au cumpărat 80% din loturile cu care fuseseră împroprietăriți de Băleanu.

MANIFESTĂRI MORAL RELIGIOASE. În domeniul moral religios este de ajuns să intre un străin într-o sărbătoare obișnuită în Biserică pentru ași da seama de acest lucru. Cei din Berceni sunt mult mai religioși, mai cu teamă de Dumnezeu și mai păstrători ai credinței. Ei nu au avut biserică niciodată.

În sat sunt două biserici, ambele făcute pe vatra satului Băleanu, dar cu toate acestea bercenașii sunt mai bisericoși, fapt ce atrage după sine buna conduită morală, ce se manifestă prin respect, cinste și lipsă de apucături rele. În toate manifestările, absolut în toate, se observă această deosebire. Ei mult mai ușor se organizează în grupuri pentru realizarea unui scop frumos.

În vechime au existat aci patru biserici construite din lemn și deservite de patru preoți și șase cântăreți. Una dintre acestea și-a oferit tinda pentru învățarea științei de carte a copiilor satului de către cântărețul Iorga. Astăzi, după cum am văzut mai sus, sunt două biserici: una cu hramul Sf. Nicolae, construită în 1856

(continuare în pag. 30)

Monografia comunei Bolintinul din Deal

(urmare din pagina 29)

de către boierul Manolache Băleanu, iar alta cu hramul Sf. Gheorghe, ridicată de un oarecare administrator de moșie Petrache Ioanid pe la anul 1860. Cea dintâi este un edificiu impozant care face cinste și satului și ctitorului său. Cea de a doua, mai modestă, dar destul de frumoasă și încăpătoare.

ORIGINEA ȘI PORTUL. Judecând satul Bolintin din punct de vedere al originei populației se remarcăm că din numărul de 3.100 suflete, 1/3 o reprezintă țiganii care, cu toată mizeria pe care o duc majoritatea din ei, se înmulțec în număr îngrijorător deși moartea-i curăță fără milă. Sunt puține familii de țigani care să aibe 1-2 copii. Cei mai mulți au câte 5 și 6, iar parte din ei 8-9, pe când românii se înmulțesc foarte greu. Diviziunea proprietății agricole și influența orașului, cu acel banal modernism pe care vrea să-l arate femeia noastră, duc la această stare.

Dacă ne raportăm la familie, satul nostru are un număr de 900. Din acestea 200 sunt țigani, care au un număr de 1000 de suflete, în timp ce restul de 700 de familii românești abia numără 2000.

Caracteristica aceasta se observă chiar în școală, unde a treia parte din populația școlară o formează țiganii, care dau cel mai mare număr de neregulați, din cauza lipsei de îmbrăcăminte. Anul acesta mai ales, când războiul a adus toate lipsurile lui, sunt aproape inexistenți în clasă. Țiganii constituie pentru Bolintin o problemă serioasă. Peste puțin timp vor ajunge să întrecă ca număr pe români, de aci ura neîmpăcată dusă de populația românească împotriva lor, manifestată în orice ocazie și pe toate tărâmurile. Din punct de vedere moral, sunt și mai îngrijorători. Ei sunt tranzlatorii și cultivatorii tuturor apucăturilor rele: înjurături, beții, expresii pornografice, jocuri de noroc, hoții, lene, excrocherii. Afară de aceasta nu se mai află picior de străin în sat, toți sunt români, băștinași sau veniți de aiurea, cu caractere pronunțat românești și cu nume pur românești.

Ocupația. Apropierea de București, cu atracțiile lui, face pe locuitorii Bolintinului să evadeze aproaape în masă spre oraș. Goana după câștiguri mari îi determină să plece în Capitală ca puhoiul în munte. Nici 30% din bărbați nu stau vara în sat, lăsând agricultura pe seama femeilor, a copiilor până la 12 ani și a bătrânilor. Din această cauză agricultura este mult scăzută. Am putea spune că nu se face plugărie aproape deloc. Plugarii, în dorința de a fi și ei în rândul meseriașilor și a negustorilor, muncesc superficial pentru ași găsi timp de chirii și ocupații mai rentabile. Din această cauză, suprafața de aproape 1.500 de hectare nu poate acoperi nici jumătate din nevoile populației.

Sub raportul starei materiale, evaluată în bani și clădiri, se situează pe un plan ridicat față de satele vecine. Este o întrecere în construiri de case, care mai de care mai spațioase, mai igienice și mai impunătoare. Nu însă necesitatea sau convingerea îi îndeamnă la aceasta, ci snobismul.

Mișcarea populației. Tot orașul influențează și asupra acestei stări. Este o tendință permanentă de a merge la oraș. În 20 de ani, adică de la războiu, peste 300 de tineri și tinere s-au stabilit în București, atrași fiind de mirajele lui amăgitoare. Dacă o familie nu și-a măritat sau însurat măcar o fata sau un flăcău la oraș, nu simte că și-a făcut pe deplin datoria față de copii. Aceștia, înapoiați temporar, mai ales în timpul verei, când spun că viu la băi sau la aer, deși nu este nicio apă curgătoare prea aproape care să le ofere prilejul de a se îmbăia pe timpul căldurilor, iar așa cum este situat geograficeşte satul numai aer nu le poate oferi, aduc cu ei toate apucăturile mahalagești, care se observă mai ales în vorbă, în port, în dansuri și cântece.

Un port specific regiunii Bolintin ? Nici pomeneală ! Hora în sat, unde vin fetele și flăcăii, este un adevărat bazar de mătăsuri și pestrițături, care te fac să crezi că nu ești într-un sat, ci în mahalaua unui oraș. Flăcăii de asemenea, chiar și cei ce au rămas la coarnele plugului sunt îmbrăcați în haine nemțești, încălțați cu pantofi și cu cravată la gât. Jocurile românești au dispărut și ele, luându-le locul cele aduse de la oraș. Singurele care au mai putut rezista sunt sârba și hora mare.

Starea sanitară. Aceasta tendință de orășenizare a venit cu întregul ei concert de neajunsuri. Bolile sociale, în special tuberculoza, sunt în floare. În fiecare an mor 5-6 tineri măcinați de microbul ofticei. Cauza ? Hrana proastă și frivolitatea în îmbrăcăminte. Săteanul își ia totul de la gură și-l vinde la oraș pentru a cumpăra fetei rochii și ciorapi de mătase. Vând lapte, ouă, păsări, brânzeturi, vând tot pentru îmbrăcăminte proastă și scumpă de la oraș. În acest sat, cu o populație de 3.000 de suflete și cu 1.500 de hectare teren arabil dacă se cultivă 5 ha de cânepă, așa că nu poate fi vorba de o industrie casnică.

Toate cele arătate mai sus sunt numai un fragment din întregul complex de manifestări împotriva cărora oricât s-ar lupta de către factorii chemați să îndrepteze această stare de lucruri, nu se poate duce la o complectă îndreptare. Este un proces sociologic natural ce se întâmplă cu nucleele sociale rurale așezate în preajma orașelor mari. Este nevoie de o întreagă pleiadă de oameni luminați, care să acționeze pe terenuri diferite spre a preîntâmpina o catastrofă a satelor megieșe cu orașele mari.

MONOGRAFIA SATULUI MIHAI VODĂ

(Comuna Țigănia – Crivina)

Prof. Maria TUDOR MANOLESCU

Doamna Maria TUDOR MANOLESCU s-a născut pe 4 mai 1948 în satul Mihai Vodă, comuna Bolintinul din Deal. A urmat cursurile Liceului Bolintin Vale, absolvind mai apoi Facultatea de Istorie-Geografie și Istorie-Filozofie din Universitatea București. Este profesor gradul I. A predat la școlile din Malu Spart și Bolintin Vale, iar din 1977-2007 în satul natal, Mihai Vodă. Lucrări întocmite (nepublicate): *Bolintin Deal – Schiță monografică*, 1979; *Monografia satului Mihai Vodă*, 1997 (pentru gradul I). Lucrarea de mai sus este, conform spuselor d-sale, una de suflet, făcută în scopul de a cinsti „*pământul pe care m-am născut și trăiesc*" și de a lăsa urmașilor o istorie a satului natal. Din ea am selectat pentru aniversarea de 580 de ani a Bolintinului un scurt fragment.

„Leagăn scump al vieții mele,
Sat în care m-am născut..."

Venind dinspre București spre vest, la o distanță de 20 de km în lunca Sabarului și Argeșului, înconjurată de pâlcuri ce odinioară făceau parte din vestiții codrii ai Vlăsiei, pe malul stâng al rîului Sabar s-a format comuna Țigănia, astăzi satul Mihai Vodă, având ca vecini: în partea de est, pe rîul Ciorogârla, comuna Ciorogârla, în nord comuna Bolintin Deal, în nord-vest satul Tântava iar în partea de sud-est satul Dârvari. Distanța între aceste localități variază între 2 și 4 km. [...]

Biserica fostei M-ri Mihai Vodă din București

La sfârșitul secolului al XVII-lea satul se numea *Aleșii Mihai Vodă*, numire ce apare până la sfârșitul primei jumătăți a secolului al XIX-lea. Această numire apare pentru prima dată scrisă în slavonă, ca mai apoi să apară în cuvinte românești. Pe moșia mânăstirii se aflau două sate: Aleșii Mihai Vodă și Ogrezeni, primul în stânga Argeșului, pe lunca Sabar-Argeș, iar al doilea în dreapta Argeșului.

Lipsa brațelor de muncă s-a făcut simțită iar administrația moșiei a adus și așezat în satul Aleșii Mihai Vodă, țigani. Aceste așezări de țigani s-au făcut și prin satele apropiate, cum ar fi pe moșia banului Băleanu din Bolintinul din Deal și unde se găsesc și astăzi prin efectul împroprietăririi din 1864. Așezarea lor la Aleșii Mihai Vodă s-a facut, se pare, în două rânduri și ulterior denumirii satului de Aleșii Mihai Vodă, căci dacă s-ar fi întâmplat invers, o denumire care ar fi marcat existența țiganilor ar fi fost inevitabilă.

Țiganii trăiau în bordeie, grupate în doua părți ale satului. Un grup destul de mare era în afara satului actual, în partea de vest, pe lunca numită *Lișteava*, în apropierea rîului Sabar (Răstoaca), iar al doilea era instalat în afara satului, în partea de est, pe terenul numit *Roșia*.

În urma săpăturilor făcute pentru construirea canalului ce alimentează Bucureștiul s-a dat peste cărămizi și vetre de pământ înroșit, fapt ce ar indica focurile făcute de țigani pentru treburile proprii, ca și pentru exercitarea mesteșugului fierăriei.

Pe moșia m-rii Mihai Vodă erau la sfârșitul sec. al XVIII-lea și începutul sec. al XIX-lea numai două sate: Aleșii Mihai Vodă (Țigănia) și satul Ogrezeni. În perioada 1831-1836 este amintită numai o singură moșie și anume moșia Țigănia (Ogrezeni), ce se învecina cu moșia Tântava, a casei răposatului general Varlam, cu moșia Bolintinul din Vale și cu moșia m-rii Cotroceni[1].

În anul 1870, la 31 august, este pomenită moșia statului Țigănia-Crivina și *călcarea moșiei Țigănia-Crivina de către Dumitru Tutungiu, proprietarul moșiei Tântava-Banului, până la piuă și gârlă și aratul cu plugul*[2].

Cătunul Crivina a apărut pe drumul ce lega cele două sate: Aleșii Mihai Vodă (Țigănie) și Ogrezeni.

Până la divizarea moșiei în două aceasta era administrată de călugări greci. Administrația porțiunii de moșie (între lunca Argeșului și a Sabarului), intrată sub tutela m-rii, era în satul Aleșii Mihai Vodă, în casele stăpânite mai târziu de Alexandru Dinulescu.

Dintre cei mai cunoscuți administratori ai moșiei, sătenii vorbesc de călugărul grec Evlaghie Petridis. În sat se mai păstrează și astăzi fântâna făcuta de călugăr în curtea sa, cu buduroaie din lemn (azi în curtea învățătoarei Nuță Georgeta). Împreună cu sătenii, călugarul a construit un canal de scurgere numit *Moarta*, pe unde era dirijată apa când rîul Sabar era la cote mari. Acest canal există și astăzi și leagă Sabarul cu Argeșul, aflându-se la jumătatea distanței dintre Țigănia și Crivina.

Administrația moșiei fiind mai mult timp în Aleșii lui Mihai Vodă, cei din Ogrezeni, spre a denumi mai ușor localitatea în care aveau treburi și unde întâlneau țiganii celor două șatre, au botezat satul cu numele de Țigănia. Noul nume a fost așa de mult folosit încât a fost adoptat ca nume oficila în locul denumirii Aleșii Mihai Vodă.

Deși au trăit în hotarul satului două șatre de țigani, probabil că după emanciparea lor, nefiind legați de pământ (fiind fierari), au plecat, rămânând în sat o singură familie ai cărei urmași mai trăiesc și astăzi, integrați în activitatea satului, încât numele de Țigănia dat satului apare ca un paradox. De aceea, unul din primarii vremii (nu i se cunoaște numele), a încercat să-i schimbe numele adoptând pe cel vechi – Aleșii lui Mihai Vodă, dar nu a reușit. Apoi, a încercat, prin contruirea a 40 de cruci masive cioplite în lemn de stejar pe care le-a așezat pe locul viran de la pod, pe drumul ce lega cele două sate ale moșiei, să provoace schimbarea numelui satului în acela de *40 de Cruci*, încercare zadarnică. Denumirea de Țigănia a dainuit peste capul celor 40 de Cruci, care s-au topit sub povara anilor, iar denumiea de Țigănia a rămas până în zilele noastre. Chiar dacă acum, oficial, satul este numit Mihai Vodă, locuitorii satelor învecinate, în special cei mai în vârstă, dar și tinerii, numesc încă satul cu numele de Țigănia. [...]

Ultimul egumen al m-rii Mihai Voda din București a fost Policarp, care a fost un rău administrator. El a ascuns actul de închiriere al casei și morii de pe moșia Țigănia. El a înstrăinat actele m-rii Mihai Vodă pe care le-a trimis la Chiriarhie, fără știrea Ministerului Cultelor, din care cauză a fost destituit și înlocuit prin doi curatori: arhimandritul Serafim, egumenul m-rii Sf. Spiridon Vechi și arhimandritul Meletie, egumenul M-rii Căscioarele[3]. [...]

[1] Arhivele Statului București, *Fond M-rea Mihai Vodă*, Ds. 7/1831-1836, f. 4.
[2] *Ibidem*, Ds. 14715/1870, f. 2.
[3] Arhivele Statului București, *Fond Ministerul Cultelor*, Ds. 1249/1863, f. 12.

CLUBUL DE ISTORIE

Ciprian NECȘUȚU

În plină și răutăcioasă iarnă de câmpie, pasionații membri ai *Clubului de Istorie* au răspuns prezent la o nouă întâlnire menită să elucideze din întrebările și

necunoscutele care îi frământă.

Așadar, pe 12 decembrie 2012, în cea de a șasea ședință a sa din acest an, au fost prezenți, alături de gazde (Marian Grigore, Ștefan Crudu și Vasile Grigore), Milica Dan, Florică Dan, Corneliu State, Dumitru Dumitrică, Daniel Bărbulescu, Gabriel Stegărescu, precum și Ciprian Necșuțu și Ene Ștefan. Numărul mai mic de participanți de această dată trebuie să-l punem în seama stihiilor naturii, al drumului impracticabil și al ninsorii abundente. Tema acestei ediții, propusă la întâlnirea anterioară, a fost largă: „Oameni și locuri din *Arealul Bolintinean*".

Vasile Grigore a prezentat, de data aceasta, informații despre Drumul Baiului, acest drum important la care fac referire numeroasele documente cercetate, cunoscut încă din vremurile îndepărtate și utilizat până nu demult. Astăzi, în totalitate dispărut, mai ales din cauza construcției autostrăzii A1, care se intersecta cu Drumul Baiului între Poenari și Bolintinul din Deal și care i-a anulat utilitatea. Această cale, care străbătea Bolintinul din Deal, lega muntele de Dunăre. Trecea prin zona Domnești, colțul sudic al pădurii Berceni (Bolintin Deal), către apus, apoi urca pe la răsărit de Poenari, trecea prin Ulmi, țintind apoi drumul Piteștilor, către munte. Urma, la ceva distanță, malul stâng al Răstoacei (Sabar).

În continuare, domnul Ștefan Crudu ne-a prezentat o istorie a unora din meseriașii din Bolintinul din Vale, a căror ocupație era fierăria sau rotăria, îndeletniciri dezvoltate în legătură cu importantul drum de comerț ce străbătea localitatea și care lega Vlașca de Capitală. Bogate și surprinzătoare informații care conturează un tablou inedit, ceva ce puțini știam despre trecut și față de aceste locuri încărcate cu istorie, aflate într-o tumultoasă și nemiloasă schimbare. Așa descoperim că la începutul secolului XX, se poate vorbi despre cel puțin 29 de astfel de ateliere ! Localizate, în principal, pe drumul amintit ce străbatea Bolintinul din Vale, prin Poarta Luncii și Moșteni (Partizani).

Domnul profesor Corneliu State ne-a vorbit despre istoria unei familii din Palanca dedicată învățământului: familia Ulmeanu. Ei i se datoresc înălțarea unui local al școlii în Palanca precum și multe generații de învățători și profesori care au aprins lumina științei de carte pe aceste locuri.

Subiectele prezentate au fost discutate cu aprindere, aducându-se completări și îndreptări care au avut darul de a întregi tabloul istorico-cultural bolintinean.

Următoarea întâlnire a *Clubului de Istorie*, așa cum este obișnuința a se face – o dată la două luni – va fi sâmbătă, 16 martie 2013, când se vor sărbători 580 de ani de la prima atestare documentară a Bolintinului. Tema, strâns legată de eveniment: mănăstirea Bunavestire.

ŞEZĂTOARE DE IARNĂ LA ŞCOALA CARTOJANI

Prof. Romica MARIN

O adevărată provocare atât pentru elevi cât și pentru cadrele didactice, serbările școlare pun mereu în evidență cea mai de preț calitate a lor, încurajarea creativității copiilor, oferindu-le acestora ocazia de a se prezenta într-o manieră originală, devenind „mici artiști pe marea scenă" – ȘCOALA.

În spiritul promovării procesului educațional, în școala noastră sunt organizate serbări care, prin colaborarea elevilor și implicarea acestora cu mult entuziasm în activitățile susținute, aduc momente de bucurie sufletească, în timp ce comunicarea profesori – elevi – părinți devine din ce în ce mai eficientă. Prin serbările școlare, ne prezentăm celorlalți și altfel decât de-a lungul anului și începem să aducem în școală sărbătoarea.

La început a fost dorința de a realiza ceva frumos, original, o serbare de care elevii să-și amintească cu plăcere și prin muncă, prin talent și dăruire, visul micilor artiști a prins culoare și contur, iar mai apoi a devenit

realitate.

Proiectul educativ *Șezătoare la școala Cartojani*, din comuna Roata de Jos, desfășurat sub coordonarea prof. Romica Marin, dirigente a clasei a VI-a B, a avut drept scop promovarea obiceiurilor și tradițiilor din zona istorică Vlașca. El a avut loc în ziua de 12 decembrie 2012 și s-a bucurat de participarea directorului școlii, a cadrelor didactice, părinților și elevilor. Scenariul a căzut în sarcina părinților elevilor care, împreună cu aceștia, au pregătit clasa și masa festivă: măsuțe tradiționale pe

care așează boabe fierte, mămăligă, brânză, cococi, pâine de casă, varză, cârnați, plăcintă de dovleac și brânză. Copiii îmbrăcați în costume populare croșetează, lucrează, fac împletituri sau desfășoară diverse activități tradiționale. Se cântă: *Scoală gazda din pătuț !*, *La oglindă*, *Sus boieri nu mai dormiți !* Apoi fiecare elev spune câte un proverb sau o ghicitoare învățate de la bunici și se aud colindele iernii: *Plugușorul*, *Sorcova*, *Steaua*, *Capra*. Se joacă *Hora Ceasului* și *Brașoveanca*.

Șezătoarea se va bucura de prezența unui invitat surpriză: Magdalena Țîrlea – o tânără artistă, fostă elevă a școlii noastre care interpretează două cântece și vorbește elevilor entuziasmați de cele trăite și în care ei fuseseră actorii principali. Fotografia de grup punea punct final unei reușite și pline de învățăminte activități școlare, menite să-i facă pe copii să înțeleagă importanța și rolul relațiilor din comunitate.

UN MONUMENT SALVAT DE LA PIEIRE

Silviu STAN

Între coturile împleticite ale Răstoacei, urmate asemenea de drumul ce merge de la Palanca spre Stoenești, așteaptă tăcut conacul Drugăneștilor. Ascuns de casele ce i-au luat fața, poți trece la câțiva pași fără să știi că la colț așteaptă o minunăție arhitectonică, uitată de vremi și oameni. Uitat el, uitat neamul ce-l fundase, uitat chiar satul care-i dă numele: Drugănești.

Clădirea conacului se pune îndeobște pe seama *Epocii brâncovenești* și a lui Gavril Drugănescu, al cărui unchi, Gheorghe, era să ia domnia Țării Românești. Oricum, se știe mai puțin, în vremea lui Matei Basarab aici era înfiripată o reședință boierească.

Ansamblul, așa cum ar fi nimerit să-l numim, pentru că pe lângă conac și acareturi cuprindea și biserica aflată la mică distanță,

spre răsărit, a cunoscut vremuri schimbătoare. Ajuns în perioada interbelică, se povestește că Marina Știrbei (aviatoare pasionată și unul din mulții uitați eroi ai acestui neam), survolând cu avionul împrejurimile Bucureștilor ar fi văzut conacul Drugănescu devenit o jalnică ruină. Îndrăgostită pe loc de vechea clădire, o achiziționează și purcede grabnic la refacere. Gândea să facă la Drugănești un spațiu la fel cu cel de la Mogoșoaia, al rudei și prietenei sale Martha Bibescu. Încredințează lucrările unei alte rude, reputatul arhitect G.M. Cantacuzino. Izbucnirea războiului mondial și confiscarea proprietăților de către comuniști va împiedica ducerea la bun sfârșit a proiectului. Totuși, după un timp, comuniștii îl vor reface, dându-i diverse întrebuințări, ultima, de filială a Muzeului Județean Giurgiu. Recuperat după anii 1990 de către fiii Marinei Știrbei, este vândut unor particulari în fața refuzului Statului de a-l achiziționa. Și iarăși monumentul începe să plângă, crescându-i buruieni din acoperiș.

Debutul de an 2013 aduce însă vestea cea bună și mult așteptată: conacul a intrat în patrimoniul Episcopiei Giurgiului, fiind deja parcurși primii pași în vederea unei refaceri profesioniste și a unei puneri în valoare pe măsură. Intențiile noilor gazde de valorificare a monumentului sunt mai mult decât generoase și, din păcate, rar întâlnite în contextul românesc contemporan. Există intenția ca ansamblul să fie numit „Centrul Pastoral-Cultural Gavril Drugănescu", devenind sediul Protoieriei Bolintin și găzduind Biblioteca „Dimitrie Bolintineanu", Muzeul de Artă Eclezială, Centrul de recuperare și conservare a patrimoniului bisericesc, etc.

Iată, la împlinirea a trei veacuri de la punerea pietrei de temelie la Drugănești, se poate spune că, prin voința Domnului, monumentul a fost salvat de la pieire, dându-i-se o nouă viață.

Str. Poarta Luncii, în 1943

La Bolintin înainte de război. În mijloc Niță Ilie și Niță Ștefan, primul moare în război

Avocat Vasile Dincescu - Bolintin, frate cu Ștefan Dincescu

Fundația "Dimitrie Bolintineanu"

Participanți la Festivalul "Dimitrie Bolintineanu"

Bucătăria visurilor noastre

Prof. Verona MARIN

După multe alte activități menite să înfrumusețeze imaginea Școlii Gimnaziale nr.1 Bolintin Vale, în anul școlar 2012/2013 am participat la Concursul Național „Școala lui Andrei", programul „Țara lui Andrei" cu 30 de elevi entuziaști. Micii gastronomi, câștigători ai proiectului „Bucătăria Activă", împreună cu îndrumătoarea lor, au organizat, în ziua de 19 decembrie 2012, la Sala de sport a școlii, "Festivitatea de inaugurare a bucătăriei școlare", premiul binemeritat.

Activitatea s-a desfășurat în cursul dimineții, fiind prezenți, alături de coordonatorul de proiect și de micii gastronomi îmbrăcați asemenea unor bucătari care se respectă, zeci și zeci de bolintineni.

După primirea invitaților, a urmat cuvântul de deschidere și un scurt program artistic care a încântat audiența.

Inaugurarea a constat într-o activitate demonstrativă în bucătarie susținută de trei reprezentanți: OMV Petrom, Primăria Bolintin Vale, Consiliul reprezentativ al părinților, desfașurată în paralel cu Târgul de Crăciun, destinat strângerii fondurilor pentru susținerea unor acțiuni de caritate și achiziționarea de produse alimentare necesare în Bucătăria Activă. Desigur, niciunul dintre câștigători nu va uita degustarea primului meniu pregătit aici, diversitatea prăjiturilor expuse spre vânzare în cadrul târgului sau mirosul îmbietor al bunătăților pregătite ad-hoc de personae

pricepute și urmărite de toți participanții pe proiectorul amplasat in sală. Personalitățile reprezentative prezente: director zona de producție nr.V Moesia Nord – Otto Erich Bauer, coordonator echipă locală relații comunitare Tudor Georgeta Maria, responsabil management Stake Holder Petrom – Marinușa Gina Stroe, viceprimarul Rotaru Tănase și alții au rămas cu o impresie plăcută despre această activiate inedită.

Când tradițiile revin la viață...

Gabriel STEGĂRESCU

Biserica a fost și va rămâne un loc de reculegere atât spirituală cât și culturală. Încă din cele mai vechi timpuri, omul a fost în strânsă legătură cu Dumnezeu, dându-și seama că fără acesta

viața pământească ar fi de neconceput. Pe 27 martie, se vor împlini trei ani de la sfințirea bisericii „Intrarea Domnului în Ierusalim" din localitatea Poenari, (comuna Ulmi, jud. Giurgiu), o biserică cu un rol important în dezvoltarea culturii și tradițiilor ce au fost uitate sau ignorate până acum. Fiind a doua biserică din sat, a reușit de-a lungul celor trei ani să-și creeze o imagine pozitivă în rândul poenărenilor, dar și în rândul locuitorilor altor comune care vin și o vizitează.

Cu prilejul Bobotezei, preotul Constantin Cristian, împreună cu un grup de săteni inimoși au organizat, păstrând tradiția, ceremonia de sfințire a apei pe malul râului Sabar care străbate

localitatea. Acest obicei a fost ignorat și aproape uitat în perioada comunistă, atunci când li se puneau piedici, mai ales manifestărilor cu caracter ecleziastic.

După terminarea slujbei religioase, oamenii împreună cu preotul pornesc spre albia Sabarului unde are loc procesiunea de sfințire a apei. În ciuda temperaturii scăzute, tradiția a fost respectată până la capăt, găsindu-se un doritor care să recupereze crucea din apa înghețată. Din toate acestea, putem observa că localnicii încearcă să păstreze tradițiile moștenite din bătrâni, tradiții de o mare valoare culturală, un adevărat tezaur al neamului românesc. Chiar dacă alte sate și-au pierdut din vechile obiceiuri, poenărenii ajută la redescoperirea și reînvierea lor.

Anunț
Fundația *"Minți deschise"*

În Bolintin Vale își desfășoară activitatea Fundația *Minți Deschise* care are ca scop recuperarea, îmbunătățirea comportamentelor și aptitudinilor cognitive, precum și integrarea în societate a persoanelor afectate de tulburări de spectru autist (TSA), cu deficiențe de vorbire, de socializare sau comportament, probleme fizice sau psihice, prin diverse programe și terapii.

Fundația colaborează cu specialiști licențiați în psihologie, psihopedagogie, care au experiență în logopedie, în implementarea de programe ABA – singura intervenție terapeutică pentru copiii cu tulburări de spectru autist, ale cărei rezultate sunt dovedite științific și ale cărei principii se pot aplica cu ușurință pentru orice problemă de limbaj, comportament, socializare și învățare.

Membrii fundației sunt în parteneriat cu diferite publicații, printre care și revista *Sud*, unde fac parte din comitetul de redacție.

Oferim ateliere de lucru pentru copii și sprijin părinților copiilor afectați de autism, pregătire pentru grădiniță și școală, art-terapie și logopedie.

Amănunte puteți afla contactând una dintre persoanele: Cristina Lupașcu: 0733 767 157; Ioana Dumitrache: 0723 277 603; sau

fundatia.mintideschise@gmail.com;

http://autismterapieaba.worpress.com/.

TEMPLE GRANDIN și MAȘINA DE ÎMBRĂȚIȘARE

Cristina LUPAȘCU

Așa cum spuneam într-un articol anterior, anumite forme de autism ar putea fi recunoscute încă de prin 1800, când este descoperit primul copil sălbatic, studiat apoi de către doctorii interesați de stadiul primitiv al minții umane, și ale cărui caracteristici sunt asociate cu cele ale autismului de azi. Putem să mergem chiar mai înapoi, cu încă aproximativ jumătate de secol, când se nasc două genii ale omenirii, Mozart (1756) și Beethoven (1770) la care se pot evidenția anumite atribute ale autismului, ba chiar până în 1642, când se naște Isaac Newton.

Din zilele noastre, un personaj devenit celebru, cu acest diagnostic, este Temple Grandin care și-a dedicat viața autismului și pasiunii sale pentru zoologie.

Este recunoscută pentru numeroasele sale discursuri despre autism și lumea animalelor, și pentru faptul că a inventat *mașina de îmbrățișare* (hug machine) cunoscută și sub denumirea de *cutia de îmbrățișare* (hug box), menită să calmeze persoanele hipersensibile.

Temple Grandin a fost diagnosticată cu autism în jurul vârstei de trei ani. Pe vremea aceea, în 1950, părinților li s-a propus ca unică soluție instituționalizarea. Au ales, însă, să o trimită la o școală, considerând-o cel mai bun lucru pentru ea. Au căutat un logoped și acasă au angajat o bonă care să se joace cu ea și sora ei. A început să vorbească în jurul vârstei de 4 ani. Deși perioada școlii i s-a părut cea mai grea parte din viață, spune că a avut, în cele din urmă, norocul de a-și găsi un mentor care să-i recunoască calitățile. Povestește, despre ea, că era copilul plictisitor pe care toată lumea îl necăjea. Câteodată, în timp ce mergea pe stradă oamenii o tachinau spunându-i *magnetofon* pentru că repeta lucruri la nesfârșit. Ea declara că „acum aș putea să râd, dar atunci chiar durea".

Acum, este licențiată în psihologie și are un doctorat în zootehnie. Temple Grandin este cel mai realizat și binecunoscut adult cu autism din lume. Viața ei a inspirat multă lume, iar cei de la BBC au numit-o *femeia care gândește ca o vacă*. Aceasta datorită abilității ei de a înțelege lumea necuvântătoarelor și faptului că, datorită afecțiunii, gândește în imagini asemeni animalelor. Pentru un autist atunci când îi spui că plouă cu găleata cad, la propriu, găleți din cer.

A scris nenumărate cărți despre autism și profesia ei, printre care ***Unwritten Rules of Social Relationships (Reguli nescrise ale relațiilor sociale) , Thinking in Pictures*** (*Gândind în imagini* - în care face diferența între viața ei, care gandește în imagini, și a acelora care gândesc în cuvinte). Cea mai bine vândută carte a ei pe tema autismului este *The Way I See It: A Personal Look at Autism and Asperger's.*

Felul ei de a vedea lucrurile și de a-și trăi viața a educat lumea autismului și a stârnit curiozitatea mai multor realizatori de emisiuni TV și Radio. HBO a realizat, în 2010, un film bazat pe viața ei. Acesta a câștigat un „Glob de Aur" și o mulțime de alte premii și nominalizări, iar în 2011, actrița care a jucat rolul lui Temple Grandin, Claire Danes, a câștigat premiul SAG pentru cea mai bună actriță în rol principal.

La una dintre întrebările adresate lui Temple Grandin, pe site-ul ei, privind relația dintre animale și autism, cititorii află că multe persoane cu tulburări de acest gen au o afinitate pentru animale, pe care putem spune că le pot înțelege. Acest lucru este posibil, probabil, datorită gândirii lor în imagini, similară cu cea a animalelor. De asemenea, cititorilor li se răspunde că experiența cu caii este benefică copiilor cu autism, datorită combinației dintre echilibrare și ritm care ajută creierul.

Temple Grandin este profesor de Zoologie la Universitatea Colorado, activist în autism și consultant în comportamentul animalelor. Iar despre mașina ei de îmbrățișare spune că a stricat-o în 2010 și că nu a mai reparat-o pentru că acum îi sunt suficiente îmbrățișările oamenilor.

MERSUL TÂRGULUI

Ștefan CRUDU

Repartizarea târgurilor și bâlciurilor în zona Bolintinului.

Târguri: luni – Potlogi (m); marți – Roata (m); miercuri – Bulbucata (s) și Tătărăști (Slăvești) (m); joi – Clejani (s) și Ștefan cel Mare (M); vineri – Siliștea (s; n) și Corbii Mari (s; n); sâmbătă – Găiești (M; v), Vânătorii Mari (s; n) și Ciuperceni (s; n); duminică – Bolintin Vale (M; v), Călugăreni (M; v); Gălățeni (M; v).

Legenda: M=mare ; m = mediu ; s = subțire, slab ; v = vechi ; n = nou, după *Revoluție*.

Târgurile vechi, consacrate, sunt și cele mai mari. Cele medii au fost în general și înainte de *Revoluție* iar cele mai noi au apărut după anul 1990 și au importanță locală.

Cel mai vechi, cel din Bolintin Vale (înființat în 1893) este și cel mai mare. Vânzătorii, ca și cumpărătorii, vin și de la mari distanțe (inclusiv București). Aici își desfac legumele și fructele producătorii din bazinele legumicole și pomicole consacrate: Popești Leordeni, Vidra, Ciorogârla, Brezoaiele, Băleni-Dâmbovița, Voinești, Buzău, etc.

Bâlciuri: 20.07 (Sf. Ilie) – Gratia; 15.08 (Sf. Maria) – Cartojani; 8.09 (Sf. Maria Mică) – Brezoaia; 26.10 (Sf. Dumitru) - Bolintin Vale (ultimul din an și cel mai mare).

2.12.2012: Marea lăcomie: „cu burdihanul păcătuiești, de burtă te-mbolnăvești !"

Am fost surprins de cantitatea foarte mare de carne de tot felul. Doar suntem în plin post ! Răspunsul mi l-am dat relativ repede: pe 6 decembrie este Sf. Nicolae, ce se sărbătorește cu preparate ce cad greu la stomac (nu doar cu pește). Dar de ce să ne mai mirăm când cel puțin jumătate din cele 10 porunci sunt încălcate în fiecare zi de târg ? Cea mai importantă: târgul se ține în timpul slujbei de utrenie (nr. 4 „Adu-ți aminte de ziua Domnului și o cinstește pe ea"). Alta, nr. 8 „Să nu furi, să nu înșeli" este încălcată de toți vânzătorii: lipsă la cântar, marfă de calitate îndoielnică, legume înghețate, carne sau produse din carne alterate, expirate, cântare și măsuri măsluite, legături de șipci (scânduri) cu defecte ascunse, brânză din lapte alterat. Iar în târg mai mișună și hoți de buzunare oacheși pe care jandarmii nu-i văd niciodată, etc. Asta ca să nu mai vorbim de lăcomie, de lipsa înfrânării poftelor, de clevetiri ș.a.m.d.

16.12.2012 – 23.12.2012: Asaltul covrigilor și al cărnii de porc.

Apropierea Crăciunului și al colindatului explică abundența produselor tradiționale pentru sărbători. Ca niciodată sunt zeci de vânzători de covrigi, sosiți din toate zonele. Dubițe pline de șiruri de covrigi așteaptă zadarnic cumpărătorii. Se cumpără oricum în cantități mai mici decât în alți ani pentru că și tradiția colindatului este în regres. Maxim 10 lei/șirul de 100 buc. Deși ai de unde alege tot te păcălești: unii sunt foarte vechi, de câteva luni, depozitați de pe când se vindeau cu 5 lei șirul. Dar cei mai păcăliți de data aceasta au fost vânzătorii (speculanții) care au mizat (simultan) pe vânzări mari. N-a fost să fie ! La carne însă a fost vânzare record. A existat și marfă (proaspătă și preparate de porc, de vită și chiar oaie). Prețul cam mare: 15 – 18 lei/kg cu os și 7 lei/kg căpățâna de porc. A crescut prețul și la brânzeturi și lactate – puseu de sărbători apropiate.

27.01.2013: Sub semnul polinomului: viscol + vin fiert + varză.

După o noapte de viscol doar disperații sau nevoiții s-au aventurat în târg. Trei tarabe cu legume semiînghețate, două microbuze cu cartofi, două cu mere de Voinești, câțiva negustori de cereale și cei mai tenace dintre lăptarii și brânzarii din Cartojani (din care nu lipsea „blonda" !). Dar și trei grătaragii care îmbiau pe cei doritori cu vin fiert și mici. (adică pe cei care se antrenează în fiecare duminică, nelipsiți pe orice vreme, oricât de câinoasă ar fi). Pe lângă cartofii (1,4 lei/kg) posibil înghețați, un „nene" vindea varză crudă cu sacul (0,6 lei/kg pentru cine-ntreabă, 0,5 lei/kg pentru mine care am cumpărat vitamina V). Merele, foarte frumoase, 2-3 lei/kg. Ieftin, foarte ieftin. Semne bune anul are !

3.02.2013: Cota prezenței - în ușoară creștere.

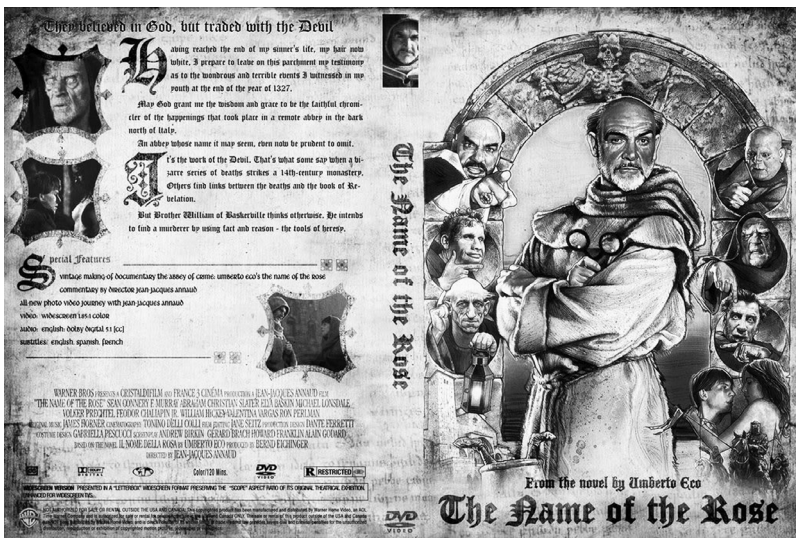
Față de săptămâna trecută se simte o ușoară înviorare. Ceva mai mulți vânzători (nu numai de legume și zarzavaturi). Cumpărători tot puțini: doar cei care-și completează necesarul de lactate și de legume proaspete (de import în totalitate): ridichii negre: 2,5 lei/kg; sfeclă roșie: 2 lei/kg; păstârnac, țelină și rădăcină pătrunjel: 5 lei/kg. Fructele sunt cel mai bine reprezentate (mere): 1,5 – 2,5 lei/kg.

Exagerat prețul cerealelor: 17 lei/dublul. (50 lei sacul). Cartofii: 1,3 – 1,6 lei/kg.

Cinematograf "Numele trandafirului"

Silviu STAN

Numele trandafirului (*Il nome della rosa*) este un roman al scriitorului italian Umberto Eco. Este o povestire istorică pe fondul unei anchete pentru găsirea unui criminal, ce are loc într-o mănăstire a anului 1327. Publicat mai întâi în limba italiană, în 1980, se bucură de un succes aproape instantaneu ce-l face să fie tradus în mai toate limbile pământului. Ceva mai târziu, mai exact în 1986, romanul avea să fie ecranizat și regizat de către Jean-Jacques Annaud, avându-i in rolurile principale pe Sean Connery ca *William de Baskerville* și pe Christian Slater ca *Adso*.

La o abație benedictină din nordul Italiei, la sfârșitul anului 1327, se comite o crimă. Cel putin așa consideră abatele, care îl solicită pe William din Bakersville (zis Guglielmo), călugăr franciscan, pentru a descoperi făptașul. Acesta, înzestrat cu o putere de deducție ieșită din comun și cu o strălucită capacitate de analiză, acceptă să se ocupe de caz, împreună cu un tânăr novice, Adso, din perspectiva căruia întreg romanul va fi povestit. Prima crimă este urmată de alta, apoi de o alta, apoi de a treia, în curând și de a patra, și asta în doar cinci zile. Monahul urmărește toate pistele care i se oferă, însă toți cei bănuiți a fi vinovați, sunt uciși la rândul lor. Elucidarea misterului ar fi trebuit să se facă înainte de sosirea unei delegatii pontificale avignoneze, pentru a nu știrbi prestigiul mănăstirii. Întreaga poveste se învârte în jurul bibliotecii abației și ale comorilor livrești pe care aceasta, la propriu, le ascundea, fapt care o face a fi percepută ca un al treilea personaj principal al epopeei.

Pe scurt, aceasta ar fi intriga filmului *Numele trandafirului*. Povestea va deveni pasionantă din momentul în care pelicula ne va iniția în cutumele mănăstirii, când regulile urmate de călugării de acolo ni se dezvăluie ca fiind arbitrare, speciale și neînchipuit de parșive. Dacă la început ni se induce ideea că filmul este conceput în jurul unui asasinat, desfășurarea ulterioară arată că ne-am putea înșela și ar fi bine să așteptăm sfârșitul. Zidurile mănăstirii ascund mai multe rele decât lumea exterioară: crime, minciuni, furt, înșelăciune, poftă de putere, manipulare, fiind un creuzet al tuturor păcatelor capitale. Nu lipsește nici măcar preacurvia, practicată între și de călugări. O lume mică decantată dintr-o lume mare, ca esență a răutății omenești. Și peste toate planează spectrul misterios, avid, al unei cărți, chintesență a păcatului suprem: dorința de cunoaștere. Povestea se termină așternută de fumul gros al Bibliotecii, întins ca o pânză grea peste luciditatea omenească care, ne învață filmul, niciodată nu este bine să fie prea vie.

Numele trandafirului sau *Mănăstirea Vanităților*, un alt titlu ce l-aș da filmului, descrie o lume pe cât de șocantă, pe atât de posibil adevărată.

LOCUL BĂTĂLIEI DE LA CĂLUGĂRENI

Prof. Dr. Marin Alexandru CRISTIAN

Bătălia de la Călugăreni, una dintre cele mai importante și mai celebre din istoria românilor, nu a avut o localizare corespunzătoare. În izvoarele narative interne bătălia din 13/23 august 1595 este foarte vag descrisă. Cronicarii români insistă mai ales asupra faptelor de vitejie ale valahilor și ale voievodului lor, fără a localiza, în detaliu, terenul unde s-a dat lupta. Cu totul general este amintită „strâmtoarea Călugărenilor", mlaștina care o împrejmuia și podul pe care s-a dat cea mai înverșunată luptă.

Din izvoarele externe, cronicile turcești sunt lapidare și nu dau amănunte în plus. Alte izvoare însă dau mai multe detalii. Reținem, de pildă, amănuntul foarte important cu privire la cele trei poduri care erau așezate peste „salbele Neajlovului".

O altă categorie de izvoare o constituie rapoartele ambasadorilor din statele europene la Constantinopol care dau informații meticuloase, lipsind, din păcate, veștile care să privească o localizare minuțioasă.

În literatura istorică românească, privitor la bătălia de la Călugăreni, s-au emis două puncte de vedere. Primul este că bătălia s-a dat la sud, pe traseul actual al drumului național (DN5) Giurgiu-București, între satele Crucea de Piatră și Călugăreni. Al doilea, emis în 1906 de Alexandru Anastasiu, este că bătălia a avut loc în partea de vest, între satele Hulubești și Călugăreni. Considerând eronat primul punct de vedere, iar pe cel de al doilea incomplet susținut științific, ne propunem să aducem unele precizări privind locul unde s-a desfășurat celebra bătălie și localitățile din jur existente la vremea respctivă.

Pentru înțelegerea acțiunilor desfășurate, un prim corectiv ținem să aducem localizării satelor din această zonă. Călugărenii de atunci se aflau la nord de Călugărenii actuali. În partea de vest era udat de râul Neajlov, iar în partea de sud de râul Călnișstea. La 2 km vest de Călugăreni se afla satul Hulubești. Vatra acestei așezări se afla între Lipov, Țirica și Prelucă. În această zonă și-a așezat Mihai Vodă tabăra, venind de la Pietrele, între 9 și 23 ianuarie 1595. La alți 2 km vest de Hulubești se afla localitatea Strâmba, iar la 3 km sud de acestă așezare era satul Iași. La nord de Călugărenii Coțofenești ființa satul Ionești, iar în partea de nord-est satele Dudeasca și Brăniștari. Toate aceste localități amintite sunt atestate documentar. Satele Uzunu, Crucea de Piatră, Crângurile, Buturugarii Noi și Vechi nu apar în documentele vremii respective și nu putem susține că au existat la data când s-a consumat bătălia.

În ceea ce privește situația sistemului hidrografic din această zonă în anul 1595, unii dintre autorii care au avut în atenție desfășurarea bătăliei de la Călugăreni au făcut unele confuzii. Pârâul Neajlov curgea de la nord spre sud, printre cele două localități: Călugăreni pe partea stângă și Hulubești pe partea dreaptă. Până la punctul de reper Salcia Roșie, Neajlovul „se despletea" în alte brațe mai mici: Leția și Gârla Neagră.

Între localitățile Călugăreni și Hulubești exista, și există și acum, un sol sărături – solonețuri, solonceacuri – care nu permitea apei să se infiltreze și băltea la suprafață formând o mlaștină permanentă. Prin această parte deplasarea era anevoioasă, „aproape de netrecut și nu mergea decât pe un singur drum pe poduri de lemn". Desigur, era un drum lăturalnic ce se ramifica spre est – Strâmba-Hulubești-Călugăreni – din drumul principal Giurgiu-București. Mai în aval râul Neajlov se vărsa în Câlnișste iar acest râu, la rândul lui, se vărsa în Argeș la Falaștoaca.

Ion Ionașcu, în *Mihai Viteazul și unitatea Țărilor Române* (în vol. *Unitate și continuitate în istoria poporului român*, 1968, p. 168), referindu-se la bătălia de la Călugăreni susține că lupta s-a dat la „vărsarea Câlnișstei în Neajlov unde se găsea așezarea Călugăreni". Noi ne asociem afirmației din *Istoria României* (vol. III, Editura Academiei, 1968, p. 343), cum că Neajlovul era afluent al Câlnișstei. Câlnișstea curgea la vremea respectivă pe două brațe: unul la sud pe la „poalele" dealurilor Doamnei și Domnului, prin vecinătatea locului unde mai târziu se va forma satul Crucea de Piatră și altul prin apropiere de Călugăreni, cursul actual. Ambele brațe, între care se găsea o mlaștină de 200-300 metri, traversau de la vest la est actualul traseu al DN5. Și mai târziu, în secolele al XVIII-lea și al XIX-lea tot Câlnișstea era râul care se vărsa în Argeș. Conchidem prin a menționa că pe sub podul, sau podurile existente pe actualul DN5 curgea Câlnișstea. Dar, bătălia s-a dat peste Neajlov, deci la vest de localitatea Călugăreni.

Un alt argument care vine în sprijinul ipotezei susținute de noi, că bătălia s-a dat la vest și nu la sud de Călugăreni, îl reprezintă configurația drumurilor. Cel mai scurt drum care lega cetatea Giurgiu de capitala Valahiei, București, nu exista pe actualul traseu al DN5. Documentele atestă că prima tabără a fost așezată de Sinan pașa, după prima zi de marș la Camuri, la 12-15 km de Giurgiu, în apropiere de Șerpătești. A doua tabără, după o altă zi de mers, va fi campată în zona localităților Iași-Strâmba. Din acest drum principal se făcea o ramificație spre Hulubești-Călugăreni. Locul era acoperit de mlaștină și de păduri seculare de stejari. În acest perimetru nu se puteau desfășura mai mult de 6.000-8.000 de combatanți. Acesta a fost avantajul speculat impecabil de Mihai Viteazul din punct de vedere strategic. Otomanii, deși mai numeroși, raportul ar fi de unu la cinci, nu aveau posibilitatea să se desfășoare în voie și din acest motiv lupta s-a purtat de la egal la egal.

Podul de peste Neajlov, principala scenă de luptă, era așa de strâmt încât de abia cuprindea un car în lărgime. Acest lucru este firesc dacă ne gândim că podul nu se afla pe un drum important ci pe unul lăturalnic care avea scopul de a deservi două sate: Călugăreni și Hulubești. Dupa trecerea Neajlovului mai existau două „salbe" ale acestui pârâu, Leția și Gârla Neagră, după cum s-a mai spus, peste care se aflau două poduri mai mici. Într-un document din 21 septembrie 1619 se consemnează spusele călugărilor m-rii Codmeana care l-au văzut „pe jupân Pană vistier făcând acele poduri în sat la Călugăreni".

După cum se poate constata în urma analizei mai multor materiale cartografice, apărute în secolul al XVIII-lea, și după cum am amintit mai sus, Câlnișstea curgea prin două brațe aflate la 200-300 m distanță. Între cele două brațe ale Câlnișstei exista un teren mlăștinos, băltit de apă cu tendința formării unei delte de proporții reduse, cum este cea de la Brăniștari, Budeni, Comana, Dadilov, care există și astăzi. Este greu de spus că un drum putea să traverseze la vremea respectivă distanța dintre cele două brațe ale Câlnișstei. Și încă un amănunt deloc lipsit de importanță. Satul Crucea de Piatră, după cum s-a precizat, nu exista la data bătăliei de la Calugăreni. Localitatea s-a format mai târziu în jurul unei cruci monolit, înălțată în anul 1682 în cinstea unui pod construit la acea dată peste Câlnișste. Desigur, acest monument a fost ridicat în amintirea victoriei obținută de armata valahă, condusă de Mihai Viteazul, împotriva turcilor. Crucea a fost construită și așezată cu cheltuiala domnului Valahiei din acel timp, Șerban Cantacuzino.

În contextul celor arătate mai sus considerăm că lupta dintre oastea valahă și armata islamică aflată sub ascultarea lui Cagal Oglu Sinan pașa s-a dat peste Neajlov între satele Călugăreni și Hulubești. Acest din urmă sat exista în anul 1595, căci printr-un hrisov emis de cancelaria domnească la 12 septembrie 1594, satul „Holobești" era întărit fraților Dobrișan și Tudoran. În luna ianuarie 1595 Mihai Viteazul s-a retras la Pietrele și și-a așezat tabăra la Hulubești, unde a rămas mai bine de două săptămâni pe un ger năpraznic. Cu alte cuvinte, Mihai Vodă a avut timp să cunoască foarte bine locul dintre Hulubești și Călugăreni unde se va desfășura bătălia de la 13/23 august 1595. De altfel, aceste două sate au dispărut la data confruntării celor două armate inamice. Mai târziu, la 19 septembrie 1619, când s-a judecat în Divan neînțelegerea dintre marele vistier Pană și arhiereii mânăstirii Cotmeana, se specifica faptul că „acest sat Calugăreni el iaste pustiu de mai mult de 20 de ani". La rândul său, Alexandru Coconul făcea apel la 2 septembrie 1626 să se populeze acea vatră de sat de la Călugăreni „pentru ca această siliște de sat rămas-au pustie, fără oameni încă din zilele răposatului Mihai voivod". Între timp, satul Călugăreni s-a reînființat dar Hulubeștii au rămas pustii. Din anul 1968 localitatea Strâmba (de Sus și de Jos) s-a numit Hulubești, ca omagiu adus satului dispărut.

Mărturii ale trecutului

«Astăzi la întâia zile ale lunii lui martie, anul o mie opt sute treizeci și patru la satul ... județul Ilfovului, mahalaoa Gorganului, orașul București, s-au cununat Smaranda sin răposat Manolache Bolintineanul cu Necolae Minculescu sin Mincul logofătul din satul ... județul Ilfovului, mahalaoa Oboru Vechiu, în leagea pravoslavnică a Bisericii răsăritului. El întâia cununia, și ia întâia cununie, naș fiindu-le Manolache Lahovari cu Sevasta Ghica. Și spre încredințare s-au dat câte un înscris la mâna fieșicăruia. Nuțulescu Preot Sfântul Ilie.» (Arhivele Statului București, *Fond Achiziții Noi*, MMDCCLXV/33)

«Astăzi la dooă zile ale lunii lui iunie anul o mie opt sute patruzeci în satul ... județul Ilfov, mahalaoa Oborul Vechi, orașul București, s-au botezat Mariia sin Nicolaie logofăt (Minculescu, n.r.) în legea pravoslavnică a Bisericii răsăritului, naș fiindu-i cocoana Ilinca Greceanca din satul ... mahalaoa Vlădichii. Și spre încredințare s-au dat acest înscris. Popa Păun duhovnic. Preotul Zaharia.» (Arhivele Statului București, Fond Achiziții Noi, MMDCCLXV/42)

SATELE BOLINTINULUI

Vasile GRIGORE

Un titlu mai potrivit ar fi fost *Sate care se trag din Bolintin*. Pentru faptul că are cea mai veche atestare documentară și pentru că exista aici o instituție de importanța și semnificația mănăstirii Bunavestire, putem afirma că Bolintinul avea o anumită relevanță, deosebită de a satelor din jur. De asemenea că, în zorii Țării Românești, Bolintinul avea un statut aparte, dificil de descifrat în lipsa documentelor și a unei cercetări pluridisciplinare

Icoana pe sticlă *Buna Vestire,* aflată la Muzeul de Artă din București

amănunțite. Toate certitudinile pe care le putem avea, legate de acest spațiu originar, sunt relative, bazate pe logică și îngreunate de faptul că nu se poate răspunde, repede și de oricine, spre exemplu, unde se afla vatra Bolintinului. Sau, de ce boierii Băleanu, spre sfârșit de veac XVIII, la 1781, afirmau că moșia lor de la Bolintin se întindea în trei județe: Ilfov, Dâmbovița și Vlașca.

Studii serioase și amănunțite, fără prea mari scăpări, în domeniul geografiei istorice, la care să facem referință, nu prea avem. Se pot invoca lucrări precum *Marele Dicționar Geografic al României*, *Dicționarul toponimic al României. Muntenia*, *Documente privind Istoria României. Indicele numelor de locuri* sau Melentina Bâzgan, *Județele Țării Românești până la mijlocul secolului al XVIII-lea*. Sunt de ajutor însă departe de a fi definitive, fără greșeli și scăpări impardonabile. Așadar, în cazul Bolintinului nostru, ca și în altele, multe, necunoscutele persistă. Vă vom prezenta o hartă a acestuia și a vecinătăților, pornind de la cele cunoscute și verificate. Vom observa răul făcut de artificiala și franțuzita împărțire administrativă numită „Legea comunelor urbane și rurale", datorată lui Cuza, piatră de hotar „legală" în accentuarea pierderii legăturilor identitare în satele noastre. Alt rău obicei românesc este așezarea indicatoarelor de intrare-ieșire ale localităților acolo unde începe prima casă și nu unde începe „moșia" satului. Spun „obicei românesc" pentru a se înțelege că prin alte părți nu se procedează așa, iar pe hărți localitățile apar cu toată întinderea lor și nu ca niște biete puncte ca la noi.

Harta, ale cărei explicații vi le oferim aici, din necesități editoriale am așezat-o pe ultima pagină a revistei și am intitulat-o *Harta Bolintinului și a vecinătăților*. Este alcătuită pe baza informațiilor extrase din cartea noastră, în curs de apariție, *Semne de hotar*, precum și din *Studii bolintinene. Locuri și fapte* (București, Editura RawexComs, 2009). Albastru: apele; Maron: Drumul Baiului; Roșu: satele Bolintinului; Galben: vecinătățile Bolintinului; Roz: moșia m-rii Mihai Vodă de la Bolintin în anul 1854. Între paranteze am pus apartenența administrativă actuală.

1. Bolintinul din Vale al Bălenilor, zis și Linia Băleanului, provenind de la boierii Izvorani prin filiera Radu Șerban (oraș Bolintin Vale);

2. Megiași și Bolintin, ajunse la Băleni de la boierii Grădișteanu (Bujoreanu) și de la Golescu (împărțit între Bolintin Vale și Bolintin Deal);

3. Știrbești, al moșnenilor Portărei și Borobeci, al familiilor Bolintineanu și Căpriță; zis și Moșteni (Bolintin Vale);

4. Știrbești, ajuns prin cumpărătoare de la moșneni la Drugănescu; numit Drugăneasca sau Moșteni (Bolintin Vale);

5. Știrbești, împărțit în trei fâșii: moșneni – Prisosul Drugăneascăi – moșneni (Bolintin Vale);

6. Știrbești, zis și Poenăreanca, ajuns prin zestre la Dinică Poenărescu (Bolintin Vale);

7. Palanga-Știrbești – partea din Știrbești vândută de Nenciu, mai înainte de 1531, lui Vintilă din Cornățeni (parte în Bolintin Vale și parte de satul Palanca din comuna Florești-Stoenești);

8. Bolintinul m-rii Bunavestire provenit de la Izvorani, numit azi Crivina (Bolintin Vale);

9. Bolintinul m-rii Bunavestire dat de Pilea, numit și Pilești, Țigănia Mihai Vodă, azi Mihai Vodă (sat în comuna Bolintin Deal);

10. Drâncești și Drâmnați, ajuns prin danii și cumpărătoare la m-rea Cotroceni; numit și Cotroceanca sau Berceni (Bolintin Deal);

11. Costești sau Băleanu, al boierilor Băleanu (Bolintin Deal);

12. Moșteni (Bolintin Deal);

13. Bolintinul Sfântului Spiridon sau Spiridon, ajuns la m-rea Sf. Spiridon din București prin filiera Golescu – Florescu (parte din satul Moșteni, comuna Ulmi);

14. Malu Spart (Bolintin Vale);

15. Ogrezeni (Ogrezeni);

16. Bălășoienii lui Mihai Vodă (Ogrezeni);

17. Bălășoienii, având diverși proprietari (Ogrezeni);

18. Hobaia (comuna Ogrezeni);

19. Moșnenii Cătuneni (parte din Podișoru, comuna Bucșani);

20. Bucșanii de Jos (parte în Podișoru și parte în Bucșani, comuna Bucșani);

21. Bucșanii de Sus – aici se află noua m-re Bunavestire (comuna Bucșani);

22. Căscioarele, fostă a mănăstirii Căscioarele (parte în comuna Bucșani, parte în comuna Crevedia, parte aparținând de orașul Bolintin Vale);

23. Metohu, al Drugăneștilor (Bolintin Vale);

23 a. Mutu sau Grindioști (Bolintin Vale);

24. Drugănești (parte în Bolintin Vale, parte în comuna Florești-Stoenești);

24 a. Lăzurele;

25. Pălănguța (în satul Palanca, comuna Florești-Stoenești);

26. Palanca-Icoana, azi numită Icoana (parte în Palanca, comuna Florești-Stoenești și parte în comuna Ulmi);

27. Moșnenii Aldești-Ornești (comuna Ulmi);

28. Ulmi-Ornești al lui Butculescu (comuna Ulmi);

29; Poenarii de Sus, zis și Florești sau Suseni, al lui Florescu (sat Poenari, comuna Ulmi);

30. Poenari-Enuță (comuna Ulmi);

31. Moșnenii Stegari, Postelnici și Gearâpi, azi satul Moșteni (comuna Ulmi);

32. Joița sau Brobodiți (parte în comuna Bolintin Deal, parte în comuna Joița, parte în comuna Ulmi);

33. Arcuda sau Voroveni (comuna Joița);

34. Bâcu sau Modroganu (comuna Joița);

35. Ciorogârla sau Samurcășești a lui Izvoranu (comuna Ciorogârla), zisă și Brobodiți;

36. Țalapiești, partea dinspre Tântava a Flocoasei;

37; Flocoasa, Samurcășești sau Ciorogârla a familiei Samurcaș. Numit și Drăgeștii lui Cațiche sau Brobodiți. Aici se află m-rea Ciorogârla (comuna Ciorogârla);

38. Dârvari (comuna Ciorogârla);

39. Cațica sau Ciorogârla a Mitropoliei (comuna Ciorogârla);

40. Fundu Turcului sau Adunații de la Fundu Turcului (comuna Grădinari);

41. Socoteni sau Socotești, apoi Tântava Băcanu sau Tântava Bălășoaia (comuna Grădinari);

42. Tântava sau Tântava Banului (comuna Grădinari);

43. Poiana Bucșanilor, menționată în hotărnicia Știrbeștilor din anul 1699.

44. Vatra fostului sat Jugureni;

45. Codalba, parte a Jugurenilor;

46. Vadul Pietros de la Răstoaca, așa cum apare în hotărnicia lui Brâncoveanu.

x. Lacul Bolintinului;

y. Lacul Domnesc;

z. Siliștea Bolintinului.

Toate satele cuprinse între Ilfovăț și Argeș (malul drept), de la Ogrezeni până la Prisiceni, s-au făcut în moșia Ogrezenilor. Similar, pe stânga Argeșului, de la Tântava în jos sunt sate făcute în moșia Jugurenilor (dispărut). Rămâne de explicat prezența Lacului Bolintinului la hotarul sudic al Tântavei, atâta timp cât, din ceea ce se cunoaște, moșia m-rii Bunavestire nu s-a întins niciodată până aici. Este mai plauzibil să fie o reminiscență a întinderii Bolintinului originar.

Legenda hărții din 1854

Legenda planului moșiei stăpânite la Bolintin, Ogrezeni și Malu Spart de către mănăstirea Mihai Vodă din București. Plan și hotărnicie executate în anul 1854 de către inginerul hotarnic Aristide Pascal (harta cu aceste referințe se află pe ultima pagină a revistei).

A. Movilă cu piatră, între Argeș și apa Răstoaca.

B. Muchia de apus a Răstocii.

C. Muchia de răsărit a Răstocii.

D. Movilă intermediară între **C** și **E**, aflată la 685 de metri de **C**.

E. *Groapa de la Bivolărie*.

F. *Curtea poștii*, aflată cu 35 de stânjeni (aprox. 70 m) spre miazăzi de *Hanul lui Băleanu*.

G. Piatra de la *Calea Baiului* (*Drumul Bolintinului*) sau *Marginea Pădurii*.

H. *Rădăcina Frasinului* sau *Locul frasinului din baltă*.

I. *Odaia veche* sau *Lacul de la Odaia veche*.

K. *Rădăcina frasinului de la Lazuri* sau *Stejaru de la Lazuri*.

L. Muchia de răsărit a Luciei, sau *Groapa de la apa Lucii*, sau *La vizuini*, sau *Boanca*, greșit spus *Muchia Răstocii* în hotărnicia Tântavei.

M. Piatra de la păr.

N. În apa Argeșului.

O. În matca Argeșului.

P. Hotar între Ogrezeni, Bălășoieni și Grădinari.

Q. Hotar între Ogrezeni și Bălășoieni.

R. În apropiere de Valea Dolca, spre răsărit de aceasta.

S. În matca Văii Ilfovățu, despărțitor între Cătunu, Bălășoieni și Ogrezeni.

T. Salcie pe matca Văii Ilfovățu. Între **S** și **T**, stăpână în Cătunu este Maria Cozma.

t'. *Ograda Savului*, pe malul stâng al Ilfovățului, în moșia Ogrezenilor, considerată călcare a cătunenilor în 1854, numită *La Vizuini* în 1825. Se observă o curbă de nivel ce pare să indice un vechi curs al Ilfovățului. Hotarul se stabilește pe actualul curs al apei.

u. *La Coșuri*, în matca Ilfovățului. Între **T** și **u**, stapâni moșnenii Cătuneni în Cătunu.

U. Punct în matca Ilfovățului.

W. În matca Ilfovățului, în dreptul *Pietrii de la Corn*, înspre miazăzi de aceasta.

X. *Piatra de la Corn*. Între **U** și **X** este moșia Bucșanilor de Sus, din **X** începe moșia Căscioarelor.

Y. Muchia mătcii vechi a Argeșului, hotar al colțului moșiei Bolintinu din Vale a vornicului Băleanu. Linia **W**-**Y** desparte ocina Ogrezenilor de Malu Spart.

Z. Movila din muchia de răsărit a apei Argeșului.

A*. *Rovina de Hotar*.

C*. Marginea de apus a *Lacului cu Hotaru*.

D*. *Rădăcina stejarului înfierat din Drumul Tătarului*, sau *La carpenul împletit*.

E*. *Teiul*.

F*. *Lacul Tărbâcelile Mici*.

Linia de hotar avea să fie îndreptată de inginer, pentru că la data efectuării hotărniciei (1854), hotarul mergea pe *Colnic*, prin **d** (*Carpenul Împletit*), apoi pe la **E'** (*Tei*), apoi prin mijlocul *Lacului Tărbâcelile Mici*, apoi pe un *Colnic* (drum) până în marginea pădurii, apoi pe *Gardul arăturii lui popa Tănase*.

G*. *Rădăcina stejarului văruit* din *Lacu fără apă*.

H*. *Cerul cel Mare* din marginea *Drumului Legănarului*.

I*. *Prunii lui Dragnea*, în matca veche a Argeșului. Între **X** și **I'** este hotarul cu moșia Căscioarelor.

K*. Punct în matca Argeșului în dreptul *Gurii mătcii vechi*.

L*. Punct pe muchia mătcii actuale de unde începe matca veche.

M*. Punct pe muchia mătcii vechi de unde începe *Coada Bălții*.

N*. Capul celălalt al *Bălții*. Între **I'** și **N'** se întinde hotarul cu Metohu-Drugănești.

O*. *Grădina casii lui Dragnea sin Tănase*. Între **N'** și **O'** este hotarul cu Palanga-Știrbești.

P*. *Malu lui Buică* sau *Cotu lui Buică*. Între **O'** și **P'** se întinde hotarul despărțitor de moșnenii bolintineni, Dinică Poenărescu și Prisosul Drugăneascăi.

Q*. *La Pod* sau *Capu podului Drugăneaschii*. Între **P'** și **Q'** stăpână era Sevastița Drugănescu.

R*. Muchia malului mătcii vechi a Argeșului, unde este piatra de hotar dintre moșnenii bolintineni și Bolintinu Băleanului (Linia Băleanului). Aici ar fi fost *Malul Roș* din hotărnicia lui Brâncoveanu.

S*. *Salcia* din matca veche (sau plop).

T*. *Plopul* din matca veche (sau salcie).

Revista "SUD" recomandă autorilor sudiști și din alte părți de țară Editura - RAWEX COMS, București, pentru publicarea unor volume de poezie, proză, teatru, eseu etc.

Indiferent de tiraj, pentru debutanți se oferă o reducere de 10%; pentru autorii publicați reducerea este de 5%.

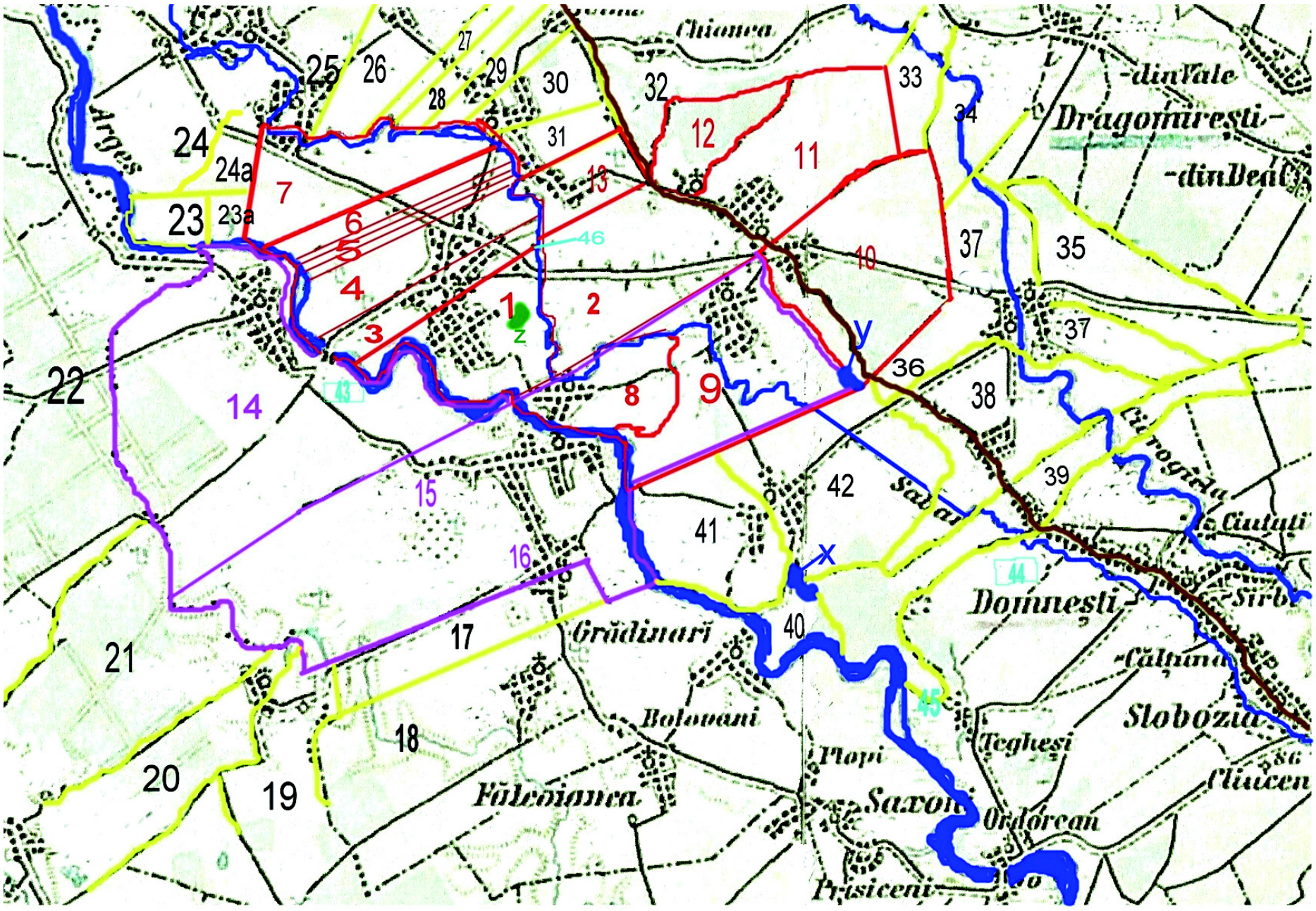
Editor: Raluca Tudor

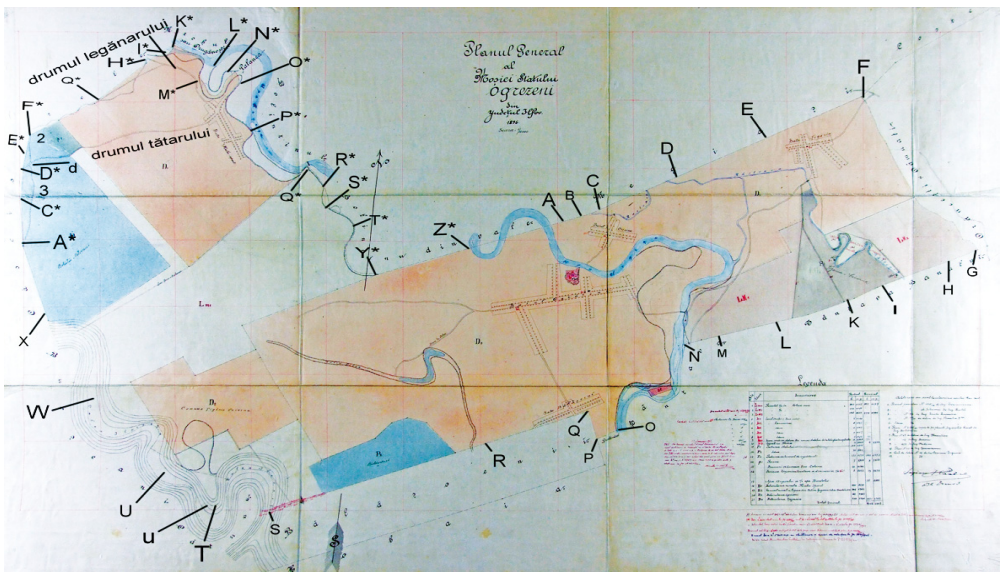
Telefon editură: 0720 773209

Consilier editorial: Vasile Grigorescu

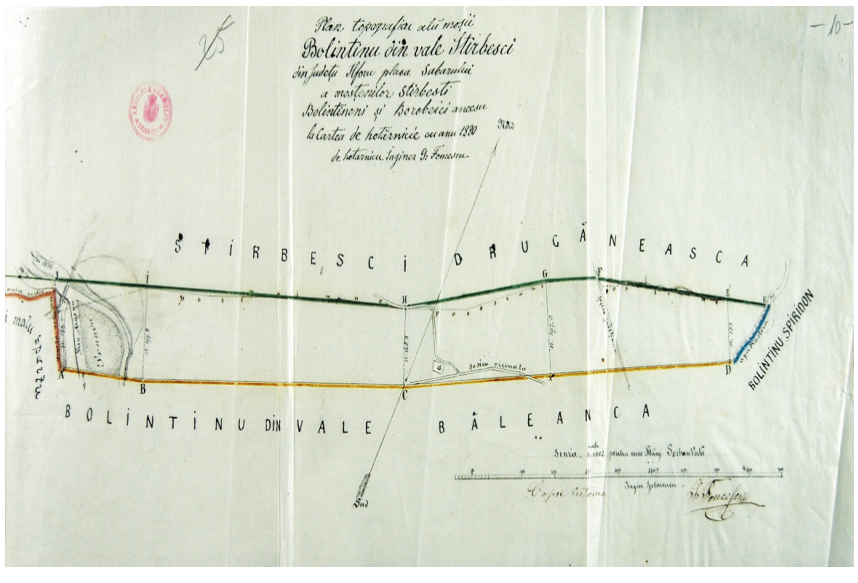
Telefon revista "SUD": 0786 455702

Harta Bolintinului și a vecinătăților

Harta moșiei stăpânite la Bolintin de Mănăstirea Mihai Vodă din București în 1854

Moșia Bolintinenilor

apler

Director fondator: Constantin Carbarău
Redactor șef: Vasile Grigore. **Senior editor:** Florentin Popescu (tel.: 0246.270.633; 0720350555, revistasud@yahoo.com)
Colectiv de redacție: Ștefan Crudu (secretar de redacție), Constantin Bărbuță, Constanța Crudu, Marian Grigore, Dumitru Dumitrică, Cristina Lupașcu, Silviu Stan, Ciprian Necșuțu, Gabriel Stegărescu

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, județul Giurgiu

ISSN 1224-7367
PREȚ 5 lei

Concepție grafică: Raluca Tudor
RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Oscar Print

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea. Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.